PROCEDURA CYWILNA
i NORMA JURYSDYKCYJNA

wraz z ustawami wprowadczemi oraz pomniejszemi ustawami procesowemi.

WYDANIE DRUGIE
przejrzane i uzupełnione
nowelami austrjackiemi i polskiemi.

Zestawił
Eugenjusz Wieliczkowski
em. sędzia powiat.

XVIII-1925-011/d1

1925.
Nakładem Księgarni Powszechnej w Kołomyi.
Z drukarni Wilhelma Braunera w Kołomyi.

KSIĘGOZBIÓR
Towarzystwa Bibljoteki Słuchaczów Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego

Nr 8610

Towarzystwo
chaczów Prawa Uniwersyte-
tu Jagiellońskiego
Nr: 8610

Tow. Biblioteki
słuchaczów prawa
Uniwer. Jagiell.

Two. Biblj. St. Pr. U. J.
Dz. VIII/o No. 153

Wydz. Bibl. Prawnicza
1806174521

Two. Bibl. St. Pr. U. J.
Dź. VIII/0 No. 753

PROCEDURA CYWILNA
i NORMA JURYSDYKCYJNA

wraz z ustawami wprowadczemi oraz pomniejszemi ustawami procesowemi.

Wydanie drugie
przejrzane i uzupełnione
nowelami austrjackiemi i polskiemi.

Zestawił
Eugenjusz Wieliczkowski
em. sędzia powiat.

Tow. Bibliotek
słuchaczów prav
Uniwer. Jagie

1925.
Skład główny
w Księgarni Powszechnej w Kołomyi.

Z drukarni Wilhelma Braunera w Kołomyi.

UWAGA.

Zmiany dotyczące nazw Sądów (np. Sąd okręgowy zamiast dotychczasowej nazwy Sąd obwodowy wzgl. Sąd krajowy i t. d.) oraz tytułów urzędowych sędziów i prokuratorów opierają się na przepisach Dekretu z dnia 8. lutego 1919 Dz. U. Rz. P. poz. 200 art. 7. (patrz niżej) i drukowane są *kursywem* tak samo jak i znowelizowane ustępy poszczególnych ustaw. Przy określeniu wartości przedmiotów sporu, mającej znaczenie dla stosowania postanowień ustaw procesowych, uwzględniono Rozp. Rady Ministrów z dnia 18. lutego 1924 Dz. u. R. P. poz. 156.

Ustawa z dnia 1. sierpnia 1895 L. 110 d. u. p.

zaprowadzająca ustawę o wykonywaniu sądownictwa i właściwości Sądów zwyczajnych w sprawach cywilnych (Normę jurysdykcyjną).

Artykuł I.

Ustawa o wykonywaniu sądownictwa i właściwości Sądów zwyczajnych w sprawach cywilnych (Norma jurysdykcyjna) dla królestw i krajów reprezentowanych w Radzie Państwa*), wchodzi w życie równocześnie z ustawą o postępowaniu sądowem w cywilnych sprawach spornych (Procedurą cywilną).

Wszystkie w innych ustawowych przepisach zawarte postanowienia o przedmiotach, Normą jurysdykcyjną uregulowanych, tracą z owym dniem moc obowiązującą, o ile niniejsza ustawa albo Norma jurysdykcyjna nie zawierają od tego wyjątków.

Artykuł II.

W szczególności tracą moc obowiązującą:

1. Przepisy §§ 200. i 282. pow. ks. ust. cyw., o ile się rozchodzi o Sąd dla sporów prawnych z administracji, sądownie zaprowadzonej;

*) t. j. tych części królestw i krajów reprezentowanych w Radzie Państwa, które weszły w skład Rzeczypospolitej Polskiej.

2. przepisy §§ 10. i 11. ustawy z dnia 20. maja 1869, Dz. u. p. Nr. 78, tyczące się zakresu działania Sądów wojskowych.

*) Artykuł III.

Urząd Naczelnego Marszałka Dworu zostaje utrzymany dla wykonywania sądownictwa:

1. nad członkami Domu cesarskiego;

2. nad osobami, na które sądownictwo Naczelnego Marszałka Dworu rozciągnięte zostało lub w przyszłości rozciągniętem będzie;

3. nad osobami mającemi prawo zakrajowości, jeżeli się poddadzą sądownictwu Naczelnego Marszałka Dworu.

Oprócz tego utrzymuje się dotychczasowy zakres działania Urzędu Naczelnego Marszałka Dworu co do doręczenia zleceń sądowych osobom z prawem zakrajowości i co do przedsiębrania innych aktów sądowych przeciwko takim osobom.

Nietkniętemi pozostają postanowienia dekretu nadw. z dnia 14. października 1785, Zb. u. s. Nr. 481 o toku instancji, jakoteż przepisy o postępowaniu w sprawach należących do sądownictwa Urzędu Naczelnego Marszałka Dworu.

**) Artykuł IV.

Przepisy ustawy z dnia 30. sierpnia 1891, Dz. u. p. Nr. 136, w których wydano postanowienia o wyko-

*) Bezprzedmiotowy. Wedle ustawy z dnia 9. marca 1920 Dz. u. Rz. P. poz. 144 należy w stosunku do osób z prawem zakrajowości używać pośrednictwa Minist. Spraw Zagranicznych.

**) Bezprzedmiotowy.

nywaniu sądownictwa konsularnego pozostają w mocy.

Aż do dalszego rozporządzenia nie będą przepisy Procedury cywilnej stosowane do postępowania w cywilnych sprawach spornych, prowadzonych w konsulatach, którym jest powierzone sądownictwo.

Dopóki się nic innego nie rozporządzi, będą Sądy austrjackie powołane w sprawach sądownictwa konsularnego do rozstrzygania w drugiej lub trzeciej instancji postępować jedynie według dotychczas obowiązujących przepisów prawnych o właściwości sądowej i o postępowaniu sądowem w sprawach spornych i egzekucyjnych.

Wyroki polubowne, zapadłe według § 17. ministerjalnego rozporządzenia z dnia 31. marca 1855, Dz. u. p. Nr. 58, mają moc austrjackich tytułów egzekucyjnych.

Artykuł V.

Pozostają nietkniętemi prawa, które jako wyjątkowe przywileje pod względem właściwości Sądów i sądowego postępowania służą spółkom, zakładom i stowarzyszeniom na zasadzie ich stosunków prawnie postanowionych lub ze strony państwa zatwierdzonych.

*) *Przepis ten stosuje się tylko do spółek, zakładów i stowarzyszeń, mających swoją główną siedzibę w Państwie Polskiem, chyba, że w traktatach międzynarodowych zostanie co innego postanowionem.*

Artykuł VI.

Nietkniętymi pozostają:

*) Ust. z dnia 9. marca 1920 Dz. u. R. P. poz. 144.

Tow. Biblioteki słuchaczów prawa Uniw...

1. przepisy o zakresie działania Trybunału państwa i o rozstrzyganiu sporów kompetencyjnych między Trybunałem administracyjnym a Sądami zwyczajnymi;

2. przepisy § 3. ustawy z dnia 5. marca 1869, Dz. u. p. Nr. 27, tyczące się odpowiedzialności przedsiębiorstw dróg żelaznych za skaleczenie lub zabicie człowieka, spowodowane wydarzeniami na drogach żelaznych;

*) 3. przepisy o sądownictwie w sprawach żeglugi na Łabie, a w szczególności przepisy dekretu prezydjum Izby nadwornej z dnia 2. grudnia 1845, Zb. u. s. Nr. 912 i rozporządzenia Ministerstwa sprawiedliwości z dnia 9. sierpnia 1868, Dz. u. p. Nr. 9132, oznajmionego ogłoszeniem czeskiego Sądu krajowego wyższego z dnia 31. sierpnia 1868, l. 29694 (Dz. u. kr. dla Czech z roku 1868. Nr. 24);

4. przepisy §§ 8. i 17. ustawy z dnia 12. lipca 1872, Dz. u. p. Nr. 112, normujące prawa skargi stron procesowych z powodu naruszenia praw, popełnionego przez urzędników sędziowskich w wykonywaniu urzędowych czynności;

5. przepis artykułu 315 ustawy handlowej o sądzie dla skargi o sprzedaż zatrzymanych przedmiotów;

6. przepisy rozporządzenia Ministerstwa sprawiedliwości z dnia 21. sierpnia 1856, Dz. u. p. Nr. 150, o Sądzie dla dzieci nieślubnych i podrzutków, gdy ich zaopatrzenie ze strony publicznego zakładu już ustało. Jednakowo dla dzieci, oddanych w pieczę osób, za granicą zamieszkałych, pozostanie właściwym dla ustanowienia opieki i dla sprawowania wszelkich aktów wła-

*) Bezprzedmiotowy.

dzy opiekuńczej Sąd, w którego okręgu zakład podrzutków się znajduje.

Artykuł VII.

Pozostaną w mocy przepisy Ordynacji konkursowej o sądownictwie w upadłościach, a w szczególności postanowienia o podawaniu skarg w Sądzie konkursowym; niemniej przepisy o tem, w jakiej mierze właściwość Sądu konkursowego jest wyłączną i w których przypadkach rozpoczęte, ale otwarciem konkursu przerwane postępowanie, w Sądzie konkursowym należy podjąć na nowo.

Artykuł VIII.

Również pozostają nietkniętymi:

*) 1. uchylony;

**) 2. przepisy cesarskiego rozporządzenia z dnia 21. grudnia 1855, Dz. u. p. Nr. 2 z roku 1856, o właściwości wiedeńskiego i tryjesteńskiego Sądu handlowego dla pertraktacji spadków protokołowanych kupców i fabrykantów, jakoteż dla sprawowania interesów opieki i kurateli nad dziećmi takich osób; od chwili gdy Normy jurysdykcyjne zaczną obowiązywać, służyć będzie praskiemu Sądowi handlowemu taka sama właściwość w sprawach niespornych;

3. przepisy o jurysdykcji Sądów swojskich co do spadków po obcych, a w szczególności przepisy §§ 22. do 25. i 140. do 144. cesarskiego patentu z dnia 9.

*) Ust. z dnia 9. marca 1920 Dz. u. R. P. poz. 144.

**) Bezprzedmiotowy.

sierpnia 1854, Dz. u. p. Nr. 208; dalej postanowienia o właściwości Sądów w sprawach opieki i kurateli nad obcymi, w § 183. cesarskiego patentu z dnia 9. sierpnia 1854, Dz. u. p. Nr. 208 i w innych przepisach zawarte; tudzież postanowienia traktatów państwowych w materjach spadkowych i opiekuńczych;

4. przepisy ustawy z dnia 18. lutego 1878, Dz. u. p Nr. 30, o właściwości Sądów w przypadkach wywłaszczeń dla celów budowy dróg żelaznych i prowadzenia ruchu na nich;

5. przepisy o prowadzeniu rejestrów handlowych i rejestrów stowarzyszeń;

6. przepisy o wnoszeniu protestów wekslowych i udziale Sądów w sprawach notarjatu;

7. przepisy ustawy z dnia 16. lutego 1883, Dz. u. p. Nr. 20, o właściwości Sądów dla postępowania w celu uznania kogoś za zmarłego albo w celu przeprowadzenia dowodu śmierci.

Artykuł IX.

Przepisy Normy jurysdykcyjnej należy stosować również do spraw cywilnych, w traktatach państwowych albo według zasad prawa międzynarodowego sądownictwu swojskiemu poddanych, a prawnymi przepisami jurysdykcji Sądów zwyczajnych nie odjętych.

Sądownictwo tutejszokrajowe rozciąga się na osoby, mające według zasad prawa międzynarodowego prawo zakrajowości, jeżeli i o ile one się dobrowolnie Sądom tutejszym poddały; niemniej w przypadku, gdy przedmiotem odpowiedniej sprawy jest owym osobom przynależne, a w obrębie państwa położone dobro nie-

ruchome, albo też służące im prawo rzeczowe na nieruchomościach do innych osób należących, ale w obrębie państwa położonych.

Jeżeli zajdzie wątpliwość co do tego, czy osoba prawem zakrajowości obdarzona, podlega sądownictwu tutejszemu, albo też powstanie wątpliwość w kwestji istnienia prawa zakrajowości na korzyść pewnej osoby, zasięgnie Sąd w tej mierze oświadczenia Ministra sprawiedliwości. Takie oświadczenie obowiązuje Sąd w ocenieniu jego właściwości.

Artykuł X.

Przez wyraz „Obszar państwa" w znaczeniu Normy jurysdykcyjnej rozumie się obszar królestw i krajów, reprezentowanych w Radzie państwa*). Ze względu na przepisy Normy jurysdykcyjnej, poczytuje się osoby, którym na tym obszarze nie służy obywatelstwo państwowe, za obce.

**) Artykuł XI.

Aż do zaprowadzenia nowych przepisów prawnych o zakresie urzędowym Najwyższego Trybunału sprawiedliwości, niemniej o składaniu senatów i wewnętrznym porządku urzędowania w tymże Trybunale, będzie ten Trybunał wykonywał sądownictwo w sprawach cywil-

*) T. j. tych części królestw i krajów reprezentowanych w Radzie Państwa, które weszły w skład Rzeczypospolitej Polskiej.

**) Patrz niżej: dekret z dnia 8. lutego 1919 Dz. u. R. P. poz. 199.

nych według przepisów cesarskiego patentu z dnia 7. sierpnia 1850, Dz. u. p. Nr. 325, chyba że Norma jurysdykcyjna, Procedura cywilna i Ordynacja egzekucyjna co innego w tej mierze stanowią.

Artykuł XII.

Urzędnicy egzekucyjni są urzędnikami sędziowskimi w rozumieniu ustawy z dnia 12. lipca 1872, Dz. u p. Nr. 112.

Przepisy zaprowadzające urzędników egzekucyjnych, normujące ich pobory i służbę, będą wydane drogą rozporządzeń.

Artykuł XIII.

Na wezwanie udzielą Sądy zwyczajne pomocy prawnej Sądom przemysłowym i polubownym, ustanowionym do rozpoznania szczegółowego sporu prawnego, o ile takie wezwanie opiera się na ustawach, a przytem wykonać się mająca czynność urzędowa jest prawem dopuszczona i Sąd wezwany dla niej właściwym (§ 37, ust. 2 i 3 Normy jurysdykcyjnej). Nadto w sprawach takich wezwań należy analogicznie stosować postanowienia § 40. Normy jurysdykcyjnej.

Artykuł XIV.

*) Uchylony.

Artykuł XV.

Ilekroć ustawy i rozporządzenia, których Norma

*) Ust. z 9. marca 1920 Dz. u. R. P. poz. 144.

jurysdykcyjna nie narusza, wspominają o sprawach sądownictwa rzeczowego, to odnosi się to zawsze do spraw oznaczonych w §§ 81, 83 i 117 Normy jurysdykcyjnej.

Artykuł XVI.

Ojcostwo dziecka nieślubnego w celu jego legitymacji przez następne małżeństwo (§ 161 p. k. u. c.), ma być po śmierci mniemanego ojca ustalone według postanowień cesarskiego patentu z dnia 9. sierpnia 1859, Dz. u. p. Nr. 208.

To samo obowiązuje w przypadkach, w których następne usunięcie przeszkody małżeńskiej albo bezwinna nieświadomość tejże, w celu legitymacji narodzonego w małżeństwie dziecka, ma być ustalona (§ 160 p. k. u. c.).

Artykuł XVII.

Powszechna ustawa o księgach gruntowych zawiera postanowienia, które obowiązują pod względem właściwości Sądów dla pozwolenia wpisów hipotecznych na dobra nieruchome, jakoteż pod względem właściwości dla wszystkich czynności urzędowych, tyczących się ksiąg publicznych, chyba że co do poszczególnych aktów albo pewnych oznaczonych rodzajów postępowania istnieją odmienne przepisy.

Odrębne przepisy o prowadzeniu ksiąg górniczych i kolejowych, a w szczególności zawarte w nich postanowienia o właściwości sądowej, pozostaną nietkniętymi.

Artykuł XVIII.

Żaden Sąd zwyczajny nie odmówi z powodu swej niewłaściwości przyjęcia tego, co kto na mocy postanowień praw cywilnych u niego złoży.

Artykuł XIX.

Spory zawisłe już w dniu wejścia w życie Normy jurysdykcyjnej, które na mocy postanowień ustawy wprowadczej dla Procedury cywilnej mają być dalej prowadzone i ukończone wedle dotychczasowych przepisów procesowych, pozostaną w Sądach, dotychczas dla nich prawnie właściwych, aż do prawomocnego ukończenia procesu; w szczególności dotyczy to również właściwości dla postępowania w drugiej i trzeciej instancji.

Atoli przeciwko wyrokom, w powyższych procesach zapadłym, albo które zapadną po dniu, w którym Procedura cywilna wejdzie w życie, należy wnieść skargę nieważności, przewidzianą na te przypadki w artykule LI. ustawy zaprowadzającej Procedurę cywilną, do Sądu, oznaczonego w § 532 p. c.

Artykuł XX.

Sprawy, które w chwili, gdy Norma jurysdykcyjna zacznie obowiązywać, w Sądach już wisiały, a nadto z mocy postanowień ustawy zaprowadzającej Procedurę cywilną albo na zasadzie układu stron (artykuł XLVII do XLIX ustawy zaprowadzającej Procedurę cywilną), mają być załatwione podług przepisów Procedury cy-

wilnej, pozostaną mimo ich przeniesienia do nowego postępowania w Sądach dotychczas dla nich prawnie właściwych, chyba że tym Sądom według przepisów Normy jurysdykcyjnej zbywa na przedmiotowej właściwości dla przeprowadzenia i rozstrzygnięcia procesu.

Artykuł XXI.

W dniu, w którym Norma jurysdykcyjna zacznie obowiązywać, zastanowią swe czynności osobne Sądy drobiazgowe w sprawach handlowych; wiszące u nich sprawy przejdą do Sądów powiatowych i do Sądów dla spraw handlowych, powstałych w miejsce tamtych i będą w nich załatwione zgodnie z przepisami ustawy zaprowadzającej Procedurę cywilną.

Artykuł XXII.

Z wyjątkiem spraw opieki i kurateli, będą wszystkie inne sprawy niesporne wiszące już w Sądach w chwili, gdy Norma jurysdykcyjna zaczęła obowiązywać, załatwione w Sądach, które według dotychczasowych przepisów prawnych były dla ich załatwienia właściwymi. Również będzie w tych sprawach zachowany tok instancji zgodnie z dotychczasowymi przepisami prawnymi.

Sprawy opieki i kurateli wiszące jeszcze w chwili, gdy Norma jurysdykcyjna zacznie obowiązywać, będą z urzędu przeniesione do Sądów, według tejże Normy odtąd dla nich właściwych.

Co się tyczy wiszących spraw spadkowych, to postanowienie ustępu pierwszego nie wyklucza delegacji w myśl § 31. Normy jurysdykcyjnej.

Artykuł XXIII.

Postanowienia artykułów XIII, (XIV), XV, XVI i XVIII zaczną obowiązywać dopiero z chwilą, gdy Norma jurysdykcyjna wejdzie w życie.

Artykuł XXIV.

Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi sprawiedliwości.

Tenże wyda zarządzenia potrzebne do zaprowadzenia i przeprowadzenia niniejszej ustawy tudzież Normy jurysdykcyjnej; o ileby zaś te zarządzenia dotykały zakresu działania innych Ministrów, wyda je Minister sprawiedliwości w porozumieniu z owymi Ministrami.

Ustawa z dnia 1. sierpnia 1895, L. 111. d. u. p.

o wykonywaniu sądownictwa i właściwości Sądów zwyczajnych w sprawach cywilnych (Norma jurysdykcyjna).

CZĘŚĆ PIERWSZA.

O Sądownictwie w ogólności.

Rozdział pierwszy.

O Sądach i organach sądowych.

Sądy zwyczajne.

§ 1. O ile szczegółowe ustawy nie przekazują sądownictwa w sprawach cywilnych innym władzom lub organom, należy wykonywanie tego sądownictwa do Sądów powiatowych, do Sądów powiatowych dla spraw handlowych i morskich, do *Sądów okręgowych* do Sądów handlowych i morskich, do *Sądów apelacyjnych* i do *Sądu Najwyższego* (Sądy zwyczajne).

Stosunek instancji sądowych.

§ 2. Do wykonywania tego sądownictwa w pierwszej instancji są powołane: Sądy powiatowe, Sądy

okręgowe, Sądy handlowe, tudzież Sądy handlowe i morskie.

Do sądzenia spraw handlowych i morskich ustanowione będą we wszystkich miejscowościach, gdzie się samoistny Sąd handlowy albo Sąd handlowy i morski znajduje, osobne Sądy powiatowe dla spraw handlowych i morskich. Drogą rozporządzeń mogą być Sądy powiatowe dla spraw handlowych i morskich, zaprowadzone także w innych miejscowościach.

§ 3. W dalszym toku prawnym sprawa przeciwko wyrokom i uchwałom Sądów powiatowych (apelacja, rekurs) idzie w drugiej instancji do *Sądów okręwych*. Jednakowoż apelacja od wyroku Sądu powiatowego, który tenże wydał w zakresie sądownictwa handlowego albo morskiego, lub też sądownictwa w sprawach górniczych i to wyraźnie w wyroku zaznaczył, idzie do Sądów handlowych, do Sądów handlowych i morskich, do senatów handlowych, albo do senatów, które w *Sądach okręgowych* powołane są do wykonywania sądownictwa w sprawach górniczych.

W trzeciej instancji środki prawne, wniesione od wyroków i uchwał Sądów powiatowych (rewizja, rekurs) rozpoznawać będzie *Sąd Najwyższy*.

§ 4. W dalszym toku prawnym, po wyroku i uchwale, w *Sądzie okręgowym* albo też w Sądzie handlowym zapadłej, pójdzie sprawa w instancji drugiej (apelacja, rekurs), do *Sądów apelacyjnych*, a w trzeciej instancji (rewizja, rekurs), do *Sądu Najwyższego*.

Sprawowanie sądownictwa w Sądach zwyczajnych.

§ 5. W Sądach powiatowych należy wykonywanie sądownictwa do jednego lub kilku sędziów samoistnych.

Tymi sędziami samoistnymi są: naczelnik Sądu powiatowego (sędzia powiatowy), i ci urzędnicy sędziowscy Sądu powiatowego, do sprawowania urzędu sędziowskiego uzdolnieni, których *Prezes* przełożonego *Sądu apelacyjnego* upoważnił do samoistnego sprawowania urzędu sędziowskiego w cywilnych sprawach spornych albo w sprawach sądownictwa dobrowolnego w tymże samym Sądzie powiatowym*).

Prezes przełożonego *Sądu apelacyjnego* może samoistne sprawowanie wszystkich czynności urzędowych danego Sądu powiatowego w zakresie wykonywania egzekucji i spraw hipotecznych, o ile jedne i drugie do Sądów powiatowych należą, jednemu lub kilku urzędnikom sędziowskim, do samoistnego sprawowania urzędu sędziowskiego upoważnionym, w ten sposób powierzyć, że oni w tym Sądzie owe czynności wyłącznie załatwiać będą.

Sądom powiatowym, znajdującym się w miejscu siedziby *Sądu okręgowego*, przydzieli *Prezes* owego *Sądu okręgowego* potrzebną ilość urzędników sędziowskich z grona urzędników Trybunału, uprawnionych do samoistnego sprawowania urzędu sędziowskiego.

§ 6. W miejscach siedziby samoistnego Sądu handlowego albo Sądu handlowego i morskiego, wybierze *Prezes* owych Sądów sędziów dla Sądów po-

*) Patrz niżej: Dekret z dnia 8. lutego 1919 Dz. u. Rz. P. poz. 200, artykuł 3.

wiatowych, w § 2, ustępie 2 wymienionych, z grona urzędników sędziowskich Trybunału, upoważnionych do samoistnego sprawowania urzędu sędziowskiego.

Poza tym przypadkiem obowiązują w sprawach obsadzenia wymienionych Sądów powiatowych, w miejscu siedziby *Sądu okręgowego* istniejących, przepisy § 5.

§ 7. O ile Procedura cywilna albo przepisy o wewnętrznem urządzeniu Sądu i porządku czynności sądowych inaczej nie stanowią, sprawują jurysdykcję w *Sądach okręgowych* i handlowych senaty, które się zawsze składają z przewodniczącego i dwóch członków, bez względu na to, czy te Sądy orzekają w pierwszej lub też drugiej instancji.

W samoistnych Sądach handlowych, albo w tych *Sądach okręgowych*, którym służy sądownictwo w sprawach handlowych albo morskich lub też w sprawach górniczych, bez względu na to, czyli tenże Sąd sprawę sporną w pierwszej lub w drugiej instancji sądzi, zajmie w senacie miejsce jednego członka fachowy sędzia obywatelski stanu kupieckiego albo z kół fachowych marynarzy (senat handlowy) lub górników (senat górniczy) przybrany. We wszystkich innych przypadkach składają się senaty *Sądów okręgowych* z urzędników sędziowskich, uzdolnionych do sprawowania urzędu sędziowskiego.

**) Prezes Trybunału winien poruczyć ustanowionemu w tym celu członkowi Sądu jako sędziemu samoistnemu załatwianie podań w sprawach amortyzacyjnych i hipotecznych, wniosków o wydanie nakazów zapłaty w postępowaniu nakazowem oraz wekslo-*

**) Ust. z dnia 5. sierpnia 1922 Dz. u. Rz. P. poz. 769.*

wych nakazów zapłaty i zabezpieczenia, dalej wniosków o dozwolenie egzekucji, wreszcie przedsiębranie czynności sędziowskich dotyczących wykonania egzekucji.

§ 7 a). *) *W sporach o roszczenia majątkowe, należące do właściwości Sądów okręgowych, lub Sądów okręgowych jako handlowych (§ 50 ustęp 1, 51 licz. 1—3), oraz w sporach z tytułu odpowiedzialności przedsiębiorstw kolejowych za uszkodzenia cielesne lub utratę życia ludzkiego, spowodowane przypadkiem na kolejach (§ 3. ustawy z dnia 5. marca 1869 austr. Dz. u. p. Nr. 27 i § 1. ustawy z 12. lipca 1902 r. austr. Dz. u. p. Nr. 147), w których przedmiot sporu w pieniądzach lub pod względem wartości pieniężnej (§ 54—60) nie przewyższa kwoty 2.500 Zł., albo też do tej kwoty lub poniżej tej kwoty aż do rozpoczęcia ustnej rozprawy ograniczony zostanie, prowadzi rozprawę i rozstrzyga ustanowiony w tym celu przez przełożonego Sądu członek Sądu jako sędzia samoistny.*

**) *Rozprawę przeprowadza sędzia samoistny także wówczas, jeżeli żądanie skargi zostanie po rozpoczęciu ustnej rozprawy spornej (§ 235 p. c.) rozszerzone ponad 2.500 Zł.*

***) *Ponadto rozstrzyga sędzia samoistny bez względu na wartość sporu w następujących sporach, należących do kompetencji Trybunału I. instancji:*

a) w sporach o niedobrowolny rozdział od stołu

*) Ust. z dnia 5. sierpnia 1922 Dz. u. Rz. P. poz. 769.
**) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.
***) Ust. z dnia 9. marca 1920 Dz. u. Rz. P. 144 wzgl. Rozp. Rady Min. z dnia 18. lutego 1924, Dz. u. Rz. P. poz. 156.

i łoża i w sporach o dostarczenie utrzymania (alimenta),

b) w sporach oznaczonych w § 94, jeżeli proces główny należy do sędziego samoistnego,

c) w sporach należących do kompetencji Sądów powiatowych, o ile w myśl przepisów o Sądach szczegółowych wniesione będą do Trybunału I. instancji,

d) w sporach, które powstały w toku i z powodu postępowania egzekucyjnego (§ 17 o. e.) łącznie ze sporami wymienionymi w §§ 35—37 o. e.

Spory o roszczenia majątkowe ponad 2.500 Zł. będą rozpoznawane przez sędziego samoistnego, jeżeli powód wniosek taki postawi w skardze, a pozwany na pierwszej audjencji lub w zarzutach, wniesionych przeciw nakazowi płatniczemu w postępowaniu nakazowem, temu się nie sprzeciwi, albo jeżeli obie strony na pierwszej rozprawie przed wdaniem się w spór zgodnie wobec Sądu oświadczą, że poddają się orzecznictwu sędziego samoistnego.

§ 7 b). Sędzia samoistny ma wszelkie prawa i obowiązki, jakie według przepisów części drugiej Procedury cywilnej mają senat i przewodniczący i stosuje przepisy o postępowaniu przed Trybunałami pierwszej instancji.

Atoli w sprawach, należących do właściwości Sądów powiatowych (§ 7 a ust. 3 lit. c), strony nie będą zniewolone do ustanawiania adwokatów swoimi zastępcami. Przy rozpoznawaniu spraw drobiazgowych i skarg z powodu naruszenia posiadania sędzia samo-

istny stosuje przepisy §§ 448 i 460 p. c. Sędzia samoistny wydaje też nakazy zapłaty w postępowaniu wezwawczem, oraz nakazy oddania lub odbioru przedmiotu najmu lub dzierżawy w przypadkach przewidzianych w § 79 n. j.

§ 8. O ile przepisy o wewnętrznem urządzeniu Sądów i porządku czynności sądowych inaczej nie stanowią, należy sprawowanie sądownictwa cywilnego w *Sądach apelacyjnych* do senatów, złożonych z przewodniczącego i czterech sędziów*).

***) *Sądy apelacyjne orzekają jednak w senatach złożonych z trzech sędziów, z których jeden przewodniczący, o rekursach i zażaleniach w sprawach cywilnych, o sprawach administracyjnych adwokatów i notarjuszy, tudzież apelacjach przeciw wyrokom Trybunałów I. Instancji, wydanym przez jednego członka Trybunału jako sędziego samoistnego.*

Osobny statut określi, jakim porządkiem *Sąd Najwyższy* wykonywać będzie sądownictwo w sprawach cywilnych.

Narada i głosowanie.

§ 9. Senaty Trybunałów, przed którymi odbywają się rozprawy w sprawach cywilnych albo które rozstrzygają sprawy, samemu Sądowi zastrzeżone, nie mogą,

*) Dekret z dnia 8. lutego 1919 Dz. Praw Państwa Polskiego poz. 200 art. 6: *W Sądach apelacyjnych komplety z pięciu będą zastąpione przez komplety z trzech sędziów, wliczając w to przewodniczącego. Jedynie w sprawach dyscyplinarnych zasiadają nadal komplety z pięciu.*

**) *Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118,*

wliczając przewodniczącego, składać się z mniejszej ilości głosujących, aniżeli jest postanowione w §§ 7 i 8.

Do rozpraw dłuższy czas trwających wolno przewodniczącemu przybrać sędziów uzupełniających, którzy biorą udział w rozprawie i zajmą w niej miejsce członka, który ze senatu wystąpił.

§ 10. Przewodniczący kieruje głosowaniem i naradą, która odbywa się przed głosowaniem.

Jeżeli jest ustanowiony sprawozdawca, tenże głosuje pierwszy; przewodniczący bierze taki sam udział w głosowaniu jak każdy inny członek senatu i oddaje swój głos na końcu. Po za tem rangą starsi sędziowie głosują przed młodszymi. Fachowy sędzia obywatelski daje swój głos bezpośrednio po sprawozdawcy, albo też, gdy go niema, przed innymi członkami senatu.

§ 11. Sędziemu nie wolno wstrzymać się od głosowania w kwestji, do uchwały przedstawionej; odnosi się to szczególnie do sędziego, który w głosowaniu nad kwestją wstępną pozostał w mniejszości.

§ 12. Uchwały Sądu zapadają bezwzględną większością głosów, to znaczy, że do każdej uchwały potrzeba więcej aniżeli połowy wszytkich głosów.

Jeżeliby się przytem nadarzyły trudności, które powtórnem kolejnem zapytaniem głosujących o ich zdania, w każdej kwestji oddzielnie, nie mogły być usunięte, natenczas przewodniczący rozdzieli każdą kwestję, w której ma zapaść uchwała, na szczegółowe, a dla rozpoznania sprawy stanowcze punkta, i zarządzając tym trybem odpowiednie głosowanie nad każdym

takim punktem z osobna, doprowadzi do tego, ażeby się w przedmiocie rozprawy skupiła większość głosów dla powzięcia decyzji.

Jeżeliby co do uchwalić się mających sum pieniężnych więcej niż dwa zdania się utworzyły, a żadne z nich większości nie otrzymało, natenczas głosy, dane na rzecz największej sumy tak długo się doliczają do głosów, które padły na mniejsze, ale tamtej najbliższe sumy, aż okaże się bezwzględna większość.

§ 13. W kwestji różnicy zdań, powstałej co do tego, czy przewodniczący ogłosił uchwałę zgodnie z wynikami głosowania, rozstrzyga senat.

§ 14. Przebieg narady i głosowania zapisuje się w osobnym protokole. Sposób prowadzenia tegoż określą przepisy o wewnętrznem urządzeniu Sądów i porządku czynności sądowych.

Protokoliści.

§ 15. Osoby używane do prowadzenia protokołu rozpraw i innych sądowych czynności urzędowych, muszą być zaprzysiężone.

Kancelarja sądowa.

§ 16. W każdym Sądzie istnieje kancelarja sądowa. Do niej należy przyjmowanie aktów, które do Sądu weszły, wygotowanie sądowych rozstrzygnień i innych załatwień, wykonanie doręczeń i zawezwań, przechowywanie aktów sądowych, jakoteż przedsiębranie wszelkich innych czynności urzędowych, które ustawy lub rozporządzenia jej przydzielą.

Z personalu kancelarji sądowej mogą być również wzięte osoby, potrzebne do pisania protokołów.

Organa wykonawcze.

§ 17. W poszczególnych Sądach i w miarę potrzeby wolno ustanowić osobnych urzędników egzekucyjnych do przedsiębrania czynności egzekucyjnych.

W Sądach, nie mających urzędników egzekucyjnych, będą woźni sądowi albo inne, ustawą do tego powołane organa, pełnić czynności egzekucyjne, zastrzeżone organom egzekucyjnym.

§ 18. Naczelnikami i kierownikami kancelarji sądowej tudzież urzędnikami egzekucyjnymi wolno mianować jedynie osoby, które ukończyły szkoły średnie i świadectwem egzaminu z dobrym postępem wykazały, że posiadają wiadomości szczegółowe potrzebne dla tego rodzaju urzędu. Przepisy o przedmiotach i urządzeniu tego egzaminu, jakoteż o składzie komisji egzaminacyjnych, będą wydane drogą rozporządzenia. Egzamin ten obejmie również potrzebne do sprawowania urzędu wiadomości prawne.

*) *Minister sprawiedliwości może z ważnych przyczyn udzielać w poszczególnych wypadkach uwolnień od warunku ukończenia szkół średnich.*

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 115.

Rozdział drugi.

Nieprzyjęcie sędziów i innych organów sądowych.

Nieprzyjęcie sędziów.

§ 19. W sprawach cywilnych wolno nie przyjąć sędziego:

1. z powodu, że go w odnośnym przypadku prawo od wykonania aktów sędziowskich wyłącza;

2. z powodu, że zachodzi dostateczna podstawa do powątpiewania o jego bezstronności.

§ 20. W zakresie sądownictwa cywilnego, sędzia jest wyłączony od sprawowania urzędu sędziowskiego:

1. w sprawach, w których on sam jest stroną, albo do jednej ze stron w stosunku spółuprawnionego albo spółobowiązanego zostaje, lub też ma względem niej obowiązek dania regresu;

2. w sprawach żony albo krewnych lub powinowatych w linji prostej, albo też osób, z któremi w linji ubocznej aż do czwartego stopnia jest spokrewniony lub do drugiego spowinowacony;

3. w sprawach rodziców przybranych albo wychowawców, dzieci przybranych albo wychowańców, pupilów i oddanych jego pieczy;

4. w sprawach dla których był albo jest jeszcze pełnomocnikiem jednej ze stron;

5. w sprawach, w których w Sądzie niższym brał udział w wydaniu zaczepionego wyroku albo uchwały.

§ 21. Prawo wyłączenia wolno wykonać każdej stronie i niema różnicy, czy ze względu na zachodzące

stosunki istnieje niebezpieczeństwo dla samej strony wyłączającej, czy dla jej przeciwnika.

Nie wolno stronie wyłączyć sędziego z obawy stronności, jeżeli się wdała w rozprawę albo czyniła wnioski przed sędzią stronnym, nie robiąc użytku z przyczyny wyłączenia, która jej była wiadomą.

§ 22. Wyłączenie sędziego oznajmia się Sądowi, do którego wyłączony sędzia należy, na piśmie albo ustnie do protokołu. Zarazem trzeba dokładnie oznaczyć okoliczności, uzasadniające wyłączenie.

Wyłączony sędzia winien odpowiedzieć na takie oświadczenie strony.

Strona wyłączająca sędziego z obawy stronności, powinna uprawdopodobnić te przyczyny wyłączenia, którym sędzia ten zaprzeczył. Jeżeli strona z obawy stronności wyłącza sędziego, przed którym już się przedtem wdała w rozprawę albo czyniła wnioski, winna zarazem wiarygodnie wykazać, że przyczyna wyłączenia albo dopiero później powstała, albo też dopiero później doszła do jej wiadomości.

Przytoczone przez stronę przyczyny wyłączenia winny być zawsze sprawdzone z urzędu.

§ 23. Jeżeli wyłączony sędzia należał do Sądu powiatowego, natenczas sprawę wyłączenia rozstrzygnie przełożony Sąd okręgowy albo handlowy, gdy zaś ów sędzia należał do Trybunału, ten sam Trybunał; atoli gdyby wskutek usunięcia się tego sędziego Trybunał dla braku kompletu nie mógł powziąć uchwały, rozstrzygnie tę sprawę Trybunał w toku instancji tamtemu przełożony.

§ 24. Sąd rozstrzygnie sprawę wyłączenia sędzie-

go uchwałą, bez poprzedniej ustnej rozprawy; wolno jednak Sądowi orzekającemu zarządzić przed uchwałą wszelkie wyjaśniające dochodzenia i przesłuchania, które mu się wydadzą potrzebnemi.

Rozstrzygnienie, uwzględniające wyłączenie sędziego, nie może być zaczepione żadnym środkiem prawnym. Rozstrzygnienie to będzie z urzędu zakomunikowane naczelnikowi Sądu, do którego wyłączony sędzia należy;a gdyby nim był naczelnik Sądu powiatowego, *Prezesowi* Trybunału, właściwego w sprawie wyłączenia; w razie wyłączenia *Prezesa* Trybunału należy rozstrzygnienie podać do wiadomości *Wiceprezesa* tego samego Trybunału; a gdyby wyłączenie obejmowało *Prezesa* i wszystkich członków jego Trybunału, przedłoży się owe rozstrzygnienie Prezesowi Trybunału, który w toku instancji stanowi dla tamtego Sąd wyższy.

§ 25. Aż do prawomocnego załatwienia prośby o wyłączenie sędziego wolno sędziemu wyłączonemu przedsiębrać tylko czynności niecierpiące zwłoki.

W przypadkach uwzględnienia wyłączenia, osoby, których w myśl § 24, ustęp 2 rozstrzygnienie powyższe oznajmiono, zarządzą bezzwłocznie co potrzeba, ażeby powołaniem sędziego, do sprawowania urzędu sędziowskiego w odnośnej sprawie zdatnego, ile możności jak najrychlej została usunięta przeszkoda w podjęciu postępowania albo w załatwieniu sprawy.

Wyłączenie innych organów sądowych.

§ 26. Przepisy o wyłączeniu sędziego będą również stosowane do protokolistów, do funkcjonarjuszy kan-

celarji sądowej i do urzędników egzekucyjnych, o ile te osoby działają jako organa dla doręczeń i dla pisemnych poświadczeń, albo jako organa wykonawcze; do orzekania o nieprzyjęciu w tych przypadkach jest powołany naczelnik Sądu, mający nadzór urzędowy nad tymi organami.

Rozstrzygnienie to nie może być zaczepione żadnym środkiem prawnym.

§ 27. Organa sądowe, do których się poprzedzające przepisy nie odnoszą, gdy się znajdują w stosunkach, wyłączających sędziego od sprawowania urzędu, doniosą o tem naczelnikowi Sądu.

Naczelnik Sądu, w charakterze kierownika urzędu, postanowi w każdym szczegółowym przypadku o tem, czy taki organ ma się uchylić od urzędowania.

Rozdział trzeci.

O właściwości.

Wyznaczenie Sądu właściwego przez *Sąd Najwyższy*.

§ 28. Jeżeli sprawa cywilna wprawdzie sądownictwu swojskiemu podlega, jednakowoż co do niej u Sądów swojskich albo braknie warunków właściwości miejscowej, niniejszą ustawą wymaganych, albo warunki te nie dadzą się wyśledzić, natenczas *Sąd Najwyższy* wyznaczy z pomiędzy kilku Sądów, dla odnośnej sprawy przedmiotowo właściwych, jeden Sąd, który dla niej ma być uważany odtąd za miejscowo właściwy. W sprawach cywilnych spornych nastąpi takie wyznaczenie na wniosek strony, zresztą zaś z urzędu.

Czas trwania właściwości sądowej.

§ 29. Jeżeliby okoliczności, które w chwili wdrożenia postępowania dla oznaczenia właściwości danego Sądu były decydującemi, w ciągu procesu się zmieniły, Sąd ów mimo to zachowa swą właściwość aż do końca sprawy, która prawidłowo u niego zawisła. Nie stosuje się to jednak do takich zmian, wskutek których sprawa została odjęta jurysdykcji sądów swojskich, albo jurysdykcji sądów zwyczajnych.

Delegacja.

§ 30. Jeżeli Sąd w wykonywaniu sądownictwa natrafi na przeszkodę, polegającą na jednej z przyczyn w § 19. przewidzianych, doniesie o niej Sądowi, w toku instancji nad nim wyższemu, który w takim razie wyznaczy dla odpowiedniej sprawy inny Sąd tej samej kategorji do jej przeprowadzenia i rozpoznania.

§ 31. *Sąd apelacyjny*, w okręgu którego Sąd właściwy się znajduje, może wyznaczyć na wniosek strony w miejsce tegoż inny Sąd swojego okręgu, ale tej samej kategorji, do przeprowadzenia i rozpoznania danej sprawy, gdy ma powody uważać takie zarządzenie za odpowiednie celowi; *)*pertraktację spadku lub sprawowanie czynności nadopiekuńczych lub nadkuratelarnych można na wniosek strony lub właściwego Sądu przekazać w tych samych warunkach innemu Sądowi tego samego rodzaju, albo przenieść ze Sądu powiatowego do Trybunału I. instancji, lub z Trybunału I. instancji do Sądu powiatowego.*

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914. Dz. u. p. Nr. 118.

Delegacja z jednego okręgu apelacyjnego do innego, jest zastrzeżona *Sądowi Najwyższemu.*

Prośba o delegację nie wstrzymuje postępowania. Sąd ją rozstrzygnie bez poprzedniej ustnej rozprawy. Przedtem jednak mają być wezwane: Sąd, któryby sam przez się do przeprowadzenia i rozpoznania spraw był właściwym, a zarazem też strony, ażeby w oznaczonym terminie udzieliły potrzebnych wyjaśnień.

Ograniczenie właściwości do okręgu sądowego.

§ 32. Każdy Sąd ma sprawować swój urząd sam we własnym zakresie działania i na terytorjum swojego okręgu.

Jednakowoż w razie doręczenia lub innej czynności sądowej w budynkach wojskowych lub obrony krajowej, wojskiem lub milicją krajową obsadzonych, należy przedtem zawiadomić o tem komendanta i przybrać do tego osobę wojskową lub osobę obrony krajowej, w tym celu od komendanta przydaną.

*) Przy doręczaniu osobom z prawem zakrajowości, tudzież innym osobom, podlegającym urzędowi Naczelnego Marszałka Dworu, jakoteż przy wykonywaniu innych rozporządzeń sądowych, tyczących się wymienionych osób, należy używać pośrednictwa Urzędu Naczelnika Marszałka Dworu, a w razie potrzeby, Ministerjum Domu cesarskiego i spraw zagranicznych.

*) Tego samego postępowania należy przestrzegać, gdy przeciwko osobom, zwyczajnym Sądom podlegają-

*) Bezprzedmiotowy. W stosunku do osób z prawem zakrajowości należy wedle ustawy z dnia 9. marca 1920 Dz. u. Rz. P. poz. 144. używać pośrednictwa Min. Spraw Zagranicznych.

cym, wypadnie wykonać jaki akt sądowy w cesarskich zabudowaniach dworskich albo w mieszkaniach członków Domu cesarskiego lub też osób z prawem zakrajowości.

§ 33. Wyjątkowo, gdy zachodzi niebezpieczeństwo ze zwłoki, albo akt sądowy ma być dokonany na granicy okręgu sądowego, wolno Sądowi w celu spełnienia czynności urzędowej przekroczyć granicę swego okręgu, ale nigdy mu nie wolno przekroczyć granic Państwa. Sąd okręgu, gdzie czynność urzędowa w powyższych warunkach się spełnia, ma być o tem powiadomiony.

Przekazanie szczegółowych czynności przewodniczącemu albo sędziemu wyznaczonemu.

§ 34. Jedynie w przypadkach, prawnie postanowionych i w przepisach o wewnętrznem urzędowaniu Sądów i porządku czynności sądowych określonych, dozwolonem jest przedsiębranie czynności sądowych przez *Prezesa* Trybunału albo przewodniczącego senatu, zajętego przeprowadzeniem albo rozpoznaniem sprawy, albotéż poruczenie czynności sądowych jednemu z członków senatu albo Sądu właściwego (sędzia wyznaczony).

Poruczenie czynności sądowych członkom senatu albo członkom Sądu właściwego służy jedynie senatowi, do przeprowadzenia i rozpoznania sprawy powołanemu, chyba że odnośne przepisy co innego w tej mierze stanowią, a w szczególności, gdy przewodniczący senatu do takiego poruczenia wyraźnie jest upoważniony.

§ 35. W postępowaniu trybunalskiem należy sę-

dziowskie czynności urzędowe poruczyć sędziemu wyznaczonemu, gdy one mają być dopełnione poza ustną rozprawą lub posiedzeniem senatu, a zarazem niema podstawy do wezwania innego Sądu.

O ile ustawa inaczej nie przepisuje, może Sąd wyznaczający zmienić uchwały sędziego wyznaczonego, na wniosek lub z urzędu. Jednakowoż przedtem ma Sąd przeprowadzić dochodzenia, potrzebne do wyjaśnienia stanu sprawy.

Poruczenie wykonania czynności urzędowych innemu Sądowi.

§ 36. Jeżeli to szczegółowe przepisy prawne nakazują albo w celu łatwiejszego traktowania sprawy, lub też dla oszczędzenia zbytecznych kosztów, poruczy *Sąd okręgowy*, handlowy, albo Sąd handlowy morski, czynności urzędowe, według § 32, ustęp 1 do niego samego należące, jednemu ze Sądów powiatowych swojego okręgu trybunalskiego. W celu wykonania czynności urzędowych poza swoim okręgiem (pomoc prawna), uda się Sąd sprawy wiszącej do tego Sądu, w którym albo w okręgu którego czynność ma być dokonana.

Poruczając wykonanie aktów urzędowych innemu Sądowi (sędzia wezwany), należy do niego wystosować odpowiednie wezwanie. Wzywając o to Sąd zagraniczny, należy przytem zachowywać odnośne szczegółowe postanowienia (traktaty państwowe, oświadczenia rządów, rozporządzenia ministerjalne).

Pomoc prawna na wezwanie Sądów tutejszokrajowych.

§ 37. Sądy na obszarze, na którym niniejsza usta-

wa obowiązuje, istniejące mają obowiązek dawać sobie wzajemnie pomoc prawną.

Na obszarze obowiązywania niniejszej ustawy należy wystosować wezwanie o pomoc prawną do tego Sądu powiatowego, w okręgu którego czynność urzędowa ma być wykonaną, chyba że w danym przypadku co innego jest postanowionem. Wezwanie o dokonanie wpisu do księgi publicznej albo dopełnienie czynności, którą jedynie ściśle oznaczony Trybunał wykonać jest upoważniony, ma być wysłane do Sądu, w którym się znajduje wykaz dla wpisu przeznaczony, albo który wogóle do wykonania takiej czynności jest powołany. Sędzia wezwany ma wezwanie odrzucić, gdy mu dla odnośnej czynności braknie właściwości miejscowej.

*) *W miejscowościach, gdzie jest kilka Sądów powiatowych, można nadać w drodze rozporządzenia właściwość do załatwiania wezwań o pomoc prawną jednemu lub kilku z tych Sądów.*

Pomoc prawna na żądanie Sądów zagranicznych.

§ 38. Sądy istniejące na obszarze, na którym obowiązuje niniejsza ustawa, mają na żądanie dawać pomoc prawną Sądom zagranicznym, o ile odnoszące się do tej materji przepisy szczegółowe (traktaty państwowe, oświadczenia rządów, rozporządzenia ministerjalne) nie są temu przeciwne.

Należy odmówić pomocy prawnej:

1. gdy Sąd wzywający zażądał czynności, która według postanowień, w obrębie państwa obowiązujących, do zakresu urzędowego Sądów nie należy; gdy-

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

by żądana czynność wchodziła w zakres działania innych władz swojskich, może Sąd wezwany przesłać otrzymane wezwanie władzy kompetentnej;

2. gdy przepisy, Sądy swojskie obowiązujące, wykonania takiej czynności wzbraniają;

3. gdy wzajemność nie jest zachowana. Jeżeli Sąd wezwany ma wątpliwość co do zachowania wzajemności, zasięgnie co do tego deklaracji Ministra sprawiedliwości, która będzie dlań obowiązującą.

§ 39. Żądana pomoc prawna ma być udzielona zgodnie z przepisami obowiązującymi Sąd wezwany. O ile na to owe przepisy pozwalają, Sąd wezwany z własnego popędu zarządzi i rozporządzi, co do spełnienia wezwania potrzeba.

Udzielając pomocy prawnej, wolno odstąpić od obowiązujących w państwie ustaw, ale jedynie wtedy, gdy wezwanie domaga się wyraźnie, aby przy spełnieniu dokonać się mającej czynności był zachowany pewien przez prawo zagraniczne wymagany sposób postępowania, a postępowanie to żadnym przepisem prawa tutejszego nie jest zabronione.

§ 40. Jeżeli Sąd wezwany odmówi pomocy prawnej, albo jeżeli z powodu jej udzielenia między Sądem wzywającym a wezwanym powstanie różnica zdań co do jej wykonania lub też pod innymi względami, natenczas *Sąd apelacyjny*, Sądowi wezwanemu przełożony, na prośbę wzywającego Sądu zagranicznego albo innego do takiej prośby upoważnionego organu zagranicznego, orzeknie o prawności odmowy i w ogóle o każdej z owego nieporozumienia powstałej kwestji, nie odbywając przedtem rozprawy ustnej.

Badanie właściwości.

§ 41. Sąd zbada z urzędu swoją właściwość, gdy jaka sprawa sporna dobrowolnego sądownictwa u niego zawisła.

W cywilnych sprawach spornych podstawą do tego badania jest to, co w tym celu powód przedstawił, chyba że Sąd wie o nieprawdziwości zapodań powoda.

Nie będąc związanym podaniami stron, zbada Sąd z urzędu warunki, stanowiące o jego właściwości w następujących sprawach: w cywilnych sprawach niespornych, dalej w postępowaniu egzekucyjnem, jakoteż w przypadkach, gdy ma przyzwolić na tymczasowe zarządzenie albo orzec upadłość. Wolno mu przytem zażądać wszelkich potrzebnych wyjaśnień od osób biorących udział w sprawie.

§ 42. Jeżeli sprawa już wisząca jest wyjętą z pod jurysdykcji Sądów zwyczajnych, natenczas Sąd, do którego się w tej sprawie zwrócono, natychmiast w jakimkolwiekbądź okresie postępowania, orzeknie we formie uchwały swoją niewłaściwość i nieważność przedniego postępowania. Tak samo postąpi sobie Sąd wyższej instancji, gdy brak ten dopiero u niego na jaw wyjdzie.

Jeżeli ta wadliwość dopiero po prawomocnem zakończeniu postępowania na jaw wyjdzie, natenczas nieważność odbytego postępowania sądowego orzeknie *Sąd Najwyższy*, na odpowiedni wniosek najwyższej władzy administracyjnej.

Sąd nie może wydać orzeczenia po myśli ustępów 1 i 2, jeżeli pod względem przyczyny nieważności

sprzeciwia się temu ciągle jeszcze obowiązujące rozstrzygnienie tego samego lub jakiego innego Sądu.

Przepisy 1 i 2 będą również stosowane w przypadkach, gdy sprawa, nie będąca przedmiotem sądownictwa dobrowolnego, jako sprawa niesporna u Sądu zawisła.

§ 43. Sąd, do którego się strona udała, odrzuci skargę z urzędu, gdy się uzna dla niej niewłaściwym z innych przyczyn, aniżeli w § 42. przytoczonych (§ 41, ustęp 2). Jednakowoż, gdy na skargę ustną rozprawa już była rozpisana, wolno Sądowi uznać siebie niewłaściwym jedynie w przypadku, gdy pozwany w czasie należytym zarzucił niewłaściwość, albo gdy według przepisów niniejszej ustawy Sąd dla odnośnej sprawy, nawet na skutek wyraźnego układu stron, nie może się stać właściwym.

Orzeczenie w tej mierze zapadnie w formie uchwały.

§ 44. Sąd, w którym sprawę poruszono, orzeknie w jakimkolwiekbądź okresie postępowania, z urzędu albo na wniosek, niewłaściwość swoją we formie uchwały, jeśli dla sprawy sądownictwa dobrowolnego, dla postępowania egzekucyjnego albo tymczasowego zarządzenia, niemniej dla postępowania konkursowego, inny Sąd jest właściwym; Sąd ten przekaże sprawę Sądowi właściwemu, jeżeli w szczegółowym przypadku i w danych warunkach Sąd właściwy może być oznaczony.

O tej uchwale przekazującej, która zapadnie bez poprzedniej rozprawy ustnej, należy strony powiadomić.

Sąd, który orzekł swą niewłaściwość, ale nie powziął

uchwały przekazania sprawy innemu Sądowi, może aż do prawomocności swego orzeczenia wydać wszelkie zarządzenia, dla obrony interesów publicznych i dla bezpieczeństwa stron potrzebne, albo celom odpowiednie.

§ 45. Nie wolno zaczepiać uchwały Trybunału pierwszej instancji co do jego przedmiotowej właściwości z powodu, że dla tej sprawy uzasadniona jest właściwość *innego Trybunału* *) lub Sądu powiatowego.

Tak samo nie wolno zaczepiać rozstrzygnień Sądu powiatowego albo istniejącego w tegoż okręgu odrębnego Sądu powiatowego do spraw handlowych i morskich ani z powodu, że sprawa nie należy do Sądu powiatowego do spraw handlowych i morskich, lecz do pospolitego Sądu powiatowego, ani też z powodu, że sprawa nie należy do tego ostatniego Sądu, lecz do zakresu działania Sądu powiatowego do spraw handlowych i morskich.

Orzeczenie sądowe, na mocy przepisów o właściwości przedmiotowej Sądów zapadłe, niewłaściwość danego Sądu prawomocnie wypowiadające, obowiązuje każdy Sąd, w którymby ta sprawa w przyszłości zawisła.

Jeżeli Sąd powiatowy orzekł swą niewłaściwość ze względu na wartość przedmiotu spornego, wolno jeszcze przed prawomocnością uchwały wnieść sprawę do Trybunału pierwszej instancji, wskutek czego rozstrzygnienie Sądu powiatowego w materji właściwości tak długo Trybunał obowiązywać będzie, aż je instancja wyższa prawomocnie zmieni.

Tej samej zasady należy się trzymać w przypad-

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

kach, gdy sprawę ze Sądu handlowego albo ze senatu, do sądzenia spraw handlowych i morskich lub też górniczych powołanego, jako tam nienależącą przeniesiono do Sądu albo do senatu, którym przysługuje sądownictwo pospolite, albo gdy ten ostatni Sąd albo senat, ze względu na postanowienia §§ 51 i 53 niniejszej ustawy, swą niewłaściwość orzekł.

Spory o właściwość między Sądami tutejszo-krajowymi.

§ 47. Spory między rozmaitymi Sądami pierwszej instancji o właściwość dla szczegółowo określonej sprawy sądzi Sąd instancji wyższej, Sądom tym bezpośrednio i wspólnie przełożony.

Rozstrzygnienie zapadnie na wniosek jednej strony albo na doniesienie jednego ze Sądów, biorących udział w tej sprawie, we formie uchwały, która zapadnie bez poprzedniej ustnej rozprawy; jednak wolno Sądowi orzekającemu zażądać przedtem potrzebnych wyjaśnień tak od Sądów, które dla sprawy uznały się właściwymi lub niewłaściwymi, jakoteż od stron spór wiodących, zakreślając zarazem termin do nadesłania odpowiednich oświadczeń.

Rozstrzygnienie to, niemogące być zaczepionem żadnym środkiem prawnym, należy stronom oznajmić za pośrednictwem Sądu, uznanego za właściwy.

Sąd, powołany do rozpoznania sporu w wyższej instancji, może wydać zarządzenia w międzyczasie dla obrony interesów publicznych albo dla bezpieczeństwa stron potrzebne, lub też odpowiadające celowi postępowania.

Spory o właściwość z władzami zagranicznemi.

§ 48. O sporze kompetencyjnym między Sądami tutejszokrajowymi a Sądami lub władzami zagranicznymi, ma być uczynione doniesienie Ministrowi sprawiedliwości. Aż do deklaracji Ministra w kwestji odpowiedniego zachowania się Sądów tutejszokrajowych w stosunkach z innemi państwami, ograniczą się te Sądy w danej sprawie do takich zarządzeń, jakich nagląca potrzeba zachodzi w celu obrony interesów publicznych albo zabezpieczenia stron lub też ze względu na cel postępowania.

Deklaracja Ministra sprawiedliwości obowiązuje Sąd tutejszokrajowy.

CZĘŚĆ DRUGA.

O sądownictwie w sprawach spornych.

Rozdział pierwszy.

Właściwość przedmiotowa.

Sądy powiatowe.

§ 49. Do Sądów powiatowych należą:

1. spory o roszczenia majątkowe, także w postępowaniu nakazowem traktować się mające, gdy przedmiot sporny, w pieniądzach lub pod względem wartości pieniężnej, nie przewyższa kwoty *pięciuset złotych*,*) a sprawy nie są tego rodzaju, że bez względu na war-

*) Rozp. Rady Min. z dnia 18. lutego 1924 Dz. u. R P. poz. 156.

tość przedmiotu sporu, przekazane są Trybunałom pierwszej instancji.

Bez względu na wartość przedmiotu spornego należą tutaj:

2. sprawy o ojcostwo dziecka nieślubnego i o prawne obowiązki ojca nieślubnego wobec matki i dziecka samego;

3. spory prawne o rozgraniczenie i sprostowanie granic dóbr nieruchomych, jakoteż spory o służebność mieszkania, tudzież z wymowy pochodzące;

4. spory z powodu naruszenia posiadania, gdy żądanie skargi opiewa jedynie na ochronę i przywrócenie ostatniego faktycznego posiadania;

5. wszystkie spory z kontraktów najmu lub dzierżawy, niemniej spory z umowy, w § 1103 u. c. opisanej, o ile się nie tyczą ani istnienia takiej umowy, ani zapłaty czynszu; spory z powodu wypowiedzenia, oddania albo odebrania rzeczy dzierżawionych albo najętych, lub też w myśl § 1103 u. c. w używanie oddanych; nakoniec, spory z powodu zatrzymania ruchomości, które komornik albo dzierżawca do mieszkania albo na grunt sprowadził, lub też które w ogóle wynajmującemu za komorne lub dzierżawne odpowiadają;

6. niewyjęte z pod jurysdykcji Sądów zwyczajnych sprawy ze stosunków służbowych i najmu usług między służbodawcą i służącymi, tudzież innemi osobami, zostającemi w stosunku służbowym, a należącemi do domowników służbodawcy; *między właścicielami domów a dozorcami domów**); spory między gospodarzami rolnymi i lasowymi z jednej, a ich pomocnikami

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

przy roli lub w lesie, albo też najemnikami dziennymi z drugiej strony; następnie, spory między posiadaczami zakładu górniczego i wszystkimi innymi pracodawcami z jednej, a zatrudnionymi w ich zakładach werkmistrzami, pomocnikami, robotnikami, albo uczniami z drugiej strony; w końcu, spory ze stosunków służbowych załogi okrętowej;

7. spory o zobowiązania ze stosunków między właścicielami okrętu, szyprami, flisakami, przewoźnikami, albo gospodarzami z jednej, a dającymi zlecenie, podróżnymi i gośćmi z drugiej strony;

8. spory z powodu wad u zwierząt.

Również do zakresu działania Sądów powiatowych należą zarządzenia na sądowe wypowiedzenia kontraktów najmu i dzierżawy oznaczonych w ust. 5 przedmiotów, niemniej wydawanie nakazów odbioru lub oddania owych przedmiotów najmu i dzierżawy, tudzież przyjmowanie deklaracji morskich.

Trybunały pierwszej instancji.

§ 50. Do Trybunałów pierwszej instancji należą wszystkie spory cywilne, które nie są przydzielone Sądom powiatowym.

Trybunały pierwszej instancji są wyłącznie właściwymi dla następujących spraw:

1. dla sporów o uznanie lub zaprzeczenie ślubnego pochodzenia;

2. dla sporów o niedobrowolną separację, dla sporów rozwodowych, tudzież o unieważnienie małżeństwa;

3. dla wszystkich innych sporów ze stosunków wzajemnych między małżonkami albo ze stosunków między rodzicami a dziećmi, o ile te stosunki nie są wyłącznie majątkowymi, chyba że z mocy przepisów ustawowych sprawy te w postępowaniu w sprawach niespornych załatwione być winny;

4. dla sporów o następstwo w ordynacjach albo też o inne roszczenia, ze stosunków ordynackich wynikłe;

5. dla sporów lennych.

Sądy handlowe.

§ 51. Jeżeli przedmiot sporu, w pieniądzach albo pod względem wartości pieniężnej, kwotę *pięciuset złotych**) przewyższa, należą do samoistnych Sądów handlowych, albo też do Sądów handlowych morskich:

1. spory z interesów handlowych, gdy skarga jest wymierzona przeciwko spółce handlowej albo kupcowi rejestrowanemu, albo też przeciwko zarejestrowanemu stowarzyszeniu zarobkowemu i gospodarczemu, a interes jest czynnością handlową po stronie pozwanego;

2. spory w sprawach handlowych, określonych w § 39. Ustawy zaprowadzającej ustawę handlową z dnia 17. grudnia 1862, Dz. u. p. z r. 1863 Nr. 1.

Bez względu na wartość przedmiotu spornego należą przed Sąd handlowy albo handlowy i morski:

3. spory z interesów wekslowych;

4. spory ze stosunków prawnych odnoszących się do ochrony i używania znaków, wzorów, modeli i przywilejów;

*) Rozp. Rady Min. z dnia 18. lutego 1924. Dz. u. Rz. P. poz. 156.

5. spory z interesów, odnoszących się do okrętów morskich i żeglugi morskiej, jakoteż do wszelkich innych stosunków prawnych, według prywatnego prawa morskiego sądzić się mających, chyba że się do nich stosują przepisy § 49, l. 5 do 7.

Gdzie niema samoistnego Sądu handlowego, albo Sądu handlowego i morskiego, tam wszystkie wymienione spory sądzić będą senaty handlowe, istniejące w *Sądach okręgowych*.

§ 52. Spory z interesów i stosunków, w § 51, l. 1 i 2 określonych, gdy przedmiot sporny, w pieniądzach albo pod względem wartości pieniężnej, sumy *pięciuset złotych* nie przekracza, należą w miejscach siedziby samoistnego Sądu handlowego i morskiego przed Sądy powiatowe dla spraw handlowych i morskich.

Tak samo należy w takich miejscowościach do zakresu działania Sądów powiatowych dla spraw handlowych i morskich, sądzenie sporów z najmu okrętów, tudzież ze stosunków służbowych załogi okrętowej i z interesów transportu morskiego powstałych (§ 49, l. 5 do 7), jakoteż przyjmowanie deklaracji morskich.

W tych samych rozmiarach będą właściwymi dla sądzenia spraw spornych te odrębne Sądy powiatowe dla spraw handlowych i morskich, które ewentualnie w innych miejscowościach zostaną urządzone.

Spory w sprawach górniczych.

§ 53. Spory tyczące się górnictwa o ile one według § 49, l. 1 oraz 3 do 6, nie należą do Sądów powiatowych, będą sądzone w senatach górniczych, istniejących w *Sądach okręgowych*, drogą rozporządzenia oznaczyć się mających.

Nadto bez względu na wartość przedmiotu sporu będą owe senaty sądzić następujące spory:

1. na skargi o prawa rzeczowe na przedmiotach własności górniczej, razem z ich częściami wierzchniemi i przynależytościami zakładu górniczego, albo też na skargi o zniesienie praw tego rodzaju;

2. na skargi o używanie przedmiotów pod l. 1 opisanych;

3. na skargi z powodu nadań górniczych, o wiek pola;

4. na skutek wezwania do odmierzenia pola;

5. o uznanie uprawnienia górniczego za zgasłe;

6. o własność lub używanie wód kopalnych;

7. o wzajemne stosunki między przedsiębiorcami górniczymi, w prawie górniczem uporządkowane; tudzież ze stosunków do ich oficjalistów lub pełnomocników, jakoteż do posiadaczy innych dóbr nieruchomych;

8. z powodu administracji i rachunków, między posiadaczami zakładów górniczych z jednej, a ich oficjalistami albo pełnomocnikami, co do prowadzenia zakładu albo co do przynależności tegoż, z drugiej strony.

9. o kontrakty spółki dla prowadzenia, używania lub wyzyskiwania wspólnych budowli górniczych;

10. z powodu stosunków prawa górniczego między gwarectwem a tegoż członkami.

Wartość przedmiotu sporu.

§ 54. Dla obliczenia wartości przedmiotu spornego, decydującej o właściwości Sądu, stanowczą jest chwila podania skargi.

Przybytek, owoce, procent, szkody i koszta, do-

chodzenia jako roszczenia uboczne, nie będą uwzględnione przy oznaczeniu wartości.

§ 55. Kilka roszczeń, dochodzonych jedną skargą przez jedną stronę albo przez uczestników sporu zlicza się razem. Gdy żądanie obejmuje tylko część wierzytelności kapitałowej, decyduje o właściwości całkowita suma wierzytelności kapitałowej jeszcze nie wyrównanej. Jeżeli żądanie idzie na zwyżkę, wynikającą z porównania obustronnych wzajemnych wierzytelności, decyduje łączna suma tych wierzytelności, z któremi powód dla uzasadnienia żądanej nadwyżki występuje.

§ 56. Jeśli powód oświadczył gotowość przyjęcia oznaczonej sumy pieniężnej zamiast żądania przedmiotu, albo przedstawił alternatywne żądanie przyznania sumy pieniężnej, decyduje przy ocenieniu właściwości podana w skardze suma pieniężna.

*) *W innych sporach o roszczenia majątkowe, których przedmiotem nie jest wyłącznie suma pieniężna, winien powód oznaczyć wartość przedmiotu w skardze, a pozwany w zarzutach przeciw wypowiedzeniu i nakazowi wysiedlenia. Ma to zastosowanie i do skarg o ustalenie. Od tego oznaczenia strona, która je podała, nie może odstąpić w toku sporu.*

Przy oszacowaniu przedmiotu sporu, nie będą odliczone należące się od powoda świadczenia wzajemne.

§ 57. Jeżeli przedmiotem sporu jest tylko zabezpieczenie wierzytelności albo prawo zastawu, należy przy ocenieniu tegoż przyjąć sumę wierzytelności albo

*) Ust. z dnia 5. sierpnia 1922 Dz. u. Rz. P. poz. 769.

wartość zastawu, a w szczególności tę ostatnią wartość wtedy, gdy jest mniejszą od wierzytelności.

§ 58. Jako wartość prawa poboru odsetek, rent, owoców i innych wracających się użytków i świadczeń, należy przyjąć dwudziestokrotny iloczyn rocznych świadczeń, gdy prawo poboru jest wieczystem; gdy czas jego trwania nie jest oznaczony albo gdy prawo jest dożywotniem, przyjmie Sąd dziesięciokrotny iloczyn rocznych poborów; atoli w żadnym razie nie przyjmie Sąd więcej, aniżeli dwudziestokrotnego iloczynu rocznych świadczeń.

W sporach o istnienie stosunku najmu lub dzierżawy, wartość przedmiotu sporu przedstawia całkowita suma komornego albo dzierżawnego, przypadająca na czas, do którego spór się odnosi.

§ 59. Dla skarg o wykonanie roboty albo innych osobistych świadczeń, o znoszenie albo zaniechanie czegoś, o zeznanie oświadczenia woli, za wartość przedmiotu sporu, na jaką powód swój w tem interes oblicza, uznaną będzie podana w skardze ilość pieniędzy.

§ 60. Jeżeli w skardze, przed Trybunałem pierwszej instancji wniesionej, ocenienie przedmiotu sporu, w myśl § 56, ustęp 2 podane, Trybunałowi zanadto wygórowanem się wyda, i gdy zarazem jest rzeczą prawdopodobną, że przy należytem ocenieniu przedmiotu sporu nie dosięgnie wartościowej granicy miarodajnej dla właściwości Trybunału *lub dla składu Sądu**), wolno Trybunałowi z urzędu nakazać dochodzenia, jakie w celu sprostowania podania wartości za potrzebne uzna, a w szczególności wolno mu zarządzić

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914. Dz. u. p. Nr. 118.

przesłuchanie stron i oględziny sądowe, jakoteż zasięgnąć opinji znawców, jeżeli ją bez wielkich kosztów i bez znacznej zwłoki otrzymać może. W razie uznanej potrzeby może się to wszystko stać jeszcze przed rozpisaniem ustnej rozprawy.

Jako wartość nieruchomości, od której podatek gruntowy albo domowo-czynszowy się opłaca, przyjmie Sąd kwotę, jaka stanowi podstawę do wymiaru należytości.

Gdy wskutek owych dochodzeń i dowodów, Trybunał sprawę Sądowi powiatowemu będzie musiał odstąpić, powód koszta tych dochodzeń i dowodów poniesie albo zwróci. *To samo obowiązuje, jeżeli wedle wyniku tego rodzaju dochodzeń i dowodów wartość przedmiotu sporu podana na kwotę wyższą niż 2·500 zł., nie przekracza kwoty 2·500 zł.**)

Poza określonym w ustępie 1 przypadkiem, podane w skardze *lub w zarzutach przeciw wypowiedzeniu lub nakazowi wysiedlenia***) ocenienie przedmiotu sporu obowiązuje pod względem właściwości sądowej zarówno Sąd, jak i pozwanego.

Zaprzeczenie właściwości senatu cywilnego, handlowego albo górniczego.

§ 61. Jeżeli w sprawie toczącej się przed senatem cywilnym *Sądu okręgowego*, uczyniono wniosek przekazania tejże sprawy senatowi handlowemu albo

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118. wzgl. Rozp. Rady Min. z dnia 18. lutego 1922 Dz. u. Rz. P. poz. 156.

**) Ust. z dnia 5. sierpnia 1922 Dz. u. Rz. P. poz. 769.

górniczemu tego samego Trybunału (zarzut niewłaściwości Sądu), a Sąd postanowił to żądanie uwzględnić jeszcze przed zamknięciem rozprawy głównej, wolno temuż Sądowi, gdy mu się takie zarządzenie wyda odpowiedniem celowi ze względu na stan rozprawy, rozstrzygając zarzut niewłaściwości zarazem uchwalić, że jednego członka senatu ma natychmiast fachowy asesor zastąpić, i że się rozprawa przed tak zmienionym senatem zaraz odbędzie.

W ten sam sposób, urzędnik sędziowski zajmie w senacie miejsce fachowego asesora, jeżeli z powodu, że sprawa pospolitemu sądownictwu podlega, właściwość senatu handlowego albo senatu, do sądzenia spraw górniczych powołanego, będzie zaprzeczoną.

W tych przypadkach rozstrzygnienie zarzutu niewłaściwości nie będzie osobno wygotowanem, lecz zamieszczonem w rozstrzygnieniu sprawy głównej, po zakończeniu rozprawy wydanem.

§ 62. Jeżeli Sąd w przypadkach w § 61 określonych, rozstrzygnienie zarzutu niewłaściwości zachował aż do wydać się mającego po rozprawie orzeczenia w sprawie głównej, natenczas wolno przewodniczącemu, stosownie do tego, czy żądano przekazania sprawy albo senatowi handlowemu, albo górniczemu albo też cywilnemu, przywołać do rozprawy fachowego sędziego albo urzędnika sędziowskiego, w charakterze sędziego uzupełniającego. Jeżeli potem zarzut niewłaściwości przeznaczonego dla rozprawy senatu będzie zgodnie z wynikami rozprawy uznany za usprawiedliwiony, i jeżeli zarazem sprawa przed senatem cywilnym prowadzona, do senatów handlowych albo górniczych należy,

to w celu wydania uchwały w sprawie głównej wejdzie do senatu fachowy asesor, przedtem w charakterze sędziego uzupełniającego przywołany, zajmując w ten sposób miejsce ustępującego członka owego senatu. Przeciwnie, w sprawach należących do senatów cywilnych, w miejsce fachowego asesora wejdzie do senatu, pierwotnie dla rozprawy przeznaczonego, ten urzędnik sędziowski, który w charakterze sędziego uzupełniającego brał udział w rozprawie. Przeciwko tym uchwałom niema osobnego środka prawnego.

W tych przypadkach Sąd, ogłaszając rozstrzygnienie, zarazem oznajmi, że i jaka zaszła zmiana w składzie senatu, tudzież wymieni członków senatu, którzy w wydaniu wyroku brali rzeczywisty udział.

Członek senatu, który przed rozstrzygnieniem sprawy z mocy uchwały Sądu, na zarzut niewłaściwości Sądu zapadłej, ze senatu wystąpił, nie weźmie udziału w naradzie i głosowaniu nad wyrokiem; jest on jednak zobowiązany swoje zdanie co do rozstrzygnienia sprawy oznajmić przewodniczącemu w osobnem piśmie do trzech dni. To jego votum dołącza się do protokołu narady.

§ 63. W sprawie, która poszła do samoistnego Sądu handlowego i morskiego, mogą być przepisy §§ 61 i 62 zastosowane, jeżeliby w niej zarzut niewłaściwości z tej przyczyny został wniesiony, że sprawa należy do *Sądu okręgowego* do wykonania sądownictwa pospolitego powołanego, *lub jeżeliby podniesiony został w tymże Sądzie (okręgowym) z tego po-*

*wodu, że sprawa należy przed Sąd handlowy, albo Sąd handlowy i morski.**)

§ 64. Jeżeli rozstrzygnienie, w myśl § 62 przy udziale powołanego sędziego uzupełniającego zapadłe, z powodu niewłaściwości sądowej będzie zaczepione, a przytem wyższa instancja jest zdania, że w rzeczywistości ów senat, przed którym rozpisano rozprawę, dla sądzenia sprawy był właściwy, natenczas Sąd wyższej instancji mimo to na właściwość dalej zważać nie będzie, gdy się pokaże, że zaczepione orzeczenie zgadza się z treścią złożonego w aktach votum, jakie dał członek senatu, który przed ostatecznem rozstrzygnieniem sprawy ze senatu wystąpił.

Rozdział drugi.

Właściwość miejscowa.

Sąd powszechny.

§ 65. Wszelkie skargi należą przed ten, zarazem przedmiotowo właściwy Sąd powiatowy albo Trybunał pierwszej instancji, który jest Sądem powszechnym pozwanego, chyba że dla jakiej skargi inny Sąd jako szczegółowy jest właściwym.

§ 66. Sąd powszechny pewnej osoby oznacza się według miejsca jej stałego zamieszkania. Osoba ma swe stałe mieszkanie w tem miejscu, gdzie w dowiedzionym albo z okoliczności widocznym zamiarze trwałego pobytu osiadła.

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118. Temże rozporządzeniem uchylony został ustęp 2.

Dla osoby, mającej w okręgach kilku Sądów miejsce zamieszkania jest uzasadniony każdy z owych Sądów, jako jej instancja powszechna. W takim przypadku przysługuje powodowi wybór Sądu, w którym zechce wnieść skargę.

§ 67. Dla osób nie mieszkających stale ani na obszarze, gdzie niniejsza ustawa obowiązuje, ani nigdzie indziej, jest uzasadniony Sąd powszechny miejscem chwilowego pobytu w obrębie państwa. Gdyby i takiego Sądu zabrakło, albo wcale nie było wiadomem, czy pewna osoba w obrębie Państwa przebywa, wolno ją za wszelkie zobowiązania, w czasie jej pobytu w obrębie Państwa zaciągnięte albo dopełnić się mające, pozwać przed Sąd jej ostatniego zamieszkania albo pobytu, jaki miała w obrębie Państwa.

Dla osób, odbywających czynną służbę we wojsku, w marynarce wojennej i w obronie krajowej, łącznie z wszystkiemi osobami, przy administracji wojskowej w czynnej służbie zostającemi, jakoteż dla żandarmów w czynnej służbie, za Sąd zamieszkania uznaje się Sąd miejsca, gdzie stoją załogą.

W razie zmiany miejsca załogi, Sąd, w powyższy sposób uzasadniony, pozostanie właściwym aż do przybycia do nowego miejsca garnizonu.

Za stałe miejsce zamieszkania osób wojskowych, w obrębie Państwa nie przebywających, przyjmuje się albo to miejsce w obrębie Państwa położone, gdzie po raz ostatni stał załogą oddział, do którego owa osoba należy, albo też ostatnie w obrębie Państwa położone miejsce garnizonu tej osoby.

§ 69. Obywatele tutejsi, w charakterze urzędników albo jako słudzy Państwa (austrjackiego lub austrjacko-węgierskiej Monarchji), po za obszarem, niniejszej ustawie podległym, na stałej urzędowej posadzie przebywający, zachowują dla siebie ten Sąd powszechny, który mieli na obszarze, na którym niniejsza ustawa obowiązuje. *Jeżeli takiego Sądu niema, albo też nie można go wyśledzić, wyznacza go Sąd Najwyższy.*)*

§ 70. Aż do separacji albo rozwodu, lub też zniesienia małżeństwa przez śmierć męża, pozostaje żona pod Sądem powszechnym męża, chociażby się znajdowała pod opieką.

Gdyby mąż, mający zamieszkanie na obszarze, niniejszej ustawie podlegającym, je porzucił, ale żonę w obrębie państwa pozostawił, wtedy będzie dla niej na tak długo uzasadniony Sąd powszechny miejsca jej stałego pobytu, aż mąż napowrót obierze za mieszkanie obszar obowiązywania niniejszej ustawy.

§ 71. Zostające pod władzą ojcowską dzieci ślubne, legitymowane i adoptowane dzielą z ojcem jego Sąd powszechny; po zgaśnięciu albo ustaniu władzy ojcowskiej, one tak długo pod tym Sądem pozostaną, aż osiągną wolny zarząd swoim majątkiem.

§ 72. Dzieci nieślubne podlegają Sądowi powszechnemu matki; mimo jej śmierci zatrzymają one tak długo ten Sąd, aż osiągną wolny zarząd swoim majątkiem.

Dzieci utrzymywane kosztem zakładu publicznego, powołanego zarazem do ich prawnego zastępstwa, umieszczone w tymże zakładzie albo poza nim, podle-

*) Ust. z dnia 9. marca 1920 Dz. u. R. P. poz. 144.

gają, w czasie tego zaopatrzenia Sądowi powszechnemu owego zakładu.

§ 73. Sąd powszechny osoby wojskowej miejscem załogi wskazany, jedynie wtedy żonę i dzieci obejmuje, gdy one z tą osobą w spólności domowej żyją. Poza tym przypadkiem, oznacza się ich Sąd powszechny według miejsca stałego pobytu.

To samo odnosi się do żony i dzieci wymienionych w § 69.

§ 74. Sąd powszechny Skarbu państwowego albo krajowego, oznacza się według miejsca siedziby tego organu publicznego, który według obowiązujących co do tego przepisów, powołany jest w danej sprawie spornej do zastępowania Skarbu państwowego albo krajowego.

Sąd powszechny gminy stosuje się do miejsca siedziby jej zwierzchności.

§ 75. O ile w sposób powszechnie obowiązujący nic innego nie postanowiono, Sąd powszechny spółki jawnej, komandytowej i akcyjnej, stowarzyszenia, gwarectwa, funduszów i korporacji publicznych, kościołów, prebend, fundacji, zakładów, publicznym celom służących, mas majątkowych, towarzystw i innych podmiotów prawnych, nie będących osobami fizycznemi i nie podlegających przepisom § 74, oznacza się według ich siedziby. W wątpliwości uważa się za ich siedzibę miejsce, gdzie ich zarząd się prowadzi.

Jeżeli takich podmiotów prawnych broni zastępca Skarbu państwowego lub krajowego, albo jeżeli one administracji gminnej podlegają, przyjmie się dla nich Sąd powszechny według przepisów § 74.

Sądy szczegółowe

1. Wyłączne.

Sprawy małżeńskie.

§ 76. Skargi separacyjne, rozwodowe i skargi o unieważnienie małżeństwa, niemniej wszystkie skargi ze stosunku małżeńskiego i roszczenia prawne, niebędące wyłącznie majątkowemi, należą przed Sąd, w okręgu którego małżonkowie po raz ostatni mieli wspólne miejsce zamieszkania.

Sprawy spadkowe.

§ 77. Jak długo spadek nie jest przyznany, oznacza się Sąd dla skarg o prawa dziedzictwa albo o roszczenia z tytułu zapisów lub też innych rozporządzeń na przypadek śmierci, niemniej dla skarg wierzycieli spadkowych o roszczenia przeciwko spadkodawcy lub przeciwko dziedzicom jako takim, według siedziby Sądu, w którym prowadzi się pertraktacja spadkowa.

Skargi o dział spadku należą przed Sąd pertraktacji spadkowej. Sąd ten pozostaje dla tych skarg właściwym także po prawomocnem przyznaniu spadku.

Sprawy ordynackie i lenne.

§ 78. Skargi w sprawach ordynackich przekazane Trybunałom pierwszej instancji, należą przed Trybunał, który odnośnie do szczegółowej ordynacji sprawuje sądownictwo w ordynackich sprawach niespornych w pierwszej instancji.

Skargi w sprawach lennych, nie mające określo-

nego w § 77. Sądu, gdy lenno jest książęcem i pan lenny bierze udział w sporze, będą podawane w Trybunale pierwszej instancji, w okręgu którego Izba lenna ma siedzibę; w każdym zaś innym przypadku, w Trybunale pierwszej instancji, w okręgu którego lenno się znajduje.*)

Skargi sędziów i skargi przeciwko sędziom.

§ 79. Skargi przeciwko sędziom samoistnym, urzędującym w Sądzie powiatowym, któryby według przepisów o przedmiotowej i miejscowej właściwości był powołany do przeprowadzenia i do sądzenia tychże, należą przed *Sąd okręgowy*, w okręgu którego ów Sąd powiatowy ma swą siedzibę. Skargi przeciwko *prezesowi* Trybunału pierwszej instancji, któreby przed ten Trybunał albo przed Sąd powiatowy jego okręgu należały, będą podawane w jednym z Trybunałów pierwszej instancji, z tamtym bezpośrednio sąsiadującym.

Te same przepisy będą stosowane do skargi wniesionej przez sędziego samoistnego, gdyby dla niej ten Sąd powiatowy był właściwym, w którym powód w tym czasie urzęduje; stosują się one również do skargi *prezesa* Trybunału pierwszej instancji, gdy ją niniejsza ustawa przekazuje Trybunałowi, którego powód jest przełożonym, albo też Sądowi powiatowemu, znajdującemu się w okręgu tegoż Trybunału.

Skargi o wynagrodzenie szkody z powodu pokrzywdzenia praw, popełnionego przez urzędnika sędziowskiego.

§ 80. Sąd dla skargi o roszczenia z tytułu wyna-

*) Bezprzedmiotowy.

grodzenia z powodu pokrzywdzenia praw, popełnionego przez urzędników sędziowskich przy wykonywaniu czynności urzędowych, oznacza się według siedziby Sądu, który sam albo którego wysłannik stał się przyczyną odnośnego pokrzywdzenia.

Spory o dobro nieruchome.

§ 81. Skargi o prawa rzeczowe do nieruchomości, o uznanie wolności od takich praw albo o zniesienie tychże, skargi działowe, skargi o sprostowanie granic i o naruszenie posiadania, należą przed Sąd, w okręgu którego dobro nieruchome jest położone.

Jeżeli skarga dotyczy służebności gruntowej lub ciężaru gruntowego, rozstrzyga położenie gruntu służebnego albo obciążonego.

Spory o naruszenie posiadania praw wodnych

§ 82. Spory o naruszenie posiadania (§ 49, l. 4) należą przed Sąd miejsca czynu naruszenia posiadania.

Spory ze stosunków najmu i dzierżawy.

§ 83.*) *Spory ze stosunku najmu i dzierżawy gruntów, budynków lub rzeczy uznanych przez ustawę za nieruchomość, tudzież młynów pływających i innych budowli na statkach, należą przed ten Sąd, w którego okręgu leży przedmiot najmu lub dzierżawy.*

Sąd ten jest również właściwym także dla wydania tych zarządzeń i poleceń w sprawach najmu i dzierżawy, które wymienia ustęp ostatni § 49.

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914. Dz. u. p. Nr. 118.

*) *Spory dotyczące częściowych zapisów długu.*

§ 83 a). Spory o roszczenia, które wedle ustawy mają być wdrożone przez wspólnego kuratora i które musi się prowadzić przeciw wspólnemu kuratorowi, należą przed ten Trybunał, do którego ustanowienie kuratora należy.

Dla sporów o roszczenia z częściowych zapisów długu i tym podobnych tytułów dłużnych, do których po myśli § 17. ustawy z dnia 24. kwietnia 1874 Dz. u. p. Nr. 49. nie stosują się postanowienia tej ustawy, jest Sąd powszechny dłużnika wyłącznie właściwym.

Zmiana właściwości tych Sądów drogą układu stron jest niedopuszczalną.

*) *Spory ze stosunku związku.*

§ 83 b). Spory ze stosunku prawnego między spółką akcyjną, spółką komandytową akcyjną, towarzystwem akcyjnem, spółką z ograniczoną odpowiedzialnością lub stowarzyszeniem zarobkowem i gospodarczem a członkami, o ile chodzi o wspólne roszczenia wszystkich członków lub też pewnej tylko ich grupy, należą do rzeczowo właściwego Trybunału siedziby odnośnych związków tak, jak i pozwy o zaczepienie uchwał walnych zgromadzeń tych związków.

Zmiana właściwości tych Sądów na podstawie układu stron jest niedopuszczalną.

Położenie rzeczy w rozmaitych okręgach sądowych.

§ 84. Jeżeli rzecz jest położoną w okręgach kilku Sądów, natenczas we wszystkich przypadkach, w któ-

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 115.

rych się Sąd według położenia rzeczy oznacza, przysługuje powodowi, w celu podania skargi, wybór między owymi Sądami. To samo obowiązuje w przypadku, gdy bacząc na granice rozmaitych okręgów sądowych, jest rzeczą wątpliwą, który z kilku Sądów, ze względu na miejsce położenia rzeczy, ma być poczytany za właściwy,

Skargi zawierające kilka połączonych roszczeń, któreby według poprzednich przepisów ze względu na położenie odnośnych rzeczy przed rozmaite Sądy należały, wolno powodowi podać w każdym z owych Sądów według jego wyboru.

Osoby z prawem zakrajowości

§ 85. Przepisy o Sądzie wyłącznym miejsca położenia dobra nieruchomego (§ 81), jakoteż określone w §§ 82 i 83 Sądy, mają być stosowane również do osób z prawem zakrajowości, (i do osób, podlegających urzędowi Naczelnego Marszałka Dworu*)).

2. Sądy alternatywne.

Sąd miejsca zatrudnienia.

§ 86. Osoby procesowo zdolne, a przebywające w pewnej miejscowości wśród okoliczności, które z natury swej wskazują na dłuższy ich pobyt tamże, a w szczególności, gdy pozostają w służbie domowej, są robotnikami rękodzielnymi albo fabrycznymi, pomocnikami albo uczniami w jakiemś przedsiębiorstwie, gdy oddają się studjom albo chodzą do szkoły, mogą być

*) Bezprzedmiotowe.

z tytułu roszczeń majątkowych pozwane przed Sąd pobytu.

Do osób wojskowych, które samoistnie nie mogą sobie obrać miejsca zamieszkania, przepis ten odnosi się z tą odmianą, że one nie mają Sądu miejsca pobytu, lecz Sąd miejsca załogi (§ 68).

Sąd ekspozytury.

§ 87. *) *Osoby, które poza okręgiem sądowym swego miejsca zamieszkania mają kopalnię, fabrykę, przedsiębiorstwo handlowe lub inną pracownię swego interesu lub zawodu, można w sporach, odnoszących się do ich przemysłu lub zawodowej działalności, pozywać do tego Sądu, w którego okręgu znajduje się ich przedsiębiorstwo lub pracownia.*

Jeżeli posiadacze kopalń, fabryk, handlu albo przedsiębiorcy przemysłowi mają ekspozytury poza siedzibą swego przedsiębiorstwa, wolno te osoby, w sprawach spornych, tyczących się owych ekspozytur, pozywać przed Sąd miejsca siedziby odnośnej ekspozytury.

Właściciele, użytkowcy albo dzierżawcy, którzy sami albo przez ustanowionych rządców na majątku ziemskim gospodarują, jeżeli na tym majątku znajdują się budynki mieszkalne albo gospodarskie, mogą być ze stosunków prawnych odnośnego gospodarstwa wiejskiego pozywani do Sądu okręgu, w którym się ów majątek ziemski znajduje.

(*Sąd wierzytelności kupców za towary.*

§ 87. *a) W ciągu dwóch lat, licząc od ostatniego*

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

zamówienia, mogą protokołowani kupcy pozywać kupców o swe wierzytelności ze sprzedaży, dokonanej w zakresie swego interesu, także przed Sąd miejsca, gdzie ich przedsiębiorstwo się znajduje, jeżeli wykażą dokumentami zamówienie, będące podstawą wierzytelności, oraz rzeczywisty odbiór towaru. Przy interesach, zawartych na podstawie pełnomocnictwa, musi być pełnomocnictwo zamawiającego wykazane dokumentem.

Sąd miejsca dopełnienia.

§ 88. *) *Skargi o ustalenie istnienia lub nieistnienia umowy, o dopełnienie lub rozwiązanie tejże, oraz o odszkodowanie z powodu niedopełnienia lub nienależytego dopełnienia, można wnosić do Sądu miejsca, w którem wedle układu stron umowa miała być przez pozwanego dopełnioną. Umowa musi być wykazana dokumentem.*

§ 89. Posiadaczowi weksla wolno wszystkie osoby, z weksla obowiązane, pozywać przed Sąd miejsca zapłaty.

§ 90. Spory z najmu okrętów, ze stosunków służbowych załogi okrętowej i z interesu przewozu morzem, mogą być wdrożone w Sądzie miejsca pobytu pozwanego, albo też miejsca, gdzie przewóz podróżnego ma być ukończony, albo wreszcie w miejscu, gdzie dalszej podróży zaniechano.

Sąd rzeczy obciążonej.

§ 91. W Sądzie właściwym po myśli § 81. wolno

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118. Drugi ustęp tego § został uchylony ustawą z dnia 9. marca 1920 Dz. u. R. P. poz. 144.

skargę o wykonanie prawa zastawu połączyć ze skargą o zapłacenie wierzytelności, zabezpieczonej prawem zastawu, jakoteż skargę o zniesienie (wykreślenie) prawa zastawu ze skargą o uznanie nieistnienia wierzytelności, zabezpieczonej prawem zastawu, pod warunkiem, że wyżej wymienione skargi przeciwko jednemu i temu samemu pozwanemu są wymierzone.

Skargi o zaległe świadczenia z tytułu ciężarów gruntowych, wymierzone przeciwko posiadaczowi obciążonego gruntu, mogą być wniesione do Sądu miejsca położenia obciążonego gruntu.

Sąd dla sporów z powodu naruszenia posiadania.

§ 92. Skargi z powodu naruszenia posiadania (§ 49, l. 4). nie tyczące się rzeczy nieruchomych, wolno podać w Sądzie miejsca popełnionego naruszenia.

Sąd uczestnictwa sporu.

§ 93. *) *O ile dla danego sporu nie jest uzasadniony jaki wspólny Sąd szczegółowy, wolno kilka osób, mających rozmaite Sądy powszechne, pozywać jako uczestników sporu przed każdy Sąd tutejszy, który jest Sądem powszechnym jednego z uczestników sporu, albo, jeżeli między nimi są uczestnicy główni i uboczni, przed Sąd powszechny jednego z dłużników głównych, chybaby ten Sąd nie mógł stać się właściwym nawet na podstawie układu stron.*

Osoby z weksla obowiązane, wolno jako towarzyszy pozywać przed Sąd miejsca zapłaty.

*) Ces. rozp. z dnia .1 czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

Sąd procesu głównego.

§ 94. Skargi o roszczenia do rzeczy lub prawa, o które między innemi osobami spór się toczy (interwencja główna), wolno podać w tym samym Sądzie aż do prawomocnego rozstrzygnienia tego procesu.

Skargi pełnomocników procesowych i pełnomocników dla doręczeń o należytości i wydatki, wolno wnieść w Sądzie procesu głównego.

§ 95. Skargi określone w §§ 91 i 94 wolno wnosić w Sądzie tamże wymienionym, nawet wówczas, gdyby Sądy te ze względu na obowiązujące przepisy o właściwości przedmiotowej nie były same przez się właściwymi do sądzenia skargi o zawarte w niej roszczenia majątkowe.

Sąd dla skargi wzajemnej.

§ 96. W Sądzie skargi może być podana skarga wzajemna, jeżeli dochodzone w tej ostatniej roszczenie pozostaje w związku z roszczeniem skargi albo się wogóle do kompenzaty nadaje, następnie jeśli skarga wzajemna zmierza do ustalenia stosunku prawnego lub prawa, które w ciągu procesu stały się spornemi, a rozstrzygnienie żądania skargi zawisło od istnienia lub nieistnienia owego stosunku lub prawa w całości lub w części.

Właściwość tego Sądu niema miejsca dla skargi wzajemnej, jeżeli dla roszczenia tejże albo dla wyżej określonej skargi prejudycjalnej, właściwość tego Sądu skargi nawet umową stron nie może być uzasadnioną, albo gdy w chwili wniesienia skargi wzajemnej roz-

prawa ustna nad skargą już się w instancji pierwszej skończyła.

Sąd poprzedniego miejsca zamieszkania.

§ 97. Rzemieślnicy, kramarze, właściciele gospód, szyprowie, woźnicy i inni przedsiębiorcy; następnie: czeladnicy, pomocnicy, słudzy domowi i inni robotnicy za wynagrodzeniem mogą swoich odbiorców i pracodawców, którzy się tymczasem przenieśli do innego okręgu sądowego, o pretensje za dostarczone wyroby i towary, za świadczone usługi i roboty, w przeciągu dni dziewięćdziesięciu od chwili ostatniej dostawy albo świadczenia, pozywać przed Sąd właściwy według ich dawniejszego miejsca zamieszkania.

Ten sam Sąd przysługuje nauczycielom prywatnym, odnośnie do ich roszczeń z tytułu wynagrodzenia za ich pracę.

Sąd dla szyprów i załogi okrętowej.

§ 98. O wierzytelności w rodzaju określonych w § 97, wolno przeciwko szyprom i osobom załogi okrętowej, nawet w tym przypadku podać skargę w Sądzie miejsca chwilowego pobytu, gdy te osoby w innem miejscu stale mieszkają.

Sąd majątku.

§ 99. Przeciwko osobom, nie mającym miejsca zamieszkania w obrębie Państwa, wolno podać skargę o majątkowe roszczenia w każdym Sądzie, w granicach mocy obowiązującej niniejszej ustawy, w okręgu którego majątek tych osób albo skargą dochodzony przedmiot się znajduje.

W sporach o wierzytelności, za miejsce położenia majątku ma być uważane miejsce, gdzie dłużnik dłużnika zamieszkał. Jeżeli dłużnik dłużnika nie ma stałego miejsca zamieszkania w obrębie Państwa, natomiast rzecz, która ma służyć na zabezpieczenie tej pretensji, w obrębie Państwa się znajduje, oznacza się Sąd według miejsca położenia tej rzeczy.

Zakłady zagraniczne, tudzież za granicą się znajdujące masy majątkowe, zagraniczne spółki, stowarzyszenia i inne związki osobowe, wolno nadto pozywać także przed ten Sąd swojski, w okręgu którego ma swą siedzibę stałe zastępstwo dla Państwa albo administracja interesów takich zakładów i stowarzyszeń.

Dla sporów, odnoszących się do okrętów i żeglugi morskiej, uznaje się za miejsce położenia majątku znajdującą się w obrębie Państwa zatokę rodzinną odpowiedniego okrętu.

Subsydjarny Sąd dla skarg ze stosunków małżeńskich i rodzicielskich.

§ 100. Skargi przeciwko obywatelowi tutejszemu o sądową separację, rozwód albo unieważnienie małżeństwa, tudzież inne skargi ze stosunków małżeńskich i rodzicielskich, gdy spór nie jest czysto majątkowym i gdy dla nich nie ma na obszarze Państwa ani Sądu powszechnego ani szczegółowego, mogą być wniesione do Sądu powszechnego powoda; a gdyby ten Sąd w obrębie Państwa nie był uzasadniony, *wyznaczy go Sąd Najwyższy**).

*) Ust. z dnia 9. marca 1920 Dz. u. Rz. P. 144.

*) *Przepis ten obowiązuje także co do skarg przeciw mężowi lub ojcu, który w czasie zawarcia małżeństwa był tutejszym obywatelem, potem zaś obywatelstwo porzucił lub utracił.*

Sąd wzajemności dla skarg przeciwko obcym.

§ 101. Jeżeli w innem państwie przeciwko tutejszym obywatelom w cywilnych sprawach spornych dopuszczalne są skargi przed taki Sąd, któremu według niniejszej ustawy dla tego rodzaju spraw żadna, albo jedynie ograniczona przysługuje właściwość, wówczas w obrębie państwa taki sam Sąd jest uzasadniony przeciwko obywatelowi owego państwa zagranicznego.

Większa liczba Sądów.

§ 102. Powodowi przysługuje wybór między kilku Sądami właściwymi; wybór ten jest dokonany z chwilą doręczenia skargi pozwanemu.

Kilka Sądów powiatowych w jednem miejscu.

§ 103. Jeżeli wypadnie pozywać przed Sąd powiatowy w miejscu, gdzie kilka Sądów powiatowych istnieje, należy wnieść skargę w tym Sądzie powiatowym, w okręgu którego pozwany ma stałe miejsce zamieszkania albo w braku tegoż, miejsce pobytu.

Wobec pozwanego, który w owem miejscu faktycznie nie przebywa przysługuje powodowi wybór między tymi Sądami powiatowymi (§ 102).

*) *Jeżeli w siedzibie urzędowej zawodowej opieki (opieka zakładu, generalna, zbiorowa) jest kilka Są-*

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

dów powiatowych, może Minister sprawiedliwości dla skarg, któreby opieka zawodowa miała wnieść przed te Sądy w zastępstwie swych pupilów, uznać jeden Sąd powiatowy w tej miejscowości za powszechnie właściwy.

Układ co do właściwości Sądów.

§ 104. *) *Na podstawie wyraźnego układu mogą strony poddać się jednemu lub kilku Sądom I. instancji w imiennie oznaczonych miejscowościach. Ten układ należy wykazać Sądowi dokumentem już w skardze.*

Taki układ ma tylko wtedy skutek prawny, jeżeli odnosi się do pewnego oznaczonego sporu albo do sporów wynikających z pewnego oznaczonego stosunku prawnego. Na podstawie takich umów nie można jednak przenosić spraw usuniętych wogóle z zakresu działania Sądów powiatowych do tychże Sądów, spraw należących do kompetencji Sądów powiatowych do Trybunałów I. instancji, ani też sporów zastrzeżonych wyłącznie tylko Trybunałom I. instancji do Sądów powiatowych.

O ile Sąd niewłaściwy układem stron na właściwy przemieniony być może, o tyle on także w tym przypadku właściwym się stanie, gdy pozwany, nie wnosząc w czasie należytym zarzutu niewłaściwości, w sprawie głównej do rozprawy ustnej przystąpił.

Część trzecia.

O sądownictwie w sprawach niespornych.

Pertraktacja spadkowa.

§ 105. Pertraktacja spadkowa należy do Sądu powiatowego, jeżeli zaś w spadku znajdowały się dobra

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

tabularne albo dobra ze związku gminnego wyłączone lub też lenne, do tego *Sądu okręgowego*, który był Sądem powszechnym zmarłego w sprawach spornych.

§ 106. Jeżeli obywatel tutejszy zmarł za granicą, powołanym jest do pertraktacji spadkowej ostatni Sąd powszechny, jaki zmarły miał w obrębie państwa; a jeśli się tenże nie da wyśledzić, będzie ten Sąd właściwym, w okręgu którego wszystkie należące do spadku dobra nieruchome albo większa część tychże jest położona; a gdyby zmarły był posiadał jedynie majątek ruchomy, przeprowadzi pertraktację ten Sąd, w okręgu którego większa część znajdującego się w granicach państwa majątku ruchomego jest złożona. Jeżeli do spadku należą dobra tabularne albo dobra ze związku gminnego wyłączone, lub też lenne, zastosuje się odpowiednio przepisy § 105.

§ 107. Co do dóbr nieruchomych zmarłego obcokrajowca, które się znajdują na terytorjum, podlegającem niniejszej ustawie, należy pertraktacja do tego Sądu powiatowego, albo jeżeli te dobra w całości lub w części w tabuli są zapisane lub ze związku gminnego wyłączone, do tego *Sądu okręgowego*, w okręgu którego wszystkie te dobra albo większa część tychże jest położona.

§ 108. Jeżeli według istniejących co do tego przepisów prawnych, do przeprowadzenia pertraktacji co do ruchomego spadku po zmarłym obcokrajowcu powołany jest Sąd, niniejszej ustawie podległy, będzie dla tej pertraktacji właściwym Sąd powiatowy, który był Sądem powszechnym zmarłego obcokrajowca; gdyby zaś ten Sąd nie dał się wyśledzić, przeprowadzi

pertraktację ten Sąd powiatowy, w okręgu którego znajduje się większa część pozostałego majątku ruchomego.

Opieka i kuratela.

§ 109. Do ustanowienia opiekuna albo kuratora i do sprawowania czynności władzy opiekuńczej i kuratelarnej, powołanym jest Sąd powiatowy, który w sprawach spornych jest Sądem powszechnym małoletniego albo osoby, pod opieką zostającej. *Do ustanowienia opiekuna dla tutejszego obywatela, dla którego niema w państwie powszechnego Sądu procesowego, właściwy jest ten Sąd powiatowy, w którego okręgu ojciec lub matka nieślubna mieli ostatni swój Sąd tutejszy lub ostatnio przebywali.**) Dla obcokrajowca, który w obrębie państwa nie ma Sądu powszechnego, ustanowi opiekuna lub kuratora ten Sąd powiatowy, w okręgu którego obcokrajowiec ma swe miejsce zamieszkania lub pobytu.

Jednakowoż zastrzega się dla *Sądu okręgowego* tego okręgu, w którym właściwy Sąd powiatowy się znajduje, rozstrzyganie uchwalonego w Sądzie powiatowym pozwolenia lub odmówienia przedłużenia władzy ojcowskiej albo opieki, albo zawieszenia lub zniesienia kurateli nad obłąkanymi, głupkowatymi iub marnotrawcami; również zastrzega się dla owego Trybunału rozstrzyganie uchwał Sądów powiatowych, prośby w sprawach adopcyjnych ostatecznie załatwiających, albo przyjmujących lub odrzucających prośby o adopcję z mocy przyzwolenia prezydenta albo też uchwał,

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914. Dz. u. p. Nr. 118.

które uwzględniają lub odrzucają prośby na sprzedaż dóbr nieruchomych małoletniej albo w pieczę oddanej osoby. W tych przypadkach przedłoży Sąd powiatowy akta sprawy Trybunałowi pierwszej instancji jeszcze przed wygotowaniem uchwały.

*) *§ 109 a). O ile to leży w interesie pupila lub osoby poruczonej pieczy, albo też jest wskazanem ze względów publicznych, może Minister sprawiedliwości w drodze rozporządzenia zarządzić, że do ustanowienia opiekuna lub kuratora i do sprawowania obowiązków należących do władzy nadopiekuńczej lub nadkuratelarnej jest ten Sąd powiatowy właściwym, w którego okręgu pupil lub osoba pieczy poruczona ma swoje stałe miejsce zamieszkania, a w braku tegoż miejsce, gdzie ostatnio przebywała.*

Jeżeli w urzędowej siedzibie opieki zawodowej znajduje się kilka Sądów powiatowych, może Minister sprawiedliwości wyznaczyć jeden z tych Sądów, jako ogólnie właściwy dla spraw opiekuńczych i kuratelarnych, prowadzonych przez opiekę zawodową.

§ 110. Dla małoletnich dzieci spadkodawców, jeśli w ich spadku znajdują się dobra tabularne albo obszary wyłączone ze związku gminnego, i wogóle dla pupilów i dla osób pod opieką zostających, które takie dobra lub obszary posiadają, będzie właściwym jako władza opiekuńcza albo kuratelarna ten *Sąd okręgowy*, który w sprawach spornych jest Sądem powszechnym osoby małoletniej lub w pieczę oddanej.

Właściwość ta ma miejsce również w przypadku, gdy po rozpoczęciu sprawy opieki lub kurateli w Są-

*) Ces. rozp. z dnia 10. sierpnia 1914. Dz. u. p. Nr. 208.

dzie powiatowym, pupil albo w pieczę oddana osoba ma nabyć dobra tabularne albo obszary ze związku gminnego wyłączone. Przeniesienie sprawy do *Sądu okręgowego*, który przez to stał się właściwym, nastąpi na doniesienie opiekuna albo kuratora, lub też z urzędu.

§ 111. *) *Sąd właściwy do sprawowania opieki lub kurateli może z urzędu lub na wniosek przenieść swoją właściwość w całości lub też nadzór i opiekę na osobą oddaną pieczy, albo wykonywanie obowiązków Sądu odnośnie do zarządu majątkiem takiej osoby w całości lub części na inny Sąd, jeżeli to okazuje się być wskazanem w interesie pupila lub osoby poruczonej pieczy, lub jeżeli należy przypuszczać, że to przyczyni się do skuteczniejszego sprawowania pieczy nad daną osobą przez władzę opiekuńczą lub kuratelarną.*

To przeniesienie staje się skutecznem, skoro ów drugi Sąd przyjmie właściwość lub przekazane mu czynności. W razie gdyby ów drugi Sąd odmówił przyjęcia, to do skuteczności przeniesienia potrzeba zezwolenia Sądu apelacyjnego przełożonego obu Sądom, względnie zezwolenia Sądu Najwyższego, jeżeli przeniesienie ma się odbyć do okręgu drugiego Sądu apelacyjnego.

Do przeniesienia właściwości lub poszczególnych czynności Sądu właściwego do Sądu zagranicznego niezbędnem jest zawsze zezwolenie Sądu Najwyższego. Co do wygotowania wezwania do Sądu zagranicznego obowiązują postanowienia ostatniego ustępu § 36.

§ 112. Który Sąd powołany jest do ustanowienia kuratora dla szczegółowej sprawy spornej albo dla szczegółowego aktu, ocenia się według przepisów o usta-

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

nowieniu kurateli w przypadkach szczegółowych według prawa cywilnego, a nakoniec według przepisów o postępowaniu sądowem.

W braku odmiennego przepisu będzie właściwym do ustanowienia kuratora ten Sąd powiatowy, który w chwili wniesienia podania o ustanowienie kuratora jest w zakresie spraw spornych Sądem powszechnym strony proszącej.

Uprawnienie dzieci nieślubnych.

§ 113. Do współdziałania przy adopcji lub legitymacji dzieci nieślubnych, gdy adoptować lub legitymować się mająca osoba już ma ustanowionego opiekuna lub kuratora, właściwą będzie władza opiekuńcza albo kuratelarna; w innych zaś przypadkach będzie właściwym Sąd powiatowy, do którego albo ojciec przybrany albo matka przybrana, lub też ojciec nieślubnego dziecka, jako do Sądu powszechnego dla spraw spornych należą.

Jeśli po śmierci ojca ma być ustalonem, czy przeszkoda małżeńska została usunięta, albo zachodziła bezwinna nieświadomość przeszkody małżeńskiej (§ 160 u. c.) lub jeśli miało być stwierdzonem ojcostwo dziecka, urodzonego poza małżeństwem w celu legitymacji tegoż przez następne małżeństwo (§ 161 u. c.), będzie władza opiekuńcza albo kuratelarna dla wszystkich tych spraw wtedy właściwą, jeżeli dla osoby legitymować się mającej opiekun lub kurator już został ustanowiony; poza tym przypadkiem zaś ten Sąd powiatowy, który dla osoby legitymować się mającej jest Sądem powszechnym dla spraw spornych.

Dobrowolna separacja i rozwód.

§ 114. Do przyzwolenia na dobrowolną separację i rozwód podług § 133 u. c. będzie ten Sąd powiatowy powołany, który jest Sądem powszechnym męża.

Doniesienie o połączeniu się małżonków rozwiedzionych może być podane albo w Sądzie, który przyzwolił na proszoną separację albo w Sądzie powiatowym, w którego okręgu małżonkowie w chwili owego doniesienia wspólnie mieszkali. W tym ostatnim przypadku należy w doniesieniu wskazać Sąd, który na separację przyzwolił, ażeby go o tem można zawiadomić.

Amortyzacja dokumentów.

§ 115. Wnioski na wydanie zawezwań w celu amortyzacji obligów państwa i stojących na równi z nimi papierów kredytowych, należy podawać w Trybunale pierwszej instancji, znajdującym się w miejscu, gdzie się prowadzi odnośne księgi kredytowe.

Dla amortyzacji zatraconych weksli, jako też dokumentów, do amortyzacji których należy stosować przepisy artykułu 73 ord. wekśl., właściwym będzie Sąd handlowy (senat handlowy *Sądu okręgowego*) miejsca zapłaty.

Które Sądy są właściwymi dla wprowadzenia i dozwolenia amortyzacji wszelkich innych dokumentów, określają wydane co do tego szczegółowe przepisy.

W braku takich przepisów, będzie dla postępowania amortyzacyjnego i orzeczenia amortyzacji ten Sąd powiatowy właściwym, który w chwili podania odnośnej prośby jest dla strony proszącej Sądem powszechnym w sprawach spornych.

Sprawy ordynackie.

§ 116. W sprawach ordynackich niespornych, zaliczając do nich także pertraktację majątku ordynackiego po śmierci posiadacza ordynacji, tudzież orzeczenie zgaśnięcia ordynacji i przyzwolenie na zniesienie tejże, będzie urzędować ten *Sąd okręgowy*, który był Sądem powszechnym fundatora ordynacji w chwili jego śmierci, chyba że w zatwierdzonych statutach szczegółowej ordynacji inna instancja ordynacka została ustanowiona. Natomiast co się tyczy ordynacji, które już przed niniejszą ustawą w życie weszły, występować będzie w ich sprawach Sąd, który do wykonywania sądownictwa w niespornych sprawach ordynackich dotąd był właściwym.

W razie zgaśnięcia ordynacji skutkiem śmierci ostatniego posiadacza, przeprowadzi wprawdzie władza spadkowa zmarłego pertraktację, ale wydanie oświadczenia, że ordynacja wygasła, należy również i w tym przypadku do Sądu ordynackiego, gdy Sąd ten nie jest zarazem Sądem pertraktacji spadkowej.

Akty realne.

§ 117. Wszelkie akty realne, a w szczególności: oględziny sądowe i zaopinjowanie przez znawców, spisanie inwentarza, oszacowanie, przetarg, wprowadzenie administratora, przeprowadzi Sąd powiatowy, chyba że co do szczegółowych aktów albo co do oznaczonego postępowania inaczej jest postanowionem; wszelako wykonanie tego rodzaju aktów realnych, gdy się one tyczą dóbr tabularnych albo lennych, lub też wyłączo-

nych ze związku gminnego, należy do *Sądu okręgowego*, w którego okręgu rzecz się znajduje.

Prowadzenie ksiąg publicznych.

§ 118. Do prowadzenia ksiąg publicznych o dobrach nieruchomych, podlegających przepisom powszechnej ustawy hipotecznej, będą powołane następujące Sądy:

1. dla dóbr, będących dotychczas przedmiotem księgi tabularnej albo lennej, trybunał pierwszej instancji w miejscu, gdzie się tabula krajowa albo lenna znajduje;

2. dla dóbr nieruchomych, położonych w okręgu miasta, gdzie Trybunał pierwszej instancji ma swą siedzibę, tamże istniejący Trybunał pierwszej instancji;

3. dla wszystkich innych dóbr nieruchomych, Sąd powiatowy, w okręgu którego odnośne dobra albo ich główne części są położone.

*) Aż do dalszego rozporządzenia pozostaną w mocy dotychczasowe przepisy o prowadzeniu ksiąg publicznych o dobrach nieruchomych, położonych na obszarze gminy miasta Wiednia.

Wypowiedzenie wierzytelności hipotecznych.

§ 119. Sądowe wypowiedzenie wierzytelności hipotecznych (§ 59 powszechnej ustawy hipotecznej) nastąpi zawsze w Sądzie hipotecznym.

Potwierdzenie o prowadzeniu ksiąg handlowych.

§ 120. Potwierdzenia, że księga handlowa odpo-

*) Bezprzedmiotowy.

wiada przepisom prawnym, wydawać będzie Sąd handlowy albo *Sąd okręgowy*, mający siedzibę w miejscu, gdzie się ową księgę prowadzi; w innych zaś przypadkach Sąd powiatowy, w okręgu którego księga handlowa jest utrzymywaną.

Uwierzytelnianie podpisów i odpisów, oraz przyjmowanie ostatniej woli rozporządzeń.

§ 121. Każdy Sąd powiatowy może uwierzytelniać podpisy, widymować odpisy i przyjmować rozporządzenia ostatniej woli do sądowego przechowania.

Kilka Sądów powiatowych w jednej miejscowości.

§ 122. Jeżeli ma się wdrożyć sprawę, należącą do sądownictwa niespornego, w Sądzie powiatowym w miejscowości, gdzie jest kilka Sądów powiatowych, to Sąd właściwy oznacza się według miejsca zamieszkania, a w braku tegoż według miejsca pobytu osoby, której Sąd powszechny w sprawach spornych jest rozstrzygającym dla właściwości. Gdy zaś ta osoba w owej miejscowości nie miała stałego miejsca zamieszkania, ani też pobytu, wolno sprawę podać w którymkolwiek ze znajdujących się tam Sądów powiatowych.

Ustawa z dnia 1. sierpnia 1895 L. 112 Dz. u. p.

zaprowadzająca ustawę o postępowaniu sądowem w cywilnych sprawach spornych (Procedura cywilna).

Artykuł I.

Ustawa o postępowaniu w cywilnych sprawach spornych (Procedura cywilna) wejdzie w życie dnia, który Minister sprawiedliwości oznaczy rozporządzeniem, najpóźniej zaś pierwszego dnia trzeciego roku kalendarzowego, po jej ogłoszeniu i będzie odtąd przepisem dla postępowania w cywilnych sprawach spornych, przydzielonych Sądom zwyczajnym na obszarze królestw i krajów reprezentowanych w Radzie państwa*)

O ile niniejsza ustawa albo Procedura cywilna nie zawiera wyjątków, tracą z tym dniem moc obowiązującą wszelkie w innych przepisach prawnych zawarte postanowienia, tyczące się przedmiotów uporządkowanych w Procedurze cywilnej.

Artykuł II.

Ilekroć ustawy i rozporządzenia, które po wejściu w życie Procedury cywilnej nie będą naruszone, tudzież

*) t. j. tych części królestw i krajów reprezentowanych w Radzie Państwa, które weszły w skład Rzeczypospolitej Polskiej.

statuty szczegółowych spółek, zakładów albo stowarzyszeń przez państwo zatwierdzonych, powołują się na prawem przepisane postępowanie w sprawach spornych, albo też ilekroć rzeczone ustawy, rozporządzenia i statuty, jakkolwiek z ograniczeniami i zmianami, nakazują zastosowanie przepisów ustaw sądowych, tudzież przepisów o zwyczajnem procesie pisemnym albo ustnym, lub też przepisów ustawy o procesie sumarycznym albo drobiazgowym, to we wszystkich tych przypadkach w miejsce powołanych wyżej postanowień wstępują przepisy pierwszej do piątej części Procedury cywilnej, a to w sposób niżej podany:

1. stosownie do tego, jaki Sąd stanie się właściwym, odbędzie się proces albo według przepisów Procedury cywilnej o postępowaniu przed Trybunałami albo według przepisów tejże Procedury o postępowaniu przed Sądami powiatowymi;

2. w przypadkach, w których na miejsce postępowania drobiazgowego ma wstąpić postępowanie przed Sądami powiatowymi według Procedury cywilnej, należy nadto przestrzegać szczegółowych postanowień §§ 449 do 453 p. c.

Artykuł III.

W szczególności, wskutek postanowień art. I., ustęp 2. tracą moc obowiązującą:

1. przepisy patentu z dnia 1. listopada 1781, Zb. ust. s. Nr. 27, o postępowaniu przed Sądami górniczymi;

2. przepisy patentu z dnia 9. kwietnia 1782 Zb. ust. s. Nr. 41 i ministerjalnego rozporządzenia z dnia

23. stycznia 1850. Dz. u. p. Nr. 52, i z dnia 18. lipca 1859, Dz. u. p. Nr. 132, o postępowaniu w sporach handlowych i wekslowych;

3. przepisy instrukcji o usiłowaniu ugodowem przed procesem, ogłoszone rozporządzeniem gubernium dalmatyńskiego z dnia 14. kwietnia 1829. l. 6783 (dalmatyński Zb. ust. z r. 1829, st. 140);

4. przepisy o postępowaniu audjencjonalnem, wydane dla Tyrolu i Voralbergu w dekrecie nadwornym z dnia 8. sierpnia 1837, Zb.u. s. Nr. 218.

Artykuł IV.

Pozostają nietkniętymi:

1. przepisy o zastępstwie państwa, tudzież o zastępstwie, którego państwo przez Prokuratorje skarbowe użycza funduszom, przez się administrowanym albo zasilanym, tudzież kościołom, prebendom i innym masom majątkowym. Osobne przepisy określą, o ile państwowe urzędy podatkowe będą upoważnione czynić kroki sądowe w celu ściągnięcia podatków, należytości i innych danin publicznych;

2. przepisy prawne o sądowem zastępstwie gmin, spółek, stowarzyszeń, kas brackich i zapomogowych, jakoteż o doręczaniu im wezwań i innych aktów;

3. przepisy ustawy z dnia 26. marca 1890 Dz. u. p. Nr. 58, tyczące się wydania taryfy o wynagradzaniu poszczególnych czynności adwokatów i ich kancelarji w postępowaniach sądowych;

4. przepisy ustaw z dnia 24. kwietnia 1874, Dz. u. p. Nr. 48 i 49, o ustanowieniu wspólnego kuratora dla posiadaczy listów zastawnych i dłużnych obligacji

częściowych, opiewających na okaziciela albo przenośnych przez indos;

5. przepisy §§ 1, 2, 3 i 5 rozporządzenia Ministerstwa sprawiedliwosci z dnia 8. czerwca 1857, Dz. u. p. Nr. 114, o traktowaniu pisarzy pokątnych. Od uchwały skazującej na karę za pokątne pisarstwo, przysługuje rekurs po myśli §§ 514 do 528 p. c.

Artykuł V.

Przepisy dekretu nadwornego z dnia 4. października 1833, Zb. ust. s. Nr. 2633 o likwidacji i ściągnięciu należytości adwokackich w postępowaniu sądowem w sprawach spornych i niespornych, pozostaną w mocy, jednakże z następującymi dodatkami:

Wniosek na likwidację wolno uczynić tak stronie jak i adwokatowi.

Jeżeli wniosek na likwidację podała strona, wezwie Sąd adwokata, ażeby przedłożył rachunek swych należytości w terminie odpowiednim, gdyż w przeciwnym razie ustalenie owych należytości nastąpi na podstawie tego, co i jak strona wykazała.

Termin ten można z przyczyn uwzględnienia godnych przedłużyć.

Przystępując do tego ustalenia, rozstrzygnie Sąd zarazem kwestję, czy przedsięwzięte przez adwokata czynności zastępcze były konieczne, albo też czy one wogóle przy uwzględnieniu właściwości danego przypadku i zachodzących okoliczności dadzą się usprawiedliwić.

Artykuł VI.

Nietkniętymi pozostają:

1. przepisy §§ 99, 157 i 158 pow. ks. ust. cyw.

Wymienionej tam przeszkody małżeństwa (§ 99 u. c.) nie można udowodnić przesłuchaniem małżonków według §§ 371 i nast. Procedury cywilnej;

*) 2. przepisy reskryptu Ministerstwa sprawiedliwości z dnia 14. maja 1854, l. 8346 o zaprzysięganiu członków Domu cesarskiego;

3. przepisy, według których o skargach wniesionych przeciwko sługom Dworu cesarskiego, osobom wojskowym lub obrony krajowej, tudzież o skargach, wniesionych przeciwko powiatom i gminom, należy zawiadomić Urząd Naczelnego Marszałka Dworu, przełożoną władzę wojskową pozwanego albo organa autonomiczne, przełożone pozwanym powiatom albo gminom.

Artykuł VII.

Nietkniętymi pozostają przepisy praw cywilnych:

1. które uznają pewne dokumenty jako publiczne albo też stawiają je na równi ze swojskimi publicznymi dokumentami;

2. które dla dokumentów prywatnych ustanawiają szczegółowe warunki mocy dowodowej;

3. które obok oświadczenia wystawcy dokumentu, wymagają osobnego dowodu na datę dokumentu;

4. które opisują sposób przedłożenia ksiąg handlowych i skutki nieprzedłożenia tychże;

5. przepisy o przedkładaniu dzienników stręczycieli handlowych i pierwopisów dokumentów notarjalnych.

Artykuł VIII.

Nietkniętymi pozostają przepisy traktatów pań-

*) Bezprzedmiotowe.

stwowych, wedle których funkcjonarjusze zagranicznych konsulatów mają być jako świadkowie przesłuchiwani w swoich mieszkaniach albo dopuszczeni do złożenia świadectwa na piśmie.

Artykuł IX.

Nietkniętymi pozostają przepisy art. II i IV lit. *a* i *e* rozporządzenia ministerjalnego z dnia 28. października 1865 Dz. u. p. Nr. 110, przyzwalające zakładom, trudniącym się interesami kredytowymi, na wyjątki od od powszechnych ustaw sądowniczych

Przy wydaniu nakazu zapłaty wierzytelności hipotecznej (artykuł IV lit. *a*) należy postępować według §§ 548 do 554 p. c.

*) Artykuł X.

Przepisy Procedury cywilnej o rozwiązaniu kontraktów najmu i dzierżawy, tudzież o postępowaniu w sporach z owych kontraktów, nie mają zastosowania do stosunków kontadynów i kolonów w Dalmacji tak, że w sprawach rozwiązania tych stosunków pozostaną nietkniętemi dotychczas istniejące ustawy i rozporządzenia.

Artykuł XI.

Tak samo pozostaną bez zmiany:

1. Terminy i czasokresy, ustanowione dla wypowiedzenia kontraktów dzierżawy gruntów, najmu budowli i innych rzeczy nieruchomych lub rzeczy, które prawo za nieruchome poczytuje, niemniej terminy

*) Bezprzedmiotowy.

i czasokresy do oddania lub objęcia takich przedmiotów najmu lub dzierżawy. Gdzie jeszcze takich terminów i czasokresów nie ustanowiono, albo gdzie istniejące już co do tego reguły mają ulec zmianie, tam może polityczna władza krajowa w porozumieniu ze *Sądem apelacyjnym* wydać rozporządzenie o terminach i czasokresach, jakie mają być zachowane w sprawach wypowiedzenia najmu lub dzierżawy, tudzież oddania wyżej oznaczonych przedmiotów najmu i dzierżawy. W ten sam sposób wolno politycznej władzy krajowej w porozumieniu ze *Sądem apelacyjnym* postanowić o jakiej porze dnia i o ile oglądanie wyżej oznaczonych przedmiotów najmu lub dzierżawy, ma najemca względnie dzierżawca, już po wypowiedzeniu najmu lub dzierżawy, pozwalać osobom, chcącym dany przedmiot wynająć lub dzierżawić. Takie rozporządzenia będą ogłoszone w dzienniku ustaw krajowych i w urzędowym dzienniku krajowym.

2. Przepisy ustawy z dnia 18. kwietnia 1869, Dz. u. p. Nr. 44, o zastanowieniu postępowania sądowego w przypadku, gdy do Trybunału państwa uczyniono wniosek na rozstrzygnienie dodatniego sporu kompetencyjnego.

3. Przepis § 11, ustęp 1 ustawy z dnia 28. maja 1881, Dz. u. p. Nr. 47 o zapobieganiu nierzetelnym praktykom przy zawieraniu interesów kredytowych.

4. Przepisy § 35. ustawy z dnia 16. marca 1884, Dz. u. p. Nr. 36 o zaczepianiu czynności prawnych, tyczących się majątku niewypłacalnego dłużnika.

5. Przepisy §§ 1 do 6, jakoteż § 9. ustawy z dnia 6. czerwca 1887, Dz. u. p. Nr. 72, tyczących się sku-

tków orzeczeń zwrotu, które w drodze administracyjnej wydały władze armji czynnej, marynarki wojennej lub obrony krajowej tudzież co do tego, o ile te orzeczenia mogą być zaczepione.

Artykuł XII.

Nietkniętymi pozostaną następujące przepisy o rozstrzyganiu sporów prawnych przez Sądy polubowne:

1. przepisy o polubownem wyrokowaniu w sporach między galicyjskiem Towarzystwem kredytowem ziemskiem z jednej a jego członkami i dłużnikami z drugiej strony (§§ 41 do 43, tudzież §§ 53 do 56 statutów Zakładu kredytowego Stanów galicyjskich, ogłoszonych patentem z dnia 3. listopada 1841, Zb. ust. s. Nr. 569, a względnie §§ 41 do 43, tudzież §§ 53—55 statutów galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego).

2. Przepisy § 60 statutów c. k. uprzyw. austrjackiego Zakładu kredytowego dla handlu i przemysłu, ogłoszonych ministerjalnem rozporządzeniem z dnia 6. listopada 1855, Dz. u. p. Nr. 186.

*) 3. Przepisy artykułu II., § 7 l. 7 ustawy z dnia 6. września 1885, Dz. u. p. Nr. 122, określające warunki nowej koncesji do prowadzenia ruchu na północnej kolei żelaznej im. Cesarza Ferdynanda, tudzież warunki wykonania prawa wykupna tej kolei żelaznej, zastrzeżonego w owej koncesji państwu.

**) 4. Przepisy artykułów 53 i 108 statutów au-

*) Bezprzedmiotowy.
**) Bezprzedmiotowy.

strjacko-węgierskiego Banku, ogłoszonych ustawą z dnia 21. maja 1887, Dz. u. p. Nr. 51.

5. przepisy o Sądach polubownych dla zakładów ubezpieczeń robotników od wypadków (§ 38 ustawy z dnia 28, grudnia 1887, Dz. u. p. Nr. 1 z r. 1888; § 39 ustawy z dnia 30. marca 1888, Dz. u. p. Nr. 33 i ministerjalnego rozporządzenia z 10. kwietnia 1889, Dz. u. p. Nr. 47). dla kas chorych (§ 41 ustawy z dnia 30. marca 1888, Dz. u. p. Nr. 33) i dla kas brackich (§§ 19 i 20 ustawy z dnia 17. stycznia 1890, Dz. u. p. Nr. 14 względnie ustawy z dnia 17. września 1892, Dz. u. p. Nr. 178).

6. Przepisy ustawowe, nadające korporacjom, zakładom i towarzystwom prawo ustanowienia Sądów polubownych do sądzenia niektórych sporów.

Artykuł XIII.

Przepisy o giełdowych Sądach polubownych pozostaną nietknięte, o ile się mieszczą w § 2. l. 7, tudzież w § 6, ustęp 1 do 3 ustawy giełdowej z dnia 1. kwietnia 1875, Dz. u. p. Nr. 67.

Ustęp ostatni § 6 powołanej ustawy traci moc obowiązującą. Dalej tracą giełdowe Sądy polubowne prawo dozwalania egzekucji swych wyroków polubownych, nadane im w statutach zatwierdzonych przez państwo.

Artykuł XIV.

Działalność giełdowych Sądów polubownych może być w tym kierunku rozszerzoną, że giełdowemu Sądowi polubownemu wolno poddać również spory

z interesów towarowych, poza giełdą zawartych, jednak tylko pod następującymi warunkami:

1. każda ze stron spór wiodących musi być albo organem publicznej administracji, albo spółką handlową, zarobkową lub gospodarczą, albo członkiem lub gościem jakiejkolwiekbądź giełdy, albo w końcu osobą, trudniącą się z zawodu produkcją, handlem lub przerabianiem rzeczy ruchomych, które były przedmiotem odnośnego interesu;

2. interes, o który przed Sądem polubownym spór się toczy, ma się odnosić do towarów, którymi się na odnośnej giełdzie prowadzi handel;

3. obie strony winny się poddać orzeczeniu Sądu polubownego a to w pisemnej umowie na Sąd polubowny, która przyszła do skutku przy zawarciu interesu albo przed rozwikłaniem tegoż; protokołowani kupcy, tudzież członkowie i goście jakiejkolwiekbądź giełdy, poddali się Sądowi polubownemu już przez to samo, że bez wszelkich zastrzeżeń przyjęli terminatkę, zawierającą postanowienie, że spory prawne z danego interesu sądzić będzie giełdowy Sąd polubowny.

Na wniosek lub z urzędu odrzuci Sąd polubowny wniesioną skargę jako nienadającą się do postępowania polubownego, jeżeli jedna ze stron jest zawodowym rolnikiem, a przytem jest rzeczą oczywistą, że interes towarowy, o który spór się toczy, nie zostaje w żadnym stosunku do gospodarstwa rolnego tejże strony.

Wolno w statutach giełdowych przepisać, że ograniczenia zawarte w ustępie 1, l. 1, tudzież w przedostatnim ustępie nie odnoszą się do obcokrajowców. Również wolno w statutach postanowić, że obcy już

przez to poddał się giełdowemu Sądowi polubownemu, gdy bez zastrzeżeń przyjął terminatkę zawierającą postanowienie, że spory prawne z danego interesu sądzić będzie giełdowy Sąd polubowny.

Artykuł XV.

Do ważności składu giełdowego Sądu polubownego jest wymaganem, ażeby do niego przybrano sekretarza tegoż Sądu. Urząd ten zajmie urzędnik Izby giełdowej, uzdolniony do wykonywania urzędu sędziowskiego, którego Izba giełdowa zamianuje, a Ministerstwo skarbu w porozumieniu z Ministerstwem sprawiedliwości na tym urzędzie zatwierdzi.

Sekretarz giełdowego Sądu polubownego przyjmuje skargi, udziela stronom potrzebnych wskazówek, prowadzi nadzór nad doręczeniami, ma staranie o to, ażeby podczas rozprawy wszystko co konieczne było spisane, bierze udział w uchwałach Sądu polubownego z głosem doradczym i zajmuje się wygotowaniem orzeczeń Sądu polubownego.

Artykuł XVI.

Osobom nie będącym ani członkami ani gośćmi giełdy, przysługuje prawo wybrania tych sędziów polubownych, których zamianowanie do nich należy, z listy osób, nienależących do giełdy. Lista ta będzie zawierała taką część ogólnej liczby sędziów polubownych, jaką oznaczą statuty giełdowe.

Osoby, przeznaczone na tę listę zamianują Izby handlowe i przemysłowe, które w razie potrzeby zasięgną przedtem zdania stowarzyszeń przemysłowych,

rady kultury krajowej albo towarzystw rolniczych Osoby te powinny mieszkać albo przebywać w miejscu siedziby Sądu polubownego.

Postanowienia o założeniu i uzupełnieniu tej listy, a w szczególności także o tem, które korporacje należy przy jej utworzeniu wysłuchać co do kwalifikacji osób, do listy przyjąć się mających, tudzież co do tego, jak długo mają te osoby funkcjonować w charakterze sędziów polubownych, wyda się w drodze rozporządzenia.

Lista ma być wywieszona w lokalnościach Sądu polubownego.

Statuty giełdowe mają zawierać postanowienia na przypadek, jeżeli prawo wybierania z tej listy nie będzie w czasie należytym wykonane albo sędziowie polubowni nie zjawią się do rozprawy.

Jeżeli Sąd polubowny ma być złożony z członków giełdy tudzież z osób do giełdy nie należących, a sędziowie polubowni na zwierzchnika zgodzić się nie mogą, zamianuje go prezydent kolegjum sędziów polubownych jak z porządku spraw wypadnie, na przemian, z grona sędziów polubownych do giełdy należących, lub z grona sędziów polubownych do listy przyjętych.

Artykuł XVII.

Statuty giełdowe normują postępowanie przed giełdowymi Sądami polubownymi. Przepisy §§ 587 do 599 p. c. nie mają zastosowania do tego postępowania; jednakowoż ma się ono opierać na następujących przepisach.

Artykuł XVIII.

Statuty giełdowe mają co do doręczenia zawie-

rać także postanowienia, które są w stanie zapewnić dokładne wykonanie doręczeń. Niemniej postanowią statuty o przyczynach, dla których wolno będzie stronie nie przyjąć członka Sądu polubownego. Statuty mają zawierać przepisy o zawieraniu ugód.

Artykuł XIX.

Rozprawy przed Sądem polubownym są jawne. Pod względem wykluczenia jawności obowiązują przepisy Procedury cywilnej (§§ 172 i 173).

W razie wykluczenia jawności przysługuje każdej stronie prawo, opisane w § 174 p. c.

Zwierzchnikowi Sądu polubownego przysługuje prawo utrzymywania karności podczas posiedzeń Sądu, w zakresie, oznaczonym w §§ 197 i 198 p. c.

Artykuł XX.

Strony mają prawo dawać się zastępywać przy rozprawie. Jako zastępcy stron przed Sądem polubownym są dopuszczone osoby, przyjęte na podstawie artykułu XVI do listy, adwokaci, jawni spólnicy strony, jej prokurenci, pomocnicy handlowi i inne u niej zatrudnione osoby, następnie: członkowie albo goście giełdowi, sądownie ustanowieni kuratorowie albo osoby, powołane sądownie do prowadzenia pertraktacji.

Artykuł XXI.

Przełożony Sądu polubownego i sekretarz tego Sądu mają mieć staranie o należyte wygotowanie orzeczenia, w którem należy wykazać nazwiska wszystkich sędziów polubownych, jacy brali udział w rozprawie.

Wygotowane orzeczenie ma podpisać przełożony i sekretarz.

Ugody przed Sądem polubownym zawarte, mają ważność tylko wtedy, gdy je obie strony podpiszą.

Artykuł XXII.

Sądowi polubownemu wolno przesłuchiwać strony, świadków i znawców bez przysięgi. Gdy zaszła potrzeba przesłuchać stronę pod przysięgą albo też okazało się koniecznem odebranie przysięgi od świadka lub znawcy, albo gdyby strona, świadek lub zwawca nie chcieli się poddać przesłuchaniu, należy o to wezwać Sąd powiatowy zamieszkania albo pobytu osoby, którą trzeba przesłuchać albo zaprzysiąc.

Również wolno wystosować wezwanie do Sądu powiatowego wtedy, gdy dowód ma być przeprowadzony poza miejscem siedziby Sądu polubownego.

Artykuł XXIII.

Orzeczenie giełdowego Sądu polubownego może być zaczepione zażaleniem nieważności:

1. jeżeli zapis na Sąd polubowny jest nieważny; w szczególności nieważnym jest zapis na Sąd polubowny, jeżeli wnoszący zażalenie zgodził się na zapis przez wzgląd na umowę między członkami jakiegoś związku przedsiębiorców (kartel), w której postanowiono, że materjały, narzędzia i inne środki pomocnicze, przemysłowe potrzebne do jego produkcji jedynie pod tym warunkiem mają być pozbywane w obrocie na terytorjum państwa, jeżeli kupujący odnośnie do sporów z danego interesu podda się giełdowemu Są-

dowi polubownemu; przed rozpoczęciem rozprawy przed Sądem polubownym nie wolno zrzec się ze skutkiem ważnym prawa dochodzenia nieważności z tej przyczyny;

2. jeżeli Sąd polubowny bezprawnie uznał albo też nie uznał swej właściwości;

3. jeżeli Sąd polubowny nie odrzucił skargi w myśl przepisu artykułu XIV, ustęp przedostatni;

4. jeżeli skarga nie była doręczoną według przepisów statutowych albo też stronie przez postępowanie, przeciwne statutom odjęto możność rozprawiania się przed Sądem;

5. jeżeli rozprawiała się osoba nie mająca do tego prawnej zdolności albo upoważnienia;

6. jeżeli w rozprawie brał udział sędzia wyłączony, na podstawie statutów;

7. jeżeli Sąd polubowny nie był prawidłowo obsadzony;

8. jeżeli wykluczono jawność w sposób nieusprawiedliwiony.

Zażalenie nieważności należy podać do dni 14 po doręczeniu wyroku polubownego, w Trybunale pierwszej instancji (Sąd handlowy), w okręgu którego Sąd polubowny ma swoją siedzibę. Trybunał wyda swą decyzję we formie uchwały, po wysłuchaniu stron, a w razie potrzeby także po wysłuchaniu przełożonego i sekretarza Sądu polubownego.

Wniesienie zażalenia nieważności od wyroku polubownego nie wstrzymuje egzekucji. Jednakowoż w przypadkach, w których strona wygrywająca, wskutek dokonania pewnej czynności egzekucyjnej lub w inny

sposób została zabezpieczoną, albo też sumę pieniężną, przyznaną w wyroku polubownym złożono do depozytu sądowego można na wniosek odłożyć egzekucję, aż do prawomocnego rozstrzygnienia zażalenia nieważności.

Artykuł XXIV.

Sądowi zwyczajnemu nie wolno odmówić przeprowadzenia i rozstrzygnienia sprawy, jeżeli w niej Sąd polubowny prawomocnie orzekł swą niewłaściwość albo na podstawie art. XIV, ustęp przedostatni, prowomocnie odrzucił skargę.

Artykuł XXV.

Wolno zaskarżyć bezskuteczność wyroku polubownego przed Sędzią zwyczajnym i żądać zwrotu tego, co z mocy wyroku świadczono, jeżeli wyrok polubowny uwłacza przepisom bezwzględnie obowiązującym, jakoteż w przypadku, gdy Sąd polubowny w sporze nie pochodzącym z interesu giełdowego (§ 12 ustawy z dnia 1. kwietna 1875, Dz. u. p. Nr. 67), albo wcale żadnej nie wydał decyzji o wniesionym zarzucie, że zaskarżone roszczenie opiera się na umowie o różnicę kursu, którą za grę lub zakład poczytać należy, albo też zarzut ten mylnie rozstrzygnął.

Taką skargą należy podać do dni trzydziestu po doręczeniu wyroku polubownego w Trybunale pierwszej instancji (w Sądzie handlowym), w okręgu którego Sąd polubowny ma swą siedzibę. Wniesienie skargi nie wstrzymuje egzekucji wyroku polubownego; jednakowoż i w tym przypadku należy się zastosować do przepisów artykułu XXIII, ustęp 3.

Artykuł XXVI.

We wszystkich sprawach, tyczących się giełdowego Sądu polubownego, ma się kierownictwo giełdy udawać do Ministerstwa skarbu, które rozstrzygnie je w porozumieniu z Ministerstwami sprawiedliwości i handlu, a gdyby tego sprawa wymagała, także w porozumieniu z Ministerstwem rolnictwa.

Ministerstwu sprawiedliwości wolno za pośrednictwem delegata zasięgnąć wiadomości o orzecznictwie Sądu polubownego, przeglądać jego akta i przekonywać się o tem, czy zachowuje się przepisany porządek czynności. W tym celu należy w każdym statucie zamieścić postanowienie, że giełdowe Sądy polubowne corocznie przedkładają Ministerstwu sprawiedliwości dokładne statystyczne wykazy swej działalności.

Zresztą powyższe postanowienia w niczem nie naruszają przepisów prawnych o państwowym nadzorze nad giełdami.

Artykuł XXVII.

Obecnie istniejące statuty giełdowe, o ile one odnoszą się do Sądów polubownych, należy zmienić w duchu powyższych postanowień i przedłożyć do trzech miesięcy po ogłoszeniu niniejszej ustawy do zatwierdzenia.

Postanowienia o Sądach polubownych, które wejdą do nowych statutów giełdowych, wymagają zatwierdzenia ze strony Ministerstw wskazanych w artykule XXVI, ustęp 1.

*) Artykuł XXVIII.

Moc obowiązującą ustawy z dnia 27. kwietnia

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

1873 Dz. u. p. Nr. 67 o postępowaniu upominawczem rozszerza się na Galicję. Znosi się §§ 16, 20 i ustęp 5 § 19 ustawy, §§ 1, 2, 6, 7, 8, 13 i 14 tej ustawy zmienia się i mają one opiewać:

Całkowity tekst ustawy o postępowaniu upominawczem jest umieszczony w dodatku.

Artykuł XXIX.

Wyraz „Obszar Państwa" w rozumieniu niniejszej ustawy znaczy tyle, co obszar królestw i krajów reprezentowanych w Radzie państwa*). Odnośnie do przepisów procedury cywilnej należy uważać osoby, które na tym obszarze nie używają prawa obywalelstwa państwowego, za obce.

**) Obywatele państwa węgierskiego, należący do czynnej armji albo do marynarki wojennej, albo którzy zajmują urzędowe posady u władz dla spraw wspólnych, są uwolnieni od zabezpieczenia kosztów procesowych, gdy występują przed Sądami austrjackimi jako pozywający.

Artykuł XXX.

Ilekroć Procedura cywilna powołuje się na postanowienia prawa cywilnego, rozumie się przez nie nietylko przepisy Powszechnej księgi ustaw cywilnych, ale także przepisy prawa handlowego i ustawy wekslowej, tudzież prywatno-prawne przepisy zawarte w innych ustawach.

*) T. j. tych części królestw i krajów reprezentowanych w Radzie Państwa, które weszły w skład Rzeczypospolitej Polskiej.

**) Bezprzedmiotowy.

Artykuł XXXI.

Wynikający z prawa cywilnego obowiązek strony do żądania zastępstwa w celu wykonania prawa ewikcji znaczy tyle, co obowiązek do oznajmienia sporu. Zaniechanie oznajmienia sporu jest połączone ze skutkami, opisanymi w prawie cywilnem na przypadek zaniechania żądania zastępstwa.

Artykuł XXXII.

Postanowienie Procedury cywilnej o adwokatach i tychże zastępcach należy stosować zgodnie z ich duchem również do Prokuratorji Skarbu.

Artykuł XXXIII.

Adwokat, ustanowiony dla strony ubogiej po myśli § 64, l. 3, może w Sądzie procesowym pierwszej instancji prosić o uwolnienie od zastępstwa, jeżeli powierzone mu dochodzenia praw lub obrona prawna wydaje się być swawolną lub nie ma żadnych widoków powodzenia. Sąd rozstrzygnie taką prośbę we formie uchwały, po wysłuchaniu strony ubogiej, której także w Trybunałach wolno od tej uchwały wnieść rekurs do protokołu.

O ile w danej sprawie zastępstwo adwokackie jest prawem przepisane gaśnie udzielone prawo ubogich równocześnie z prawomocnem uwolnieniem adwokata od zastępstwa.

Artykuł XXXIV.

Postanowienia o strawnem, drogowem i o należytościach za doręczenie jako też postępowanie w celu ich przypisania i ściągnięcia zostanie uporządkowane

w drodze rozporządzenia; aż do wydania nowych przepisów pozostaną w mocy dotychczasowe rozporządzenia.

Artykuł XXXV.

Bliższe postanowienia o sposobie znoszenia się Sądów z władzami zagranicznemi i z osobami przebywającemi za granicą są zawarte w rozporządzeniach, bądź już istniejących, bądź w przyszłości wydać się mających (traktaty państwowe, deklaracje urzędowe, rozporządzenia ministerjalne).

Artykuł XXXVI.

Przepisy Procedury cywilnej o ferjach sądowych nie stosują się ani do spraw postępowania karnego, ani do postępowania konkursowego, ani w końcu do załatwiania spraw hipotecznych. Inne sprawy niesporne będą jako ferjalne traktowane, jeżeli odłożenie sądowego zarządzenia mogłoby być niekorzystnem dla strony.

Artykuł XXXVII.

Upoważnienie posiadacza nieruchomości albo prawa rzeczowego, do żądania sądowego zakazu zamierzonej budowy w myśl §§ 340 do 342 u. c., ustanie zupełnie, jeżeli prowadzący budowę, zgodnie z treścią przepisów budowniczych prośbę o udzielenie konsensu budowlanego przedstawił a posiadacz, tą budową rzekomo zagrożony, do komisji budowlanej prawidłowo i w czasie należytym wezwany, albo się przed nią wcale nie jawił, albo też nie wniósł żadnych zarzutów przeciwko prośbie o konsens budowlany.

Ustawy Dop. Urzędu Rządu z 16/6 1918 o prawie budowlanem i zabudowaniu ostrzeż., Dz. U. R. P.

Artykuł XXXVIII.

Skargę wywoławczą, dozwoloną w dekrecie nadwornym z dnia 6. marca 1789, Zb. u. s, Nr. 984 w patencie z dnia 31. grudnia 1800, Zb. ust. s. Nr. 514, i w patencie z dnia 16. stycznia 1786, Zb. ust. s. Nr. 516 zastępuje się skargą z § 228 p. c.; w tym razie odpada potrzeba wykazania, że powód ma prawny interes w rychłem ustaleniu stosunku prawnego.

W tego rodzaju procesach może Sędzia, a w postępowaniu przed Trybunałami przewodniczący, na wniosek powoda, albo z urzędu, rozkazać pozwanemu, ażeby przedłożył dokumenty i akta, które się znajdują w jego posiadaniu, a tyczą się przedmiotu sporu prawnego. Oprócz tego wolno wymienionym osobom sędziowskim, na wniosek powoda lub z urzędu, spowodować dostarczanie dokumentów, tyczących się przedmiotu sporu, przechowywanych u władzy publicznej lub u notarjusze.

Artykuł XXXIX.

W przypadku § 48, ustęp 2 ogólnej ustawy hipotecznej, wolno właścicielowi posiadłości albo prawa hipotecznego wnieść skargę o uznanie nieistnienia prawa, które zostało prenotowanem, a w razie uzyskania korzystnego wyroku, wolno mu nadto żądać adnotacji tego wyroku w księdze gruntowej, którato adnotacja zapobiegnie powtórnemu dozwoleniu prenotacji.

Artykuł XL.

Ilekroć przepisy Procedury cywilnej nakazują wykonanie przysięgi, należy przy odebraniu przysięgi za-

chować przepisy ustawy z dnia 3. maja 1868, Dz. u. p. Nr. 33.

Artykuł XLI.

Opiekunowie i kuratorowie nie potrzebują upoważnienia Sądu opiekuńczego lub kuratelarnego do ofiarowania dowodu z wysłuchania stron w procesach swych pupilów i kurandów.

Artykuł XLII.

Kto z mocy przepisów prawa cywilnego ma obowiązek wyjawienia majątku lub długów, albo kto przypuszczalnie wie o zamilczeniu lub zatajeniu jakiegoś majątku, ten może być wyrokiem zniewolony do wyjawienia tego, co mu o tym majątku, o tych długach albo zamilczeniu lub zatajeniu majątku jest wiadomem, jakoteż do wykonania przysięgi na to, że podania jego są prawdziwe i dokładne; w każdym z owych przypadków może mu zarazem Sąd nakazać przedłożenie wykazu majątku albo długów.

Do tej skargi jest upoważniony każdy, kto ma w tem prywatno-prawny interes, ażeby majątek lub stan dłużny został wyśledzony.

Jeżeli powód ze skargą o wyjawienie majątku pod przysięgą połączył skargę o wydanie tego, co mu pozwany z odnośnego stosunku prawnego jest winien, wolno mu zastrzec sobie dokładne określenie świadczenia pozwanego aż do czasu, kiedy pozwany wyjawi swój majątek pod przysięgą.

Artykuł XLIII.

Skargę o przedłożenie dokumentu wspólnego

(§ 304 p. c.) wolno wnieść, chociażby żaden spór nie wisiał.

Artykuł XLIV.

W przypadkach artykułów 348, 365 i 407 ustawy handlowej właściwym jest Sąd, oznaczony w § 384, ustęp 3 p. c Mianowanie, zaprzysiężenie i wysłuchanie znawców odbywa się według przepisów Procedury cywilnej o ubezpieczeniu dowodów (§§ 384 do 389).

Artykuł XLV.

Pod względem wekslowego przedawnienia, wystąpienie z odpowiedniem roszczeniem podczas ustnej rozprawy (§ 232, ustęp 2 p. c.) równa się wręczeniu skargi wekslowej (artykuł 80 ustawy wekslowej).

Artykuł XLVI.

Zasiedzenie albo przedawnienie prawa, zapadłe w ciągu procesu albo dopiero po jego ukończeniu, nie może być podniesione na niekorzyść osoby, na rzecz której Sąd dodatkowo dozwolił wznowienia procesu, prowadzonego o to prawo.

Artykuł XLVII.

Przy załatwianiu spraw spornych, w których w dniu wejścia w życie Procedury cywilnej wniesiono już obronę albo rozpoczęto już postępowanie w sprawie głównej, nie będzie się stosować Procedury cywilnej, o ile w następnych postanowieniach nie zarządzono czego innego; takie spory należy przeprowadzić i rozstrzygnąć według dotychczas obowiązujących przepisów procesowych.

Do wszelkich innych spraw spornych zawisłych w Sądzie już przed dniem wejścia w życie Procedury cywilnej będzie się od tegoż dnia stosować przepisy Procedury cywilnej w ten sposób, że:

1. rozprawę nad zarzutami, wstrzymującymi proces, będącą już w toku przy wejściu w życie Procedury cywilnej, należy przeprowadzić do końca według dotychczas obowiązujących przepisów procesowych tak, że nawet skutki odnośnego rozstrzygnienia należy oceniać według tychże przepisów, a

2. cofnięcie skargi po myśli § 237 Procedury cywilnej, w przypadku pod I. 1 przewidzianym, może nastąpić aż do pierwszej audjencji, rozpisanej w sprawie głównej.

Z dniem wejścia w życie Procedury cywilnej tracą moc w sprawach w ustępie 2 oznaczonych wszystkie przed tym dniem wydane uchwały, które polecają pozwanemu wniesienie obrony; równocześnie ustanie bieg czasokresu, do obrony wyznaczonego. Sąd procesowy winien z urzędu rozpisać na skargę audjencję do ustnej rozprawy.

W szczególności będą niniejsze postanowienia obowiązywać również w innych przypadkach, o ile w nich po myśli artykułu II. tej ustawy postanowienia Procedury cywilnej mają wstąpić w miejsce innych dotychczas przepisanych rodzajów postępowania.

Artykuł XLVIII.

Jeżeli w postępowaniu nakazowem, wekslowem lub w postępowaniu w sprawach najmu i dzierżawy wniesiono skargę, wypowiedzenie lub wniosek na oddanie

lub odebranie przedmiotu najmu i dzierżawy, wprawdzie przed wejściem w życie Procedury cywilnej, jednakowoż dopiero po wejściu w życie Procedury cywilnej wniesiono w należytym czasie zarzuty przeciw nakazowi zapłaty lub zabezpieczenia, przeciw wypowiedzeniu lub przeciw poleceniu oddania lub odebrania przedmiotu najmu i dzierżawy, albo jeżeli rozprawa nad wniesionymi wcześnie zarzutami nie rozpoczęła się jeszcze w dniu wejścia w życie Procedury cywilnej, w takim razie co do postępowania spowodowanego tymi zarzutami należy stosować przepisy Procedury cywilnej.

To samo obowiązuje co do postępowania wdrożonego na skutek sprzeciwu w postępowaniu upominawczem, jeżeli wierzyciel w skardze wniesionej przed wejściem w życie Procedury cywilnej w celu ściągnięcia swojej pretensji postawi wniosek na wydanie warunkowego nakazu zapłaty, a sprzeciw przeciw nakazowi zapłaty wniesiono dopiero po wejściu w życie Procedury cywilnej w czasie należytym, lub jeżeli rozprawa nad skargą spowodowana wniesionym poprzednio w czasie należytym sprzeciwem w dniu wejścia w życie Procedury cywilnej jeszcze się nie rozpoczęła.

Artykuł XLIX.

W sprawach spornych, w których w dniu wejścia w życie Procedury cywilnej wniesiono już obronę, lub rozpoczęto już rozprawę w sprawie głównej, wolno stronom na podstawie obopólnego układu odstąpić od dotychczasowego postępowania procesowego i żądać, ażeby sprawa została przeprowadzoną i rozstrzygniętą według przepisów Procedury cywilnej i by w tym celu

w razie potrzeby sprawa odnośna odstąpioną została Sądowi właściwemu według nowej normy jurysdykcyjnej.

Układ taki nie uchyla przerwy zadawnienia nzasadnionej wniesieniem skargi.

Artykuł L.

Jeżeliby w przypadkach artykułu XLVIII i XLIX należało wedle dotychczasowych przepisów procesowych zastosować postępowanie sumaryczne albo drobiazgowe, należy przeprowadzić sprawę stosownie do jakości właściwego Sądu albo według postanowień Procedury cywilnej wydanych o postępowaniu przed trybunałami lub wedle postanowień o postępowaniu przed Sądami powiatowymi. Gdyby według tego miało w miejsce postępowania drobiazgowego nastąpić postępowanie przed Sądami powiatowymi wedle Procedury cywilnej, należy nadto zastosować osobne postanowienia §§ 449 do 453 p. c.

Artykuł LI.

Przeciw wyrokom końcowym, zapadłym przed dniem wejścia w życie Procedury cywilnej, jakoteż przeciw wyrokom końcowym w procesach, które mimo wejścia w życie Procedury cywilnej mają być przeprowadzone i rozstrzygnięte według dotychczasowych przepisów procesowych, można uzyskać przywrócenie do poprzedniego stanu według dotychczas obowiązujących przepisów procesowych. Natomiast można tego rodzaju wyroki po wejściu w życie Procedury cywilnej zaczepiać skargą nieważności (§ 529 p. c.) w ten sam sposób, jak wyroki, które wydano na podstawie przepisów Procedury cywilnej.

Artykuł LII.

Wejście w życie Procedury cywilnej nie narusza ani biegu ani czasu trwania ustawowych lub sądowych czasokresów do wniesienia pewnej skargi, jakoto w szczególności do skargi o naruszenie posiadania, do skargi o usprawiedliwienie prenotacji hipotecznej, lub prowizorycznego środka zabezpieczenia, albo też do wniesienia zarzutów przeciw nakazowi zapłaty lub zabezpieczenia, przeciw wypowiedzeniu kontraktu najmu lub dzierżawy, lub przeciw poleceniu oddania lub odebrania przedmiotu najmu i dzierżawy.

Artykuł LIII.

Dopuszczalność wzruszania wyroków polubownych, wydanych przed wejściem w życie Procedury cywilnej, normuje się według dotychczasowych przepisów ustawowych.

Artykuł LIV.

Postanowienia artykułów XIII do XXVI zaczynają obowiązywać z upływem sześciu miesięcy po ogłoszeniu niniejszej ustawy, natomiast postanowienia artykułów II, V, XXVIII, XXXI, XXXII, XXXIII, XXXVI, XXXVII, XXXVIII, XXXIX, XLII, XLIII, XLIV, XLV, i XLVI, dopiero z chwilą wejścia w życie Procedury cywilnej.

Artykuł LV.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi sprawiedliwości.

O ile w niniejszej ustawie niczego innego nie postanowiono, wydać ma Minister sprawiedliwości wszelkie rozporządzenia potrzebne celem wprowadzenia i przeprowadzenia niniejszej ustawy i Procedury, cywilnej, a to o ile one dotykają zakresu działania innych Ministrów, w porozumieniu z nimi.

Procedura cywilna.

Ustawa z dnia 1. sierpnia 1895 L. 113 Dz. u. p.

o postępowaniu sądowem w cywilnych sprawach spornych.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

Postanowienia ogólne.

Rozdział pierwszy.

O stronach.

Tytuł pierwszy.

Zdolność procesowa.

§ 1. Osoba pewna jest o tyle zdolną do samoistnego rozprawiania się wobec Sądu jako strona (zdolność procesowa), o ile może samoistnie zaciągać ważne zobowiązania. Istnienie tej zdolności do zobowiązywania się, konieczność zastępstwa dla stron, którym brak zdolności procesowej, jakoteż potrzebę osobnego upoważnienia do prowadzenia procesu lub do poszczególnych działań procesowych należy oceniać, o ile niniejsza ustawa nie zawiera odmiennych zarządzeń według istniejących postanowień prawnych.

§ 2. W szczególności nie potrzebuje małoletni współdziałania swego ustawowego zastępcy w sporach, które mają za przedmiot tylko to, czem on na podstawie §§ 151, 246 i 247 u. c. może swobodnie rozporządzać.

§ 3. Obcokrajowca, któremu według prawa jego kraju brak zdolności procesowej, należy przed tutejszokrajowymi Sądami uważać za posiadającego zdolność procesową, jeżeli zdolność ta przysługuje mu według ustawowych postanowień, obowiązujących w tutejszych krajach.

§ 4. Ustawowi zastępcy takich stron, którym brak zdolności procesowej, winni wykazać za pomocą dokumentu, swe upoważnienie do zastępstwa oraz potrzebne jeszcze w poszczególnym przypadku ewentualnie osobne upoważnienie do prowadzenia procesu przy pierwszej czynności procesowej, o ile jedno i drugie nie jest już w Sądzie znanem.

W ten sam sposób należy wykazać wymagane do pewnej poszczególnej czynności procesowej specjalne upoważnienie przy wykonaniu tej czynności procesowej.

§ 5. O ile niniejsza ustawa nie czyni różnicy, należy postanowienia jej o stronach stosować także do ich ustawowych zastępców.

§ 6. Brak zdolności procesowej, ustawowego zastępstwa, jakoteż wymaganego ewentualnie osobnego upoważnienia do prowadzenia procesu, należy uwzględnić z urzędu w każdem stadjum sporu.

Jeżeli brak ten może być uchylonym, ma Sąd wydać potrzebne ku temu polecenia i oznaczyć z urzędu stosowny czasokres do ich wypełnienia, a orzecze-

nie co do skutków prawnych braku pozostaje w zawieszeniu aż do bezskutecznego upływu czasokresu. Gdyby jednak zwłoka była połączona z niebezpieczeństwem dla strony, nie mającej zdolności procesowej, w takim razie można stronę albo osobę występującą za nią jako zastępca, dopuścić do wykonania koniecznych czynności procesowych jeszcze przed upływem tego czasokresu, z zastrzeżeniem usunięcia braków.

Określone w ustępie 2 zarządzenia sądowe nie mogą być zaczepione osobnym środkiem prawnym. Przedłużenie czasokresu udzielonego do uchylenia braku jest tylko wtedy dopuszczalnem, jeżeli uchyleniu braku stoją na przeszkodzie okoliczności, na których usunięcie strona lub jej zastępca nie mogą mieć wpływu.

§ 7. Jeżeli brak zdolności procesowej, ustawowego zastępstwa lub upoważnienia do prowadzenia procesu nie może być usuniętym, lub gdy wyznaczony do tego czasokres bezskutecznie upłynął, wówczas ma Sąd pierwszej lub wyższej instancji, przed którym dana sprawa właśnie zawisła, orzec we formie uchwały nieważność postępowania dotkniętego tym brakiem.

Sąd nie może wydać takiego orzeczenia wtedy, gdy temu się sprzeciwia ciągle jeszcze obowiązujące rozstrzygnienie tego samego lub innego Sądu tutejszokrajowego, tyczące się tej samej przyczyny nieważności

§ 8. Jeżeli ma się wykonać pewną czynność procesową przeciw osobie nie mającej zdolności procesowej, która niema ustawowego zastępcy, a zwłoka byłaby połączoną dla przeciwnika strony niemającej zdolności procesowej z niebezpieczeństwem, wówczas wi-

nien Sąd procesowy na jego wniosek ustanowić kuratora dla strony nie mającej zdolności procesowej.

Kurator ma imieniem tej strony brać udział w postępowaniu sądowem aż do wkroczenia ustawowego zastępcy i spowodować w razie potrzeby za pomocą odpowiednich wniosków ustanowienie ustawowego zastępcy.

§ 9. Rozstrzygnienie wniosku postawionego po myśli § 8. ustępu 1, następuje we formie uchwały i w razie, jeśli wniosku nie postawiono przy ustnej rozprawie, bez poprzedniej ustnej rozprawy. Przed rozstrzygnieniem można jednak wdrożyć wszelkie dochodzenia potrzebne dla wyjaśnienia.

W postępowaniu przed trybunałami ma taki wniosek, o ile nie postawiono go podczas ustnej rozprawy, załatwić przewodniczący senatu, któremu odnośną sprawę przydzielono.

To samo obowiązuje we wszystkich innych przypadkach, w których według postanowień prawa cywilnego lub według niniejszej ustawy ma Sąd procesowy ustanowić kuratora dla strony w sporach cywilnych.

§ 10. Koszta połączone z ustanowieniem kuratora, jakoteż koszta spowodowane czynnością kuratora, winna ponosić strona, której czynność procesowa spowodowała ustanowienie, nie uwłaczając przysługującemu jej ewentualnie roszczeniu zwrotu.

Tytuł drugi.

Uczestnictwo sporu i interwencja główna.

§ 11. Oprócz przypadków w innych ustawach

szczegółowo oznaczonych, może więcej osób wspólnie pozywać lub być pozwanymi (uczestnicy sporu):

1. jeżeli pozostają one odnośnie do przedmiotu sporu we wspólności prawnej lub jeżeli są z tej samej faktycznej i prawnej podstawy uprawnieni lub zobowiązani;

2. jeżeli przedmiotem sporu są roszczenia lub zobowiązania tego samego rodzaju, polegające na istotnie jednakiej zasadzie faktycznej i prawnej, a równocześnie właściwość Sądu jest uzasadnioną odnośnie do każdego poszczególnego pozwanego.

§ 12. O ile natura przyjętej poręki nie stoi temu na przeszkodzie, można głównego dłużnika pozywać razem z ręczycielem.

§ 13. Każdy z uczestników sporu jest wobec przeciwnika w procesie w ten sposób samoistnym, że czynności lub zaniechania jednego uczestnika nie mogą innemu przynieść ani korzyści ani szkody.

§ 14. Jeżeli skutek zapaść mającego wyroku rozciąga się na mocy właściwości spornego stosunku prawnego lub na mocy przepisu ustawowego na wszystkich uczestników sporu, w takim razie tworzą oni jednolitą stronę procesową. Jeżeli niektórzy z uczestników sporu dopuszczą się zaniechania, w takim razie skutek czynności procesowych czynnie występujących uczestników sporu rozciąga się także na nich.

§ 15. Każdemu poszczególnemu uczestnikowi sporu przysługuje prawo popierania procesu.

Jeżeli zachodzą warunki podane w § 14. należy do audjencji wyznaczonej na wniosek jednego z uczestników sporu lub przeciwnika zawezwać oprócz innych

stron w sprawie udział biorących, także wszystkich uczestników sporu a to nawet wtedy, jeżeli omieszkali stanąć na poprzedniej audjencji odbytej w tej samej sprawie.

§ 16. Kto w całości lub w części podnosi roszczenie do rzeczy lub prawa, o które między innemi osobami spór się toczy, może aż do prawomocnego rozstrzygnięcia tego sporu zapozywać obie strony razem (interwencja główna).

Tytuł trzeci.

Udział osób trzecich w sporze.

Interwencja uboczna.

§ 17. Kto ma pewien interes prawny w tem, ażeby w sporze zawisłym między innemi osobami jedna ze stron wygrała, może przystąpić w sporze do tej strony (interwencja uboczna).

Do takiego przystąpienia uprawnione są także wszystkie osoby, którym na podstawie przepisów ustawowych przysługuje uprawnienie do interwencji ubocznej.

§ 18. Interwencja uboczna może nastąpić w każdym okresie sporu aż do jego prawomocnego rozstrzygnienia zapomocą doręczenia pisma obu stronom. Interwenjent ma dokładnie zapodać interes prawny, jaki ma w wygraniu jednej ze stron procesowych.

Wniosek postawiony przez jedną ze stron procesowych na odrzucenie interwenjenta ubocznego należy rozstrzygnąć uchwałą po poprzedniej ustnej rozprawie między sprzeciwiającym się interwencji, a interwjentem. Nie wstrzymuje to toku głównego postępowania.

Jak długo nie przychylono się prawomocnie do wniosku na odrzucenie, musi być interwenjent dopuszczony do postępowania głównego i nie można wykluczać jego czynności procesowych.

Rozstrzygnienia uznającego interwencję uboczną za dopuszczalną nie można zaczepiać osobnym środkiem prawnym.

§ 19. Interwenjent musi przyjąć spór w takim stanie, w jakim on znajduje się w czasie jego przystąpienia. Celem poparcia tej strony, której wygrana leży w jego interesie prawnym (strona główna), ma on prawo podnosić środki zaczepne i obronne, ofiarowywać dowody i wykonywać wszelkie inne czynności procesowe. Jego czynności procesowe są dla strony głównej o tyle prawnie skutecznemi, o ile nie stoją w sprzeczności z jej własnemi czynnościami procesowemi.

Za zgodą obu stron procesowych może interwenjent wstąpić także jako strona w sporze w miejsce tego, do którego przystąpił.

§ 20. Jeżeli wyrok zapaść mający w pewnym procesie jest z powodu natury spornego stosunku prawnego lub z mocy przepisów ustawowych prawnie skutecznym także odnośnie do stosunku prawnego interwenjenta do przeciwnika strony głównej, w takim razie przysługuje interwenjentowi stanowisko uczestnika sporu (§ 14).

Oznajmienie sporu.

§ 21. Kto w celu uzasadnienia skutków prawa cywilnego ma zawiadomić osobę trzecią o sporze (oznajmienie sporu), może to uskutecznić przez doręczenie

pisma, w którem należy w krótkości oznaczyć powód zawiadomienia oraz stan sporu prawnego, jeżeli tenże już się rozpoczął.

Z takiem oznajmieniem można połączyć także oparte na przepisach prawa prywatnego wezwanie o dostarczenie zastępstwa w zawisłym już lub wszcząć się mającym sporze (interwencja uboczna).

Oznajmienie sporu nie nadaje stronie oznajmiającej prawa żądania przerwy wiszącego sporu, przedłużenia czasokresu lub odroczenia audjencji wyznaczonej do rozprawy.

Wymienienie poprzednika

§ 22. Kto został pozwany jako posiadacz rzeczy lub prawa rzeczowego, a nie chce wdawać się w spór z powodu, ponieważ twierdzi, że wykonuje posiadanie imieniem trzeciego, winien tegoż (poprzednika) wezwać zaraz po doręczeniu skargi, ażeby na pierwszej audjencji wyznaczonej przez Sąd procesowy do rozprawy oświadczył się co do swego stosunku do przedmiotu sporu lub do roszczenia podniesionego w skardze.

Wystosowanie tego żądania do poprzednika i jego zawezwanie następuje zapomocą doręczenia pisma, które winno zawierać potrzebne do uzasadnienia tego wezwania doniesienie o wszczętym sporze. Jedno wygotowanie tego pisma należy udzielić powodowi jeszcze przed pierwszą audjencją.

§ 23. Jeżeli poprzednik uzna przy audjencji stosunek twierdzony przez pozwanego, może za zgodą pozwanego wstąpić do sporu w jego miejsce jako strona. Zgody powoda co do tego wymaga się tylko o tyle,

o ile powód podnosi roszczenia, których istniejący między poprzednikiem a pozwanym stosunek zastępstwa nie dotyczy.

Wskutek objęcia procesu przez poprzednika winien Sąd procesowy uchwałą uwolnić pozwanego na jego wniosek od skargi (§ 241). Jeżeli natomiast na pierwszej audjencji nie przyjdzie do porozumienia co do objęcia procesu przez poprzednika, w takim razie nie może już więcej pozwany odmawiać wdania się w spór.

§ 24. Jeżeli poprzednik mimo należytego wezwania nie stanie na wyznaczonej pierwszej audjencji, jeżeli zaprzecza twierdzenie pozwanego lub jeżeli przy audjencji wcale się nie oświadczy, w takim razie pozwany ma prawo uwolnić się od skargi przez zaspokojenie roszczenia powoda.

O ile przez to powstaje dla poprzednika prawo żądania odszkodowania, należy osądzić według prawa prywatnego.

§ 25. Doręczenie pism określonych w §§ 18, 21 i 22 zarządza przewodniczący bez poprzedniej uchwały senatu.

Tytuł czwarty.

Pełnomocnicy.

§ 26. O ile w niniejszej ustawie inaczej nie postanowiono, mogą strony przedsiębrać czynności procesowe albo we własnej osobie, lub przez pełnomocnika.

Zastępstwo przez pełnomocnika nie wyklucza nawet w tych przypadkach, w których nakazanem jest zastępstwo adwokackie, by strona jawiła się przed Są-

dem w towarzystwie swego pełnomocnika i składała przed Sądem obok tegoż ustne oświadczenia.

§ 27. *) *Przed Trybunałami pierwszej instancji, przed sędziami samoistnymi, powołanymi w tych Trybunałach do wykonywania sądownictwa po myśli § 7 a) n. j. oraz przed wszystkimi Sądami wyższej instancji muszą strony dawać się zastępywać przez adwokatów (proces adwokacki).*

Przepis ten nie ma zastosowania do postępowania w sprawach małżeńskich przed instancją pierwszą, do pierwszej audjencji oraz, o ile niniejsza ustawa nie postanawia czego innego, do tych czynności procesowych, które odbywają się przed sędzią wezwanym lub wyznaczonym, przed naczelnikiem Sądu albo przed przewodniczącym senatu; nie obowiązuje on również dla oświadczeń i czynności, które się zeznaje lub spełnia w kancelarji sądowej.

Uprawnienie prokuratorji skarbu do zastępstwa pozostaje nienaruszonem także w przypadkach, w których nakazanem jest zastępstwo stron przez adwokatów.

§ 28. Adwokaci, notarjusze jakoteż osoby uzdolnione do wykonywania urzędu sędziowskiego i zajmujące posadę przy Sądzie, nie potrzebują w razie, jeśli występują w sporze jako strona, zastępstwa adwokata ani w pierwszej ani w wyższej instancji.

Jeżeli przeciw takiej stronie nałożono podczas trwania sporu karę dyscyplinarną wykreślenia z listy adwokatów, usunięcia z urzędu, przeniesienia w stan spoczynku lub wydalenia ze służby, musi ona dla dalszego postępowania ustanowić adwokata, o ile w danem

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

postępowaniu zastępstwo adwokackie jest nakazanem. Przerwa postępowania z tego powodu niema miejsca.

§ 29. O ile nie jest nakazanem zastępstwo adwokackie, a przedmiot sporu w pieniądzach lub w wartości pieniężnej nie przekracza kwoty *pięciuset złotych**), można ustanowić pełnomocnikiem każdą własnowolną osobę rodzaju męskiego. W sporach ponad *pięćset złotych**) można w miejscowościach, w których ma swoją siedzibę najmniej dwóch adwokatów, dopuszczać tylko adwokatów jako pełnomocników.

Osoby znane sędziemu jako pokątni pisarze nie powinny być dopuszczane jako pełnomocnicy ani do rozprawy, ani do innych czynności procesowych. Przeciw takiemu niedopuszczeniu niema osobnego środka prawnego.

§ 30. Adwokaci i inni pełnomocnicy mają przy pierwszej przedsięwziętej przez siebie w sporze czynności procesowej wykazać swe upoważnienie za pomocą dokumentu (pełnomocnictwo), który należy przedłożyć w oryginale lub wierzytelnym odpisie, a który może być w Sądzie zatrzymany.

Jeżeli pełnomocnictwo nastąpiło za pomocą dokumentu prywatnego, a powstaną wątpliwości co do jego prawdziwości, może Sąd na wniosek lub z urzędu zarządzić sądowe lub notarjalne uwierzytelnienie podpisu. Przepis ten nie przychodzi do zastosowania, jeżeli jako pełnomocnik występuje znany Sądowi adwokat lub notarjusz i potwierdzi prawdziwość podpisu powołaniem się na swoją przysięgę. Zarządzenie uwie-

*) Rozp. Rady Min. z dnia 18. lutego 1924. Dz. u. Rz. P. poz. 156.

słuchaczów prawa

rzytelnienia nie może być zaczepione osobnym środkiem prawnym.

Przed Sądami powiatowymi może być oświadczenie co do udzielonego pełnomocnictwa przyjęte także do sądowego protokołu, jeżeli strona przy audjencji wyznaczonej w sporze jawi się przed Sądem osobiście wraz z pełnomocnikiem.

§ 31. Pełnomocnictwo udzielone adwokatowi do prowadzenia procesu (pełnomocnictwo procesowe) upoważnia z mocy ustawy:

1. do wnoszenia i przyjmowania skargi i do wszelkich czynności procesowych odnoszących się do sporu, z włączeniem tych czynności, które zostały spowodowane przez skargę wzajemną, przez wznowienie postępowania, przez wniosek na tymczasowe zarządzenie lub przez wniesienie skargi po myśli § 16;

2. do zawierania ugód co do przedmiotów sporu, do uznania roszczeń twierdzonych przez przeciwnika, jakoteż do zrzeczenia się roszczeń strony, która dała pełnomocnictwo;

3. do wdrożenia egzekucji przeciw przeciwnikowi procesowemu do przedsięwzięcia wszystkich w postępowaniu egzekucyjnem po stronie prowadzącego egzekucję przewidzianych czynności i do uzyskania postępowania zabezpieczającego;

4. do przyjęcia kosztów procesowych, które ma uiścić przeciwnik procesowy.

Adwokat może udzielone sobie pełnomocnictwo procesowe przenieść co do poszczególnych aktów lub okresów postępowania na innego adwokata, może się dalej przy rozprawach, co do których przepisane jest

ustawowo przybranie adwokata, dać zastąpić przez zajętego u niego kandydata adwokatury, uprawnionego do substytucji, oraz na podstawie swego pełnomocnictwa procesowego ustanawiać dla czynności procesowych, do wykonania których nie jest nakazanem zastępstwo przez adwokata, także innych zastępców.

Uprawnionymi do substytucji są kandydaci adwokatury oznaczeni w § 15. ordynacji adwokackiej, jeżeli złożyli już ze skutkiem egzamin adwokacki, a nie nałożono na nich żadnej z kar dyscyplinarnych, wymienionych w § 12. lit. c. ustawy z 1. kwietnia 1872 Dz. u. p. Nr. 40. Na wniosek adwokata może izba adwokatów za zgodą *Sądu apelacyjnego* odstąpić od wymogu egzaminu adwokackiego co do takich zatrudnionych u niego kandydatów adwokatury, którzy uzyskali na jednym z tutejszokrajowych uniwersytetów stopień doktora praw i mogą wykazać się najmniej jednoroczną praktyką cywilną i karną odbytą przed Trybunałem i dwuletnią praktyką u adwokata lub przy prokuratorji skarbu. Takie uwolnienie od wymogu egzaminu adwokackiego ma znaczenie tylko na czas zatrudnienia kandydata adwokatury u tego adwokata, na którego wniosek zostało dozwolonem.

*) *Adwokat może nadto na pierwszej audjencji (§ 239) i przy nadarzających się w postępowaniu egzekucyjnem czynnościach wykonawczych, audjencjach i przesłuchaniach — z wyjątkiem przypadków określonych w §§ 123, 162 i 209 o. e. — dać się zastąpić przez zatrudnionego u siebie urzędnika kancelaryjnego, upoważnionego do zastępstwa. Jeżeli na pierwszej andjen-*

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914, Dz. u. Nr. 118.

cji zajdzie potrzeba zbadania lub rozprawy po myśli § 239 ustęp 3, może sędzia według swego uznania odroczyć audjencję na koszt adwokata, zastąpionego przez urzędnika kancelaryjnego. Upoważnienie do zastępstwa nadaje na wniosek adwokata wydział Izby adwokackiej, wystawiając uwierzytelniający dokument. To upoważnienie może wydział każdej chwili odebrać.

§ 32. Ograniczenie ustawowego zakresu pełnomocnictwa procesowego ma wobec przeciwnika, chociażby było wyrażone w dokumencie, tylko o tyle prawny skutek, o ile ograniczenie to odnosi się do uprawnień oznaczonych w § 31, l. 2 i 3 i przeciwnikowi zostało osobno podane do wiadomości.

§ 33. Osobom, które nie są adwokatami może strona albo udzielić pełnomocnictwa procesowego lub może upoważnić je tylko do poszczególnych oznaczonych czynności procesowych.

Zakres, skutek i trwanie pełnomocnictwa procesowego należy osądzać według postanowień niniejszej ustawy, zaś zakres, skutek i trwanie pełnomocnictwa do poszczególnych czynności procesowych, należy osądzić według treści tegoż pełnomocnictwa i według przepisów prawa prywatnego, o ile w dalszym ciągu czego innego nie postanowiono.

§ 34. Czynności procesowe przedsięwzięte przez pełnomocnika na podstawie pełnomocnictwa procesowego, mają w stosunku do strony przeciwnej taki sam skutek, jak gdyby były przedsięwzięte przez samą stronę. Co do przyznania jednak i innych faktycznych oświadczeń, obowiązuje to tylko o tyle, o ile nie zo-

stały natychmiast odwołane lub sprostowane przez stronę, która również jest obecną.

§ 35. Pełnomocnictwo procesowe nie gaśnie ani przez śmierć mocodawcy, ani przez zmianę jego zdolności procesowej lub jego ustawowego zastępstwa.

Następca prawny mocodawcy, zastępca ustawowy ustanowiony dla strony, która stała się niezdolną i wstępujący w miejsce dotychczasowego zastępcy prawnego nowy zastępca prawny mogą jednak każdego czasu odwołać pełnomocnictwo procesowe.

§ 36. Uchylenie pełnomocnictwa do prowadzenia procesu lub do wykonania poszczególnych czynności procesowych, spowodowane przez odwołanie lub wypowiedzenie, staje się wobec przeciwnika procesowego dopiero wtedy prawnie skutecznem, jeżeli strona uwiadomiła go o zgaśnięciu pełnomocnictwa, zaś w sporach, w których nakazane zastępstwo adwokackie, o ustanowieniu innego adwokata. Zawiadomienie to ma nastąpić przed doręczenie pisma. Odnośnie do tego doręczenia obowiązuje przepis § 25.

Po wypowiedzeniu pełnomocnictwa pozostaje pełnomocnik jeszcze przez 14 dni uprawnionym i obowiązanym działać imieniem mocodawcy, o ile to jest potrzebnem dla ochrony tegoż przed szkodliwemi następstwami prawnemi.

§ 37. Brak pełnomocnictwa ma Sąd uwzględniać z urzędu w każdym okresie sporu.

Skargi i odpowiedzie na skargę wniesione w procesie adwokackim, w których nie wykazano ustanowienia adwokata, winien przewodniczący senatu, któremu spór przydzielono, odrzucić, jeśli strona w zakreślonym

jej w tym celu przez przewodniczącego czasokresie nie ustanowi adwokata i nie wymieni go Sądowi za przedłożeniem pełnomocnictwa. Przedłużenie tego czasokresu nie jest dopuszczalnem.

§ 38. Kto bez możności wykazania udzielonego pełnomocnictwa chce wystąpić imieniem strony celem wykonania poszczególnych nagłych czynności procesowych, może być tymczasowo dopuszczony jako pełnomocnik według uznania Sądu, albo za poprzedniem złożeniem zabezpieczenia kosztów i szkód, albo też bez takiego zabezpieczenia.

Zarazem ma Sąd zarządzić dodatkowe przedłożenie pełnomocnictwa uprawniającego go do owych czynności procesowych lub dostarczenie zatwierdzenia strony i wstrzymać wydać się mające rozstrzygnienie lub zarządzenie aż do upływu zakreślonego w tym celu czasokresu. Po bezskutecznym upływie czasokresu należy postąpić bez względu na wykonaną czynność; przeciwnik ma prawo żądać zwrotu kosztów i szkód spowodowanych tymczasowem dopuszczeniem.

Z wyjątkiem uchwały co do zwrotu kosztów i szkód nie mogą być uchwały sądowe zapadające po myśli poprzednich ustępów zaczepione osobnym środkiem prawnym.

§ 39. O ile niniejsza ustawa nie czyni różnicy, należy przepisy o stronach stosować także do ich pełnomocników.

Tytuł piąty.

Koszta procesowe.

§ 40. Każda strona winna na razie sama pokry-

wać koszta spowodowane jej czynnościami procesowemi. Koszta takich czynności sądowych, które zostały spowodowane wspólnie przez obie strony, lub które Sąd wykonał w interesie obu stron na wniosek lub z urzędu, mają być pokryte wspólnie przez obie strony.

O ile stronom przysługuje prawo żądania zwrotu wyłożonych przez nie kosztów, należy osądzić wedle postanowień niniejszego tytułu, jeżeli niniejsza ustawa nie zawiera osobnych postanowień.

§ 41. Strona przegrywająca spór w zupełności winna zwrócić przeciwnikowi jakoteż interwenjentowi ubocznemu, który do tegoż przystąpił, wszystkie koszta spowodowane prowadzeniem procesu potrzebne do odpowiadającego celowi dochodzenia lub obrony prawa. Jakie koszta należy uważać za potrzebne, ma Sąd przy ustaleniu kwoty kosztów oznaczyć bez dopuszczania dowodów według swego uznania opartego na troskliwem ocenieniu wszystkich okoliczności.

O ile miara wynagrodzenia adwokata lub wogóle wysokość kosztów unormowaną jest taryfami, winno ustalenie kwoty kosztów nastąpić według tych taryf.

Przepisy pierwszego ustępu obowiązują w szczególności także co do kosztów, które powstały wskutek przybrania adwokata nie mieszkającego w siedzibie Sądu procesowego lub sędziego wezwanego. Koszta spowodowane przez to, że dla tej samej strony przybrano więcej adwokatów, mają być w każdym razie tylko o tyle zwrócone, o ile nie przewyższają kosztów przybrania jednego adwokata, lub o ile w osobie adwokata musiała nastąpić zmiana. — Patrz dodatek: Ust. co do zwrotu kosztów z 2. lutego 1909.

§ 42. Przy ustaleniu kosztów procesowych nie może strona ani też interwenjent uboczny żądać wynagrodzenia za swe trudy osobiste. Jeżeli ich osobiste jawienie się przed Sądem było koniecznem, a w szczególności, jeżeli strona w postępowaniu przed Sądami powiatowymi stanęła bez pełnomocnika, należy przyznać jej zwrot szkody powstałej ewentualnie wskutek straty czasu, jakoteż koszta podróży.

Jeżeli stronę zastępują pełnomocnicy, nie należący do stanu adwokackiego lub notarjalnego, w takim razie przegrywający przeciwnik ma być zasądzony tylko na zwrot należytości stemplowych i innych należytości państwowych oraz koniecznych wydatków w gotówce, spowodowanych prowadzeniem procesu. Postanowienie to nie odnosi się jednak do prawa żądania zwrotu kosztów stron zastąpionych przez Prokuratorję skarbu.

§ 43. Jeżeli każda ze stron częściowo wygra, częściowo przegra, wówczas należy koszta wzajemnie znieść lub stosunkowo podzielić. Część mającą się zwrócić można oznaczyć cyfrowo lub w stosunku do całości.

Sąd może jednak także przy tego rodzaju wyniku sporu nałożyć na jedną stronę obowiązek zwrotu wszystkich kosztów urosłych dla przeciwnika i jego interwenjenta ubocznego, jeżeli przeciwnik oddalony został tylko ze stosunkowo nieznaczną częścią swego roszczenia, którego dochodzenie nie spowodowało ponadto osobnych kosztów, lub jeżeli kwota dochodzonej przez niego pretensji zawisłą była od ustalenia przez uznanie sędziowskie, od zbadania przez znawców lub od wzajemnego obrachunku.

§ 44. Jeżeli twierdzenie faktyczne lub środki dowodowe naprowadzono wśród takich okoliczności, z których Sąd nabierze przekonania, że strona była w stanie podnieść je wcześniej, i jeśli przez dopuszczenie ich załatwienie sporu uległo zwłoce, w takim razie może Sąd na wniosek lub z urzędu nałożyć na tę stronę, która je naprowadziła, obowiązek zwrotu kosztów procesowych w całości lub w części, chociażby nawet spór wygrała.

Stosuje się to w szczególności także do takich zapodań i ofiarowań dowodowych, które wygrywająca strona powinna była naprowadzić już we wniesionem przez siebie piśmie przygotowawczem, a których późniejsze naprowadzenie spowodowało przewleczenie rozprawy lub załatwienia sporu.

§ 45. Jeżeli pozwany swem zachowaniem się nie dał powodu do wniesienia skargi i uznał roszczenie skargą dochodzone zaraz przy pierwszej audjencji, w takim razie ponosi powód koszta procesu. Winien on także zwrócić pozwanemu koszta spowodowane wdrożonem postępowaniem sądowem.

§ 46. Jeżeli strona obowiązana do zwrotu kosztów składa się z więcej osób, które w sprawie głównej nie odpowiadają solidarnie, należy nałożyć na nie zwrot kosztów według głów. Gdyby jednak co do ich udziału w sporze zachodziły doniosłe różnice, w takim razie ma Sąd oznaczyć ich udział w zwrocie stosunkowo do udziału w sporze.

O ile strony zobowiązane do zwrotu kosztów mają według przepisów prawa prywatnego odpowiadać w sprawie głównej solidarnie, rozciąga się ta solidar-

ność także na koszta procesowe, przyznane przeciwnikowi. Za koszta, które urosły z powodu osobnych czynności procesowych, wykonanych przez poszczególnych uczestników, nie odpowiada reszta uczestników.

§ 47. Koszta zawartej ugody należy w razie, jeżeli się inaczej nie ułożono, uważać za zniesione wzajemnie. To samo odnosi się do kosztów sporu załatwionego ugodą, o ile ich zwrot nie został już prawomocnie nałożony na jedną ze stron.

Jeżeli rokowania ugodowe pozostaną bez skutku, zależy obowiązek zwrotu połączonych z nimi kosztów od rozstrzygnienia w sprawie głównej.

§ 48. Jeżeli w ciągu postępowania nastąpią zdarzenia wpadkowe, które spowodowały dla strony koszta wyłącznie tylko wskutek zawinienia przeciwnika lub przypadku, jaki temu ostatniemu się wydarzył, może Sąd na wniosek lub z urzędu przyznać jej zwrot tych kosztów niezawiśle od wyniku sporu.

Strona, której przyznano zwrot takich kosztów już podczas sporu, nie może być zobowiązaną do ich zwrotu nawet wtedy, jeżeli w sprawie głównej została zasądzoną na zapłatę kosztów sądowych.

§ 49. Sąd może na wniosek lub z urzędu nałożyć na zastępców ustawowych, adwokatów i innych pełnomocników obowiązek ponoszenia lub zwrotu takich kosztów, które spowodowane zostały ich grubem zawinieniem.

Odnosi się to w szczególności także do kosztów dodatkowych, które powstały z grubego zawinienia bądź przez wciągnięcie do pism wywodów nienależących do rzeczy, lub przez zbyteczną rozwlekłość w pismach.

O ile orzeczenie co do tego nie jest zawarte w wyroku, ma nastąpić we formie uchwały. Przed wydaniem orzeczenia należy przesłuchać interesowanego zastępcę lub pełnomocnika. Uchwała taka jest po prawomocności wykonalną na majątku tych osób.

§ 50. Postanowienia §§ 40 do 49 miarodajne są także dla postępowania odwoławczego oraz dla rozstrzygnień, które mają wydać Sądy drugiej i trzeciej instancji co do kosztów postępowania odwoławczego, jakoteż w przypadku zmiany niższosądowego rozstrzygnienia, co do kosztów całego poprzedniego postępowania. Okoliczność, że jedna strona ma za sobą orzeczenia niższych instancji, jest dla kwestji zwrotu kosztów bez znaczenia.

§ 51. Jeżeli postępowanie wskutek środka prawnego lub z urzędu zostało zniesione lub jeśli orzeczono jego nieważność, i jeśli zarazem można jednej ze stron przypisać winę tego, że postępowanie mimo istniejącego powodu zniesienia lub nieważności zostało wdrożone lub dalej prowadzone, lub jeżeli przyczyna zniesienia polega na zawinieniu strony, w takim razie można na tę stronę z urzędu lub na wniosek nałożyć obowiązek zwrotu kosztów zniesionego postępowania, jakoteż ewentualnego postępowania odwoławczego.

O ile pominięcie istniejącej przyczyny zniesienia lub nieważności polega na oczywistem grubem zawinieniu Sądu, lub jeżeli oczywiste grube zawinienie Sądu spowodowało zniesienie postępowania, w takim razie można na wniosek lub z urzędu nałożyć na ten Sąd obowiązek zwrotu kosztów zniesionego postępowania, jakoteż ewentualnego postępowania odwoławczego.

Poza tymi przypadkami należy koszta wzajemnie znieść.

§ 52. W każdym wyroku i w uchwałach, które załatwiają w zupełności spór co do pewnej instancji, należy orzec także o zobowiązaniu do zwrotu kosztów. W innych uchwałach można orzekać co do zwrotu kosztów tylko o tyle, o ile obowiązek zwrotu nie jest zawisłym od wyniku sprawy głównej.

Jeżeli Sąd przy wydaniu wyroku częściowego nie jest w możności orzec także co do kosztów odnośnie do osądzonego roszczenia lub roszczenia częściowego, w takim razie należy w wyroku orzec, o ile rozstrzygnienie takie pozostaje zastrzeżone do dalszego wyroku.

O zobowiązaniu do zwrotu kosztów należy rozstrzygnąć także bez odnośnego wniosku strony, o ile tylko spis kosztów przedłożono w swoim czasie (§ 54).

§ 53. O ile koszta nie zostały wzajemnie zniesione, ma Sąd równocześnie z rozstrzygnieniem co do zobowiązania do zwrotu kosztów ustalić wysokość kosztów zwrócić się mających.

Przy ustnem ogłoszeniu wyroku lub uchwały orzekającej obowiązek zwrotu kosztów, można jednak zastrzec ustalenie kwoty kosztów do wygotowania pisemnego we wszystkich tych przypadkach, w których wyrok lub uchwała mają być pisemnie wygotowane.

§ 54. Strona, która żąda zwrotu kosztów ma pod rygorem utraty tego roszczenia przedłożyć Sądowi spis kosztów wraz z załącznikami, potrzebnymi ewentualnie do uprawdopodobnienia pozycji i zapodań tego spisu przed zamknięciem rozprawy, która się odbyła bezpo-

średnio przed rozstrzygnieniem co do żądania zwrotu kosztów, (§ 52) jeśli zaś powzięcie uchwały ma nastąpić bez poprzedniej rozprawy, — przy swem przesłuchaniu lub równocześnie z wnioskiem, co do którego ma zapaść uchwała.

§ 55. Rozstrzygnienie co do kosztów zawarte w wyroku Sądu procesowego pierwszej instancji lub Sądu odwoławczego, można bez równoczesnego zaczepienia rozstrzygnienia wydanego w sprawie głównej zaczepiać tylko za pomocą rekursu.

Tytuł szósty.

Zabezpieczenie.

Sposób zabezpieczenia.

§ 56. Ustanowienie zabezpieczenia, jakie ma być dostarczone na podstawie postanowień niniejszej ustawy, następuje w braku innego układu stron przez sądowy skład gotówki lub tutejszokrajowych papierów wartościowych, nadających się według istniejących co do tego przepisów na lokację pieniędzy małoletnich, a tylko w braku takich, przez sądowy skład innych tutejszokrajowych na giełdzie notowanych papierów wartościowych, które według uznania sędziowskiego przedstawiają dostateczne pokrycie. Papiery wartościowe nie mogą być wycofane z obiegu i muszą być zaopatrzone w bieżące kwity procentowe lub dywidendowe, oraz w talony. Należy je obliczać według kursu dnia złożenia.

Według uznania Sądu mogą być dopuszczone celem dostarczenia zabezpieczenia w szczególności

także książeczki wkładkowe tutejszokrajowej kasy oszczędności lub tutejszokrajowej kasy zaliczkowej rolniczej lub jakiejkolwiek innej. Sędzia może dopuścić ustanowienie zabezpieczenia za pomocą hipoteki na gruntach tutejszokrajowych, przedstawiającej ustawowe bezpieczeństwo, lub przez wypłacalnych poręczycieli, mających swój Sąd powszechny w krajach tutejszych, o ile dostarczenie innego rodzaju zabezpieczenia byłoby dla zobowiązanego do dania zabezpieczenia niemożliwe lub połączone z trudnością.

Złożenie do Sądu uzasadnia na tem, co złożono prawo zastawu dla roszczenia, które w ten sposób zostało zabezpieczone.

Zabezpieczenie kosztów procesowych.

§ 57. Jeżeli obcokrajowcy występują jako powodowie przed Sądem położonym na obszarze obowiązywania niniejszej ustawy, mają oni złożyć pozwanemu na jego żądanie zabezpieczenie kosztów procesowych, o ile traktatami państwowymi czego innego nie ustanowiono.

Taki obowiązek do dostarczenia zabezpieczenia niema jednak miejsca:

1. jeżeli tutejsi obywatele według ustaw państwa, do którego powód należy, w podobnym przypadku nie są obowiązani do składania zabezpieczenia kosztów procesowych;

2. jeżeli powód posiada na obszarze obowiązywania niniejszej ustawy majątek wystarczający na pokrycie kosztów procesowych bądź w dobrach nieucho-

mych lub w pretensjach zabezpieczonych hipotecznie na takich dobrach;

3. w sporach małżeńskich;

4. przy skargach w postępowaniu nakazowem i wekslowem, przy skargach wzajemnych, jakoteż przy skargach, które wniesiono na podstawie publicznego wezwania sądowego.

O ileby się wyłoniła wątpliwość co do ustawodawstwa, urządzeń lub sposobu postępowania państwa, do którego powód należy, w takim razie należy co do tego zasięgnąć oświadczenia Ministra sprawiedliwości. Jest ono dla Sądu wiążącem.

§ 58. Pozwany może także wtedy domagać się zabezpieczenia, jeżeli powód w czasie sporu utracił przymiot obywatela tutejszego państwa, lub jeżeli odpadnie warunek, pod którym obcokrajowiec był uwolniony od złożenia zabezpieczenia, a niezaprzeczona część zaskarżonego roszczenia nie wystarczy na pokrycie.

§ 59. Poza obydwoma przypadkami § 58 należy wniosek na zabezpieczenie kosztów procesowych postawić na pierwszej audjencji i przed wdaniem się w rozprawę nad sprawą główną, a to pod rygorem późniejszej niedopuszczalności.

We wniosku należy zawsze podać wysokość kwoty zabezpieczenia. Wniosek ten należy rozstrzygnąć uchwałą.

§ 60. Jeżeli wnioskowi dano miejsce, w takim razie należy równocześnie oznaczyć kwotę ustanowić się mającego zabezpieczenia oraz czasokres, w przeciągu którego kwota ta ma być w Sądzie złożoną lub powód ma stwierdzić przysięgą niemożność składu.

Przy oznaczeniu wysokości kwoty zabezpieczenia należy brać na uwagę koszta, jakie pozwany w celu swej obrony będzie musiał prawdopodobnie wyłożyć, nie można zaś uwzględniać kosztów, jakieby urosły przez ewentualną skargę wzajemną. Celem zaprzysiężonego stwierdzenia niemożności złożenia kwoty zabezpieczenia, winien powód zażądać w Sądzie procesowym wyznaczenia audjencji w ciągu zakreślonego mu w tym celu czasokresu. Złożenie przysięgi może nastąpić wobec Sądu w miejscu zamieszkania lub pobytu powoda.

W pisemnem wygotowaniu uchwały doręczyć się mającej powodowi należy go zawiadomić, że w razie bezskutecznego upływu wspomnianego w ustępie 1. czasokresu, zostanie skarga na wniosek pozwanego uznana przez Sąd za cofniętą, lub jeżeli wniosek postawiono podczas postępowania odwoławczego (§ 58), będzie środek prawny, wniesiony przez powoda uważany za cofnięty. Jedno i drugie następuje we formie uchwały; przed powzięciem uchwały należy powoda przesłuchać ustnie lub pisemnie.

§ 61. Jeżeli w należytym czasie postawiono wniosek na udzielenie zabezpieczenia kosztów procesowych, w takim razie pozwany aż do prawomocnego rozstrzygnienia tego wniosku nie jest obowiązanym do dalszego popierania postępowania w sprawie głównej.

Jeżeli wnioskowi odmówiono, może Sąd zarządzić dalszy ciąg postępowania, przyczem nie potrzeba wyczekiwać prawomocności uchwały odmawiającej. Przeciw takiemu zarządzeniu niema rekursu.

§ 62. Po złożeniu w należytym czasie kwoty zabezpieczenia lub po złożeniu przysięgi, należy na wniosek strony zarządzić dalszy ciąg postępowania.

Jeżeliby się w toku sporu okazało, że dostarczone zabezpieczenie nie wystarczy, może pozwany postawić wniosek na jego uzupełnienie, o ile niezaprzeczona część podniesionego roszczenia nie wystarczy na pokrycie. Tego rodzaju wniosek niema skutku wstrzymującego; uchwała, którą zarządzono uzupełnienie zabezpieczenia staje się po prawomocności wykonalną.

Tytuł siódmy.

Prawo ubogich.

§ 63. Kto bez uszczuplenia utrzymania koniecznego dla niego i jego rodziny nie jest w możności ponieść kosztów prowadzenia procesu, może uzyskać dla tego procesu przyznanie prawa ubogich.

Obcokrajowcom można przyznać to prawo tylko pod warunkiem wzajemności. Jeżeli dotrzymywanie wzajemności jest wątpliwem, należy co do tego zasięgnąć oświadczenia Ministra sprawiedliwości. Jest ono dla Sądu wiążącem.

§ 64. Przez udzielenie prawa ubogich uzyskuje strona dla odnośnego procesu:

1. tymczasowe uwolnienie od stempli i innych należytości państwowych, jakie mają być uiszczone z powodu sporu;

2. uwolnienie od zabezpieczenia kosztów procesowych;

3. prawo żądania ustanowienia adwokata, celem

bezpłatnego na razie strzeżenia jej praw, o ile w danym sporze zastępstwo adwokackie jest ustawą nakazane;

4. jeżeli w sprawie, co do której zastępstwo adwokackie nie jest ustawą nakazane, musi być skarga wniesioną w Sądzie poza miejscem zamieszkania lub stałego pobytu strony ubogiej, uprawnienie do protokolarnego zeznania skargi w Sądzie powiatowym swego miejsca zamieszkania lub stałego pobytu, a zarazem prawo żądania, by protokół ten został odesłany Sądowi procesowemu, i by tenże ustanowił zastępcę strony ubogiej celem bezpłatnego strzeżenia jej praw przy ustnej rozprawie; zastępstwo to należy poruczyć urzędnikom Prokuratury lub Sądu;

5. tymczasowe uwolnienie od płacenia należytości wydelegowanych urzędników i sług sądowych, należytości organów wykonawczych, świadków i znawców, kosztów sądowego wygotowania odpisów, protokołów i załączników, jakoteż napisów, kosztów potrzebnych ogłoszeń, a w końcu koniecznych wydatków w gotówce, poczynionych przez ustanowionych przez Sąd procesowy ustawowych zastępców lub przez przydanych ubogiej stronie adwokatów lub zastępców. Należytości te i wydatki pokrywa na razie skarb państwa.

§ 65. Podanie o udzielenie prawa ubogich należy wnieść na piśmie lub do protokołu we właściwym Sądzie procesowym pierwszej instancji. Jeżeli strona uboga niema miejsca zamieszkania i stałego pobytu w okręgu Sądu procesowego, może wnieść podanie o udzielenie prawa ubogich protokolarnie w Sądzie

powiatowym swego miejsca zamieszkania lub stałego pobytu.

W podaniu tem należy oznaczyć spór, dla którego prawo ubogich ma być udzielonem. Zarazem należy przedłożyć świadectwo co do stosunków majątkowych strony, której prawo ubogich ma być udzielonem. W świadectwie należy podać dochód, jaki strona ma ze swego zarobku lub z innych źródeł, a zarazem wymienić osoby, o których utrzymanie musi się starać i wyraźnie poświadczyć, że strona nie jest w możności ponosić kosztów procesowych (§ 63 ustęp 1).

Świadectwo to ma być wydanem przez Zwierzchność tej gminy, w której strona w danym czasie mieszka lub przebywa i wymaga zatwierdzenia ze strony państwowej politycznej władzy powiatowej, o ile nie chodzi o gminę z własnymi statutami. Bliższe przepisy co do postępowania przy wystawianiu i zatwierdzaniu takich świadectw, należy wydać w drodze rozporządzenia.

Dla osób pozostających pod opieką może takie świadectwo wystawić także władza opiekuńcza.

§ 66. Sąd procesowy pierwszej instancji ma również rozstrzygać o tem, czy stronie proszącej o udzielenie prawa ubogich należy przydać adwokata. Do tego rozstrzygnienia jest ten Sąd także wtedy powołanym, jeżeli potrzeba ustanowienia adwokata okaże się dopiero po udzieleniu prawa ubogich z powodu konieczności wniesienia środka prawnego lub z innych powodów.

Adwokata ustanawia powołany do tego wydział Izby adwokatów.

§ 67. Jeżeli w ciągu sporu prawnego okaże się potrzeba przedsiębrania wymagających współdziałania adwokata czynności procesowych poza okręgiem Trybunału pierwszej instancji, w którym adwokat strony ubogiej mieszka, w takim razie na wniosek tego ostatniego lub na żądanie strony ubogiej ma wydział odnośnej właściwej Izby ustanowić adwokata mieszkającego w okręgu Trybunału pierwszej instancji, w którym czynność procesowa ma być wykonaną.

§ 68. Śmierć strony, której udzielono prawa ubogich, jakoteż tego rodzaju zmiany w jej stosunkach majątkowych, które później uchylają warunki pierwotnego udzielenia prawa ubogich, powodują zgaśnięcie prawa ubogich. W tym ostatnim przypadku winien Sąd procesowy pierwszej instancji orzec uchwałą na wniosek lub z urzędu zgaśnięcie prawa ubogich.

Sąd procesowy pierwszej instancji winien na wniosek lub z urzędu odjąć uchwałą stronie prawo ubogich, jeżeli się okaże, że warunki, które w czasie udzielenia prawa ubogich przyjmowano za istniejące, już wtedy nie istniały.

§ 69. Na strony, które wyłudziły udzielenie prawa ubogich przez nieprawdziwe zapodania, należy nałożyć grzywnę za swawolę.

Kto w świadectwie wymienionem w § 65 zamieszcza świadomie nieprawdziwe zapodania lub poświadcza świadomie jako prawdziwe rzeczy niezgodne z prawdą, odpowiada w razie udzielenia prawa ubogich za te kwoty, od uiszczania których strona na razie była uwolnioną, za koszta ewentualnego zastępstwa adwokackiego i za wszelką inną spowodowaną tem szkodę.

§ 70. Jeżeli na przeciwnika ubogiej strony nałożono obowiązek zwrotu kosztów procesowych, można koszta określone w § 64, l. 1 i 5, od których ponoszenia strona uboga była na razie uwolnioną, jakoteż należytości i wydatki adwokata ustanowionego dla strony ubogiej, ściągać bezpośrednio od przeciwnika.

Przy tem można przeciwstawić adwokatowi zarzuty ze stosunków istniejących między stroną ubogą, a jej przeciwnikiem tylko o tyle, o ile rozchodziłoby się o policzenie kosztów, które w tym samym sporze nałożono na stronę ubogą na korzyść jej przeciwnika.

§ 71. Jeżeli zajdą okoliczności, uzasadniające późniejsze odjęcie prawa ubogich, należy na wniosek jednego z interesowanych zniewolić stronę, której udzielono prawa ubogich, do dodatkowego uiszczenia kwot, od płacenia których była na razie uwolnioną na podstawie świadectwa ubóstwa. W miarę stosunków majątkowych strony ubogiej, można nałożyć na nią także tylko częściową dopłatę.

Przy tego rodzaju zobowiązaniu do dopłaty, należy na stronę nałożyć przedewszystkiem obowiązek zwrotu wydatków gotowych, które obciążyły kasę państwową po myśli 64 l. 5, następnie wyrównanie należytości adwokata, a w końcu zapłatę stempli i należytości.

Uchwała wydana po myśli ustępu 1. staje się po uzyskaniu prawomocności wykonalną na majątku osoby zobowiązanej do zapłaty.

§ 72. W przypadkach określonych w §§ 65, 66, 68 i 71 należy postawione wnioski rozstrzygać

bez poprzedniej ustnej rozprawy. Wyjaśnień, jakie ewentualnie okażą się potrzebne, może Sąd zasięgnąć z urzędu.

Uchwała, którą przyznano stronie prawo ubogich, jakoteż uchwała, że dla strony ubogiej należy ustanowić adwokata, nie może być zaczepiona środkiem prawnym.

Strony nie potrzebują zastępstwa adwokackiego przy czynnościach przedsiębrać się mających wobec Sądu według przepisów niniejszego tytułu także wtedy, jeżeli Sądem procesowym jest Trybunał.

§ 73. Postawienie wniosku o udzielenie prawa ubogich, lub innego wniosku dopuszczalnego według postanowień niniejszego tytułu, nie uprawnia żadnej ze stron do odmówienia wdania się w spór, lub dalszego prowadzenia rozprawy albo do żądania przedłużenia czasokresu lub odroczenia audjencji.

W postępowaniu przed Trybunałami nie można jednak wydać przeciw stronie ubogiej wyroku zaocznego z powodu niewniesionej w należytym czasie odpowiedzi na skargę, ani też z tego powodu, że pozwana strona uboga jawiła się przy pierwszej audjencji, wyznaczonej do ustnej rozprawy spornej, bez adwokata, jeżeli podanie jej wniesione bez zwłoki po doręczeniu skargi o udzielenie prawa ubogich nie zostało jeszcze załatwionem lub w razie udzielenia prawa ubogich nie ustanowiono jeszcze dla niej adwokata.

Rozdział drugi.

O postępowaniu.

Tytuł pierwszy.

Pisma.

§ 74. Wszelkie wnioski, podania lub oznajmienia, tyczące się sprawy spornej, a mające się przedłożyć poza ustną rozprawą, następują zapomocą pism, o ile ustawa nie zezwala na ich protokolarne wniesienie.

§ 75. Każde pismo ma zawierać:

1. oznaczenie Sądu, następnie stron według nazwiska (imienia i nazwiska), zatrudnienia, miejsca zamieszkania i stanowiska w sporze, wymienienie zastępców działających za strony i określenie przedmiotu sporu;

2. określenie załączników i ich liczby, jakoteż zapodanie, czy załączniki dołączono w oryginale czy w odpisie;

3. podpis strony samej lub jej ustawowego zastępcy albo pełnomocnika, w procesie zaś adwokackim, o ile nie przychodzi w zastosowanie postanowienie § 28. ustęp 1, podpis adwokata.

§ 76. W każdem piśmie należy następnie przedstawić zwięźle i ściśle w formie poglądowej, faktyczne okoliczności, które mają uzasadnić wnioski w piśmie postawione, a w razie, jeżeli potrzeba dowodu lub uprawdopodobnienia tych zapodań, wyszczególnić także środki dowodowe, którymi się zamierza posługiwać celem dostarczenia tego dowodu lub celem uprawdopodobnienia.

§ 77. Jeżeli na wniosek postawiony w piśmie ma być przeprowadzona ustna rozprawa, należy dołączyć do pisma tylko odpisy dokumentów, na które się pismo powołuje; jeżeli chodzi tylko o poszczególne części dokumentu, wystarczy dołączenie wyciągu zawierającego wstęp, ustęp należący do sprawy, zakończenie, datę i podpisy.

Jeżeli dokumenty są już przeciwnikowi znane, lub jeżeli są bardzo obszerne, w takim razie wystarczy, jeżeli się dokumenty w piśmie dokładnie określi, a zarazem oświadczy gotowość, pozwolić przeciwnikowi na ich przegląd. lub przedłożyć je na żądanie Sądowi.

Jeśli dokumenty nie znajdują się w rękach strony, winna ona zapodać, w jaki sposób należy spowodować wydobycie tych dokumentów.

§ 78. Pisma przeznaczone do przygotowania ustnej rozprawy (pisma przygotowawcze), mają oprócz zwykłych wymogów pisma zawierać:

1. wnioski, które strona zamierza postawić przy ustnej rozprawie;

2. odpowiadające przepisowi § 76. przedstawienie faktycznych stosunków, na które strona chce powołać się przy ustnej rozprawie w celu uzasadnienia swoich wniosków lub zwalczenia wniosku przeciwnika, jakoteż wymienienie środków dowodowych, którymi strona zamierza posługiwać się przy tej rozprawie celem wykazania prawdziwości swoich własnych zapodań lub celem odparcia twierdzeń faktycznych przeciwnika;

3. odpowiednio do stanu sprawy oświadczenie co do prawdziwości, słuszności i zupełności faktycznych zapodań zawartych we wniesionem poprzednio piśmie

przeciwnika, jakoteż co do dopuszczalności ofiarowanych przez przeciwnika dowodów.

Nie należy zamieszczać w piśmie przygotowawczem wywodów prawnych i wykazywań prawdopodobieństwa lub wiarygodności poszczególnych twierdzeń faktycznych lub domniemanej mocy dowodowej ofiarowanych dowodów.

§ 79. Oświadczenia protokolarne, mające zastąpić miejsce pisma, należy sporządzić według postanowień o pismach.

Jeżeli takie oświadczenie ma miejsce poza ustną rozprawą, ma je przyjąć do protokołu w postępowaniu przed Trybunałami urzędnik sędziowski, przeznaczony ku temu przez naczelnika Sądu lub przewodniczącego senatu.

§ 80. W razie, jeżeli za pomocą pisma postawiono pewien wniosek, lub jeżeli za pomocą pisma wnosi się do Sądu oznajmienie, mające być podane do wiadomości przeciwnika, należy przedłożyć tyle równobrzmiących wygotowań pisma, by każdemu z przeciwników można było doręczyć jedno wygotowanie, a nadto zatrzymać jedno dla aktów sądowych, o ile co do tego niniejsza ustawa inaczej nie przepisuje. Do pism należy dalej dołączyć napisy (rubra) potrzebne celem zawiadomienia innych osób interesowanych.

*) *Napisy (rubra) mają zawierać oznaczenie Sądu, stron i przedmiotu sporu w sposób, oznaczony w § 75. W przypadkach nadających się do sporządzenia wygotowań we formie skróconej przy użyciu napisu (rubrum), należy w napisie zamiast przedmiotu sporu za-*

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

mieścić żądanie równobrzmiące z osnową pisma. Bliższe postanowienia należy wydać w drodze rozporządzenia.

§ 81. O ile według postanowień niniejszej ustawy ma być przeciwnikowi doręczony egzemplarz wniesionego pisma, należy dołączyć doń także odpisy załączników pisma.

Zatrzymane w Sądzie oryginały załączników należy przedłożyć przeciwnikowi na jego żądanie każdego czasu do wglądu.

§ 82. Jeżeli strona powołuje się w piśmie na dokument znajdujący się w jej rękach, jest ona obowiązaną, na żądanie przciwnika złożyć te dokumenty w oryginale w przeciągu trzech dni w Sądzie i zawiadomić o tem przeciwnika. Przeciwnik może następnie w przeciągu trzech dni po otrzymaniu zawiadomienia przeglądać dokumenty i brać z nich odpisy.

Czasokres do przeglądu może Sąd, a w postępowaniu przed Trybunałami przewodniczący senatu, któremu sprawę przydzielono, na wniosek odpowiednio skrócić, jeżeli strona wykaże, że dokument jest jej nagle potrzebny. Od uchwały wydanej na taki wniosek niema środka prawnego.

§ 83. Adwokatom wolno udzielać sobie oryginały dokumentów z ręki do ręki za potwierdzeniem odbioru.

Jeżeli adwokat nie zwróci wręczonego mu dokumentu w umówionym czasokresie, lub w braku układu w przeciągu trzech dni po odbiorze, należy go na wniosek po poprzedniem ustnem lub pisemnem przesłuchaniu zniewolić uchwałą do natychmiastowego zwrotu,

Odnośnie do tej uchwały obowiązują postanowienia § 82 ustęp 2. Uchwała ta jest natychmiast wykonalną.

§ 84. O ile w niniejszej ustawie inaczej nie postanowiono, ma Sąd z urzędu zarządzić usunięcie wad formalnych, któreby mogły stanąć na przeszkodzie prawidłowemu urzędowemu traktowaniu wniesionego pisma. Takiej uchwały nie można zaczepiać osobnym środkiem prawnym.

W szczególności należy poczytać za taką wadę formalną, jeżeli nie zachowano przepisów § 75 i 77 lub jeżeli brak wymaganej ilości egzemplarzy pisma lub napisów. *Błędne oznaczenie środka prawnego jest bez znaczenia, jeżeli żądanie da się z łatwością rozpoznać**).

W postępowaniu przed Trybunałami należy wydawanie tego rodzaju zarządzeń do przewodniczącego senatu, któremu daną sprawę przydzielono.

§ 85. Celem usunięcia braków formalnych, można stronę zawezwać do Sądu lub zwrócić jej pismo z poleceniem usunięcia braków formalnych, które należy równocześnie oznaczyć.

Jeżeli przy wniesieniu pisma miał być zachowany pewien czasokres, należy w tym przypadku oznaczyć dla ponownego przedłożenia ponowny czasokres, a w razie dotrzymania tego czasokresu, uważać pismo za wniesione w dniu pierwszego przedłożenia. Przedłużenie tego czasokresu jest niedopuszczalnem.

Przeciw uchwałom wydanym na podstawie powyższych przepisów niema osobnego środka prawnego;

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

o ile z tego powodu można odwołać się do przełożonych władz sądowych, mających prawo nadzoru, należy osądzać według przepisów o wewnętrznem urządzeniu i instrukcji sądowej.

§ 86. Na stronę, która przez obraźliwe wycieczki w piśmie naruszyła winny Sądowi szacunek, lub która w piśmie obraziła przeciwnika, zastępcę lub pełnomocnika, świadka lub znawcę, może Sąd nałożyć karę porządkową niezależnie od wdrożyć się mogącego ewentualnie z tego powodu ścigania karno-sądowego.

Z tych samych powodów jest dopuszczalnem nałożenie kary porządkowej na adwokata, który odnośne pismo podpisał.

Tytuł drugi.

Doręczenia.

§ 87. O ile niniejsza ustawa inaczej nie postanawia, uskutecznia się doręczenia z urzędu.

1. W kraju.

§ 88. W kraju należy z reguły wykonać doręczenie za pomocą poczty. O ile doręczenia mogą być uskuteczniane przez sługi sądowe w granicach siedziby Sądu lub wogóle w kraju, albo też za pośrednictwem naczelnika gminy lub przełożonego wydzielonego obszaru dworskiego, należy postanowić w drodze rozporządzenia.

O ileby według tego przy doręczaniu miano korzystać ze współdziałania gmin, niemających własnego statutu lub wydzielonych obszarów dworskich, należy zasięgnąć w tej mierze opinji Wydziału krajowego.

Sługy sądowi mogą być używani do uskutecznienia doręczeń tylko w granicach okręgu Sądu, przy którym są zatrudnieni, zaś organy gminne i funkcjonarjusze zarządzających wydzielonymi obszarami dworskimi, tylko w granicach odnośnego obszaru gminnego lub dworskiego.

§ 89. Oznaczenie rodzaju doręczenia należy do Sądu, którego wyroki, uchwały lub wezwania mają być doręczone lub do którego doręczyć się mające pismo wniesiono, względnie przed którym protokół spisano. Sąd ten ma także wydać potrzebne zarządzenia co do doręczenia.

W postępowaniu przed Trybunałami może zamiast Sądu wydać tego rodzaju zarządzenia przewodniczący senatu, któremu daną sprawę przydzielono.

§ 90. Jeżeli więcej osób biorących udział w sporze ma wspólnego zastępcę, w takim razie z wręczeniem zastępcy jednego tylko wygotowania, wezwania, odpisu protokołu lub jednego egzemplarza pisma uważa się doręczenie za wykonane wobec wszystkich. W razie istnienia kilku zastępców jednego interesowanego, upoważnionych do odbierania sądowych doręczeń, należy uważać doręczenie za wykonane, jeżeli jednemu z tych zastępców wręczono jeden egzemplarz odnośnego aktu.

Te same postanowienia obowiązują także odnośnie do doręczyć się mających odpisów, załączników pisma lub protokołu.

§ 91. Jeżeli postępowanie osoby, której poruczono wykonanie doręczenia (organ dla doręczeń), da powód do zażalenia, wówczas przewodniczący senatu,

sędzia mający powierzony sobie nadzór nad kancelarją sądową lub naczelnik Sądu dowiedziawszy się o tem, winien zarządzić odpowiednie środki celem udzielenia potrzebnej pomocy. O przyczynie zażalenia można donieść ustnie,

§ 92. Doręczenia przeznaczone dla osób wojskowych poniżej oficera, pozostających w czynnej służbie przy armji, marynarce wojennej i obronie krajowej, jakoteż dla takichże osób służących czynnie przy żandarmerji, mają być uskuteczniane za pośrednictwem szefa komendy bezpośrednio przełożonej.

O ile pozatem zajdzie potrzeba wykonania doręczenia w budynkach wojskowych lub zajętych przez wojsko, należy wykonać je po poprzedniem zawiadomieniu komendanta budynku i za przybraniem przydanej przez tegoż w tym celu osoby wojskowej.

§ 93. Jeżeli strona udzieliła pełnomocnictwa procesowego dla pewnego sporu, należy aż do uchylenia pełnomocnictwa procesowego (§ 36) uskuteczniać wszelkie odnoszące się do tego sporu doręczenia do rąk wymienionego pełnomocnika.

W sprawach, odnoszących się do prowadzenia przedsiębiorstwa handlowego pewnej osoby, może doręczenie przeznaczone dla pryncypała nastąpić do rąk prokurzysty.

Pełnomocnicy dla doręczeń.

§ 94. Jeżeli do odbierania aktów przenaczonych dla jednego z biorących udział w sporze upoważniono osobę mieszkającą w siedzibie Sądu procesowego (peł-

nomocnik dla doręczeń), uskutecznia sią doręczenia do rąk tej osoby.

Pełnomocnikowi dla doręczeń więcej uczestników należy wręczyć tyle egzemplarzy doręczyć się mającego aktu, ilu jest uczestników. Odnośnie do odpisów załączników pisma lub protokołu wystarczy jednak doręczenie po jednym odpisie każdego załącznika do rąk wspólnego pełnomocnika dla doręczeń.

§ 95. Sąd może na wniosek lub z urzędu polecić stronie, by w przeciągu zakreślonego jej równocześnie czasokresu wymieniła Sądowi pełnomocnika dla doręczeń zamieszkałego w siedzibie Sądu procesowego:

1. jeżeli strona ta mieszka poza okręgiem Trybunału pierwszej instancji, występującego w danej sprawie jako Sąd procesowy lub w którego okręgu znajduje się Sąd powiatowy, będący Sądem procesowym;

2. jeżeli strona w ciągu sporu przeniosła swe miejsce zamieszkania poza okręg sądowy określony pod l. 1.

Do wydania takiego zarządzenia, przeciw któremu niema osobnego środka prawnego, powołany jest w postępowaniu przed Trybunałami przewodniczący senatu, któremu daną sprawę przydzielono.

§ 96. Jeżeli nie zastosowano się do zarządzenia wydanego po myśli § 95, w takim razie mogą być wszystkie późniejsze doręczenia uskuteczniane w ten sposób, że odnośne posyłki nadane zostaną na pocztę pod ostatnim znanym adresem strony. Doręczenie uważa się za wykonane z chwilą nadania na pocztę, chociażby posyłka wróciła jako nie dająca się doręczyć.

Gdyby w poszczególnym przypadku doręczenie za pomocą poczty nie było dozwolonem, w takim razie należy zawiadomić stronę po bezskutecznym upływie czasokresu udzielonego jej do wymienienia pełnomocnika dla doręczeń, że odtąd przeznaczone dla niej pisemne akta będą składane w Sądzie ze skutkiem dokonanego doręczenia.

Nadanie na pocztę po myśli pierwszego ustępu niema zastosowania, jeżeli doręczenia muszą nastąpić poza obrębem obszaru obowiązywania niniejszej ustawy.

§ 97. Uczestnicy sporu, nie mający wspólnego zastępcy, muszą wymienić Sądowi wspólnego pełnomocnika dla doręczeń, mieszkającego w siedzibie Sądu procesowego, a to jako powodowie w skardze, poza tem zaś przy wykonaniu pierwszej czynności procesowej. Uczestnicy sporu mogą jednak ustanowić pełnomocnikiem dla doręczeń jednego ze swego grona nawet w przypadku, gdy tenże nie mieszka wprawdzie w siedzibie Sądu procesowego, ale mieszka w okręgu Trybunału pierwszej instancji, występującego jako Sąd procesowy albo w obrębie którego znajduje się Sąd powiatowy, będący Sądem procesowym, jeżeli do miejsca zamieszkania tego uczestnika sporu odbywa się regularne doręczanie przesyłek pocztowych przez służbę pocztową.

Gdyby uczestnicy sporu zaniechali w należytym czasie wymienić pełnomocnika dla doręczeń, ma Sąd na wniosek strony przeciwnej ustanowić na koszt i niebezpieczeństwo uczestników sporu odpowiednią osobę zamieszkałą w siedzibie Sądu procesowego ich wspól-

nym pełnomocnikiem dla doręczeń; uchwała ta nie może być zaczepioną.

W postępowaniu przed Trybunałami upoważniony jest do powzięcia takiej uchwały przewodniczący senatu, któremu odnośną sprawę przydzielono.

§ 98. Za pełnomocnika dla doręczeń takiego interwenjenta ubocznego, który ma być traktowany jako uczestnik sporu, należy uważać tę stronę główną, do której interwenjent uboczny przystąpił, a to tak długo, dopóki Sąd za zgodą interwenjenta ubocznego nie ustanowi innego wspólnego pełnomocnika dla doręczeń (§ 97 ustęp 2 i 3).

§ 99. Pełnomocnik dla doręczeń, ustanowiony dla jednej osoby, winien doręczone mu za każdym razem akta pisemne dla niej przeznaczone przesłać jej bezzwłocznie. Wspólny pełnomocnik dla doręczeń jest również obowiązany, w braku innego układu, przesyłać bezzwłocznie za każdym razem otrzymane akta tym osobom, na rzecz których objął przyjmowanie doręczeń, tudzież dozwalać im na przeglądanie przechować się mających przez niego odpisów załączników i na branie dalszych odpisów.

Czas doręczenia.

§ 100. W niedziele i dni świąteczne może doręczenie nastąpić tylko za zezwoleniem sędziego, o ile nie zostało uskutecznione przez pocztę. Takiego zezwolenia może udzielić przewodniczący senatu, jakoteż naczelnik Sądu procesowego lub tego Sądu powiatowego, w którego okręgu doręczenie ma nastąpić, a zezwolenie to ma być uwidocznione na doręczyć się mającym akcie.

Uchwała, którą takiego zezwolenia udzielono lub odmówiono, nie może być zaczepiona środkiem prawnym.

Miejsce doręczenia.

§ 101. Doręczenie winno nastąpić w miejscowości doręczenia w mieszkaniu, pracowni zawodowej, lokalu przedsiębiorstwa lub w miejscu pracy odnośnej osoby, a u adwokatów i notarjuszów w ich kancelarjach; doręczenie wykonane poza temi miejscami jest tylko wtedy ważnem, jeżeli przyjęcia aktu nie odmówiono.

W braku mieszkania, pracowni zawodowej, lokalu przedsiębiorstwa lub miejsca pracy, można wykonać doręczenie tam, gdzie daną osobę napotkano.

Doręczenie zastępcze.

§ 102. Gdy organ dla doręczeń nie zastanie osoby, której ma doręczyć, w jej mieszkaniu, może wykonać doręczenie ze skutkiem prawnym do rąk każdego znanego mu dorosłego domownika, znajdującego się w mieszkaniu, należącego do rodziny, lub do rąk osoby dorosłej, będącej w służbie tej rodziny.

Gdyby także takich osób nie zastano, można wręczyć doręczyć się mający akt mieszkającemu w tym samym domu najmodawcy lub ustanowionemu przez niego i tamże mieszkającemu dozorcy, o ile te osoby oświadczą gotowość przyjęcia.

§ 103. Dla osób, których nie zastano w ich lokalu przedsiębiorstwa lub w miejscu wykonywania zawodu, można uskutecznić doręczenie do rąk jednej z obecnych tam osób dorosłych, o której organowi dla dla doręczeń jest wiadomem, że należy ona do rodzi-

ny adresata lub pełni służbę w jego interesie lub przedsiębiorstwie.

Jeżeli adwokata lub notarjusza, któremu ma się doręczyć, nie zastano w jego kancelarji, w takim razie może doręczenie nastąpić do rąk każdego tam obecnego, a znanego organowi dla doręczeń funkcjonarjusza lub osoby pozostającej w służbie u adwokata lub notarjusza.

Doręczenie do rąk jednego z wymienionych w ustępie 1 i 2 i w § 102 członków rodziny, domowników, funkcjonarjuszy, służących i td. nie może mieć miejsca, jeżeli te osoby w odnośnym sporze biorą udział jako przeciwnicy tej osoby, dla której doręczenie jest przeznaczone.

§ 104. Jeżeli doręczenie nie da się uskutecznić ani bezpośrednio osobie, dla której jest przeznaczonem, ani po myśli postanowień §§ 102 i 103, wówczas może nastąpić w ten sposób, że doręczyć się mający akt pisemny, w razie jeżeli doręczenie miało nastąpić przez pocztę, złożony zostanie w tym urzędzie pocztowym, do którego okręgu urzędowania należy miejscowość doręczenia, we wszystkich innych przypadkach u naczelnika gminy miejscowości doręczenia lub u przełożonego wydzielonego obszaru dworskiego, i złożenie to poda się do wiadomości tak za pomocą pisemnego zawiadomienia, które należy przytwierdzić na drzwiach mieszkania albo na drzwiach wchodowych lokalu przedsiębiorstwa lub pracowni, jak też według możności za pomocą ustnego oznajmienia osobom mieszkającym w sąsiedztwie.

Przytwierdzenie pisemnego zawiadomienia na

drzwiach wchodowych zamkniętego lokalu przedsiębiorstwa może nastąpić tylko w dzień powszedni.

Złożenie doręczyć się mającego aktu, dokonane z zachowaniem powyższych postanowień, ma skutek doręczenia. Uszkodzenie lub zerwanie zawiadomienia jest bez wpływu na ważność doręczenia.

§ 105. Doręczenia organom publicznym, powołanym do zastępstwa skarbu lub innym władzom, gminom, korporacjom i zakładom należy uskuteczniać, o ile w poszczególnym przypadku inaczej nie przepisano, do rąk tego urzędnika lub tej osoby, która ustanowioną została do przyjmowania przesyłek adresowanych do władzy, gminy, korporacji lub zakładu, a jeśliby osoba taka nie była znaną, do rąk któregokolwiek organowi znanego a obecnego w odnośnym urzędzie lub lokalu urzędnika lub osoby zatrudnionej u władzy, gminy, korporacji lub w zakładzie, dla których doręczyć się mający akt jest przeznaczony.

Doręczenie skarg.

§ 106. Skargi mogą być doręczone tylko do własnych rąk pozwanego (§ 92), albo jego zastępcy upoważnionego do przyjmowania skarg, zaś w sprawach, odnoszących się do przedsiębiorstwa handlowego pewnej osoby, do rąk prokurzysty zapozwanej firmy.

Jeżeli tego rodzaju doręczenie nie da się uskutecznić, należy stronę wezwać za pomocą zawiadomienia, które ma się pozostawić w jej mieszkaniu lub kancelarji, w lokalu przedsiębiorstwa lub interesu, albo w razie gdyby ubikacje te były zamknięte, należy je przytwierdzić na drzwiach wchodowych, ażeby celem

odebrania doręczenia była obecną w odnośnym lokalu w oznaczyć się mającym równocześnie dniu i godzinie. Jeżeli strona nie zastosuje się do tego wezwania, należy następnie postąpić po myśli § 104.

Uszkodzenie lub zerwanie pisemnego wezwania jest bez wpływu na ważność tej czynności.

§ 107. W razie, gdyby doręczenie miało nastąpić przez pocztę lub przez sługę sądowego, a ponowne doręczenie nie mogłoby być z powodu zanadto wielkiej odległości miejscowości doręczenia lub z powodu trudnego do niej dostępu, rychło wykonanem, można oddać skargę zaraz po pierwszem bezskutecznem usiłowaniu doręczenia naczelnikowi gminy, lub przełożonemu wydzielonego obszaru dworskiego, w tym celu, by spowodował doręczenie pozwanemu.

Jeżeliby następnie nie można było w ten sposób wykonać doręczenia do rąk pozwanego lub jego upoważnionego zastępcy w przeciągu czterech tygodni po oddaniu skargi naczelnikowi gminy lub przełożonemu obszaru dworskiego, wówczas należy pozwanego zawiadomić po myśli § 104, że doręczyć się mający akt złożonym jest u naczelnika gminy lub przełożonego obszaru dworskiego ze skutkiem dokonanego doręczenia. Naczelnik gminy lub przełożony wydzielonego obszaru dworskiego mają zarządzić to zawiadomienie zaraz po upływie wyżej zakreślonego czasokresu. Dzień, w którym przytwierdzono pisemne zawiadomienie na drzwiach mieszkania pozwanego lub na drzwiach wchodowych jego lokalu przedsiębiorstwa lub pracowni, uważa się za dzień dokonanego doręczenia.

Upoważnienie do tego, by doręczyć się mającą

skargę oddano w razie potrzeby celem jej doręczenia naczelnikowi gminy lub przełożonemu wydzielonego obszaru dworskiego, należy udzielić już przy zarządzeniu doręczenia skargi (§ 89).

§ 108. Postanowienia §§ 106 i 107 mają obowiązywać co do wszelkich doręczeń, które wedle zarządzenia ustawy mają być uskuteczniane według przepisów wydanych o doręczaniu skarg.

Odmówienie przyjęcia.

§ 109. Jeżeli osoba, której można ważnie doręczyć, odmawia bez ustawowego powodu przyjęcia aktu, w takim razie należy akt odnośny pozostawić w miejscu doręczenia, a w razie, gdyby to nie było możliwem, w urzędzie pocztowym oznaczonym w § 104, u naczelnika gminy lub u przełożonego wydzielonego obszaru dworskiego. Takie pozostawienie lub złożenie ma skutek doręczenia.

Dowód doręczenia.

§ 110. Osoba, której polecono wykonanie doręczenia, winna wykonanie doręczenia poświadczyć na piśmie (dowód doręczenia).

Zmiana mieszkania.

§ 111. Strona, która podczas procesu zmienia miejsce zamieszkania lub mieszkanie, ma o tem zawiadomić Sąd; to samo odnosi się do zastępcy lub pełnomocnika strony, upoważnionego do przyjmowania doręczeń.

Jeżeli takiego doniesienia zaniechano i wskutek

zmiany mieszkania wymienionych osób nie można odszukać, należy wszystkie późniejsze do tego sporu odnoszące się doręczenia uskuteczniać w dotychczasowej miejscowości doręczenia podług przepisów § 104 z tą zmianą, że wymagane w § 104 ustęp 1. zawiadomienie ma ograniczyć się do ustnego oznajmienia najmodawcy mieszkającemu w tym samym domu lub dozorcy przez tegoż ustanawionemu również tam mieszkającemu.

Doręczenia między adwokatami.

§ 112. Jeżeli obie strony są zastąpione przez adwokatów, można uskuteczniać wszelkie doręczenia dla stron w ten sposób, że adwokat strony, która swoją czynnością procesową spowodowała doręczenie (strona popierająca) przeszłe doręczyć się mający akt przez posłańca lub pocztą adwokatowi strony przeciwnej. W takim przypadku ma Sąd wydać doręczyć się mający akt adwokatowi strony popierającej za potwierdzeniem odbioru, w celu przesłania adwokatowi strony przeciwnej.

Dla wykazania dokonanego doręczenia wystarczy pisemne potwierdzenie odbioru ze strony adwokata, któremu doręczono, zaopatrzone w datę i podpis.

Wszelkie oznajmienia i doniesienia do Sądu, jakie w sprawach doręczenia należą w innych przypadkach do organu doręczenia, mają być przy doręczeniach między adwokatami uskutecznione przez adwokata strony popierającej.

§ 113. Dopóki adwokat w porozumieniu z adwokatem strony przeciwnej nie oświadczy wobec Sądu swej gotowości do zajmowania się doręczeniami, należy

wykonywać zdarzające się w odnośnym sporze doręczenia z urzędu.

Koszta dodatkowe, które ewentualnie urosną przez doręczanie między adwokatami w porównaniu z kosztami zwyczajnego doręczenia z urzędu, winna ponosić strona, której adwokat podjął się załatwiania doręczeń i to bez prawa żądania zwrotu.

Bezpośrednie wydawanie w Sądzie.

§ 114. Wszelkie akta doręczyć się mające pewnej osobie należy jej wydać bezpośrednio w Sądzie, jeżeli zgłosi się po odbiór aktów do Sądu, zanim jeszcze akt nadano na pocztę lub sługa sądowy dokonanie doręczenia rozpoczął, albo zanim odeszło wezwanie o doręczenie do naczelnika gminy lub do przełożonego wydzielonego obszaru dworskiego, albo zanim wogóle nie poczyniono jeszcze zarządzeń w celu wykonania doręczenia.

W takich przypadkach należy stwierdzić wykonanie doręczenia przez osobne poświadczenie odbioru osoby, której akt wydano, lub przez jej podpis w przeznaczonym na to rejestrze urzędowym.

Doręczenie przez publiczne obwieszczenie.

§ 115. Jeżeli zostanie uprawdopodobnionem, że miejsce pobytu osoby, której coś należy doręczyć, jest nieznanem, można na wniosek uskutecznić doręczenie za pomocą publicznego obwieszczenia, o ile nie mają wejść w zastosowanie postanowienia § 111. Rozstrzygnięcie tego wniosku następuje w razie, jeśli nie został postawiony podczas ustnej rozprawy, bez poprze-

dniej ustnej rozprawy; w postępowaniu przed Trybunałami załatwia go przewodniczący senatu, któremu odnośną sprawę przydzielono.

Doręczenie przez publiczne obwieszczenie odbywa się za pomocą przybicia doręczyć się mającego aktu na tablicy sądowej w Sądzie procesowym.

Akt uznaje się za doręczony po 30 dniach licząc od dnia przybicia, o ile Sąd, udzielając pozwolenia na publiczne obwieszczenie, nie ustanowił dłuższego terminu, lub o ile osoba, dla której doręczenie jest przeznaczone, nie zgłosi się wcześniej w Sądzie celem odebrania aktu. Zdarcie tego obwieszczenia z tablicy sądowej przed upływem powyższego czasu lub uszkodzenie tegoż nie narusza ważności doręczenia.

Doręczenie do rąk kuratora.

§ 116. Dla osób, których miejsce pobytu nie jest wiadome, gdy im z tej jedynie przyczyny można doręczyć tylko przez publiczne obwieszczenie, ma Sąd na wniosek lub z urzędu ustanowić kuratora (§ 9), jeżeli osoby te wskutek uskutecznić się mającego doręczenia miałyby celem ochrony swoich praw przedsięwziąć jaką czynność procesową, a w szczególności, jeżeli doręczyć się mający akt zawiera ich wezwanie.

§ 117. Ustanowienie kuratora, jego nazwisko i miejsce zamieszkania oraz krótkie zapodanie treści doręczyć się mającego aktu wraz z oznaczeniem Sądu procesowego i sprawy spornej, należy ogłosić za pomocą edyktu. Edykt ma zawierać uwagę, że kurator będzie zastępywał osobę, dla której go ustanowiono,

na jej koszt i niebezpieczeństwo, dopóki sama się nie zgłosi lub nie wymieni pełnomocnika.

Edykt należy przybić na tablicy sądowej Sądu procesowego i ogłosić jeden raz w dzienniku przeznaczonym do ogłaszania urzędowych oznajmień. O ileby to w poszczególnym przypadku wydawało się jako odpowiednie celowi i nie było połączone z zanadto wielkim w stosunku do przedmiotu sporu wydatkiem, można na wniosek lub z urzędu zarządzić, by edykt umieszczony został także w innych dziennikach lub więcej razy. Od tego zarządzenia niema osobnego środka prawnego. W postępowaniu przed Trybunałami należy wydawanie takich zarządzeń do przewodniczącego senatu, któremu dana sprawa jest przydzieloną. Przybicie i ogłoszenie edyktu wykonać należy z urzędu.

W sprawach do *pięciuset złotych**) może obwieszczenie nastąpić zamiast przez ogłoszenie edyktu, w inny sposób stosownie do zwyczaju danej miejscowości.

§ 118. Doręczenie uważa się za dokonane po przybiciu edyktu i po następnem wręczeniu doręczyć się mającego aktu kuratorowi.

Koszta obwieszczenia i ustanowienia kuratora winna pokryć strona, która spowodowała je swoją czynnością procesową, nie naruszając jej prawa żądania zwrotu.

Doręczenia osobom z prawem zakrajowości.

§ 119. Celem uskutecznienia doręczeń osobom, którym przysługuje prawo zakrajowości, lub osobom znajdującym się w mieszkaniu takiej osoby, ma Sąd

*) Rozp. Rady Min. z dnia 18. lutego 1924. Dz. u. Rz. P, poz. 156.

zażądać pośrednictwa urzędu naczelnego marszałka dworu*).

Jeżeli na tej drodze doręczenie nie może być uskutecznionem, winien Sąd, w którym dana sprawa jest w toku, ustanowić z urzędu lub na wniosek dla osoby, dla której doręczenie przeznaczone, kuratora (§ 9), któremu można ze skutkiem prawnym doręczyć.

Kurator winien bezzwłocznie donieść osobie, dla której doręczenie było przeznaczone, o swojem ustanowieniu przy zapodaniu treści wręczonego mu aktu, Sądu procesowego i sprawy spornej i w jej imieniu brać udział w postępowaniu sądowem aż do jej własnego zgłoszenia się lub wymienienia pełnomocnika, jeśli zaś zachodzą warunki §§ 115 lub 116, winien on postawić wniosek na wydanie publicznego obwieszczenia po myśli §§ 115 lub 117.

Odnośnie do kosztów ustanowienia kuratora i publicznego ogłoszenia, należy zastosować § 118 ustęp 2.

2. Za granicą.

§ 120. Doręczenia obywatelom tutejszym przebywającym w obcem państwie i zażywającym tamże prawa zakrajowości, uskutecznia na żądanie Sądu Ministerstwo spraw zewnętrznych.

§ 121. Doręczenia osobom, które znajdują się poza obszarem obowiązywania niniejszej ustawy, a nie należą do osób wymienionych w § 120, odbywają się za pomocą wezwania wystosowanego do właściwej władzy zagranicznej, o ile według obowiązujących co

*) Wedle ustawy z dnia 9. marca 1920 poz. 144 pośrednictwa Minist. Spraw Zagranicznych.

do tego przepisów nie można w tym celu użyć pośrednictwa posła austro-węgierskiego lub austro-węgierskiej władzy konsularnej*). Wezwanie to ma być wystosowane przez Sąd, w którym sprawa sporna właśnie jest w toku, przy przestrzeganiu szczegółowych rozporządzeń wydanych odnośnie do poszczególnych państw.

Jeżeli w przeciągu stosownego czasu nie nadejdzie potwierdzenie co do dokonanego doręczenia, może strona popierająca stosownie do stadjum sprawy postawić wniosek na doręczenie przez publiczne obwieszczenie lub przez ustanowienie kuratora po myśli § 116. To samo stosuje się do przypadku, gdy doręczenia zagranicą bezskutecznie usiłowano, lub jeżeli wezwanie z powodu notorycznego odmawiania pomocy prawnej ze strony władzy zagranicznej niema widoków powodzenia.

§ 122. Wydanie wezwań o wykonanie doręczeń według §§ 119 do 121, należy przy Trybunałach do przewodniczącego senatu, któremu daną sprawę przydzielono.

W tych przypadkach stanowi dowód doręczenia albo pisemne poświadczenie wezwanej władzy, albo jej pisemne zawiadomienie o dokonanem doręczeniu. W celu wykazania doręczenia można także dołączyć do pisma zawierającego wezwanie dowód doręczenia dla użytku przy wykonaniu doręczenia.

Tytuł trzeci.

Czasokresy i audjencje.

§ 123. O ile trwanie czasokresu do wykonania czynności procesowych nie jest bezpośrednio oznaczone

*) nb. obecnie posła polskiego względnie władzy konsularnej polskiej.

przez ustawę (czasokresy ustawowe), ma je oznaczyć sędzia z uwzględnieniem wymogów i właściwości poszczególnej sprawy (czasokresy sądowe).

§ 124. Bieg sądowego czasokresu rozpoczyna się od chwili doręczenia uchwały, zarządzającej czasokres, stronie, której czasokres służy, o ile przy jej określeniu czego innego nie postanowiono; jeżeli zaś niema potrzeby doręczenia uchwały, rozpoczyna się czasokres z chwilą ogłoszenia uchwały.

§ 125. Przy obliczeniu czasokresu ustanowionego na dni, nie wlicza się dnia, na który przypada chwila lub zdarzenie, wedle których ma się rozpocząć czasokres.

Czasokresy oznaczone na tygodnie, miesiące lub lata, kończą się z upływem tego dnia w ostatnim tygodniu lub miesiącu, który nazwą lub cyfrą odpowiada temu dniu, w którym czasokres się rozpoczął. Gdyby takiego dnia w ostatnim miesiącu nie było, kończy się czasokres z upływem ostatniego dnia tego miesiąca.

Koniec czasokresu może być określony także przez podanie pewnego oznaczonego dnia kalendarzowego.

§ 126. Niedziele i dni świąteczne nie wstrzymują ani początku ani biegu czasokresów ustawowych i sądowych.

Jeżeli koniec czasokresu przypada na niedzielę lub święto, należy przyjąć najbliższy dzień powszedni za ostatni dzień czasokresu.

§ 127. Jeżeli przysługujące poszczególnym uczestnikom sporu ustawowe lub sądowe czasokresy do wykonania tej samej czynności procesowej upływają w rozmaitych czasach, w takim razie mogą wszyscy uczestnicy czynność tę tak długo wykonać, dopóki

jeszcze jednemu z uczestników sporu czasokres dla tej czynności procesowej jest otwartym.

§ 128. Sąd może przedłużyć czasokresy ustawowe, z wyjątkiem tych, których przedłużenie jest ustawą wyraźnie zakazane (czasokresy konieczne), jakoteż te czasokresy sądowe, co do których w niniejszej ustawie inaczej nie postanowiono. Przedłużenie czasokresu na podstawie porozumienia się stron jest niedopuszczalnem.

Sąd może na wniosek pozwolić na takie przedłużenie, jeżeli strona, korzystająca z czasokresu została z nieuchronnych lub też bardzo ważnych przyczyn przeszkodzoną w wykonaniu w należytym czasie czynności procesowej ograniczonej czasokresem, a w szczególności, jeśliby bez przedłużenia czasokresu poniosła niedającą się powetować szkodę.

Odnośny wniosek musi być postawiony w Sądzie przed upływem przedłużyć się mającego czasokresu. Wniosek może być rozstrzygnięty bez poprzedniej ustnej rozprawy; przed dozwoleniem na powtórne przedłużenie czasokresu należy jednak przesłuchać przeciwnika, o ile wniosek nie został postawiony zgodnie przez obie strony.

Na żądanie należy Sądowi uprawdopodobnić okoliczności naprowadzone na uzasadnienie wniosku. W braku dostatecznego uzasadnienia należy wniosek odrzucić.

Przy przedłużeniu czasokresu należy zawsze oznaczyć równocześnie dzień, w którym przedłużony czasokres się kończy.

§ 129. Wszystkie czasokresy mogą być na podstawie układu stron skrócone. By układ taki był wobec Sądu skutecznym, musi być wykazany dokumentem.

Sąd może na wniosek tylko jednej ze stron skrócić czasokresy sądowe i ustawowe, gdy zostaną uprawdopodobnione okoliczności wykazujące potrzebę takiego skrócenia celem uchylenia grożących znacznych niekorzyści i jeśli zarazem wykonanie odnośnej czynności procesowej w skróconym czasokresie jest możliwem bez trudności dla strony, dla której czynności czasokres oznaczono.

Audjencje.

§ 130. Wyznaczenie audjencji następuje na wniosek strony, o ile ustawa inaczej nie stanowi. Z zastrzeżeniem zachowania osobnych w niniejszej ustawie zawartych przepisów, należy wyznaczenie audjencji wraz z ustaleniem miejsca dnia i godziny do Sądu.

Wyznaczenia audjencji, jakoteż zawezwania do audjencji nie można zaczepiać osobnym środkiem prawnym.

§ 131. Zawiadomienie o wyznaczonej audjencji i wezwanie do jawienia się na niej (wezwanie) następuje co do strony, która prosiła o wyznaczenie audjencji, za pomocą napisu, zaś co do strony przeciwnej przez doręczenie egzemplarza pisma lub odpisu protokołu z zamieszczonem na nim wezwaniem. Przy wyznaczeniu audjencji z urzędu należy obie strony wezwać przez doręczenie napisów.

W procesie adwokackim musi pierwsze wezwanie do ustnej rozprawy, o ile ono nie jest już wystosowane do adwokata, zawierać w szczególności także polecenie przybrania w należytym czasie adwokata i oznaj-

mienie stronom, jakie niekorzyści łączy ustawa z nieustanowieniem adwokata i z omieszkaniem audjencji.

Na audjencje wyznaczone przez Sąd w ustnie ogłoszonych uchwałach, należy strony tylko o tyle osobno wzywać, o ile ani strony, ani ich zastępcy lub pełnomocnicy nie byli obecni przy ogłoszeniu.

§ 132. Audjencje odbywają się w budynku sądowym, o ile ustawa inaczej nie stanowi.

Audjencje do ustnej rozprawy mogą być wyznaczone na miejscu poza budynkiem sądowym, jeżeli rozprawa na tem miejscu może być łatwiej przeprowadzoną lub jeżeli przez to uniknie się większych kosztów.

§ 133. Audjencja rozpoczyna się wywołaniem sprawy.

Audjencję uważa się za omieszkałą przez stronę, jeżeli strona nie jawi się w czasie wyznaczonym do audjencji lub jeżeli zjawiła się wprawdzie, jednakowoż mimo sądowego wezwania nie bierze udziału w rozprawie lub po wywołaniu sprawy znowu się wydali.

Także i wtedy uważa się audjencję za omieszkałą, jeżeli strona przy takich czynnościach procesowych, co do których ustawa przepisuje przybranie adwokata, jawi się bez adwokata.

§ 134. Audjencje mogą być odłożone tylko na podstawie sądowej uchwały (odroczenie). Takie odroczenie może mieć miejsce na wniosek lub z urzędu:

1. jeżeli wczesne jawienie się jednej lub obu stron, albo podjęcie lub dalsze prowadzenie rozprawy między niemi udaremnione zostało niedającą się uchylić lub też bardzo ważną przeszkodą, i jeżeli w szcze-

gólności bez odroczenia strona poniosłaby niedającą się powetować szkodę;

2. jeżeli Sąd przeszkodzony jest w podjęciu lub dalszem prowadzeniu rozprawy przez inne niecierpiące zwłoki obowiązki urzędowe lub z innych ważnych powodów;

3. jeżeli zarządono przeprowadzenie dowodu, które nie da się uskutecznić zaraz przed Sądem procesowym, a dla dalszego prowadzenia rozprawy jest istotnem, lub jeżeli w celu dalszego prowadzenia i ukończenia rozprawy okaże się potrzeba sprowadzenia dokumentów, rzeczy wywiadowczych lub przedmiotów oględzin (naoczni);

4. jeżeli rozprawa na wyznaczonej ku temu przez Sąd audjencji nie może być ukończoną, nawet gdyby wyżej wymienione przeszkody nie istniały.

§ 135. Wniosek na odroczenie audjencji należy w przypadku § 134 l. 1 usprawiedliwić zapodaniem okoliczności stojących na przeszkodzie jawieniu się albo podjęciu lub dalszemu prowadzeniu rozprawy także i wtedy, jeżeli postawiony został zgodnie przez obie strony. Na żądanie Sądu należy uprawdopodobnić okoliczności przytoczone na uzasadnienie wniosku.

W braku dostatecznego uzasadnienia należy wniosek odrzucić.

§ 136. Wniosek na odroczenie audjencji może być postawiony na tej audjencji lub przed jej rozpoczęciem.

W pierwszym przypadku należy rozstrzygnąć wniosek bezzwłocznie uchwałą po przesłuchaniu obecnego przeciwnika i w razie, jeżeli odroczenia odmówiono, podjąć bez dalszej zwłoki rozprawę lub prowadzić ją

dalej. Przeciw stronie, która wydaliła się przed rozstrzygnieniem lub po odrzuceniu wniosku odmawia udziału w rozprawie, następują skutki prawne omieszkania audjencji.

Do wniosków na odroczenie wniesionych przed audjencją, stosują się odpowiednio postanowienia § 128 ust. 3.

§ 137. Przy odroczeniu audjencji ma Sąd o ile możności oznajmić natychmiast stronom ustnie dzień i godzinę ponownej audjencji. Poza tym przypadkiem następuje zawiadomienie za pomocą napisu.

Postanowienie to należy stosować w szczególności także wówczas, jeżeli odroczenie audjencji nastąpiło w celu przeprowadzenia dowodu.

§ 138. Jeżeli ponowna rozprawa odbywa się nie z powodu zmiany w obsadzie Sądu, winien sędzia lub przewodniczący senatu, przed którym rozprawa się odbywa, w razie odroczenia audjencji przedstawić ustnie przy następnej audjencji istotne wyniki poprzedniej ustnej rozprawy na podstawie protokołu rozprawy i innych uwzględnić się mających aktów procesowych i nawiązać do tego dalsze prowadzenie przerwanej rozprawy.

§ 139. Jeżeli doręczenie pisma przygotowawczego lub odpisu protokołu, na które wydano wezwanie, uległo takiej zwłoce, że czas leżący między doręczeniem wezwania, a wyznaczoną audjencją nie pozwala przeciwnikowi na dostateczne przygotowanie się do ustnej rozprawy, lub w przypadkach procesu adwokackiego na wczesne ustanowienie adwokata, i jeżeli zarazem przeciwnik nie ponosi winy w spóźnieniu doręczenia, w takim razie ma Sąd, lub w postępowaniu przed Trybunałami

przewodniczący senatu, przed którym rozprawa ma się odbyć, odroczyć wyznaczoną audjencję na wniosek lub z urzędu jeszcze przed jej rozpoczęciem. O tem należy bezzwłocznie zawiadomić wszystkie osoby wezwane na audjencję.

Wspólne postanowienia.

§ 140. Jeżeli oznaczenie czasokresu lub wyznaczenie audjencji nie nastąpiło w rozstrzygnięciu sądowem lub na ustnej rozprawie, należy ono w postępowaniu przed Trybunałami do przewodniczącego senatu, któremu dana sprawa jest przydzieloną.

To samo odnosi się do rozstrzygnienia wniosku na przedłużenie lub skrócenie czasokresu lub na odroczenie audjencji, jeżeli odnośny wniosek nie został postawiony na ustnej rozprawie.

§ 141. Pierwsze przedłużenie czasokresu i pierwsze odroczenie audjencji nie może być zaczepione środkiem prawnym, o ile dozwolone przedłużenie czasokresu nie przekracza czasu trwania pierwotnego czasokresu, a dozwolone odroczenie audjencji nie wynosi więcej aniżeli cztery tygodnie. Przeciw odmówieniu skrócenia czasokresu niema żadnego środka prawnego.

§ 142. Na stronę która dała powód do przedłużenia czasokresu lub do odroczenia audjencji, należy na wniosek przeciwnika nałożyć obowiązek zwrotu poniesionych przez to przez niego kosztów w wysokości ustalić się mającej przez Sąd. Zwrotu tych kosztów nie można żądać nawet wtedy, jeżeli przeciwnik zasądzony sostanię w sprawie głównej na zwrot kosztów sądowych.

Jeżeli taki wniosek na zwrot kosztów postawiono na audjencji, należy rozstrzygnąć go bezzwłocznie po przesłuchaniu obecnego przeciwnika.

Jeżeli audjencja udaremnioną została przez niejawienie się obu stron, w takim razie ponosi każda ze stron połowę spowodowanych tem kosztów.

§ 143. Uprawnienia nadane w niniejszym tytule Sądowi lub przewodniczącemu senatu przysługują także sędziemu wyznaczonemu lub wezwanemu odnośnie do oznaczyć się mających przez niego czasokresów i audjencji.

Tytuł czwarty.

Skutki omieszkania (zaoczności), przywrócenie do stanu poprzedniego.

Skutki omieszkania (zaoczności).

§ 144. Omieszkanie pewnej czynności procesowej sprowadza obok innych skutków, w niniejszej ustawie dla innych poszczególnych przypadków postanowionych, ten skutek, że strona zostaje wykluczoną od przedsiębrać się mającej czynności.

§ 145. Zagrożenie skutków prawnych omieszkania potrzebnem jest tylko w przypadkach w ustawie szczegółowo oznaczonych. Skutki te następują same przez się, o ile postanowienie niniejszej ustawy nie czyni ich zawisłemi od wniosku skierowanego na urzeczywistnienie skutków prawnych omieszkania.

W tym ostatnim przypadku wolno omieszkaną czynność procesową, o ile dla niej wyznaczony był

czasokres, wykonać aż do dnia, w którym wniosek ten w Sądzie postawiono, jeżeli zaś omieszkaną czynność procesową należało wykonać podczas audjencji, można ją wykonać dodatkowo aż do końca rozprawy odbywającej się nad wnioskiem o urzeczywistnienie skutków omieszkania.

Przywrócenie do stanu poprzedniego (restytucja).

§ 146. Jeżeli stronie w jawieniu się w należytym czasie na rozprawie lub w wykonaniu w należytym czasie czynności procesowej stanęło na przeszkodzie jakieś nieprzewidziane lub nieuchronne zdarzenie, a skutkiem spowodowanego tem omieszkania wynikł dla strony uszczerbek prawny, połączony z wykluczeniem od wykonać się mającej czynności procesowej, w takim razie należy na wniosek przyzwolić jej na przywrócenie do stanu poprzedniego, o ile ustawa inaczej nie stanowi.

Wniosek na przywrócenie do stanu poprzedniego nie może być oparty na takich okolicznościach, które Sąd uznał już za niewystarczające, by na ich podstawie dozwolić przedłużenia omieszkałego później czasokresu lub odroczenia omieszkałej audjencji.

§ 147. Wniosek na dozwolenie przywrócenia do poprzedniego stanu należy odrzucić bez dalszego postępowania, jak długo strona może jeszcze dodatkowo dopełnić omieszkałą czynność procesową po myśli § 145 ustęp 2.

Jeżeli ta sama strona wnosi na przywrócenie do stanu poprzedniego z powodu wyroku zapadłego wskutek zaoczności i na przywrócenie do poprzedniego stanu

z powodu upływu czasokresu do wniesienia odwołania od tego wyroku, w takim razie należy postępowanie nad tym ostatnim wnioskiem restytucyjnym wstrzymać do prawomocnego rozstrzygnięcia pierwszego wniosku restytucyjnego.

Wniosku na dozwolenie przywrócenia do stanu poprzedniego nie należy uwzględnić, jeżeli strona z powodu przeszkód naprowadzonych celem uzasadnienia wniosku restytucyjnego mogła wnosić na przedłużenie czasokresu lub odroczenie audjencji, albo jeżeli przeszkody te odpadły już w czasie, w którym strona po myśli § 145. ustęp 2 mogła jeszcze sama czynność procesową dodatkowo wykonać.

§ 148. Wniosek o dozwolenie przywrócenia do stanu poprzedniego należy wnieść do tego Sądu, w którym omieszkana czynność miała być wykonaną.

Wniosek ten musi być postawiony do dni czternastu, o ile ustawa inaczej nie postanawia. Czasokres ten rozpoczyna się z dniem, w którym odpadła przeszkoda powodująca omieszkanie; nie może on być przedłużony.

Widocznie za późno wniesione wnioski należy odrzucić bez dalszego postępowania.

§ 149. Strona wnosząca na restytucję winna naprowadzić w odnośnem piśmie lub zastępującym pismo protokolarnym wniosku wszystkie okoliczności uzasadniające wniosek na przywrócenie i zapodać środki uprawdopodobnienia tychże. Równocześnie z wnioskiem należy dodatkowo wykonać omieszkaną czynność procesową, lub przy omieszkaniu audjencji to, co strona

miała przedłożyć Sądowi celem przygotowania ustnej rozprawy.

Wniosek na dozwolenie przywrócenia rozstrzyga Sąd uchwałą po poprzedniej ustnej rozprawie.

§ 150. Wskutek dozwolenia restytucji wraca spór do stanu, w jakim znajdował się przed zaistnieniem omieszkania. Wyrok wydany już wskutek zaoczności należy w razie dozwolenia restytucji uchylić.

Jeżeli omieszkano audjencję, można już na audjencji wyznaczonej do rozprawy nad wnioskiem restytucyjnym połączyć rozprawę nad tym wnioskiem z rozprawą, do której przeprowadzenia omieszkana audjencja była przeznaczoną, lub też można w razie dozwolenia restytucji przystąpić natychmiast do tej rozprawy.

§ 151. Z powodu omieszkania czasokresu do postawienia wniosku na restytucję i z powodu omieszkania audjencji wyznaczonej na wniosek restytucyjny, przywrócenie do poprzedniego stanu nie jest dopuszczalnem.

§ 152. Wniosek na dozwolenie przywrócenia do stanu poprzedniego nie wstrzymuje dalszego toku sporu. Sąd może jednak na wniosek zarządzić tymczasową przerwę tegoż, jeżeli to okaże się niezbędnie potrzebnem dla zapewnienia restytucji zupełnej skuteczności, i jeżeli zarazem przerwa procesu nie wyrządzi przeciwnikowi strony starającej się o restytucję znaczniejszej szkody.

Jeżeli w tym czasie odbywa się postępowanie w tym sporze w wyższej instancji, należy ją natychmiast zawiadomić o zarządzonej tymczasowo przerwie postępowania odwoławczego.

Po załatwieniu wniosku restytucyjnego należy przerwane postępowanie podjąć na nowo na wniosek lub z urzędu.

§ 153. Przeciw rozstrzygnieniu, którem przyzwolono na przywrócenie do poprzedniego stanu, niema środka prawnego.

§ 154. Stronę, która postawiła wniosek na restytucję, należy zasądzić bez względu na to, czy wnioskowi dano miejsce lub nie, na zwrot wszystkich kosztów urosłych dla przeciwnika przez omieszkanie i przez rozprawę nad wnioskiem restytucyjnym, jakoteż kosztów postępowania, które wskutek restytucji stało się bezskutecznem.

Tytuł piąty.

Przerwa i spoczywanie postępowania.

Śmierć strony.

§ 155. Śmierć strony przerywa postępowanie tylko wtedy, jeżeli zmarłej strony nie zastępywał ani adwokat, ani inna osoba zaopatrzona przez nią w pełnomocnictwo procesowe.

Przerwa trwa aż do podjęcia postępowania przez następców prawnych zmarłej strony, lub jeżeli przeciwnik postawi wcześnie wniosek na ustanowienie kuratora (§ 811 u. c.) celem prowadzenia dalszego postępowania, aż do podjęcia postępowania przez kuratora.

Ażeby spowodować następców prawnych zmarłej strony do podjęcia postępowania, może przeciwnik postawić wniosek w Sądzie, w którym spór za-

wisł w czasie śmjerci zmarłej strony, na zawezwanie tych następców prawnych. Wskutek takiego wniosku należy ich wezwać do podjęcia postępowania a zarazem do rozprawy w sprawie głównej lub do dalszego prowadzenia tej rozprawy.

Doręczenie tych wezwań ma nastąpić według przepisów §§ 106 i 107.

§ 156. Jeżeli żaden z wezwanych następców prawnych nie jawi się, a twierdzone następstwo prawne zostanie dostatecznie wykazanem, winien Sąd na wniosek przeciwnika uznać uchwałą postępowanie za podjęte przez następców prawnych.

Na audjencji, na której ogłoszono uchwałę odnoszącą się do podjęcia postępowania, można zaraz podjąć postępowanie w sprawie głównej.

§ 157. Jeżeli zawezwani następcy prawni lub poszczególni z nich jawią się na audjencji i zaprzeczą, jakoby byli zobowiązani do wstąpienia do procesu, ma Sąd rozstrzygnąć to po przeprowadzeniu ustnej rozprawy. Jeżeli Sąd uzna obowiązek do podjęcia postępowania, można po ogłoszeniu tego rozstrzygnienia na tej samej audjencji stosownie do stanu sprawy podjąć lub dalej prowadzić postępowanie w sprawie głównej. Nastąpić to ma w szczególności wtedy, jeżeli rekurs od ogłoszonej uchwały pozostanie przypuszczalnie bez skutku.

Utrata zdolności procesowej, zmiana w osobie zastępcy prawnego.

§ 158. Jeżeli strona utraci zdolność procesową albo jeżeli umrze jej zastępca prawny lub też jego

upoważnienie do zastępstwa zgaśnie, a strona nie uzyskała zdolności procesowej, należy postępowanie tylko, wtedy przerwać, jeżeli strona dotknięta temi zmianami nie jest zastąpioną ani przez adwokata, ani też przez inną osobę zaopatrzoną w pełnomocnictwo procesowe.

Przerwa trwa w tych przypadkach tak długo, dopóki zastępca prawny lub nowy zastępca prawny nie zawiadomi przeciwnika o swojem ustanowieniu i nie podejmie postępowania.

Celem spowodowania takiego podjęcia może także przeciwnik postawić wniosek na zawezwanie zastępcy prawnego strony, która utraciła zdolność procesową, lub nowego zastępcy prawnego.

Otwarcie konkursu.

§ 159. O ile przez otwarcie konkursu do majątku strony następuje przerwa postępowania, stanowi o tem ordynacja konkursowa.

Zmiana w osobie adwokata.

§ 160. Jeżeli umrze adwokat strony lub stanie się niezdolnym do dalszego jej zastępowania, następuje przerwa postępowania o tyle, o ile w danym przypadku ustawa przepisuje zastępstwo adwokackie, na tak długo, dopóki strona nie ustanowi innego adwokata, a tenże nie zawiadomi o swem ustanowieniu przeciwnika przy równoczesnem podjęciu postępowania.

Ażeby spowodować podjęcie postępowania, może także Sąd na wniosek przeciwnika polecić stronie, która ma ustanowić nowego zastępcę, ażeby to uczyniła w przeciągu zakreślonego jej równocześnie czaso-

kresu. Wniosek ten należy podać do tego Sądu, w którym sprawa zawisła w chwili śmierci adwokata lub w chwili utracenia przez niego zdolności do dalszego zastępowania. Jeżeli w zakreślonym czasokresie nie zawiadomiono Sądu o nowym zastępcy z przedłożeniem pełnomocnictwa, należy z upływem czasokresu uważać postępowanie za podjętę, a strona, która omieszkała to zawiadomienie, ponosi od tej chwili wszelkie szkodliwe skutki prawne, jakie niniejsza ustawa łączy z brakiem ustanowienia adwokata w procesie adwokackim. Odnośnie do pism, wniesionych przez opieszałą stronę po upływie czasokresu, przychodzi w zastosowanie przepis § 37 ustęp 2.

W postępowaniu przed Trybunałami powołany jest do wydania polecenia co do ustanowienia nowego adwokata przewodniczący senatu, któremu daną sprawę przydzielono.

Zastanowienie czynności urzędowych w Sądzie.

§ 161. Jeżeli wskutek wojny lub innego zdarzenia ustanie czynność Sądu, w takim razie na czas trwania tego stanu przerywa się postępowanie we wszystkich w tym Sądzie wiszących sprawach.

Po ustaniu przeszkody może każda z obu stron uzyskać podjęcie postępowania.

Przypadkowe przeszkodzenie strony.

§ 162. Jeżeli strona w czasach wojennych pozostaje w służbie wojskowej, lub przebywa w miejscowości, która z polecenia władzy, z powodu wojny lub innych wydarzeń odciętą jest od komunikacji ze Sądem,

w którym sprawa wisi, i jeżeli równocześnie zachodzi obawa, że okoliczności te mogą niekorzystnie wpłynąć na tok procesu strony nieobecnej, w takim razie można na wniosek lub z urzędu zarządzić przerwę postępowania aż do usunięcia przeszkody, a to nawet w przypadku, gdyby strona nieobecna była zastąpiona przez osobę zaopatrzoną w pełnomocnictwo procesowe.

Zmierzający ku temu wniosek należy wnieść do Sądu, w którym sprawa wisi; można go także zeznać do protokołu. Rozstrzygnienie zapada bez poprzedniej ustnej rozprawy; przed rozstrzygnieniem może jednak Sąd wdrożyć dochodzenia potrzebne dla wyjaśnienia sprawy.

Każda z obu stron może spowodować podjęcie przerwanego postępowania.

Skutek przerwy.

§ 163. Przerwa postępowania ma ten skutek, że podczas jej trwania nie mogą być wydawane wezwania do rozprawy w sporze, wydane zaś ewentualnie już wcześniej wezwania na czas, gdy się przerwa rozpoczęła, tracą swój skutek, a wkońcu ustaje bieg każdego czasokresu wyznaczonego do wykonania czynności procesowej. Z podjęciem postępowania rozpoczyna się bieg całego czasokresu na nowo.

Czynności procesowe przedsięwzięte w czasie przerwy przez jedną ze stron odnośnie do sprawy wiszącej, nie mają wobec drugiej strony żadnego skutku prawnego.

Przerwa, jaką nastąpiła po zamknięciu ustnej roz-

prawy, nie wstrzymuje ogłoszenia rozstrzygnienia, jakie ma zapaść na podstawie tej rozprawy.

Podjęcie przerwanego postępowania.

§ 164. O ile w poprzedzających postanowieniach inaczej nie przepisano, wdraża się podjęcie przerwanego postępowania przez wniosek na wyznaczenie audjencji do ustnej rozprawy lub do dalszego ciągu ustnej rozprawy, jeśli zaś przerwa nastąpiła podczas biegu czasokresu do wykonania pewnej czynności procesowej, przez wniosek na ponowne wyznaczenie czasokresu dla tej czynności. Ustanie przyczyny przerwy należy uprawdopodobnić. Postanowienia te obowiązują w szczególności także wtedy, jeżeli wskutek śmierci strony po myśli § 811 u. c. lub z innych powodów ustanowiono dla jej spuścizny kuratora; wniosek na podjęcie może postawić nie tylkokurator, lecz także przeciwnik zmarłej strony.

§ 165. Wniosek wymagany po myśli § 164 w celu spowodowania podjęcia postępowania, należy postawić w tym Sądzie, w którym sprawa wisiała w chwili powstania przyczyny przerwy.

Rozstrzygnięcie wniosków określonych w § 164 następuje bez poprzedniej ustnej rozprawy; Sąd może jednak przed tem rozstrzygnieniem przesłuchać przeciwnika, jeżeli ustanie przyczyny przerwy wydaje się wątpliwem.

Przy wyznaczeniu audjencji do rozprawy nad wnioskiem na podjęcie (§ 155), jakoteż w uchwałach, na mocy których daje się miejsce wnioskowi na podjęcie postanowionemu po myśli §§ 158, 159, 160, 161, 162,

i 164, lub postępowanie z urzędu się podejmuje, należy uprzedzić strony o skutkach, jakieby nastąpiły w razie omieszkania.

§ 166. W przypadkach §§ 156, 157 i 158 ustęp 3, należy w rozstrzygnieniu wydanem co do zobowiązania do podjęcia postępowania oznaczyć chwilę, z którą postępowanie ma być uważane za podjęte, o ile postępowanie w sprawie głównej nie zostało podjęte zaraz na audjencji, wyznaczonej do rozprawy nad wnioskiem na podjęcie.

We wszystkich innych przypadkach winien Sąd oznaczyć tę chwilę w rozstrzygnieniu wniosku na podjęcie lub w uchwale, którą postępowanie z urzędu podjęto, o ile nie wchodzą w zastosowanie przepisy § 160.

§ 167. Poprzedzające przepisy mają być odpowiednio zastosowane w razie, gdyby według niniejszej ustawy miała nastąpić przerwa postępowania z innych powodów, aniżeli wymienionych w niniejszym tytule, a co do tego nie było odmiennych przepisów.

słuchaczów praw

Spoczywanie postępowania.

§ 168. Strony mogą się umówić, ażeby postępowanie spoczywało; układ taki skutecznym jest dopiero z chwilą, gdy podany został przez obie strony do wiadomości Sądu. Ze spoczywaniem postępowania połączone są skutki prawne przerwy postępowania z tą odmianą, że bieg czasokresów koniecznych nie ustaje. Spoczywanie postępowania ma nadto ten skutek, że postępowanie nie może być podjęte przed upływem trzech miesięcy od doniesienia o zawartym układzie,

§ 169. Spoczywanie postępowania trwa tak długo, jak długo jedna ze stron nie postawi wniosku na wyznaczenie audjencji do ustnej rozprawy lub, jeżeli postępowanie zastanowiono podczas biegu czasokresu do wykonania pewnej czynności procesowej, na ponowne wyznaczenie czasokresu dla tej czynności. Gdyby to nastąpiło przed upływem trzechmiesięcznego czasokresu (§ 168), lub przed upływem czasu umówionego między stronami dla spoczywania procesu, winien Sąd odnośny wniosek odrzucić z urzędu lub na żądanie przeciwnika bez rozprawy, albo orzec bezskuteczność wyznaczonej już ewentualnie audjencji lub oznaczonego czasokresu.

§ 170. Jeżeli żadna ze stron nie jawi się na audjencji wyznaczonej do ustnej rozprawy, powoduje to spoczywanie postępowania, o ile takie niestawiennictwo w danym przypadku według postanowień niniejszej ustawy niema mieć wpływu na dalszy bieg procesu. *Przywrócenie do stanu poprzedniego nie jest wykluczone.**)

Rozdział trzęci.

O ustnej rozprawie.

Tytuł pierwszy.

Jawność.

§ 171. Rozprawa przed Sądem orzekającym łącznie z ogłoszeniem rozstrzygnienia sądowego odbywa się jawnie.

---

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914. Dz. u. p. Nr. 118. Rozporządzeniem tem zniesiono ustęp 2. tegoż §.

Wstęp celem przysłuchiwania się dozwolony tylko osobom dorosłym bez broni. Osobom, które z mocy swej służby publicznej są obowiązane do noszenia broni, nie można wzbronić wstępu.

§ 172. Jawność należy wykluczyć, gdyby zagrażała obyczajności lub porządkowi publicznemu, albo gdyby zachodziła uzasadniona obawa, że jawność rozprawy mogłaby być nadużytą celem zaburzenia rozprawy lub utrudnienia ustalenia stanu sprawy.

Ponadto może Sąd wykluczyć jawność na wniosek tylko jednej ze stron, gdyby w celu rozstrzygnienia sporu musiały być roztrząsane i udowadniane fakta, tyczące się życia rodzinnego.

Wykluczenie jawności może nastąpić co do całej rozprawy lub co do jej poszczególnych części; w żadnym przypadku nie może się rozciągać na ogłoszenie wyroku. O ile wykluczono jawność pewnej rozprawy, o tyle zabronionem jest publiczne ogłaszanie tej treści.

§ 173. Rozprawa nad wnioskiem wykluczenia jawności odbywa się na niejawnem posiedzeniu.

Uchwała wykluczenia jawności musi być jawnie ogłoszoną. Niema od niej osobnego środka prawnego.

§ 174. W razie wykluczenia jawności może każda strona żądać, by oprócz jej pełnomocnikowi dozwolono być obecnymi przy rozprawie trzem osobom jej zaufanym.

Mimo wykluczenia jawności dozwolonym jest wstęp sędziom w czynnej służbie, urzędnikom konceptowym prokuratury, ministerstwa sprawiedliwości, jakoteż adwokatom, o ile jawność nie została wykluczoną z przyczyny naprowadzonej w 172. ust. 2.

§ 175. Wymóg jawności rozprawy nie odnosi się do przesłuchania lub wysłuchania jednej lub obu stron, jakie według przepisów niniejszej ustawy winno poprzedzić powzięcie uchwały na pewien wniosek.

Tak samo przesłuchanie stron, świadków, znawców i innych osób, jeżeli odbywa się poza rozprawą przed Sądem orzekającym, następuje z wykluczeniem jawności.

Tytuł drugi.

Przedstawienie sprawy przez strony i kierownictwo procesu.

§ 176. Przed Sądem orzekającym rozprawiają strony nad sporem ustnie. W sprawach, w których nakazanem jest zastępstwo adwokackie, przygotowuje się ustna rozprawa za pomocą pism. Pozatem koniecznem jest wniesienie pism przygotowawczych tylko w przypadkach w niniejszej ustawie szczegółowo określonych.

§ 177. Po wywołaniu sprawy należy wysłuchać strony co do ich wniosków, co do faktycznych zapodań, zmierzających do uzasadnienia tychże lub do zwalczania wniosków przeciwnika, jakoteż co do dowodów i wniosków dowodowych i co do wywodów prawnych odnoszących się do stosunku spornego (przedstawienie sprawy przez strony).

Akta pisemne, na które powołano się w przedstawieniu sprawy, należy odczytać tylko o tyle, o ile one nie są jeszcze znane Sądowi lub przeciwnikowi, albo o ile chodzi o ich treść dosłowną.

§ 178. Każda strona winna w swem przedstawieniu zapodać zgodnie z prawdą, w zupełności i stano-

wczo wszystkie okoliczności faktyczne potrzebne w poszczególnym przypadku do uzasadnienia swych wniosków, zaofiarować dowody potrzebne w celu stwierdzenia swych zapodań, oświadczyć się stanowczo na zapodania faktyczne twierdzone przez przeciwnika i na ofiarowane dowody, przedstawić wyniki przeprowadzonych dowodów i oświadczyć się stanowczo na odnośne wywody przeciwnika.

§ 179. Strony mogą aż do końca ustnej rozprawy naprowadzać nowe faktyczne twierdzenia i środki dowodowe, odnoszące się do przedmiotu tej rozprawy. Sąd może jednak na wniosek lub z urzędu uznać takie naprowadzenie za niedopuszczalne, jeżeli nowe zapodanie i dowody nie zostały wcześniej przedłożone w oczywistym zamiarze przewleczenia sporu, a przez ich dopuszczenie załatwienie sporu doznałoby znacznej zwłoki.

Nadto, gdyby przy tem także i adwokat strony dopuścił się grubego przewinienia, może Sąd nałożyć na niego karę porządkową.

Kierownictwo procesu.

1. Przez przewodniczącego.

§ 180. W Trybunałach kieruje rozprawą przewodniczący senatu, któremu sprawę przydzielono.

Przewodniczący otwiera rozprawę, prowadzi ją i zamyka, udziela głosu i może go odebrać temu, kto nie stosuje się do jego zarządzeń, przesłuchuje osoby, które mają zeznawać w celach dowodowych, i ogłasza rozstrzygnienia senatu.

Przewodniczący ma starać się o to, by sprawą

została wyczerpująco zbadaną, by jednak przy tem rozprawa nie przeciągała się skutkiem rozwlekłości i niepotrzebnych rozprawiań ubocznych oraz, by o ile możności została bez przerwy doprowadzoną do końca.

§ 181. Jeżeli dalszy ciąg rozpoczętej już rozprawy musi być odłożony do późniejszej audjencji, winien przewodniczący o ile możności nie tylko wyznaczyć zaraz nową audjencję, lecz zarazem wydać z urzędu wszelkie zarządzenia, jakie są potrzebne, by sprawa sporna na najbliższej audjencji mogła być załatwioną. Przed wydaniem takich zarządzeń może przewodniczący zasięgnąć uchwały senatu, jeżeli uzna potrzebę tego.

W szczególności można nakazać stronom, ażeby w zakreślonym czasokresie złożyły w Sądzie dokumenty, które mają być użyte jako środki dowodowe w tym celu, by przeciwnik mógł w nie wglądnąć, oraz by podały nazwiska i miejsce zamieszkania przesłuchać się mających świadków. Gdyby strona w zamiarze przewleczenia sporu nie uczyniła zadość takiemu poleceniu i przedłożyła żądane środki dowodowe dopiero podczas dalszej ustnej rozprawy, może senat na wniosek lub z urzędu uznać takie przedłożenie za niedopuszczalne, jeżeliby przez to dalsze prowadzenie rozprawy mogło ulec zwłoce.

§ 182. Przewodniczący winien przy ustnej rozprawie dążyć przez zadawanie pytań lub w inny sposób do tego, by strony przedstawiły fakty mające znaczenie dla rozstrzygnienia lub by uzupełniły niedostateczne zapodania co do okoliczności podniesionych celem uzasadnienia lub odparcia roszczenia, oznaczyły środki dowodowe na te zapodania lub uzupełniły zaofiarowane

dowody i w ogólności udzieliły wszelkich wyjaśnień, jakie okażą się konieczne w celu zgodnego z prawdą ustalenia stanu faktycznego praw i roszczeń przez nie twierdzonych.

Jeżeli strona w swem przedstawieniu sprawy odstępuje od treści wniesionego przez siebie pisma przygotowawczego, lub jeżeli przedstawienia stron nie są zgodne z innymi aktami procesowymi z urzędu uwzględnić się mającymi, w takim razie ma przewodniczący zwrócić na to uwagę. Również winien on podnieść te wątpliwości, jakie zachodzą odnośnie do punktów, które należy z urzędu uwzględnić.

Oprócz przewodniczącego mogą także inni członkowie senatu zadawać stronom stosowne pytania celem zbadania stosunku spornego i ustalenia stanu faktycznego.

§ 183. Celem wykonania obowiązków ciążących na nim po myśli § 182, może przewodniczący w szczególności:

1. wezwać stronę do osobistego jawienia się do ustnej rozprawy;

2. zarządzić, ażeby strony przedłożyły znajdujące się w ich rękach dokumenty, na które jedna lub druga się powołała, akta, rzeczy wywiadowcze lub przedmioty oględzin (naoczni), następnie drzewa genealogiczne, plany, szkice i inne rysunki i zestawienia i by je przez oznaczony czas pozostawiły w Sądzie;

3. spowodować dostarczenie dokumentów, przechowywanych u władzy publicznej lub notarjusza, na które się jedna ze stron powołała, jakoteż rzeczy wywiadowczych i przedmiotów oględzin (naoczni);

4. zarządzić przeprowadzenie naoczni za przybraniem stron i wydanie orzeczenia znawców, zawezwać tak strony jak i świadków, o których według skargi lub według przebiegu rozprawy można się spodziewać, że dadzą wyjaśnienie co do ważniejszych faktów.

Przewodniczący nie może jednak wydać takich zarządzeń odnośnie do dokumentów i świadków, jeżeli obie strony przeciw temu się oświadczą.

Tego rodzaju dochodzenia mogą być zarządzone nawet jeszcze przed rozpoczęciem ustnej rozprawy, jeżeli zachodzi obawa, że inaczej okoliczności ważne dla rozstrzygnienia nie dadzą się więcej ustalić lub że pewien środek dowodowy poźniej albo wcale nie da się użyć, albo też tylko wśród znacznie trudniejszych warunków.

§ 184. Każda strona może celem wyjaśnienia stanu sprawy za pośrednictwem przewodniczącego lub za jego zezwoleniem bezpośrednio stawiać pytania obecnej stronie przeciwnej lub jej zastępcy co do wszelkich okoliczności, odnoszących się do przedmiotu sporu lub ustnej rozprawy, a ważnych dla przebiegu procesu, a w szczególności także co do istnienia i jakości dokumentów, rzeczy wywiadowczych i przedmiotów naoczni, mogących służyć dla prowadzeniu procesu.

Jeżeli przewodniczący uchyli jakie pytanie jako niestosowne, lub gdy przeciwnik sprzeciwi się dopuszczeniu pewnego pytania, może strona co do tego zażądać rozstrzygnienia senatu.

§ 185. Jeżeli strona, która jawiła się do ustnej rozprawy bez pełnomocnika, nie jest zdolną do zrozumiałego oświadczenia się co do przedmiotu sporu lub ustnej rozprawy, winien przewodniczący odroczyć au-

djencję na czas możliwie krótki i polecić odnośnej stronie, by przy ponownej audjencji stanęła za przybraniem odpowiedniego pełnomocnika, w razie potrzeby adwokata, gdyż w przeciwnym razie będzie uważana, jak gdyby nie stanęła. Ponowne odroczenie audjencji z tego powodu nie może mieć miejsca.

Powyższe postanowienia należy odpowiednio zastosować także wtedy, jeżeli pełnomocnik strony nie jest zdolny do dania zrozumiałego oświadczenia co do przedmiotu sporu lub ustnej rozprawy, a strona sama albo nie jest obecną, albo rozprawa z nią ze względu na postanowienia § 27 ust. 1. nie może być przeprowadzoną. Jeżeli tego rodzaju przeszkoda zajdzie co do zastępcy prawnego strony, winien przewodniczący wydać równocześnie potrzebne polecenia celem ustanowienia odpowiedniego pełnomocnika.

§ 186. Jeżeli jedna z osób biorących udział w rozprawie sprzeciwi się zarządzeniu przewodniczącego, odnoszącemu się do kierownictwa procesu albo postawieniu pytania przez przewodniczącego lub członka senatu jako niedopuszczalnemu, rozstrzyga taki sprzeciw senat.

Od rozstrzygnienia senatu nie jest dopuszczalny osobny środek prawny. To samo stosuje się do rozstrzygnień senatu zapadających po myśli §§ 179, ust. 1. 181 ust. 2 i 184 ust. 2.

2. Przez senat.

§ 187. Jeżeli w tym samym Sądzie toczy się więcej sporów prowadzonych między temi samemi osobami, lub w których ta sama osoba występuje jako

przeciwnik procesowy wobec rozmaitych powodów lub pozwanych, w takim razie może senat uchwalić połączenie tych procesów do wspólnej rozprawy, gdy przez to przypuszczalnie uprości się lub przyspieszy ich załatwienie lub jeżeli zmniejszą się koszta procesowe.

Jeżeli niektóre z połączonych sporów należą do sędziego samoistnego, do przeprowadzenia rozprawy i rozstrzygnienia powołany jest senat).*

Wspólnym wyrokiem mogą być jednakowoż rozstrzygnięte tylko spory między temi samemi stronami.

§ 188. Senat może zarządzić, ażeby nad każdem z kilku roszczeń podniesionych w tej samej skardze przeprowadzono osobno rozprawę. Tak samo można zarządzić osobną rozprawę co do wzajemnych pretensji, podniesionych przez pozwanego.

§ 189. Jeżeli przy uzasadnieniu lub odparciu tego samego roszczenia okaże się więcej samoistnych punktów spornych, lub jeżeli odnośnie do tego samego roszczenia podniesiono samoistne środki zaczepne lub obronne, w takim razie może senat zarządzić, by rozprawę ograniczyć na razie do jednego lub kilku z tych punktów spornych.

W szczególności w razie podniesienia zarzutu niewłaściwości Sądu, sporu wiszącego lub prawomocnie osądzonego, może senat zarządzić, by na razie rozprawiano osobno nad tymi zarzutami.

§ 190. Jeżeli rozstrzygnienie sporu zawisłem jest w całości lub w części od istnienia lub nieistnienia pewnego stosunku prawnego, będącego przedmiotem innego procesu wiszącego, lub który ma być ustalony

*) Ust. z dnia 9. marca 1920 Dz. u. R. P. poz. 144.

w toczącem się postępowaniu administracyjnem, może senat zarządzić, by postępowanie zostało przerwanem na tak długo, dopóki odnośnie do tego stosunku prawnego nie będzie istniało prawomocne rozstrzygnienie.

Przerwę taką może senat zarządzić na wniosek w przypadku sporu co do dopuszczalności interwencji ubocznej, jakoteż w razie, gdy obie strony zostaną wspólnie zapozwane z powodu roszczenia podniesionego przez osobę trzecią do przedmiotu sporu (§ 16).

Po prawomocnem załatwieniu odnośnego procesu lub postępowania administracyjnego, należy na wniosek lub z urzędu podjąć postępowanie w sprawie głównej.

§ 191. Jeżeli w ciągu sporu powstanie podejrzenie o czyn karygodny, którego zbadanie i osądzenie będzie miało przypuszczalnie miarodajny wpływ na rozstrzygnienie sporu, może senat zarządzić przerwę sporu aż do załatwienia postępowania karnego.

W szczególności może nastąpić taka przerwa, jeżeli się okażą poszlaki wskazujące na to, że pewien dokument ważny dla rozstrzygnienia procesu został podrobiony lub sfałszowany, albo że strona przesłuchana co do pewnej istotnej okoliczności lub świadek albo znawca, którego zeznania senat przy rozstrzygnieniu byłby prawdopodobnie uwzględnił, dopuścili się fałszywego zeznania.

Po prawomocnem załatwieniu postępowania karnego, należy na wniosek lub z urzędu podjąć postępowanie w sprawie głównej.

§ 192. Senat może na wniosek lub z urzędu uchylić wydane przez się zarządzenie co do rozdziału, połączenia lub przerwy rozprawy albo postępowania.

Takiego uchylenia nie można już więcej zarządzić, jeżeli senat związany jest wydanym przez siebie wyrokiem, lub jeżeli odnośne zarządzenie stało się przedmiotem rozstrzygnienia wyższej instancji.

Spory w myśl § 187 ust. 2 do wspólnej rozprawy złączone można wprawdzie napowrót rozdzielić, wszelako dla każdego z tych sporów senat nadal pozostaje właściwym.)*

Zarządzenia wydane po myśli §§ 187 do 191, o ile nie postanawiają przerwy postępowania, nie mogą być zaczepione żadnym środkiem prawnym.

Zamknięcie rozprawy.

§ 193. Przewodniczący winien ogłosić zamknięcie rozprawy, gdy senat uzna, że sprawa sporna lub odrębnie załatwić się mający wniosek, nad którym odbywa się rozprawa, są w zupełności zbadane i na podstawie przeprowadzonych dowodów dojrzałe do rozstrzygnienia.

Rozprawę aż do ogłoszenia jej zamknięcia należy uważać za jedną całość.

Rozprawę można zamknąć także przed przeprowadzeniem wszystkich dopuszczonych dowodów, jeżeli brak tylko przeprowadzenia poszczególnych dowodów mającego się uskutecznić przez sędziego wezwanego i jeżeli albo obie strony zrzekną się rozprawy nad wynikiem tego przeprowadzenia dowodu, albo też senat uważa taką rozprawę za zbyteczną. W tym przypadku winien Sąd po nadejściu aktów przeprowadzenia dowodu wydać rozstrzygnienie bez wyznaczenia ponownej ustnej rozprawy.

*) Ust. z dnia 9. marca 1920 Dz. u. Rz. P. poz. 144.

§ 194. Senat może zarządzić, by rozprawa już zamknięta została na nowo otwartą, jeżeli celem rozstrzygnienia sprawy okaże się koniecznem wyjaśnienie lub uzupełnienie tego, co zostało naprowadzone, lub rozpatrzenie dowodu na fakt, który senat dopiero po zamknięciu rozprawy uznał jako wymagający dowodu, oraz w razie, gdy senat w przypadku § 193 ustęp 3 po nadejściu aktów przeprowadzonych dowodów ze względu na wyniki tego dowodu lub na oświadczenia złożone przez stronę przy przeprowadzeniu dowodu, uważa dalszą rozprawę na konieczną.

§ 195. Uprawnienia nadane przewodniczącemu senatu i senatowi w §§ 180 do 194 przysługują w postępowaniu przed Sądami powiatowymi sędziemu samoistnemu, przed którym odbywa się ustna rozprawa.

Wytknięcie braków.

§ 196. Z powodu naruszenia przepisu normującego postępowanie, a w szczególności formy jakiejś czynności procesowej, nie może strona, która byłaby z tego powodu uprawnioną do wniesienia zażalenia, podnosić więcej zarzutu, jeżeli wdała się w dalszą rozprawę nie wytykając tego naruszenia, chociaż było ono jej znanem lub musiało być znanem.

Postanowienie to niema zastosowania w przypadku, jeśli naruszono tego rodzaju przepis, którego przestrzegania strona skutecznie zrzec się nie może.

Jeżeli wytknięcie takie nastąpi podczas ustnej rozprawy i nie zostanie uwzględnione zaraz przy rozprawie przez usunięcie twierdzonego naruszenia, należy je zaznaczyć w protokole.

Tytuł trzeci.

Policja sesyjna.

§ 197. Podczas rozpraw przed Trybunałami ma przewodniczący senatu dbać o zachowanie porządku podczas ustnej rozprawy. Ma on prawo wzywać do porządku osoby, które nieodpowiedniem zachowaniem się zakłócają rozprawę i wydawać zarządzenia potrzebne do utrzymania porządku.

§ 198. Wyrażanie zadowolenia lub niezadowolenia jest zabronionem.

Kto mimo upomnienia dopuszcza się zakłócenia rozprawy, może być z rozprawy usunięty. Usunięcie osoby biorącej udział w rozprawie może być zarządzonem dopiero po poprzedniem zagrożeniu i przypomnieniu skutków prawnych takiego zarządzenia.

W szczególności należy stronie zwrócić uwagę na to, że wskutek jej wydalenia może być przeciw niej wydany wyrok zaoczny lub wyrok z § 399.

Jeżeli wydalono osobę biorącą udział w rozprawie, można na wniosek postąpić przeciw niej w ten sam sposób, jak gdyby się dobrowolnie wydaliła.

§ 199. Kto przy rozprawie dopuści się większej niewłaściwości, w szczególności obrazi członków Sądu, stronę, zastępcę, świadka lub znawcę, może być uchwałą senatu skazany na karę porządkową do *stu złotych**), z zastrzeżeniem możności ścigania karno-sądowego lub dyscyplinarnego.

Przeciw temu, kto sprzeciwia się zarządzeniom przewodniczącego lub senatu wydanym w celu utrzy-

*) Rozp. Rady Min. z dnia 18. lutego 1924 Dz. u. R. P. poz. 156.

mania porządku i spokoju, może być nałożony areszt do dni trzech.

§ 200. Jeżeli pełnomocnik procesowy dopuści się zakłócenia rozprawy (§ 198) albo niewłaściwego zachowania się lub obrazy (§ 199), może być przez senat ukarany naganą lub grzywną pieniężną do kwoty *dwustu złotych**).

Jeżeli pełnomocnik zachowuje się dalej nawłaściwie lub jeżeli sprzeciwia się zarządzeniom przewodniczącego lub senatu, wydanym w celu utrzymania porządku i spokoju, może senat uchwalić odebranie mu głosu i w razie potrzeby wezwać stronę, by ustanowiła innego zastępcę; jeżeli to zaraz nie może nastąpić, należy audjencję z urzędu odroczyć. Koszta udaremnionej audjencji i odroczenia spadają na ponoszącego w tem winę pełnomocnika.

Przy obciążających okolicznościach może senat, jeżeli pełnomocnikiem jest adwokat lub kandydat adwokatury, przekazać nadto sprawę właściwej władzy dyscyplinarnej.

§ 201. Uchwały powzięte według powyższych postanowień stają się natychmiast wykonalnemi.

W postępowaniu przed Trybunałami może być osoba biorąca udział w rozprawie skazaną na wydalenie tylko na podstawie uchwały senatu.

§ 202. Jeżeli czynu karać się mającego po myśli § 199 dopuści się osoba wojskowa, podlegająca w sprawach karnych sądownictwu wojskowemu, wówczas prze-

*) Rozp. Rady Min. z dnia 18. lutego 1924. Dz. u. Rz. P, poz. 156.

wodniczący ma celem ukarania tej osoby zwrócić się do najbliższej władzy wojskowej.

§ 203. Uprawnienia nadane w niniejszym tytule przewodniczącemu senatu i senatowi przysługują także sędziemu samoistnemu, przed którym odbywa się ustna rozprawa, jakoteż sędziemu wezwanemu lub wyznaczonemu przy odbywających się przed nimi rozprawach i przeprowadzeniach dowodu jakoteż przy wykonaniu czynności urzędowych poza ustną rozprawą.

Tytuł czwarty.

Ugoda.

§ 204. Przy ustnej rozprawie może Sąd w każdem stadjum sprawy na wniosek lub z urzędu podjąć próbę zgodnego załatwienia sporu lub doprowadzenia do ugody co do poszczególnych punktów spornych. Jeżeli ugoda przyjdzie do skutku, należy na wniosek treść jej wciągnąć do protokołu.

Celem przeprowadzenia prób ugodowych lub spisania ugody można strony, o ile się na to zgadzają, odesłać do sędziego wyznaczonego lub wezwanego. O ile z powodu uczynionych propozycji ugodowych albo toczących się rokowań ugodowych można wstrzymać podjęcie lub dalsze prowadzenie rozprawy, należy ocenić według postanowień §§ 128 i 134.

§ 205. W ugodzie sądowej można uznanie pewnego stosunku prawnego lub przyjęcie obowiązku pewnego do świadczenia, znoszenia lub zaniechania uczynić zawisłem od wykonania ułożonej zgodnie przysięgi. Przysięga może mieć za przedmiot tylko fakty sporne.

W ugodzie musi być oznaczoną audjencja, na której przysięga ma być złożoną, lub zakreślony czasokres, w przeciągu którego strona obowiązana do przysięgi winna zażądać wyznaczenia takiej audjencji. Złożenie przysięgi odbywa się przed tym urzędnikiem sędziowskim, któremu naczelnik wymienionego w ugodzie Sądu poruczy odebranie przysięgi.

§ 206. Stronom należy na ich żądanie i koszta wydać wygotowania protokołu ugody lub protokołu rozprawy zawierającego ugodę. Podobnie należy w przypadku złożenia przysięgi umówionej w ugodzie wydać proszącej o to stronie odpis protokołu spisanego co do złożenia przysięgi.

Tytuł piąty.

Protokoły.

Protokoły rozpraw.

§ 207. Na każdą ustną rozprawę przed Sądem należy spisać protokół (protokół rozprawy). Ma on oprócz innych ustawą w szczegółowych przypadkach przepisanych zapisków i dat zawierać nadto:

1. wymienienie Sądu, nazwiska sędziów, protokolanta i tłumacza w razie, jeżeli był przybranym; podanie czasu i miejsca rozprawy, a przy rozprawie przed orzekającym Sądem, wymienienie, czy rozprawa odbywała się jawnie, czy też jawność była wykluczoną;

2. nazwiska stron i ich zastępców, jakoteż krótkie określenie przedmiotu sporu; wymienienie osób, które jako strony albo jako ich zastępcy lub pełnomocnicy do rozprawy się jawiły.

*) *Na pierwszych audjencjach lub rozprawach kontradyktoryjnych, na których wydaje się wyrok zaoczny, stwierdzony zapiskiem o wyroku (§ 418 ust. 1), zastępuje zapisek o wyroku protokół rozprawy. Powód może przeciw danym zawartym w zapisku o wyroku wnieść sprzeciw po myśli § 212.*

§ 208. Przez umieszczenie w protokole należy ustalić:

1. oświadczenia stron, zawierające ograniczenie lub zmianę żądania skargi, wyraźne uznanie długu lub części tegoż albo zrzeczenie się podniesionego roszczenia lub części tegoż, albo zrzeczenie się środków prawnych, tudzież oświadczenia co do wniosku na przesłuchanie strony pod przysięgą:

2. postawione podczas rozprawy przez strony wnioski, którym Sąd odmówił, lub których strony do końca audjencji nie cofnęły, o ile one dotyczą sprawy głównej lub mają znaczenie dla przebiegu lub rozstrzygnięnia procesu;

3. rozstrzygnienia sądowe, zapadłe i ogłoszone podczas rozprawy, jakoteż takie zarządzenia przewodniczącego, od których dopuszczalnym jest środek prawny.

Wymienione pod l. 1 i 2 oświadczenia i wnioski mogą być także dołączone do protokołu jako załączniki w osobnych pismach. W tym przypadku odpada potrzeba ustalenia ich za pomocą protokołu rozprawy.

To samo stosuje się do ogłoszonych rozstrzygnień sądowych, jeżeli równocześnie z ogłoszeniem dołącza się je do protokołu w pisemnem wygotowaniu.

§ 209. W każdym protokole ustnej rozprawy na-

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

leży oprócz podania okoliczności, dających ogólny obraz przebiegu rozprawy, zamieścić w zwięźle zestawionym układzie treść obustronnych zapodań, odnoszących się do stanu sprawy.

Następnie należy w protokole zaznaczyć środki dowodowe, jakie strony zaofiarowały na twierdzenia, które pozostały spornemi.

Sąd może na wniosek lub z urzędu zarządzić, by poszczególne części zapodań faktycznych lub wniosków dowodowych zostały obszerniej wciągnięte do protokołu.

Jeżeli rozprawa nie może być ukończona w jednym dniu, należy przy każdej poszczególnej audjencji protokołować osobno to, co na tej audjencji zostało naprowadzonem.

§ 210. Przy podaniu treści faktycznych zapodań i wniosków dowodowych, należy według możności powoływać się na pisma przygotowawcze, akta postępowania przygotowawczego, jakoteż na przedstawienie stanu sprawy, zawarte w pisemnej uchwale na dowód; o ile istnieją pisma przygotowawcze lub akta postępowania przygotowawczego, wystarczy, jeżeli będą zaprotokołowane tylko wszystkie ważniejsze zmiany ustnego przedstawienia.

Protokołowanie poszczególnych ustnych wywodów stron jest niedopuszczalnem. Gotowych zarysów protokołów rozpraw nie wolno przyjmować.

Okoliczność, że strony wzbraniają się brać udział w akcie protokołowania, nie jest przeszkodą w uskutecznieniu protokolarnego stwierdzenia.

§ 211. Przepisane w § 209 protokołowanie może nastąpić także w ten sposób, że przewodniczący lub

sędzia samoistny, kierujący rozprawą, bezpośrednio po ukończeniu rozprawy między stronami w ich obecności (§ 210 ustęp 3) przedstawi przeglądowe zestawienie stanu sprawy, wynikające z tego, co strony naprowadziły i przedstawienie to, o ile możności z powołaniem się na treść aktów procesowych, zostanie wciągnięte do protokołu.

Jeżeli z objętości materjału rozprawy lub z innych okoliczności okaże się, że wcześniejsze zaprotokołowanie jest koniecznem lub wskazanem, w takim razie może się tego rodzaju protokołowanie odbywać już w czasie ustnej rozprawy także w ten sposób, że treść poszczególnych okresów rozprawy (§§ 188, 189) zostanie zestawioną i wciągniętą do protokołu.

§ 212. Spisany protokół ma być stronom przedłożony do przejrzenia lub odczytany i przez nie podpisany. Po przejrzeniu albo odczytaniu protokołu, wolno stronom zwrócić uwagę na te ustępy, w których przedstawiona w protokole treść rozprawy nie jest zgodną z jej rzeczywistym przebiegiem. Sprostowanie treści protokołu, jakie Sąd uzna za potrzebne, ma nastąpić za pomocą dodatku do protokołu. Jeżeliby zaś Sąd nie uwzględnił odnośnych oświadczeń stron, można przeciw odnośnym zapodaniom w protokole rozprawy założyć sprzeciw.

Jeżeli strona z tej lub innej przyczyny wniosła sprzeciw przeciw poszczególnym zapodaniom w protokole, należy w dodatku do protokołu zauważyć, czy i jakie zarzuty przeciw owemu protokołowi podniesiono.

Jeżeli zastępcami są adwokaci, może Sąd zarzą-

dzić, ażeby sprzeciw został wyłuszczony za pomocą przedłożenia krótkiego pisma, które dołącza się do protokołu.

§ 213. Jeżeli strona albo wcale nie może się podpisać albo tylko znakiem ręcznym, wówczas ma protokolant umieścić jej nazwisko na protokole.

Jeżeli strona oddali się przed zaprotokołowaniem lub odmówi podpisania protokołu, należy w dodatku do protokołu uczynić wzmiankę o tej okoliczności i o powodach, jakimi strona ją usprawiedliwia.

Protokół ma podpisać przewodniczący lub kierujący rozprawą sędzia samoistny, protokolant i przybrany ewentualnie tłumacz. W razie przeszkodzenia przewodniczącego, podpisuje protokół zamiast niego najstarszy członek senatu.

§ 214. Od uchwał i zarządzeń kierującego rozprawą sędziego samoistnego, odnoszących się do protokołowania, niedopuszczalnym jest osobny środek prawny.

W postępowaniu przed Trybunałami rozstrzyga senat opozycje przeciw tego rodzaju uchwałom i zarządzeniom przewodniczącego. Od jego rozstrzygnienia niema osobnego środka prawnego.

§ 215. O ile niema wyraźnego sprzeciwu strony, stanowi protokół sporządzony zgodnie z powyższymi przepisami zupełny dowód na przebieg i treść rozprawy.

Okoliczność, czy przestrzegano formalności przepisane co do ustnej rozprawy, może być udowodnioną tylko za pomocą protokołu.

Zmiana w osobie sędziów nie narusza mocy dowodowej stwierdzenia protokolarnego.

Protokoły spisane poza rozprawą.

§ 216. Protokoły spisane poza ustną rozprawą mają zawierać oprócz zapodań wspomnianych w § 207 i oprócz tego, co ewentualnie po myśli § 208 ma być ustalonem, także krótkie przedstawienie czynności urzędowej i zwięzłe podanie treści faktycznych wywodów stron spór wiodących lub przyzwanych osób trzecich.

Postanowienia §§ 209 do 215 stosują się także do tych protokołów.

Treść protokołu.

§ 217. Treść protokołu rozprawy i jego załączek, następnie treść protokółów spisanych w ciągu sporu przez sędziego wyznaczonego lub wezwanego i przedłożonych Sądowi orzekającemu, ma być z urzędu uwzględnioną.

Stronom, które nie były obecne przy wykonaniu czynności urzędowej przez sędziego wynaczonego lub wezwanego, należy przed wydaniem rozstrzygnienia dać sposobność do oświadczenia się w ustnej rozprawie co do wyniku odnośnej czynności urzędowej i treści nadesłanych aktów, o ile w danym przypadku nie przychodzą w zastosowanie postanowienia § 193 ustęp 3.

Tytuł szósty.

Akta.

§ 218. Każda strona może w celu uzasadnienia swego wniosku powołać się na doręczone jej pisma, których doręczenie spowodował przeciwnik. Jeżeliby się te akta pisemne zatraciły, a w Sądzie nie było także

żadnego ich egzemplarza, może strona żądać, by przeciwnik pozwolił jej wziąć na własny koszt odpis odnośnych aktów pisemnych, znajdujących się w jego rękach.

§ 219. Strony mogą przeglądać wszystkie znajdujące się w Sądzie akta, odnoszące się do ich sprawy (akta procesowe) i własnym kosztem brać z nich odpisy i wyciągi z wyjątkiem projektów wyroków i uchwał, protokołów narady i głosowania Sądu, tudzież aktów pisemnych, zawierających zarządzenia dyscyplinarne. W celu przygotowania wywodów, należy im w szczególności pozwolić także na przejrzenie protokołów i aktów postępowania przygotowawczego.

Za zgodą obu stron mogą także osoby trzecie przeglądać akta procesowe i brać odpisy. W braku takiego przyzwolenia, może naczelnik Sądu pozwolić osobie trzeciej na przeglądanie i na branie odpisów, jeżeli uprawdopodobni, iż ma w tem jaki interes prawny.

Wręczone przez stronę Sądowi akta pisemne należy jej na żądanie zwrócić, skoro odpadnie cel ich przechowania.

Tytuł siódmy.

Kary.

§ 220. Kara porządkowa nie może wynosić więcej, aniżeli *sto złotych**) albo, jeżeli została orzeczona przeciw adwokatowi, nie więcej aniżeli *dwieście złotych**), zaś grzywna za swawolę więcej niż *trzysta złotych**).

Kary pieniężne nałożone na jaką osobę w myśl postanowień niniejszej ustawy, wpływają do funduszu

*) Rozp. Rady Min. z dnia 18. lutego 1924 Dz. u. Rz. P. poz. 156.

ubogich miejscowości, w której ta osoba ma swe zamieszkanie; gdyby zaś nie było uzasadnienia do przyjęcia zamieszkania na obszarze obowiązywania niniejszej ustawy lub gdyby ono nie było wiadomem, do funduszu ubogich miejsca siedziby Sądu, który karę nałożył

*) *W razie niemożności zapłaty należy grzywnę zamienić na zamknięcie. Czas zamknięcia oznacza Sąd; zamknięcie nie może jednak trwać dłużej jak dziesięć dni. Przeciw pełnomocnikom ze stanu adwokatów, kandydatów adwokackich, notarjuszy, kandydatów notarjalnych i urzędników publicznych, którzy występują jako pełnomocnicy w wykonaniu swego urzędu, zamiana na zamknięcie niema miejsca.*

Zarządzenia karne należy wykonać z urzędu.

Tytuł ósmy.

Odpoczynek niedzielny i ferje sądowe.

§ 221. Nie wolno odbywać audjencji w niedziele i w dniu Bożego Narodzenia. Na inny dzień świąteczny wolno wyznaczyć audjencję tylko w razie niebezpieczeństwa zwłoki.

Które dnie uważać należy po myśli niniejszej ustawy za świąteczne, zostanie postanowionem w drodze rozporządzenia.

§ 222. Ferje sądowe trwają sześć tygodni. Początek tychże zostanie dla poszczególnych krajów koronnych**) oznaczony w drodze rozporządzeń.

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914. Dz. u. p. Nr. 118.

** obecnie dzielnic, które należały do b. zaboru austrjackiego tj. Małopolska i Śląsk Cieszyński.

§ 223. Podczas ferji sądowych odbywają się audjencje i zapadają rozstrzygnienia tylko w sprawach ferjalnych. *W innych sprawach można odbywać tylko pierwszą audjencję i czynności procesowe określone w § 239*).*

Ferje sądowe nie mają wpływu na postępowanie upominawcze ani na postępowanie egzekucyjne z włączeniem rozprawy nad rozdziałem ceny kupna.

§ 224. Sprawami ferjalnemi są:

1. spory wekslowe;

2. procesy, w których prowadzi się spór o dalsze prowadzenie rozpoczętej budowy;

3. spory z powodu naruszenia posiadania rzeczy i praw, jeżeli żądanie skargi skierowane jest jedynie na ochronę i przywrócenie ostatniego faktycznego posiadania;

4. spory o wypowiedzenie, oddanie i odebranie dzierżawionych lub najętych rzeczy, mieszkań lub ubikacji, tudzież takich rzeczy, które odstąpiono do użytku za czynsz w owocach (§ 1103 u. c.);

5. spory z kontraktu służbowego i najmu pracy między służbodawcami a służącymi lub innemi osobami pozostającemi w stosunku służbowym, między gospodarzami rolnymi i lasowymi a ich pomocnikami lub najemnikami dziennymi, rolnymi lub lasowymi, między posiadaczami zakładów górniczych i wszelkimi innymi pracodawcami a zatrudnionymi w ich zakładach kierownikami robót, pomocnikami, robotnikami albo uczniami, jakoteż spory ze stosunku służbowego załogi okrętowej;

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

6. spory między gospodarzami, szyprami, flisakami albo przewoźnikami z jednej, a gośćmi, podróżnymi lub dającymi zlecenia z drugiej strony, o zobowiązania wynikające z ich wzajemnych stosunków;

7. wszelkie inne spory o roszczenia majątkowe, gdy przedmiot sporu w pieniądzach lub wartości pieniężnej nie przewyższa kwoty *stu złotych**);

8. wnioski o dozwolenie, ograniczenie lub zniesienie tymczasowych zarządzeń.

Naczelnik Sądu jakoteż przewodniczący senatu, któremu daną sprawę przydzielono, może nadto uznać także inne sprawy od wypadku do wypadku za ferjalne, o ile one wymagają szybkiego załatwienia. Takie zarządzenie nie może być zaczepione żadnym środkiem prawnym.

**) § 225. *Jeżeli początek ferji sądowych przypada podczas biegu czasokresu, albo jeżeli początek czasokresu przypada na ferje sądowe, czasokres przedłuża się o cały czas ferji sądowych albo o część tego czasu, pozostałą jeszcze w chwili rozpoczęcia czasokresu.*

Rozpoczęcie ferji sądowych nie ma wpływu na początek i upływ czasokresów w sprawach ferjalnych, czasokresów koniecznych w postępowaniu wskutek środków prawnych przeciw wyrokom zaocznym i na podstawie uznania, czasokresów do wniosku o zezwolenie na przywrócenie do stanu poprzedniego oraz czasokresów do wniesienia zarzutów w postępowaniu nakazowem.

---

*) Rozp. Rady Min. z dnia 18. lutego 1924 Dz. u. R. P. poz. 156.

**) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

CZĘŚĆ DRUGA.

O postępowaniu przed Trybunałami pierwszej instancji.

Rozdział pierwszy.

O postępowaniu do wyroku.

Tytuł pierwszy.

Skarga, odpowiedź na skargę, postępowanie przygotowawcze i rozprawa sporna.

Skarga.

§ 226. Skarga, którą należy podać za pomocą pisma przygotowawczego, ma zawierać pewne oznaczone żądanie, tudzież przedstawić szczegółowo, w krótkości i wyczerpująco fakta, na których opiera się roszczenie powoda w sprawach głównych i ubocznych, i tak samo oznaczyć szczegółowo i dokładnie dowody, jakimi powód podczas rozprawy zamierza się posługiwać w celu wykazania prawdziwości swych twierdzeń faktycznych.

Jeżeli właściwość Sądu, do którego powód się odniósł, zależy od wartości przedmiotu spornego, a skarga nie opiewa na sumę pieniężną, należy zamieścić w niej także potrzebne dane co do wartości przedmiotu. Jeżeli skarga dotyczy jakiego przedmiotu należącego do sądownictwa handlowego, morskiego lub górniczego, lecz została wniesioną do Trybunału, któremu przysługuje nie tylko takie odrębne sądownictwo, lecz także i ogólne, należy przy wymienieniu Sądu uwidocznić, iż stawia się wniosek na przeprowadzenie rozprawy przed sena-

tem handlowym, albo przed senatem przeznaczonym do wykonywania sądownictwa w sprawach górniczych. Zresztą należy stosować do skargi ogólne przepisy o pismach przygotowawczych.

§ 227. Więcej roszczeń powoda przeciw temu samemu pozwanemu, chociażby nie stały ze sobą w żadnym związku faktycznym lub prawnym, można dochodzić w jednej i tej samej skardze, jeżeli dla tych wszystkich roszczeń Sąd procesowy jest właściwym, a jeden i ten sam rodzaj postępowania dopuszczalnym.

*) *Roszczenia, które należą do sędziego samoistnego, można połączyć także z roszczeniami, należącemi do senatu. Do rozpoznania takich, jedną skargą objętych, roszczeń powołany jest senat.*

Jeżeli jedną skargą objęto więcej roszczeń, z których każde nie przekracza kwoty lub wartości 2.500 złotych, sędzia samoistny przeprowadzi rozprawę i rozstrzygnie spór także wtedy, jeżeli suma roszczeń przekracza kwotę lub wartość 2.500 złotych.

§ 228. Można wnieść skargę o ustalenie istnienia lub nieistnienia pewnego stosunku prawnego lub prawa, o uznanie prawdziwości pewnego dokumentu lub ustalenie jego nieprawdziwości, jeżeli powód ma w tem interes prawny, by ten stosunek prawny lub prawo, albo też prawdziwość została zaraz ustaloną wyrokiem sądowym.

§ 229. Już w skardze można postawić wniosek:

1. ażeby pozwanemu razem z wezwaniem do pierwszej audjencji lub do ustnej rozprawy spornej polecić,

*) Ust. z dnia 9. marca 1920 Dz. u. R. P. poz. 144. wzgl. rozp. Rady Min. z dnia 18. lutego 1924 Dz. u. R. P. poz. 156.

by do rozprawy przyniósł ze sobą pewne dokładnie oznaczyć się mające dokumenty, rzeczy wywiadowcze lub przedmioty naoczni, które powodowi zdają się być potrzebne do prowadzenia dowodu, a znajdują się w posiadaniu pozwanego;

2. aby wydano potrzebne zarządzenia, by na pierwszą audjencję lub na ustną rozprawę sporną sprowadzono zawczasu potrzebne przypuszczalnie do prowadzenia dowodu dokumenty przechowane u władzy publicznej lub u notarjusza, rzeczy wywiadowcze lub przedmioty naoczni, które również należy dokładnie oznaczyć;

3. ażeby wymienionych w skardze na stwierdzenie faktycznych twierdzeń świadków zawezwano na pierwszą audjencję lub do ustnej rozprawy spornej.

Do wniosku pod l. 2 należy tylko wtedy się przychylić, jeżeli strona wedle istniejących przepisów ustawowych nie może postarać się o odnośne dokumenty, rzeczy wywiadowcze lub przedmioty naoczni bez współudziału Sądu, lub jeżeli władza albo notarjusz bez uzasadnionego powodu odmówili jej wydania tychże.

Przy rozpisaniu pierwszej audjencji nie można wydawać zarządzeń co do środków dowodowych, które odnoszą się do innych kwestji, aniżeli zastrzeżonych do pierwszej audjencji.

§ 230. Na podstawie skargi ma przewodniczący senatu, któremu daną sprawę przydzielono, wyznaczyć audjencję do ustnej rozprawy.

Jeżeli jednak jest zapatrywania, że skarga bądź z powodu niewłaściwości Sądu, bądź dla braku zdolności procesowej, lub też dla braku potrzebnego za-

stępstwa prawnego po stronie powoda lub pozwanego nie jest dopuszczalną, winien zasięgnąć uchwały senatu co do tego, czy należy wyznaczyć audjencję lub wydać zarządzenie po myśli § 6 czy też odrzucić skargę jako nie nadającą się do wyznaczenia audjencji.

§ 231. Pierwszą audjencję należy z uwzględnieniem czasu, jaki przypuszczalnie będzie potrzebnym do doręczenia skargi, wyznaczyć w ten sposób, by między doręczeniem a audjencją było mniej więcej czternaście dni czasu.

Jeżeli pobyt pozwanego nie jest znanym, można pierwszą audjencję w miarę okoliczności wyznaczyć na czas późniejszy, natomiast w przypadkach nagłych, gdy pozwany przebywa w miejscu siedziby Sądu albo też może do tego miejsca przybyć łatwo w krótkim czasie, można na wniosek wyznaczyć audjencję wcześniej, a w razie potrzeby nawet tak, by między doręczeniem a audjencją było tylko dwadzieścia cztery godzin czasu.

Stan sprawy wiszącej.

§ 232. Sprawę uważa się za zawisłą w Sądzie od chwili doręczenia pisma skargi pozwanemu (stan sprawy wiszącej). Do utrzymania czasokresu jakoteż do przerwy biegu czasokresu wystarczy wniesienie skargi do Sądu, o ile czego innego nie przepisano.

Jeżeli strona dopiero w ciągu procesu podniesie jakie roszczenie, rozpoczyna się co do tego roszczenia stan sprawy wiszącej z chwilą, gdy strona podniosła je na ustnej rozprawie.

§ 233. Stan sprawy wiszącej ma ten skutek, że jak długo on trwa, nie można o dochodzone roszcze-

nie prowadzić sporu ani w tym samym, ani w żadnym innym Sądzie. Skargę wniesioną o to samo roszczenie w czasie, gdy sprawa zawisła, należy odrzucić na wniosek lub z urzędu.

Po zaistnieniu stanu sprawy wiszącej, może pozwany przy zachodzących innych warunkach co do właściwości Sądu skargi wzajemnej, wnosić skargę wzajemną do Sądu skargi tak długo, dopóki rozprawa w pierwszej instancji nie zostanie zamkniętą.

§ 234. Pozbycie rzeczy lub wierzytelności, będącej w sporze, niema żadnego wpływu na proces. Nabywca nie ma prawa bez zgody przeciwnika wstąpić do procesu w charakterze strony głównej.

Zmiana skargi.

§ 235. Zanim sprawa u Sądu zawisła, służy powodowi zawsze prawo do zmiany skargi wniesionej do Sądu, a wszczególności do takiego rozszerzenia żądania skargi, które nie uchyla właściwości Sądu procesowego.

Później, gdy już sprawa wisi, potrzebuje powód do tego zezwolenia przeciwnika; zezwolenie takie należy przyjąć za istniejące, jeżeli pozwany rozprawia nad zmienioną skargą, nie podnosząc przeciw zmianie zarzutu.

Sąd może jednak dopuścić taką zmianę nawet po chwili, gdy sprawa u Sądu zawisła i mimo zarzutu przeciwnika, jeżeli nie zachodzi obawa, że zmiana pociągnie za sobą znaczne utrudnienie lub przewleczenie rozprawy.

Nie należy poczytać za zmianę skargi, jeżeli powód, nie zmieniając zasady skargi, zmienia, uzupełnia, wyjaśnia albo prostuje faktyczne zapodania skargi lub ofiarowane w niej dowody, albo gdy również bez zmiany zasady skargi ogranicza żądanie skargi w sprawie głównej lub co do żądań ubocznych, lub też jeżeli zamiast przedmiotu pierwotnie żądanego, żąda innego przedmiotu lub swego w tem interesu.

Wniosek wpadkowy na ustalenie.

§ 236. Aż do zamknięcia ustnej rozprawy, na którą zapada wyrok, może powód bez zezwolenia pozwanego postawić wniosek, by pewien stosunek prawny, albo prawo, które w ciągu procesu stało się spornem, a od którego istnienia lub nieistnienia rozstrzygnienie żądania skargi w całości lub w części zawisło, zostało ustalonem w wyroku zapadającym na skargę lub mającym się wydać jeszcze przedtem.

Postanowienie to nie ma zastosowania, jeżeli nad przedmiotem tego nowego wniosku możnaby rozprawiać tylko w osobnem, dla tego rodzaju spraw wyłącznie przepisanem postępowaniu, albo jeżeli przepisy o przedmiotowej właściwości Sądu stoją na przeszkodzie wydaniu rozstrzygnienia, na które wniosek postawiono.

Cofnięcie skargi.

§ 237. Bez zgody pozwanego można cofnąć skargę tylko do rozpoczęcia pierwszej audjencji, a gdyby pozwany na niej się nie jawił, także jeszcze podczas pierwszej audjencji. *Jeżeli równocześnie nastąpi zrzeczenie się roszczenia, można skargę cofnąć bez zgody*

pozwanego aż do końca ustnej rozprawy kontradyktoryjnej).*

Cofnięcie skargi następuje zapomocą pisma, które ma być doręczonem pozwanemu, albo przez oświadczenie podczas ustnej rozprawy. Doręczenie pisma następuje na podstawie zarządzenia przewodniczącego bez poprzedniej uchwały senatu.

Cofnięcie skargi ma ten skutek, iż skargę należy uważać za niewniesioną a powód winien zwrócić pozwanemu wszystkie koszta, co do których pozwany nie został już prawomocnie skazany na ich ponoszenie. *Wniosek na przyznanie zwrotu kosztów rozstrzyga senat uchwałą, jeżeli skarga zostanie cofniętą przy ustnej rozprawie. Oznaczenie kwoty kosztów można poruczyć członkowi senatu*).*

Cofniętą skargę można wnieść na nowo, jeżeli powód przy jej cofnięciu nie zrzekł się dochodzonego w niej roszczenia.

§ 238. Skutki prawne, określone w § 237, następują także wtedy, gdy jaka skarga ma być uznaną za cofniętą na mocy postanowień niniejszej ustawy.

Pierwsza audjencja.

§ 239. Pierwsza audjencja odbywa się przed przewodniczącym senatu lub przed wyznaczonym przez niego członkiem senatu.

Pierwsza audjencja przeznaczoną jest do przedsięwzięcia próby ugodowej, do zgłoszenia zarzutów niedopuszczalności drogi sądowej, niewłaściwości Sądu,

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914. Dz. u. p. Nr. 118.

stanu sprawy wiszącej i sprawy prawomocnie osądzonej, jakoteż do przyjęcia oświadczenia ze strony wymienionego auktora. Na pierwszej audjencji należy dalej postawić wniosek na danie zabezpieczenia kosztów procesowych; również można na pierwszej audjencji załatwić sprawę sporną wyrokiem na zasadzie uznania lub zrzeczenia się albo na skutek zaoczności, lub powód może postawić wniosek na zezwolenie na zmianę skargi.

Nad wnioskiem na danie zabezpieczenia kosztów procesowych lub na pozwolenie na zmianę skargi, jakoteż nad wnioskiem postawionym na pierwszej audjencji przez stronę na odrzucenie skargi z powodu niezdolności procesowej jednej ze stron spór wiodących lub też z powodu, że osobie działającej w charakterze zastępcy prawnego brak do tego upoważnienia, należy zaraz na pierwszej audjencji przeprowadzić rozprawę i wydać rozstrzygnienie. Także z urzędu można zarządzić na pierwszej audjencji zbadanie tych ostatnich punktów lub też niewłaściwości Sądu, która nieda się usunąć wyraźnym układem stron i na tej podstawie wydać uchwałę na zastanowienie postępowania.

Wszelkie inne przytoczenia są na pierwszej audjencji wykluczone.

§ 240. Zarzut niewłaściwości Sądu musi być zgłoszony na pierwszej audjencji.

Po odbyciu pierwszej audjencji może być niewłaściwość Sądu tylko o tyle uwzględnioną, o ile chodzi o niewłaściwość, która nie może być usuniętą na podstawie wyraźnego układu stron.

Niedopuszczalność drogi sądowej, stan sprawy

wiszącej i prawomocność wyroku, tyczącego się danej sprawy, należy w każdym czasie uwzględniać z urzędu.

§ 241. Jeżeli wskutek oświadczenia, złożonego przez wymienionego auktora, przyjdzie na pierwszej audjencji między uczestnikami odnośnej sprawy do porozumienia co do objęcia procesu przez auktora, natenczas ma przewodniczący albo sędzia wyznaczony do odbycia pierwszej audjencji wydać na odpowiedni wniosek zaraz na audjencji uchwałę zwalniającą pozwanego od skargi.

§ 242. Jeżeli odroczenie pierwszej audjencji nastąpiło z przyczyny okoliczności, która stanęła na przeszkodzie pozwanemu w jawieniu się na czas albo przeszkodziła mu w zgłoszeniu tych zarzutów i wniosków, dla których pierwsza audjencja jest przeznaczoną, w takim razie postanowienia o pierwszej audjencji znajdują zastosowanie także do audjencji odroczonej.

Odroczona audjencja odbywa się również przed przewodniczącym senatu, albo przed wyznaczonym przez niego członkiem senatu.

Odpowiedź na skargę.

§ 243. Jeżeli wedle wyników pierwszej audjencji okaże się konieczność zarządzenia rozprawy spornej, ma sędzia, któremu powierzono odbycie pierwszej audjencji, polecić pozwanemu zaraz na audjencji we formie uchwały, by wniósł odpowiedź na pismo zawierające skargę i naznaczyć do tej odpowiedzi czasokres stosowny do okoliczności poszczególnego przypadku nie przekraczający czterech tygodni. Od tej uchwały niema osobnego środka prawnego.

Odpowiedź ma nastąpić za pomocą pisma przygotowawczego. O ile tymczasem Sąd nie zarządził już osobnej rozprawy nad podniesionymi ze strony pozwanego zarzutami niedopuszczalności drogi sądowej, stanu sprawy wiszącej lub sprawy prawomocnie osądzonej, winien pozwany w piśmie, które ma wnieść, przytoczyć w szczególności także okoliczności służące na poparcie tych zarzutów i określić dowody na ich wykazanie.

W piśmie tem może pozwany postawić także jeden lub więcej wniosków wymienionych w § 229, albo wniosek na wdrożenie postępowania przygotowawczego przed sędzią wyznaczonym.

Wdrożenie rozprawy spornej.

§ 244. Po wniesionej na czas odpowiedzi na skargę winien przewodniczący senatu, któremu daną sprawę przydzielono, w razie gdy postawiono wniosek na wdrożenie postępowania przygotowawczego lub gdy sam uzna je za wskazane lub odpowiadające celowi, zasięgnąć w tej mierze uchwały senatu, w przeciwnym razie wyznaczyć audjencję do ustnej rozprawy spornej.

To ostatnie ma nastąpić także wówczas, gdy senat uchwali odmówić wdrożeniu postępowania przygotowawczego.

Postępowanie przygotowawcze.

§ 245. W celu przygotowania ustnej rozprawy spornej można zarządzić postępowania przed sędzią wyznaczonym:

1. w sporach, w których chodzi o rzetelność ra-

chunku, o działy majątkowe lub podobne stosunki, w których potrzeba rozprawiać nad znaczną ilością spornych roszczeń lub roszczeń wzajemnych i zarzutów;

2. jeżeli to, co przytoczono w pismach przygotowawczych pod względem faktycznym, jest takiej objętości lub tego rodzaju, że w celu przyspieszenia i uproszczenia ustnej rozprawy spornej okazuje się wskazanem, ażeby je najpierw uporządkowano i przejrzano;

3. jeżeli strony dla sprawdzenia faktów zaprzeczonych, a zdających się być stanowczymi, powołują się na dowody, które podczas ustnej rozprawy spornej przed Sądem procesowym niemogą być przeprowadzone, lub gdy można przypuszczać, że przeprowadzenie ich utrudniłoby znacznie ustną rozprawę sporną lub spowodowałoby niestosunkową zwłokę, w szczególności, jeżeli strony powołują świadków nie mieszkających ani w siedzibie Sądu procesowego ani w jego pobliżu, albo jeżeli przesłuchanie wskazanych świadków na miejscu poza rozprawą zdaje się przyczynić do wykrycia prawdy.

§ 246. Nawet po wyznaczeniu audjencji do ustnej rozprawy spornej może senat na wniosek powoda zarządzić wdrożenie postępowania przygotowawczego, jeżeli wniosek ten postawiono w ciągu tygodnia po doręczeniu odpowiedzi na skargę.

Gdy konieczność przeprowadzenia dowodów wymienionych w § 245 l. 3 okaże się dopiero w ciągu ustnej rozprawy spornej, może senat po przesłuchaniu stron odesłać każdej chwili cały spór albo jeden lub kilka samoistnych punktów spornych do postępowania przygotowawczego przed sędzią wyznaczonym, jeżeli takie zarządzenie ułatwi prawdopodobnie ustalenie stanu spra-

wy lub przyczyni się do przyspieszenia załatwienia procesu, a przez to przypuszczalnie nie nastąpi zwiększenie kosztów.

§ 247. O wdrożeniu postępowania przygotowawczego rozstrzyga senat z wyjątkiem przypadku, przytoczonego w § 246 ust. 2, bez poprzedniej ustnej rozprawy. Przed powzięciem uchwały może jednak senat przeprowadzić wszelkie dochodzenia potrzebne dla swej informacji. Uchwały zarządzające postępowanie przygotowawcze lub odmawiające wnioskowi na jego wdrożenie nie mogą być zaczepione rekursem.

W uchwale zarządzającej postępowanie przygotowawcze należy zarazem wymienić sędziego wyznaczonego, przed którym to postępowanie ma się odbyć. Gdyby tenże został przeszkodzony w wykonaniu polecenia, ma naczelnik Trybunału wyznaczyć innego członka Sądu do przeprowadzenia postępowania przygotowawczego.

§ 248. Audjencję do postępowania przygotowawczego, a w razie odroczenia każdą dalszą audjencję rozpisuje sędzia wyznaczony i podaje do wiadomości stronom lub ich zastępcom.

Także w postępowaniu przed sędzią wyznaczonym muszą strony być zastąpione przez adwokatów.

§ 249. W postępowaniu przygotowawczem ma sędzia wyznaczony wszystkie wymienione w §§ 180 do 185 uprawnienia i obowiązki przewodniczącego. Może urządzić przeprowadzenie dowodów dopuszczalnych w postępowaniu przygotowawczem i albo sam to wykonać, albo zlecić wykonanie sędziemu wezwanemu. Podczas przeprowadzenia dowodu służą mu w szcze-

gólności także uprawnienia, jakie w postępowaniu przed Trybunałami wykonuje przewodniczący przy przeprowadzeniu dowodów przed Sądem orzekającym. Podobnie należy do tego sędziego wyznaczonego wypełnienie obowiązków przewodniczącego co do badania aktów przeprowadzenia dowodu nadesłanych przez sędziego wezwanego.

Przesłuchanie stron pod przysięgą w postępowaniu przygotowawczem nie może mieć miejsca.

§ 250. Jeżeli jaki proces z pomiędzy wymienionych w § 245. l. 1, odesłano do postępowania przytowawczego, należy w tem postępowaniu rozprawiać ustnie z osobna nad poszczególnemi podniesionemi przez strony roszczeniami i roszczeniami wzajemnemi, środkami zaczepnymi i obronnymi, wytknięciami i wyjaśnieniami, a to w porządku oznaczyć się mającym przez sędziego wezwanego. Na podstawie tej rozprawy należy w protokole ustalić:

1. jakie roszczenia i roszczenia wzajemne podniesiono i jakie środki zaczepne i obronne powołano;

2. które z tych roszczeń, roszczeń wzajemnych, środków zaczepnych i obronnych są sporne, a które nie zostały zaprzeczone;

3. odnośnie do tego, co zostało zaprzeczonem, należy przedstawić cały stan sprawy wynikający z wywodów stron, z podaniem środków dowodowych powołanych przez stronę, podniesionych zarzutów przeciw dowodom i oświadczeń złożonych co do tych środków dowodowych i zarzutów przeciw dowodom.

Sędzia wyznaczony ma zarazem postarać się, by strony przedłożyły dokumenty, na które się względem

zaprzeczonych twierdzeń powołały, a co do których okazało się z rozprawy, że mogą przydać się dla celów dowodowych; w miarę przepisów niniejszej ustawy winien też sprowadzić owe dokumenty. To samo stosuje się do rzeczy wywiadowczych, przydatnych dla przeprowadzenia dowodu, i do przedmiotów oględzin przeznaczonych do naocznego zbadania, które dadzą się sprowadzić do Sądu. Dowody przeprowadzają się w postępowaniu przygotowawczem tylko wtedy, jeżeli co do tych dowodów zachodzi jedna z okoliczności przytoczonych w § 245 l. 3. albo też gdy przeprowadzenie dowodu jest koniecznem celem jego zabezpieczenia.

§ 251. Jeśli spór jaki ze względu na treść faktycznych twierdzeń (§ 245 l. 2), przekazano do postępowania przygotowawczego winien sędzia wyznaczony przez przesłuchanie stron lub w drodze ustnej rozprawy zbadać całkowity stan sprawy pod względem wszystkich wedle treści pism przygotowawczych zaprzeczonych roszczeń, środków zaczepnych i obronnych i ustalić ten stan sprawy w protokole z przytoczeniem środków dowodowych, zarzutów podniesionych przeciw dowodom i oświadczeń złożonych przez strony co do tych dowodów i zarzutów przeciw dowodom. Prócz tego ma sędzia wyznaczony przygotować postępowanie dowodowe przed Sądem orzekającym stosownie do postanowień § 250 ustęp ostatni.

§ 252. W postępowaniu przygotowawczem nie można wychodzić poza roszczenia i roszczenia wzajemne podniesione w pismach przygotowawczych, ale strony mogą przed sędzią wyznaczonym w celu uza-

sadnienia lub zwalczenia tych roszczeń przytoczyć także takie faktyczne twierdzenia i zaofiarować takie dowody, jakie w pismach przygotowawczych nie były jeszcze naprowadzone.

Badania, protokolarne ustalenia i przeprowadzenia dowodów w postępowaniu przygotowawczem mają obejmować także okoliczności przytoczone celem uzasadnienia zarzutów niedopuszczalności drogi sądowej, niewłaściwości Sądu, sprawy wiszącej i sprawy prawomocnie osądzonej, o ile Sąd nie zarządził osobnej rozprawy nad tymi zarzutami.

O ile ustalić się mające w protokole twierdzenia, oświadczenia i ofiarowane dowody stron zawarte są we wniesionem do Sądu piśmie znajdującem się u sędziego wyznaczonego, należy zastąpić protokołowanie przez powołanie się na to pismo.

Jeżeli w postępowaniu przygotowawczem przeciwnik uznał jakie roszczenie na audjencji, nie potrzeba protokołować treści odbytej ewentualnie poprzednio rozprawy, odnoszącej się do uznanego roszczenia.

§ 253. Jeżeli postępowanie przygotowawcze zarządzono w celu przeprowadzenia dowodu (§ 245 l. 3), winien sędzia wyznaczony zbadać przedewszystkiem zapomocą przesłuchania stron stan sprawy o tyle, o ile znajomość tego stanu jest konieczną, by był w możności kierować zleconem sobie przeprowadzeniem dowodu i by je mógł wykonać z taką dokładnością, jak tego w danym przypadku wymaga cel ułatwienia i umożliwienia zbadania prawdziwego stanu rzeczy przy ustnej rozprawie spornej Wynik tego przesłuchania należy ustalić w protokole (§ 252 ustęp 3). Sędzia wyznaczo-

ny ma ograniczyć się do przeprowadzenia tych dowodów, dla których sprawę przekazano do postępowania przygotowawczego.

§ 254. Jeżeli strona przed sędzią wyznaczonym nie jawiła się na jakiej audjencji, która nie była przeznaczoną wyłącznie do przeprowadzenia dowodu, należy wywody jawiącej się strony ustalić w protokole w miarę przepisów co do postępowania przygotowawczego, w danym przypadku obowiązujących i wyznaczyć ponowną audjencję. Do tej audjencji należy zawezwać stronę, która na poprzedniej audjencji nie stanęła, a to na wniosek przeciwnika i przy tem udzielić jej odpisu protokołu oraz zapowiedzieć skutki połączone z powtórnem niejawieniem się.

Gdyby strona także na tej powtórnej audjencji nie stanęła, wówczas należy przyjąć faktyczne twierdzenia strony jawiącej się, zawarte w doręczonym odpisie protokołu za prawdziwe, a strona, która nie stanęła, nie może już więcej składać dodatkowo oświadczeń co do ofiarowanych lub przedłożonych środków dowodowych.

§ 255. Przeciw zarządzeniom i uchwałom, wydanym przez sędziego wyznaczonego w ciągu postępowania przygotowawczego, które wedle postanowień niniejszej ustawy mogą być zaczepiane osobnymi środkami prawnymi, można szukać pomocy u przewodniczącego senatu, któremu daną sprawę przydzielono. Odnośny wniosek można postawić ustnie. Przed rozstrzygnieniem należy sędziemu wyznaczonemu dać sposobność do oświadczenia się; można także wdrożyć przedtem inne dochodzenia.

Również ma przewodniczący na doniesienie jednej ze stron lub z urzędu zarządzić uchylenie zachodzącej ewentualnie zwłoki w załatwieniu postępowania przygotowawczego.

Od rozstrzygnień przewodniczącego niema żadnego środka prawnego.

Odrzucone przez sędziego wyznaczonego wnioski na przeprowadzenie dowodu lub dostarczenie dokumentów, rzeczy wywiadowczych i przedmiotów oględzin mogą być ponowione przed Sądem procesowym.

§ 256. Po ukończeniu postępowania przygotowawczego, które należy o ile możności przyspieszyć, należy udzielić przewodniczącemu senatu, przed którym ma się odbyć rozprawa sporna, wszystkie akta, a w szczególności także wszystkie podczas postępowania przygotowawczego spisane protokoły, tudzież przedłożone lub wydane sędziemu wyznaczonemu dokumenty dowodowe, przedmioty wywiadowcze i przedmioty oględzin. O ile ani przewodniczący, ani na jego wniosek senat nie zarządzi na posiedzeniu niejawnem uzupełnienia postępowania przygotowawczego, ma przewodniczący z urzędu wyznaczyć audjencję do ustnej rozprawy.

Od uchwały na uzupełnienie postępowania przygotowawczego środek prawny jest niedopuszczalny.

Ustna rozprawa sporna.

§ 257. Audjencję do ustnej rozprawy spornej wyznaczyć należy w ten sposób, by strony, licząc od doręczenia wezwania, miały conajmniej ośm dni czasu do przygotowania się do rozprawy spornej.

Przy wyznaczeniu audjencji ma przewodniczący

wydać zarazem potrzebne zarządzenie na wnioski postawione po myśli § 229 w piśmie przygotowawczem, chyba, że wnioski te zostały już załatwione przy wyznaczeniu pierwszej audjencji albo przez wdrożenie postępowania przygotowawczego. Od tych zarządzeń niema żadnego środka prawnego; strona może jednak wnioski nieuwzględnione przez przewodniczącego ponowić podczas ustnej rozprawy spornej. Podobnie wolno stronom przedstawić podczas ustnej rozprawy spornej swe ewentualne zarzuty przeciw zarządzeniom przewodniczącego, wydanym na tego rodzaju wnioski.

O zarządzeniach i uchwałach, wydanych na wymienione w poprzednim ustępie wnioski, należy bezzwłocznie zawiadomić także przeciwnika strony, która wniosek postawiła.

§ 258. Jeżeli rozprawę sporną rozpisano bez poprzedniego postępowania przygotowawczego, mogą strony w czasie między rozpisaniem a rozpoczęciem rozprawy spornej udzielić sobie za pomocą osobnych pism przygotowawczych wiadomości o niezawartych jeszcze w skardze lub w odpowiedzi na skargę wnioskach, środkach zaczepnych i obronnych, twierdzeniach i dowodach, z jakimi zamierzają wystąpić podczas rozprawy spornej. Pod tym samym warunkiem i w tym samym czasie mogą jeszcze strony stawiać wnioski po myśli § 229 za pomocą pisma przygotowawczego lub do protokołu sądowego. Przewodniczący winien co do tego wydać bezzwłocznie zarządzenia, uznane za potrzebne (§257).

Jeżeli w ten sposób zapowiedziano do rozprawy spornej dowody, co do przeprowadzenia których zachodzą warunki z § 245 l. 3, może Sąd wyznaczoną au-

djencję natychmiast odwołać i orzec odesłanie sprawy do postępowania przygotowawczego przed sędzią wyznaczonym (§ 247).

*) *Pisma przygotowawcze w ustępie 1. wymienione należy podać tak wcześnie, ażeby przed pierwszą ustną rozprawą mogły być doręczone stronie przeciwnej. Po pierwszej rozprawie mogą być wnoszone tylko pisma określające nowe środki dowodowe lub też sposób przeprowadzenia dowodu na okoliczności już przytoczone, jeżeli strona na rozprawie tego uczynić nie mogła* (§§ 179 i 181).

Pisma, wniesione za późno, lub zawierające wyłącznie wywody prawne, będą odrzucone z urzędu.

§ 259. Rozprawa sporna odbywa się według ogólnych przepisów o ustnej rozprawie; obejmuje ona także przeprowadzenie dowodów i roztrząsanie wyników tychże. Podczas ustnej rozprawy spornej może pozwany, nie potrzebując na to zgody powoda, postawić wniosek na ustalenie po myśli § 236.

§ 260. Strona, która podniosła jeden z zarzutów wymienionych w § 239 ustęp 2, niema z tego powodu prawa odmawiać wdania się w rozprawę w sprawie głównej. Senat może jeszcze przed ustną rozprawą sporną zarządzić osobną rozprawę nad tego rodzaju zarzutami, w tym razie należy równocześnie wyznaczyć z urzędu audjencję do rozprawy nad zarzutem.

Co do tych zarządzeń obowiązują przepisy § 192.

Powyższe przepisy należy stosować także wtedy, jeżeli strona dopiero podczas ustnej rozprawy spornej

*) Ust. z dnia 9. marca 1920 Dz. u. Rz. P. poz. 144.

podniesie niedopuszczalność drogi sądowej, niewłaściwość Sądu, stan sporu wiszącego, albo że na roszczenie skargi istnieje już wyrok prawomocny (§ 240). Strona nie może z tego powodu odmówić dalszego udziału w rozprawie nad sprawą główną.

§ 261. O zarzutach i wnioskach podniesionych z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, niewłaściwości Sądu, sprawy wiszącej lub prawomocnie osądzonej, należy rozstrzygać po poprzedniej ustnej rozprawie. Rozstrzygnienie zapada we formie uchwały; jeśli jednak nad tymi zarzutami i wnioskami rozprawiono łącznie ze sprawą główną, w takim razie nie należy wygotowywać osobno rozstrzygnienia, którym zarzuty te i wnioski odrzucono, lecz zamieścić je w rozstrzygnieniu wydanem w sprawie głównej.

Jeżeli takiemu zarzutowi lub wnioskowi odmówiono wprawdzie na ustnej rozprawie spornej, ale na podstawie osobnej rozprawy, może senat w ogłoszeniu uchwały zarządzić na wniosek lub z urzędu, by rozprawa w sprawie głównej została natychmiast podjętą. W tym przypadku nie należy wygotowywać osobno ogłoszonego rozstrzygnienia co do dopuszczalności drogi sądowej, właściwości Sądu, sprawy wiszącej lub prawomocnie osądzonej, lecz zamieścić również w rozstrzygnieniu, które zapadnie w sprawie głównej. Od zarządzenia podjęcia rozprawy w sprawie głównej niema żadnego środka prawnego.

O ile orzeczenie w sprawie dopuszczalności drogi sądowej, właściwości, sprawy wiszącej lub prawomocnego osądzenia zamieszczono w rozstrzygnieniu sprawy głównej, można je zaczepiać tylko za pomocą

środka prawnego, jaki można wnieść przeciw rozstrzygnieniu w sprawie głównej.

Jeżeli jeden z wymienionych zarzutów lub wniosków został odrzucony osobnem rozstrzygnieniem, a zaraz po tem nie przystąpiono do rozprawy w sprawie głównej, może każda strona po prawomocności tej uchwały wnosić na wyznaczenie audjencji do ustnej rozprawy spornej w sprawie głównej.

Powyższe postanowienia należy stosować także wtedy, gdy senat kwestję dopuszczalności drogi sądowej, sprawy wiszącej lub prawomocności rozstrzygnienia, zapadłego co do roszczenia skargi, poruszył z urzędu i uczynił ją przedmiotem ustnej rozprawy.

*) *Jeżeli pozwany zarzuci niewłaściwość, może powód postawić wniosek, aby Sąd w razie uwzględnienia tego zarzutu przekazał sprawę Sądowi, wymienionemu przez powoda. Wniosek ten winien Sąd uwzględnić, jeżeli nie uważa tego drugiego Sądu za widocznie niewłaściwy. To przekazanie należy połączyć z uchwałą o niewłaściwości. Przeciw tej uchwale nie ma środka prawnego z wyjątkiem orzeczenia o kosztach sporu o właściwość. Przekazanie takie nie uchyla zawiśnięcia sporu. Nową rozprawę należy przeprowadzić i wdrożyć po myśli § 138 przy użyciu protokołu rozprawy, spisanego na pierwszej rozprawie, i wszelkich innych aktów procesowych. Na tej rozprawie może pozwany podnieść zarzut niewłaściwości tylko przed wdaniem się w rozprawę co do sprawy głównej i nie może zarzutu tego oprzeć na powodach, pozostających w sprzeczności z poprzedniemi jego twierdzeniami.*

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

§ 262. Jeżeli rozprawę sporną poprzedziło postępowanie przygotowawcze według § 250 lub 251, ma jeden z członków senatu przedstawić podczas rozprawy spornej wyniki postępowania przygotowawczego na podstawie sądowych protokołów.

Na wniosek lub z urzędu można podczas rozprawy spornej odczytać w całości lub w części protokoły rozpraw, przesłuchań i przeprowadzenia dowodów, jakie miały miejsce w ciągu postępowania przygotowawczego. Odczytanie następuje przez jednego z członków senatu lub przez protokolanta.

§ 263. Strona, która w postępowaniu przygotowawczem stanęła przed sędzią wyznaczonym, a mimo wezwania sędziego zaniechała lub odmówiła złożenia oświadczenia na fakty, tudzież na oferowane dowody, nie może już więcej składać dodatkowo tego oświadczenia przy rozprawie spornej.

Jeśli rozprawę sporną poprzedziło postępowanie przygotowawcze po myśli §§ 250 i 251, może strona w razie sprzeciwu przeciwnika tylko wtedy wystąpić z nowemi roszczeniami, środkami dowodowymi i zarzutami odnoszącymi się do części sporu rozpatrywanych w postępowaniu przygotowawczem, jeżeli uprawdopodobni, że w czasie postępowania przygotowawczego nie miała wiadomości o istnieniu tych roszczeń, tudzież o nowo przedstawionych twierdzeniach, środkach dowodowych i zarzutach przeciw dowodom.

§ 264. Świadków lub znawców przesłuchanych już w postępowaniu przygotowawczem należy ponownie przesłuchać na ustnej rozprawie spornej, jeżeli senat

takie ponowne przeprowadzenie dowodu uzna za koniecznie potrzebne w celu uchylenia zarzutów zdających się być uzasadnionymi co do tego, czy dowody w postępowaniu przygotowawczem przeprowadzono dokładnie i należycie, albo też w celu zgodnego z prawdą ustalenia stanu sprawy decydującego dla rozstrzygnienia procesu.

Ustalenia w protokole.

§ 265. Przewodniczący może zarządzić by wnioski i oświadczenia, które po myśli §§ 208 i 209 mają być wciągnięte do protokołu, zostały przez stronę, która postawiła wniosek lub złożyła oświadczenie, spisane i przewodniczącemu doręczone. Chociażby przewodniczący nie zarządził przedłożenia takiego pisma, można stronom na wniosek zezwolić, by ustaliły wyżej wymienione wnioski i oświadczenia za pomocą wręczenia krótkiego pisma.

Spisanie tych wniosków i oświadczeń ma nastąpić zaraz podczas ustnej rozprawy. Wręczone przewodniczącemu pisma należy dołączyć do protokołu jako załączki.

Ustalenia spisane na zarządzenie lub za zezwoleniem należy odczytać; o tem, czy ustalenie nastąpiło należycie, orzeka senat.

Od uchwały, którą zarządzono lub dopuszczono takie pisemne ustalenie, jakoteż od uchwały zapadłej co do tego, czy takie ustalenie pisemne nastąpiło w sposób należyty, nie jest dopuszczalny żaden środek prawny.

Tytuł drugi.

Ogólne postanowienia o dowodach i przeprowadzeniu dowodów.

Dowód.

§ 266. Twierdzone przez stronę fakty nie potrzebują dowodu o tyle, o ile je przeciwnik wyraźnie przyznał w piśmie przygotowawczem, w ciągu sporu na ustnej rozprawie lub też w protokole sędziego wyznaczonego lub wezwanego. Do skuteczności sądowego przyznania faktów nie potrzeba przyjęcia tego przyznania że strony przeciwnika.

O ile przyznanie takie zostało uchylone lub ograniczone w swej skuteczności z powodu dołączonych doń przez stronę dodatków lub zastrzeżeń, tudzież jaki wpływ ma odwołanie na skuteczność przyznania, ocenia Sąd według swego uznania opartego na troskliwem rozważeniu wszystkich towarzyszących okoliczności.

W ten sam sposób ma Sąd ocenić, o ile wskutek przyznania pozasądowego odpada potrzeba dowodu.

§ 267. Czy twierdzenie faktyczne strony w braku wyraźnego przyznania przeciwnika należy uznać za przyznane, ocenia Sąd po troskliwem uwzględnieniu treści wywodów przeciwnika.

W szczególności ma Sąd w ten sposób także ocenić, czy oświadczenie strony, że czegoś nie wie lub sobie nie przypomina, ma być uważane za oświadczenie, wyłączające przyznanie, albo za zawierające w sobie przyznanie.

§ 268. Jeżeli rozstrzygnienie jest zawisłem od udowodnienia i poczytalności jakiego czynu karygodnego, związanym jest sędzia treścią wydanego w tej mierze prawomocnie skazującego orzeczenia Sądu karnego.

§ 269. Fakty, znane Sądowi notorycznie, nie potrzebują żadnego dowodu.

§ 270. Fakty, co do istnienia których ustawa ustanawia domniemanie, nie potrzebują żadnego dowodu.

Dowód przeciwieństwa o tyle jest dopuszczalnym, o ile ustawa go nie wyklucza. Dowód ten może być prowadzony także za pomocą przesłuchania stron po myśli § 371 i nast.

§ 271. Prawo obowiązujące w innem państwie, prawa zwyczajowe, przywileje i statuty wymagają dowodu tylko o tyle, o ile Sądowi nie są znane.

Przy wyśledzeniu tych norm prawnych nie jest Sąd ograniczonym do dowodów ofiarowanych przez strony: może on z urzędu wdrożyć wszelkie dochodzenia, jakie w tym celu uzna za potrzebne, a w szczególności w razie potrzeby zażądać interwencji Ministra sprawiedliwości.

§ 272. O ile w niniejszej ustawie inaczej nie postanowiono, winien Sąd przy troskliwem uwzględnieniu wyników całej rozprawy i przeprowadzonych dowodów ocenić według swego swobodnego przekonania, czy pewne faktyczne twierdzenia należy uważać za prawdziwe lub nie.

W szczególności ma Sąd w ten sposób rozstrzygnąć, jaki wpływ na osądzenie danego przypadku ma okoliczność, iż strona odmówiła odpowiedzi na pytania

postawione przez przewodniczącego, lub za pozwoleniem jego lub senatu.

W uzasadnieniu rozstrzygnienia należy podać, jakie okoliczności i rozważenia były miarodajne dla przekonania Sądu.

§ 273. Jeżeli jest pewnem, że jednej stronie należy się zwrot szkody lub interesu, albo że ona wogóle może wystąpić z pewną pretensją, ale dowód na sporną kwotę zwrócić się mającej szkody, interesu lub pretensji albo wcale nie da się przeprowadzić albo tylko z niestosunkowemi trudnościami, może Sąd na wniosek lub z urzędu, nawet z pominięciem ofiarowanego przez stronę dowodu, ustalić tę kwotę według swego swobodnego przekonania. Ustalenie tej kwoty może być poprzedzone przesłuchaniem jednej ze stron pod przysięgą na okoliczności, miarodajne dla oznaczenia tej kwoty.

Uprawdopodobnienie.

§ 274. Kto ma uprawdopodobnić pewne faktyczne twierdzenie (uprawdopodobnienie), może się w tym celu posługiwać wszelkimi środkami dowodowymi z wyjątkiem przesłuchania stron pod przysięgą. Dowód, którego bezzwłocznie przeprowadzić nie można, nie nadaje się do celu uprawdopodobnienia.

Przeprowadzenie dowodu w celu uprawdopodobnienia pewnej okoliczności nie jest związane szczególnymi przepisami, obowiązującymi przy postępowaniu dowodowem.

Przeprowadzenie dowodów.

§ 275. Ofiarowane przez strony dowody, które Sąd uważa jako nie mające znaczenia, należy wyraźnie odrzucić.

Przeprowadzenia ofiarowanych dowodów może Sąd na wniosek lub z urzędu odmówić, jeżeli nabierze przekonania, że dowody te ofiarowano jedynie w celu przewleczenia procesu.

§ 276. Dowody, które Sąd uważa za stanowcze, należy przeprowadzić w ciągu rozprawy przed Sądem orzekającym, chyba że:

1. Sąd po myśli postanowień niniejszej ustawy zarządzi przeprowadzenie dowodu poza audjencją przeznaczoną do rozprawy, albo

2. dowody zostały przeprowadzone już w postępowaniu przygotowawczem, a przy tem powtórzenie ich jest wedle przepisów niniejszej ustawy niedopuszczalnem albo Sąd uważa je za zbyteczne.

Jeżeli okaże się potrzeba przeprowadzenia dowodu poza audjencją, przeznaczoną do rozprawy, za pośrednictwem sędziego wyznaczonego lub wezwanego, wówczas ma Sąd procesowy zarządzić co potrzeba.

§ 277. Przeprowadzenie dowodów zarządza się uchwałą (uchwała na dowód). W uchwałach takich należy oznaczyć dokładnie fakty sporne, które mają być udowodnione, oraz środki dowodowe.

W dalszym ciągu sporu Sąd nie jest związany zapatrywaniem, na jakiem opierała się uchwała na dowód.

Uchwały te wymagają tylko wtedy wygotowania na piśmie, jeśli przeprowadzenie dowodu ma się odbyć

przed sędzią wyznaczonym lub wezwanym. W tym przypadku należy w pisemnem wygotowaniu zamieścić także wynikający z rozprawy stan sprawy o tyle, o ile znajomość tego będzie sędziemu potrzebną dla kierownictwa i dokładnego przeprowadzenia dowodów.

Od uchwały na dowód niema osobnego środka prawnego.

§ 278. Przeprowadzenie wszystkich dowodów, których zaraz podczas rozprawy przeprowadzić nie można, a w szczególności takich, które mają być przeprowadzone za pośrednictwem sędziego wyznacznego lub wezwanego poza audjencją przeznaczoną do rozprawy, należy zarządzić dopiero po zupełnem wyjaśnieniu stanu sprawy i za pomocą jednej i tej samej uchwały na dowód, chyba że towarzyszące okoliczności wymagają odmiennego sposobu postępowania lub też Sąd uzna inny sposób postępowania za odpowiedniejszy.

Celem rozpatrzenia wyników przeprowadzonych w ten sposób dowodów należy, o ile nie zachodzą warunki § 193 ust. 3, podjąć na nowo z urzędu rozprawę przed Sądem orzekającym. Podniesione podczas tej rozprawy nowe faktyczne twierdzenia i nowo zaofiarowane dowody mogą być na wniosek lub z urzędu uznane uchwałą za niedopuszczalne, jeżeli te nowe przedstawienia nie zostały spowodowane wynikami przeprowadzonych tymczasem dowodów i nie zostały wcześniej przedstawione w widocznym zamiarze przewleczenia procesu.

§ 279. Jeżeli dowodu nie można przeprowadzić z powodu przeszkody, o której nie wiadomo jak długo będzie trwała, albo gdy zachodzi wątpliwość, czy prze-

prowadzenie dowodu jest wykonalnem, lub gdy dowód ma być przeprowadzonym poza obszarem obowiązywania niniejszej ustawy, wówczas ma Sąd na wniosek zakreślić w uchwale na dowód pewien czasokres, po którego bezowocnym upływie rozprawa na żądanie jednej strony będzie dalej prowadzoną bez względu na zalegające przeprowadzenie dowodu.

Podczas dalszej rozprawy ustnej można później z tego dowodu zrobić użytek tylko wtedy, jeżeli przez to postępowanie nie ulegnie zwłoce.

§ 280. Sąd procesowy może na wniosek pozwolić, by przeprowadzenie dowodów zostało spisane przez jednego lub kilku zaprzysiężonych stenografów. Stenograf, który nie jest jeszcze wogóle do takiej czynności zaprzysiężony, ma złożyć przysięgę, że wszystko, co zostanie ustnie przedstawione, wiernie zapisze, a spisane należycie przełoży. Zaprzysiężenie odpada, jeżeli urzędnik sądowy zostanie ustanowiony stenografem.

Stenografów ustanawia przewodniczący na propozycję wnioskodawcy.

Przekład stenogramów na zwykłe pismo należy wręczyć w ciągu czterdziestu ośmiu godzin po sporządzeniu stenogramu przewodniczącemu lub sędziemu, który był zajęty przeprowadzeniem dowodu i dołączyć do aktów.

Jeżeli wniosek stenografowania nie został postawiony zgodnie przez obie strony, ponosi wszystkie koszta, z tego powodu urosłe, wyłącznie ta strona, która postawiła wniosek, a nawet w razie wygrania nie może żądać ich zwrotu.

§ 281. Jeżeli audjencja musi być odroczoną celem

przeprowadzenia dowodu, który ma się odbyć przed Sądem orzekającym, należy audjencję, na której dowód ma być przeprowadzony, przeznaczyć także do dalszego ciągu ustnej rozprawy.

Gdyby jednak przeprowadzenie dowodu musiało nastąpić za pośrednictwem sędziego wyznaczonego, lub wezwanego, a czas ukończenia tegoż nie dał się dokładnie oznaczyć, winien przewodniczący po nadejściu aktów przeprowadzenia dowodu i protokołu rozpisać z urzędu audjencję do dalszej rozprawy ustnej przed Sądem orzekającym i o tem strony zawiadomić.

Przeprowadzenie dowodów za pośrednictwem sędziego wezwanego lub wyznaczonego.

§ 282. Do przeprowadzenia dowodów poza audjencją przeznaczoną do rozprawy w miejscu siedziby Sądu lub jego pobliżu należy wyznaczyć jednego z członków Sądu procesowego, a to z reguły członka senatu powołanego do rozstrzygnienia sprawy.

§ 283. Pisemne wezwania, wygotowane z powodu przeprowadzenia dowodu, które ma się odbyć poza obszarem obowiązywania niniejszej ustawy, mogą być na wniosek prowadzącego dowód wręczone mu w celu udzielenia ich władzy wezwanej.

Sąd może dalej na wniosek prowadzącego dowód zezwolić, by nie wystosowywano wcale pisemnego wezwania, natomiast by upoważniono prowadzącego dowód, ażeby przedłożył dokument publiczny na odbyte przeprowadzenie dowodu, odpowiadający ustawom państwa, w którem dowód ma się przeprowadzić. Prowadzący dowód winien o ile możności zawiadomić prze-

ciwnika o miejscu i czasie przeprowadzenia dowodu tak wcześnie, by ten ostatni mógł przy przeprowadzeniu dowodu przestrzegać w sposób odpowiedni swych praw. Jeżeli zawiadomienia takiego zaniechano, ma Sąd orzekający po troskliwem rozważeniu wszelkich okoliczności rozstrzygnąć, czy i o ile prowadzący dowód ma prawo podczas ustnej rozprawy zrobić użytek z przeprowadzonych dowodów.

W obu tych przypadkach należy w uchwale na dowód zakreślić czasokres do przedłożenia aktów przeprowadzenia dowodu; bezowocny upływ tego czasokresu pociąga za sobą skutki prawne określone w § 279.

§ 284. Sędziemu, który przeprowadza dowód na skutek wyznaczenia lub wezwania, przysługują te uprawnienia, jakie wykonuje przewodniczący, gdy przeprowadzenie dowodu odbywa się przed Sądem orzekającym.

Inne sądowe polecenia, odnoszące się do przeprowadzenia dowodu, może taki sędzia wydawać o tyle, o ile nie są zastrzeżone wyraźnie Sądowi procesowemu.

§ 285. Jeżeli podczas przeprowadzeniu dowodu przed sędzią wyznaczonym lub wezwanym wyniknie spór, od załatwienia którego zależy dalszy ciąg przeprowadzenia dowodu, a sędzia, któremu przeprowadzenie dowodu powierzono, niema upoważnienia do jego rozstrzygnienia, wówczas na jego relację załatwia ten spór Sąd procesowy. Audjencję do rozprawy w tym sporze wpadkowym wyznacza Sąd procesowy z urzędu.

Jeżeli w ciągu przeprowadzenia dowodu, odbywającego się przed sędzią wyznaczonym lub wezwanym, zajdzie potrzeba wystosowania wezwania do innego Sądu w celu dokonania lub ukończenia przeprowadzenia

dowodu, wygotowuje to wezwanie bezpośrednio sędzia, któremu przeprowadzenie dowodu powierzono. Ma on również prawo wezwać inny Sąd o przeprowadzenie dowodu, jeżeli zajdą powody, z których się okazuje, że przeprowadzenie dowodu przed tym Sądem jest dla sprawy korzystniejszem.

§ 286. Przewodniczący winien zbadać protokoły i inne akta przeprowadzenia dowodu przedłożone przez sędziego wyznaczonego lub wezwanego, a gdy spostrzeże jakie braki, zarządzić potrzebne poprawki i uzupełnienia. Akta przeprowadzonych dowodów należy następnie po równoczesnem zawiadomieniu stron aż do najbliższej audjencji wyznaczonej do rozprawy ustnej wyłożyć stronom do przeglądu.

Jeżeli strona postawi w tym czasie wniosek na uchylenie poszczególnych braków przeprowadzenia dowodu lub na jego uzupełnienie, rozstrzyga o tem przewodniczący. Gdyby przez to zaszła potrzeba jakichś zarządzeń, ma je wydać również przewodniczący bezzwłocznie. Wniosek można postawić także ustnie.

Jeżeli konieczność uzupełnienia, lub powtórzenia przeprowadzonych dowodów okaże się dopiero przy ustnej rozprawie, ma Sąd wydać zarządzenia odpowiednio do stanu sprawy. Może on także zarządzić, by uzupełnienie lub powtórzenie dowodu odbyło się na rozprawie ustnej.

§ 287. Wynik przeprowadzenia dowodu, które nie odbyło się przed Sądem orzekającym, ma podczas ustnej rozprawy przedstawić w stosownej chwili przewodniczący na podstawie protokołu i innych aktów.

Jeżeli przedstawienie to wedle zapatrywania je-

dnej ze stron odbiega w istotnych punktach od treści aktów, należy na jej wniosek odczytać protokoły przeprowadzenia dowodów, tudzież inne akta tego przeprowadzenia w całej treści.

Stronom wolno powoływać się w swych wywodach na treść aktów przeprowadzenia dowodów zanim jeszcze przedstawił je przewodniczący.

Postępowanie przy przeprowadzeniu dowodów.

§ 288. Jeżeli przeprowadzenie dowodu odbywa się przed Sądem orzekającym, winien przewodniczący senatu, poza tem zaś sędzia, któremu powierzono przeprowadzenie dowodu, z urzędu dbać o wydanie potrzebnych do przeprowadzenia dowodu wezwań i wszelkich innych zarządzeń. Wyznacza on też z urzędu audjencję do przeprowadzenia dowodu.

Strony mogą też bez poprzedniego sądowego wezwania przyprowadzić ze sobą do rozprawy przed Sądem orzekającym powołanych przez siebie świadków lub te osoby, które chcą Sądowi podczas rozprawy podać jako świadków lub zaproponować na znawców.

§ 289. Strony mogą być obecne przy przeprowadzeniu dowodu; mogą one za pośrednictwem przewodniczącego lub kierującego przeprowadzeniem dowodu sędziego albo też bezpośrednio same za ich zezwoleniem stawiać świadkom i znawcom takie pytania, które według ich zdania mogą posłużyć do wyjaśnienia lub uzupełnienia zeznania tudzież do wyjaśnienia stosunku spornego lub okoliczności, które mają istotny wpływ na moc dowodową zeznania. Sędzia winien uchylić pytania, które uzna za niestosowne.

O ile to wedle stanu sprawy jest możebnem, należy przystąpić do przeprowadzenia dowodu, chociażby żadna ze stron pomimo zawiadomienia nie stanęła. Jednakowoż Sąd orzekający, albo dopóki przeprowadzenie dowodu jeszcze nie jest ukończonem, także sędzia wyznaczony lub wezwany, może zezwolić na uzupełnienie dowodu, jeżeli strona uprawdopodobni, że wskutek jej nieobecności, spowodowanej nieprzewidzianem zdarzeniem, zaszła w przeprowadzeniu dowodu istotna niedokładność jeżeli zarazem uzupełnienie przeprowadzenia dowodu da się uskutecznić bez znacznego przewleczenia sporu.

§ 290. Z tego powodu, że przeprowadzenie dowodu, dokonane przez władzę zagraniczną, jest wadliwem ze stanowiska ustaw zagranicznych, nie można przeciw temu przeprowadzeniu podnosić żadnych zarzutów, skoro ono odpowiada ustawom obowiązującym Sąd procesowy.

§ 291. Nie jest dopuszczalnym osobny środek prawny od uchwał, któremi odrzucono ofiarowane dowody albo nowe faktyczne twierdzenia lub nowoofiarowane dowody po myśli § 278. ust. 2., któremi zarządzono przeprowadzenie dowodu albo powierzono je sędziemu wyznaczonemu lub też wystosowano pisemne wezwanie w celu przeprowadzenia dowodu, tudzież od uchwał, któremi podczas przeprowadzenia dowodu uchylono pytania stron, a w końcu od uchwał, któremi dozwolono lub wykluczono użycie dowodu podług § 279 ust. 2, lub też nie uwzględniono wniosku postawionego według § 286 ust. 2 na uzupełnienie przeprowadzonych dowodów.

Nie można wogóle zaczepiać środkami prawnymi uchwał, któremi zezwolono na stenografowanie przeprowadzenia dowodu, powierzono prowadzącemu dowód uskutecznienia doręczenia pisemnego wezwania po myśli § 283 ust. 1, albo wyznaczono czasokres dla przeprowadzenia dowodu lub przedłożenia aktów dotyczących dowodu wykonać się mającego poza obszarem obowiązywania niniejszej ustawy, tudzież uchwał, zarządzających uzupełnienie lub powtórne przeprowadzenie dowodu.

TYTUŁ TRZECI.

Dowód z dokumentów.

Moc dowodowa dokumentów.

§ 292. Dokumenty, sporządzone w przepisanej formie na obszarze obowiązywania niniejszej ustawy przez władzę publiczną w zakresie jej urzędowych upoważnień lub przez osobę obdarzoną publicznem zaufaniem w zakresie zleconych jej czynności (dokumenty publiczne), stanowią zupełny dowód na to, co w nich władza urzędownie zarządza lub oświadcza, względnie co przez nie władza lub sporządzająca dokument osoba poświadcza. To samo stosuje się do dokumentów, sporządzonych wprawdzie poza obszarem obowiązywania niniejszej ustawy, ale przez takie organa publiczne w zakresie ich upoważnień urzędowych, które podlegają władzy mającej swą siedzibę na obszarze obowiązywania niniejszej ustawy.

Dowód nieprawdziwości poświadczonego przebiegu

rzeczy albo poświadczonego faktu, lub też dowód nienależytego zadokumentowania, jest dopuszczalnym.

§ 293. Taką samą moc dowodową posiadają także inne dokumenty, które na mocy szczegółowych przepisów ustawowych zostały uznane za publiczne.

Dokumenty, sporządzone poza obszarem obowiązywania niniejszej ustawy, które w miejscowości ich wystawienia uważane są za publiczne, posiadają pod warunkiem wzajemności także na obszarze obowiązywania niniejszej ustawy moc dowodową dokumentów publicznych, jeżeli są zaopatrzone w przepisane uwierzytelnienia.

§ 294. Dokumenty prywatne, o ile są podpisane przez wystawców lub zaopatrzone ich znakiem odręcznym uwierzytelnionym sądownie lub notarjalnie, stanowią zupełny dowód na to, że zawarte w nich oświadczenia pochodzą od wystawców.

§ 295. Warunki, trwanie i miara mocy dowodowej ksiąg handlowych, dzienników i terminatek senzali handlowych należy oceniać według istniejących ustaw. Wymagane uzupełnienie dowodu może nastąpić jedynie za pomocą środków dowodowych, dopuszczalnych według niniejszej ustawy.

Księgom handlowym prowadzonym poza obszarem obowiązywania niniejszej ustawy według przepisów o prowadzeniu takich ksiąg, obowiązujących w miejscu ich prowadzenia, nie może przysługiwać silniejsza moc dowodowa i nie na czas dłuższy, aniżeli w owem miejscu przysługuje księgom handlowym prowadzonym na obszarze obowiązywania niniejszej ustawy.

O ile księga jaka prowadzona w gospodarstwie,

w przemyśle, albo w innem jakiem przedsiębiorstwie zarobkowem, stanowi dowód pod względem swej treści lub pod względem aktów będących podstawą zawartych w niej zapisków, winien Sąd ocenić według § 272.

§ 296. Sąd ma ocenić według § 272, czy i w jakiej mierze przekreślenia, skrobania i inne zmazania, dopiski lub inne wady zewnętrzne umniejszają moc dowodową dokumentu lub ją w zupełności uchylają.

Podjęcie dowodu.

§ 297. Strona winna Sądowi przedłożyć dokumenty, na które powołuje się celem udowodnienia swych zapodań, chyba, że w danym przypadku po myśli postanowień niniejszej ustawy ma sam Sąd postarać się o sprowadzenie i przedłożenie dokumentów.

Przedłożenie dokumentu przez prowadzącego dowód.

§ 298. Dokumenty należy przedłożyć w ten sposób, ażeby Sąd i strona przeciwna były w stanie przeglądnąć całą treść dokumentu.

Jeżeli chodzi tylko o pojedyńcze części dokumentu odnoszącego się do rozmaitych stosunków prawnych, może Sąd po przejrzeniu całej treści dokumentu zarządzić na wniosek, by przeciwnikowi oprócz wstępu, zakończenia, daty i podpisu okazano tylko te ustępy, które mają znaczenie dla stosunku prawnego, będącego przedmiotem sporu.

Przeciwnika strony prowadzącej dowód należy wezwać do oświadczenia się na przedłożony dokument.

§ 299. Jeżeli strona przedłożyła tylko odpis do-

kumentu, może Sąd na wniosek przeciwnika lub z urzędu polecić jej przedłożenie pierwopisu. Czy i o ile mimo niezastosowania się do tego polecenia należy przedłożony odpis uznać za wiarygodny ze względu na jego uwierzytelnienie, starość, pochodzenie lub z innych powodów, ma rozstrzygnąć Sąd według swego uznania. Przytem należy rozważyć troskliwie podane przyczyny nieprzedłożenia pierwopisu i inne towarzyszące okoliczności danego przypadku.

§ 300. Jeżeli przedłożenie pierwopisu dokumentu podczas ustnej rozprawy nie może nastąpić z powodu znacznych trudności, albo gdy przedłożenie z powodu ważności dokumentu i obawy jego utraty lub uszkodzenia nie wydaje się być wskazanem, może Sąd na wniosek lub z urzędu zarządzić, by dokument przedłożono sędziemu wyznaczonemu lub wezwanemu.

W tym przypadku ma Sąd oznaczyć, jakie okoliczności mają być potwierdzone w protokole spisać się mającym na tę czynność urzędową sędziego wyznaczonego lub wezwanego; może też zarządzić, by razem z protokołem przedłożono odpis lub wyciąg z dokumentu.

O audjencji do przedłożenia dokumentu, wyznaczonej przez sędziego wyznaczonego lub wezwanego, należy wcześnie zawiadomić przeciwnika strony prowadzącej dowód. Gdyby dokumentu na tej audjencji nie przedłożono, nie można więcej wstrzymywać dalszego biegu procesu ze względu na ten środek dowodowy.

§ 301. Także podczas ustnej rozprawy może strona postawić wniosek, by spowodowano przedłożenie dokumentu mającego się użyć jako środek dowodowy,

a znajdującego się u władzy publicznej lub w przechowaniu u notarjusza, a którego wydania lub przedłożenia strona sama bezpośrednio nie jest w stanie uzyskać.

W razie przychylnego załatwienia tego wniosku, winien przewodniczący wydać potrzebne zarządzenia celem sprowadzenia dokumentu.

§ 302. Po przedłożeniu dokumentu może prowadzący dowód zrzec się tego środka dowodowego tylko za zgodą przeciwnika.

Przedłożenie dokumentu przez przeciwnika.

§ 303. Jeżeli strona utrzymuje, że dokument, mający ważne znaczenie dla prowadzonego przez nią dowodu, znajduje się w rękach przeciwnika, może Sąd na jej wniosek polecić uchwałą przeciwnikowi przedłożenie tego dokumentu.

Strona, która stawia wniosek, ma dostarczyć odpis dokumentu przedłożyć się mającego przez przeciwnika, albo gdyby tego nie była w stanie uczynić, podać treść dokumentu jak można najdokładniej i najzupełniej jakoteż przytoczyć fakty, które przedłożyć się mający dokument ma udowodnić. Również należy przedstawić okoliczności, wykazujące prawdopodobieństwo posiadania dokumentu przez przeciwnika.

Jeżeli wniosek postawiono poza ustną rozprawą, należy przed jego rozstrzygnieniem przesłuchać przeciwnika ustnie lub pisemnie.

§ 304. Przedłożenia dokumentu nie można odmówić:

1. jeżeli przeciwnik sam powołał się na pewien dokument w celu prowadzenia dowodu w procesie;

2. jeżeli przeciwnik według prawa cywilnego jest obowiązany do wydania lub przedłożenia dokumentu;

3. jeżeli dokument ze względu na swoją treść jest wspólnym dla jednej i drugiej strony.

Dokument uważa się w szczególności za wspólny dla tych osób, w których interesie został sporządzony albo których wzajemne stosunki prawne w tym dokumencie są poświadczone. Za wspólne poczyta się także pisemne rokowania o pewien interes prawny, przeprowadzone między uczestnikami tego interesu albo między jednym z nich a wspólnym pośrednikiem w interesie.

§ 305. Przedłożenia innych dokumentów można odmówić:

1. jeżeli treść dotyczy spraw życia rodzinnego;

2. jeżeliby przeciwnik przez przedłożenie dokumentu naruszył obowiązek honoru;

3. jeżeliby wiadomość o dokumencie mogła na stronę lub na osoby trzecie sprowadzić hańbę, albo też narazić je na niebezpieczeństwo karno sądowego ścigania;

4. jeżeliby strona przedłożeniem dokumentu naruszyła uznany przez państwo obowiązek zachowania tajemnicy, od którego nie została ważnie zwolnioną, albo gdyby miała zdradzić jakąś tajemnicę sztuki lub zawodu;

5. jeżeli istnieją inne równie ważne przyczyny, usprawiedliwiające odmówienie przedłożenia.

§ 306. Jeżeli jedna z przyczyn wymienionych w § 305 dotyczy tylko niektórych części treści dokumentu, należy przedłożyć wierzytelny wyciąg z tego dokumentu.

§ 307. Jeżeli przeciwnik zaprzecza posiadanie dokumentu, a Sąd uważa fakty, które tym dokumentem mają być udowodnione, za ważne, a zarazem, że istnieje obowiązek przedłożenia tego dokumentu, wówczas można uchwałą sądową zarządzić przesłuchanie i zaprzysiężenie przeciwnika celem wybadania, czy przeciwnik dokument posiada albo przynajmniej wie, gdzie go można znaleźć, albo czy może on sam lub kto inny przez niego spowodowany nie usunął tego dokumentu lub nie uczynił go niezdatnym do użycia, by stronę prowadzącą dowód pozbawić go.

Jaki wpływ będzie to miało na osądzenie danego przypadku, jeżeli przeciwnik nie zastosuje się do nakazu złożenia dokumentu, którego posiadanie przyznał, albo gdy odmówi przesłuchania lub zeznania pod przysięgą co do dokumentu, którego posiadanie zaprzeczył, albo też, gdy z jego zeznania wypływa, że dokument rozmyślnie usunięto lub uczyniono nieprzydatnym, czy w szczególności uznać należy w tych przypadkach twierdzenie prowadzącego dowód co do treści dokumentu za udowodnione, pozostawia się uznaniu sędziego, opartemu na troskliwem uwzględnieniu wszystkich okoliczności.

Przedłożenie dokumentu przez osobę trzecią.

§ 308. Jeżeli dokument potrzebny do prowadzenia dowodu znajduje się w rękach osoby trzeciej, która obowiązaną jest do wydania i przedłożenia dokumentu bądź to z mocy przepisów prawa cywilnego, bądź też dlatego, ponieważ dany dokument wedle swej treści jest wspólnym dla prowadzącego dowód i dla

tej osoby trzeciej (§ 304) może Sąd procesowy na wniosek prowadzącego dowód polecić tej ostatniej uchwałą, by dokument ten na koszt strony prowadzącej dowód złożyła w zakreślonym równocześnie czasokresie w Sądzie procesowym celem użycia go przy ustnej rozprawie.

Sąd procesowy rozstrzyga taki wniosek po przesłuchaniu przeciwnika i trzeciego rzekomego posiadacza dokumentu; gdyby ten ostatni zaprzeczył posiadanie dokumentu, można do tego wniosku tylko wtedy się przychylić, jeżeli strona, która postawiła wniosek uprawdopodobni, że dokument znajduje się w rękach owej osoby trzeciej. Celem przesłuchania interesowanych, może Sąd procesowy wyznaczyć osobną audjencję. Po prawomocności i po upływie zakreślonego czasokresu do przedłożenia staje się uchwała wykonalną.

W razie odrzucenia wniosku, należy rzekomemu posiadaczowi dokumentu na jego żądanie zwrócić koszta, jakie z powodu tego postępowania musiał koniecznie ponieść.

§ 309. Gdyby rzekomy posiadacz dokumentu musiał być w drodze skargi zniewolonym do wydania i przedłożenia dokumentu, a to dlatego, ponieważ nie zostało uprawdopodobnionem, że dokument znajduje się w jego rękach, albo ponieważ rozstrzygnienie o istnieniu obowiązku do wydania i przedłożenia dokumentu wymaga poprzedniego zbadania i ustalenia spornych okoliczności faktycznych, wówczas może Sąd procesowy w razie, jeżeli uważa fakty dokumentem udowodnić się mające za ważne, zarządzić na wniosek, by z dalszą rozprawą zaczekano aż do upływu czasokresu,

jaki równocześnie należy zakreślić prowadzącemu dowód do przedłożenia dokumentu (§ 279).

Przeciwnik strony prowadzącej dowód może jednak jeszcze przed upływem tego czasokresu postawić wniosek na zarządzenie dalszej rozprawy, jeżeli skarga, wytoczona przez prowadzącego dowód przeciw osobie trzeciej, została wcześniej załatwioną albo gdy prowadzący dowód zwleka z wniesieniem skargi lub z popieraniem procesu albo z egzekucją.

Przedłożenie dokumentu odbywa się na koszt prowadzącego dowód.

Dowód prawdziwości.

§ 310. Dokumenty, które wedle swej formy i treści przedstawiają się jako dokumenty publiczne, mają za sobą domniemane prawdziwości.

Jeżeli Sąd wątpi o prawdziwości, może na wniosek lub z urzędu spowodować władzę lub osobę, która rzekomo dokument sporządziła, by oświadczyła się co do jego prawdziwości. Gdyby w ten sposób wątpliwość co do prawdziwości dokumentu nie dała się usunąć, spada ciężar dowodu prawdziwości na tę stronę, która zamierza użyć dokumentu jako środka dowodowego.

§ 311. Czy dokument, który przedstawia się tak, jak gdyby został wystawiony przez władzę zagraniczną lub zagraniczną osobę publicznego zaufania, przyjąć należy bez bliższego dowodu za prawdziwy, ma ocenić Sąd według okoliczności danego przypadku.

Na dowód prawdziwości tego rodzaju dokumentu wystarczy uwierzytelnienie ze strony Ministerstwa spraw

zagranicznych albo austro-węgierskiego*) posła lub konsula, o ile osobne przepisy nie stanowią w tej mierze czego innego.

§ 312. Prawdziwość dokumentu prywatnego uważa się za niezaprzeczoną, jeżeli przeciwnik prowadzącego dowód zaniechał oświadczyć się co do prawdziwości dokumentu, o ile zamiar zaprzeczenia prawdziwości nie wypływa już z reszty jego oświadczeń. Jeżeli na dokumencie znajduje się podpis nazwiska, winien przeciwnik prowadzącego dowód pod temi samemi następstwami prawnemi oświadczyć się także co do prawdziwości podpisu.

Zaprzeczoną prawdziwość dokumentu lub znajdującego się na niej podpisu ma udowodnić ta strona, która zamierza użyć dokumentu jako środka dowodowego.

§ 313. Na stronę, która w sposób lekkomyślny zaprzeczyła prawdziwość dokumentu, należy nałożyć grzywnę za swawolę.

Porównanie pisma.

§ 314. Dowód prawdziwości lub nieprawdziwości dokumentu można przeprowadzić także za pomocą porównania pisma.

Za pisma do porównania mogą służyć jedynie takie akta pisemne, których prawdziwość nie jest zaprzeczoną albo przynajmniej da się wykazać bez znacznej zwłoki.

Postanowienia niniejszej ustawy o przedkładaniu

*) nb. obecnie polskiego posła lub konsula.

dokumentów dowodowych stosują się również do przedkładania pism porównawczych.

W braku odpowiednich pism porównawczych można polecić stronie, co do której pisma ma być przeprowadzony dowód prawdziwości, ażeby wobec Sądu albo przed sędzią wyznaczonym lub wezwanym napisała kilka wyrazów, które się jej wskaże.

Napisane w ten sposób dołącza się do protokołu rozprawy. Pozostawia się ocenieniu sędziego, jaki to ma wpływ na wynik dowodu, jeżeli strona nie zastosuje się do tego rodzaju polecenia sądowego lub gdy pisze pismem oczywiście zmienionem.

§ 315. Porównanie pism może przedsiębrać sam Sąd, lub, gdy mu się nasuwają pewne wątpliwości, zażądać opinji znawców.

O wyniku porównania pism rozstrzyga Sąd według swego swobodnego przekonania.

Sądowe przechowanie dokumentów.

§ 316. Dokumenty, których prawdziwość została zaprzeczoną, albo których treść miała ulec zmianom, mogą być zatrzymane w Sądzie aż do prawomocnego załatwienia procesu, o ile ze względu na porządek publiczny nie zachodzi potrzeba wydania ich innej władzy.

Odnowienie dokumentów.

§ 317. Jeżeli jaki dokument prywatny stanie się nieczytelnym lub zostanie uszkodzonym, może jego dzierżyciel albo każdy inny interesowany zażądać od wystawcy dokumentu, aby ten dokument na koszt pro-

szącego został sądownie odnowiony. Do tego należy zawezwać wszystkie osoby, przeciw którym dokument wedle stanu rzeczy ma służyć za dowód.

W razie odmowy można zniewolić wystawcę do takiego odnowienia tylko w drodze skargi.

Rzeczy wywiadowcze

§ 318. O ile dowód jaki może być dostawiony za pomocą pomników, znaków i kamieni granicznych, pali markujących lub probierczych, albo przez inne podobne znaki lub też przez laski karbowe lub miarowe, co do których dowiedziono, że strony używały ich w swych stosunkach, ma ocenić Sąd po troskliwem rozważeniu wszystkich okoliczności.

Postanowienia §§ 303 do 309 należy w odpowiedni sposób stosować także w sprawach przedłożenia rzeczy wywiadowczych.

§ 319. Niema żadnego środka prawnego od uchwał, zarządzeń i poleceń wydanych na podstawie §§ 298, 299, 300, 301, 309 ustęp 1 i 2, 310, 314 i 315.

Uchwały powzięte po myśli §§ 303, 307 i 316 nie mogą być zaczepiane osobnym środkiem prawnym.

Tytuł czwarty.

Dowód ze świadków.

Niedopuszczalność i odmówienie świadectwa.

§ 320. Nie wolno słuchać jako świadków:

1. osób, które niezdolne są do udzielenia swych

spostrzeżeń, lub które w czasie, do którego ich zeznanie ma się odnosić, nie były zdolne do spostrzegania faktu mającego się udowodnić;

2. duchownych względem tego co im powierzono na spowiedzi lub wogóle pod pieczęcią tajemnicy duchownego urządu;

3 urzędników państwowych jeżeliby swojem zeznaniem naruszyli tajemnicę urzędową, do zachowania której się obowiązali, o ile osoby przełożone nie zwolniły ich od obowiązku zachowania tajemnicy.

§ 321. Świadkowi wolno odmówić zeznania:

1. na takie pytania, na których odpowiedź mogłaby sprowadzić hańbę lub niebezpieczeństwo karno-sądowego ścigania na samego świadka, jego małżonka lub osobę, z którą świadek jest spokrewniony lub spowinowacony w linii prostej lub linii ubocznej do drugiego stopnia, albo z którą jest on połączony węzłem adopcji, następnie na jego wychowawców i wychowańców tudzież na jego opiekuna lub pupila;

2. na takie pytania, na które odpowiedź mogłaby sprowadzić bezpośredni uszczerbek w prawach majątkowych świadka lub jednej z osób pod l. 1. wymienionych;

3. co do faktów, o których świadek nie mógłby zeznawać bez naruszenia ciążącego na nim a przez państwo uznanego obowiązku zachowania tajemnicy, o ile od tegoż nie został ważnie zwolniony;

4. odnośnie do tego, co świadkowi powierzone zostało przez stronę jako jej adwokatowi;

5. na pytania, na które świadek nie mógłby odpowiedzieć bez zdradzenia tajemnicy sztuki lub zawodu,

W przypadkach wymienionych pod l. 1 i 2, można odmówić zeznania ze względu na wymienione tam osoby skoligacone nawet wtedy, gdy związek małżeński, na którym owe skoligacenie się opiera, już nie istnieje.

§ 322. Z obawy uszczerbku w prawach majątkowych nie wolno odmawiać świadectwa, jeżeli chodzi o sporządzenie i treść aktów prawnych, do których świadek był przybrany w charakterze osoby poświadczającej albo o fakty tyczące się spraw majątkowych, które wynikają ze stosunku małżeńskiego lub rodzinnego, tudzież o urodziny, o zawarcie małżeństw lub o wypadki śmierci osób skoligaconych wymienionych § 321 l. 1, w końcu o czynności, które świadek odnośnie do spornego stosunku prawnego przedsiębrał jako poprzednik lub zastępca jednej ze stron.

§ 323. Świadek, który chce odmówić zeznania w zupełności lub na niektóre pytania, winien podać przyczyny swej odmowy ustnie lub na piśmie przed audjencją wyznaczoną do jego przesłuchania lub na samej audjencji, a w razie zaprzeczenia powinien je uprawdopodobnić.

W pierwszym przypadku należy o przytoczonych przez świadka przyczynach zawiadomić stronę o ile możności jeszcze przed audjencją wyznaczoną do przesłuchania.

§ 324. O tem, czy odmowa jest prawnie uzasadnioną, rozstrzygać ma w razie, gdy odmowa nastąpiła przed Sądem orzekającym, tenże Sąd, pozatem zaś ten sędzia wyznaczony lub wezwany, przed którym odmowa

miała miejsce. Przed rozstrzygnieniem może Sąd wysłuchać strony.

Przy ewentualnych rozprawach nad prawnością odmowy nie potrzebuje świadek zastępstwa adwokackiego. Jeżeli oświadczy swą odmowę na piśmie lub do protokołu sądowego, należy przy rozstrzygnieniu uwzględnić jego przedstawienie nawet wtedy, gdy nie stanie na audjencji wyznaczonej do jego przesłuchania.

§ 325. Jeżeli świadek odmawia świadectwa bez podania przyczyn, albo gdy obstaje przy swej odmowie pomimo uznania jej za nieusprawiedliwioną, lub też gdy wzbrania się wykonać wymaganej od niego przysięgi swiadka, wówczas może Sąd z urzędu zniewolić świadka do złożenia zeznania w drodze egzekucji, dopuszczalnej celem wymuszenia czynności za pomocą grzywien i aresztu. Areszt nie może być przedłużony poza chwilę, w której proces w danej instancji się ukończył, a w żadnym razie nie może trwać dłużej aniżeli sześć tygodni.

Postanowienie wdrożenia egzekucji przeciw świadkowi, jakoteż zarządzenie poszczególnych środków egzekucyjnych, należy do Sądu orzekającego albo do sędziego wezwanego, jeżeli przesłuchanie ma się odbyć przed tym sędzią, Przed powzięciem uchwały należy świadka przesłuchać.

§ 326 Powzięcie uchwały co do tego, czy i jaki wpływ na dalszy bieg postępowania w sprawie głównej może mieć nieusprawiedliwiona odmowa zeznania złożenia przysięgi lub wdrożone z tego powodu przeciw świadkowi środki przymusowe, należy do Sądu orzekającego. Sędzia wyznaczony lub wezwany winien przeto

każdego czasu zawiadomić Sąd procesowy bezzwłocznie o takich wypadkach. Rozstrzygnienie Sądu orzekającego może zapaść bez poprzedniej ustnej rozprawy.

We wszystkich przypadkach, gdy odmowa była nieusprawiedliwioną, odpowiada świadek obu stronom za szkodę, jaką im wyrządził przez udaremnienie lub opóźnienie dowodu; w szczególności jest on obowiązany także do zwrotu wszelkich kosztów spowodowanych swą odmową.

Nadto należy nałożyć na świadka grzywnę za swawolę, jeżeli odmowa jego była swawolną. Powzięcie uchwały co do obowiązku zwrotu kosztów należy do Sądu orzekającego; do orzeczenia kary za swawolę upoważnionym jest także sędzia wyznaczony lub wezwany.

Ocenienie zeznania świadka.

§ 327. Sąd winien według swego swobodnego przekonania rozważyć troskliwie wszelkie okoliczności, które mogą mieć wpływ na bezstronność świadka i wiarygodność jego zeznań.

Przeprowadzenie dowodu za pośrednictwem sędziego wyznaczonego lub wezwanego.

§ 328. Przeprowadzenie dowodu ze świadka może nastąpić za pośrednictwem sędziego wyznaczonego lub wezwanego:

1. jeżeli przesłuchanie świadka na miejscu zdaje się przyczynić do wykrycia prawdy;

2. jeżeliby przeprowadzenie dowodu przed Sądem orzekającym podlegało znacznym trudnościom;

3. jeżeliby przesłuchanie świadka przed Sądem orzekającym ze względu na przyznać się mające świadkowi odszkodowanie za stratę czasu i wynagrodzenie kosztów podróży i pobytu w miejscu przesłu hania, mogło spowodować niestosunkowo wielki wydatek;

4. jeżeli świadek jest przeszkodzony w jawieniu się przed Sądem orzekającym.

Świadka przesłuchuje się w jego mieszkaniu, jeżeli z powodu choroby, ułomności lub z innych przyczyn nie jest w stanie opuścić mieszkania w celu przesłuchania, albo jeżeli z mocy istniejących rozporządzeń niema obowiązku jawienia się w budynku sądowym w celu złożenia świadectwa w sprawach cywilnych.

*) Członków Domu cesarskiego przesłuchuje jako świadków naczelny marszałek dworu, zaś poza Wiedniem prezydent Sądu obwodowego lub krajowego miejsca pobytu w ich pomieszkaniach.

Pomimo zachodzących okoliczności, określonych w ust. 1 l. 3 należy na wniosek wezwać swiadka przed Sąd orzekający, jeżeli jedna ze stron oświadczy gotowość pokrycia nadwyżki połączonego z tem wydatku ponad koszta przeprowadzenia dowodu za pośrednictwem sędziego wezwanego, nie roszcząc sobie prawa do żądania ich zwrotu. Przewodniczący może zarządzić, by strona, która postawiła ten wniosek, złożyła w zakreślonym czasokresie tytułem zaliczki pewną przez niego ustanowioną kwotę na pokrycie tego wydatku (332 ust. 2).

*) Bezprzedmiotowe.

Wezwanie.

§ 329. Wezwanie świadków wygotowuje Sąd. Wezwanie winno oprócz wymienienia stron i krótkiego oznaczenia przedmiotu przesłuchania zawierać także polecenie jawienia się celem złożenia świadectwa na audjencji oznaczonej równocześnie co do miejsca i czasu. W dokumencie wezwania należy podać do wiadomości przepisy ustawy o należytości świadka i o skutkach prawnych niestawiennictwa.

§ 330. Wezwanie osoby należącej do siły zbrojnej w czynnej służbie uskutecznia się za pomocą odezwy wystosowanej do przełożonej komendy świadka lub do najbliższej wojskowej komendy stacyjnej.

Wezwanie samoistnych komendantów żandarmerji, wojskowej straży policyjnej i straży bezpieczeństwa, należy doręczyć tym komendantom bezpośrednio. W celu doręczenia wezwań innym osobom rzeczonych korpusów, należy zwrócić się do ich przełożonych.

§ 331. Jeżeli osoba wezwać sie mająca na świadka pozostaje w publicznym urzędzie lub w służbie publicznej i gdy należy przypuszczać, że osoba ta ze względu na przestrzeganie bezpieczeństwa lub z innych względów publicznych będzie musiała na czas swej nieobecności być zastąpioną, należy o wydanem wezwaniu zawiadomić równocześnie bezpośredniego przełożonego.

Postanowienie to należy stosować także wtedy, gdy się ma zawezwać jakiego funkcjonarjusza lub sługę zakładu przewozowego, prowadzonego za pomocą motorów mechanicznych, robotnika w kopalni, w hucie

lub w walcowni, albo osobę pozostającą w przywatnej służbie lasowej.

§ 332. Jeżeli świadkowi należyć się będzie prawdopodobnie jakieś wynagrodzenie, może przewodniczący albo sędzia wyznaczony lub wezwany zarządzić, by prowadzący dowód w zakreślonym czasokresie złożył pewną przez nich oznaczyć się mającą kwotę tytułem zaliczki na pokrycie kosztów przesłuchania świadka.

Jeżeliby to złożenie nie nastąpiło na czas, można zaniechać wydania wezwania i na wniosek przeciwnika prowadzić dalej rozprawę bez względu na zalegające przeprowadzenie dowodu (§ 279).

Skutki niestawiennictwa.

§ 333. Jeżeli świadek, wezwany prawidłowo, nie stanie na audjencji wyznaczonej do jego przesłuchania bez dostatecznego usprawiedliwienia, ma Sąd procesowy albo sędzia wyznaczony lub wezwany orzec we formie uchwały, że świadek winien zwrócić wszelkie koszta, spowodowane jego niejawieniem się; prócz tego należy świadka zawezwać ponownie przy równoczesnem nałożeniu grzywny. Gdyby świadek powtórnie nie stanął, należy grzywnę w granicach ustawowego wymiaru podwoić i zarządzić przymusowe dostawienie świadka.

Jeżeli świadek następnie usprawiedliwi dostatecznie swe niestawiennictwo, należy go zwolnić od nałożonych kar; prócz tego można w całości lub w części opuścić koszta, na zwrot których został zasądzony.

Jeżeli jedna z osób wymienionych w § 330 nie zastosuje się do wezwania, wówczas sędzia kierujący prowadzeniem dowodu winien odnieść się do jej

przełożonego, celem zarządzenia ukarania i dostawienia świadka.

Nieposłuszny świadek odpowiada stronom nadto za wszelką szkodę powstałą z jego winy z powodu udaremnienia lub opóźnienia przeprowadzenia dowodu.

§ 334. Oznaczenia kosztów, jakie świadek w przypadkach §§ 326 i 333 obowiązanym jest zwrócić, należy zażądać za przedłożeniem równocześnie wykazu tych kosztów w przeciągu dni ośmiu po prawomocności odnośnej uchwały, inaczej żądanie to będzie niedopuszczalnem. Oznaczenie ilości tych kosztów jest obowiązkiem sędziego wyznaczonego lub wezwanego tylko wtedy, jeżeli tenże według przepisów niniejszej ustawy był powołanym do orzekania co do obowiązku zwrotu kosztów.

§ 335. Jeżeli daremnie usiłowano przesłuchać świadka, a zachodzi obawa, że powtórne usiłowania spowodowałyby nowe przewleczenie sprawy, wówczas ma Sąd orzekający oznaczyć na wniosek czasokres do przeprowadzenia tego dowodu, a po bezskutecznym upływie tegoż należy rozprawę na wniosek jednej ze stron prowadzić dalej bez względu na dowód ofiarowany z tego świadka. Oznaczenie owego czasokresu należy i wtedy do Sądu orzekającego, jeżeli przesłuchanie świadka ma się odbyć za pośrednictwem sędziego wyznaczonego lub wezwanego. Przed rozstrzygnieniem tego wniosku należy wysłuchać przeciwnika wnioskodawcy.

Pod względem dodatkowego przesłuchania świadka obowiązuje przepis § 279 ustęp 2.

Przesłuchanie.

§ 336. Nie wolno zaprzysięgać świadków, którzy byli skazani za fałszywe świadectwo lub za fałszywą przysięgę, albo którzy w czasie swego przesłuchania nie ukończyli jeszcze czternastego roku życia, w końcu osób, które dla braku dojrzałości umysłowej lub z powodu umysłowego niedołęstwa nie mają dostatecznego pojęcia o istocie i znaczeniu przysięgi.

Równocześnie może Sąd zaniechać zaprzysiężenia świadka, jeżeli obie strony zrzekną się zaprzysiężenia.

Nieprawne odmówienie przysięgi sprowadza te same skutki, jak nieusprawiedliwione odmówienie zeznania.

§ 337. Świadka należy przed przesłuchaniem zaprzysiąc. Przed odebraniem przysięgi od świadka można jednak wypytać go w celu wyjaśnienia osobistych stosunków świadka, dopuszczalności jego przesłuchania i zaprzysiężenia, oraz co do okoliczności, czy jest on w stanie złożyć jakie zeznanie przydatne dla zbadania stanu sprawy.

Na podstawie tego wypytania może Sąd po wysłuchaniu stron uchwalić, że przesłuchanie świadka ma odpaść, lub też może sobie zastrzec powzięcie uchwały co do zaprzysiężenia świadka dopiero po ukończonem przesłuchaniu tegoż. Sędzia wyznaczony lub wezwany musi w każdym razie przeprowadzić przesłuchanie świadka; może on jednak rozstrzygnienie co do zaprzysiężenia świadka odłożyć na czas po ukończonem przesłuchaniu lub zastrzec je Sądowi orzekającemu.

Jeżeli świadek nie uwolni się od odpowiedzi na

pytania, co do których miałby prawo odmówienia zeznania po myśli § 321 l. 1 i 2, może Sąd orzekający albo kierujący przesłuchaniem sędzia wyznaczony lub wezwany również zastrzec sobie, że o złożeniu przysięgi rozstrzygnie dopiero po ukończonem przesłuchaniu świadka.

§ 338. We wszystkich tych przypadkach, w których kwestja zaprzysiężenia ma być rozstrzygniętą dopiero po przesłuchaniu świadka, należy świadkowi przed przesłuchaniem przypomnieć obowiązek zeznawania prawdy, świętość i znaczenie zastrzeżonej na później przysięgi, jakoteż karno-prawne skutki fałszywego zeznania.

Po złożeniu zeznania może Sąd orzekający albo kierujący przesłuchaniem sędzia wyznaczony lub wezwany orzec, że świadek ze względu na małe znaczenie zeznania lub ze względu na mały stopień jego wiarygodności nie będzie zaprzysiężony.

Jeżeli przesłuchanie odbywało się za pośrednictwem sędziego wyznaczonego lub wezwanego, może Sąd orzekający po nadejściu niezaprzysiężonych zeznań świadka zarządzić dodatkowe przesłuchanie tegoż.

§ 339. Przed przesłuchaniem należy świadkom oznajmić, na które pytania świadkowi wolno odmówić zeznania (§ 321).

Świadków należy przesłuchiwać pojedyńczo w nieobecności świadków, później przesłuchać się mających. O porządku, w jakim mają być świadkowie przesłuchiwani, decyduje przy przesłuchaniu przed Sądem orzekającym przewodniczący, zresztą zaś sędzia wyznaczony lub wezwany.

Przed ukończeniem przesłuchania wszystkich wezwanych świadków nie wolno żadnemu z nich wydalać się bez pozwolenia sędziego.

Świadków, których zeznania różnią się od siebie, można konfrontować.

§ 340. Przesłuchanie rozpoczyna się tem, iż świadka pyta się o nazwisko, wiek, religję, zatrudnienie i zamieszkanie. W razie potrzeby należy mu także zadać pytania na okoliczności odnoszące się do jego wiarygodności w danej sprawie, a w szczególności co do jego stosunku do stron.

Podczas przesłuchania ma przewodniczący lub kierujący przesłuchaniem sędzia wyznaczony lub wezwany zadawać świadkowi odpowiednie pytania na fakty, które jego zeznaniem mają być udowodnione, tudzież celem zbadania podstawy, na jakiej opiera się wiadomość świadka. Jeżeli przesłuchanie odbywa się przed Sądem orzekającym, mogą oprócz przewodniczącego także inni członkowie senatu zadawać świadkowi pytania.

§ 341. Co do udziału stron w przesłuchaniu świadków, obowiązują postanowienia § 289.

Odnośnie do osób, które na mocy istniejących rozporządzeń nie są obowiązane do jawienia się w budynku sądowym w celu składania zeznania w sprawach cywilnych, wykonują strony to prawo zadawania pytań przez wczesne udzielenie swych pytań na piśmie sędziemu wyznaczonemu do przesłuchania.

§ 342. Jeżeli kto zaprzeczy dopuszczalności zadanego pytania lub gdy przewodniczący uważa za wskazane odrzucić pytanie jako niestosowne, wówczas na wniosek rozstrzyga w tej mierze senat. Rozstrzyganie

tego rodzaju przysługuje również sędziemu wyznaczonemu lub wezwanemu; w tym przypadku jest ono jednak tylko tymczasowem i może być zmienionem przez Sąd orzekający.

Jeżeli Sąd orzekający uzna, że pytanie zadane podczas przesłuchania przed sędzią wyznaczonym lub wezwanym było niedopuszczalnem, może orzec, że odpowiedź dana na to pytanie pozostanie w dalszym ciągu postępowania nieuwzględniona.

§ 343. Zeznanie świadka należy w jego istotnej treści, a gdy to okaże się potrzebnem, w dosłownem brzmieniu spisać do protokołu audjencji. Jeżeli świadka przesłuchano na audjencji wyznaczonej do rozprawy, należy zeznanie wpisać do protokołu rozprawy.

Spisane zeznanie należy świadkowi i obecnym przy przesłuchaniu stronom przedłożyć do przejrzenia lub na żądanie odczytać.

W protokole należy zauważyć, czy świadek został zaprzysiężony przed lub po przesłuchaniu, czy zaprzysiężenia zaniechano lub zastrzeżono rozstrzygnieniu Sądu orzekającego, czy i które strony przy przesłuchaniu były obecne, a w końcu czy i jakie zarzuty strony lub świadek podnieśli przeciw protokołowi.

§ 344. Sąd orzekający może na wniosek lub z urzędu zarządzić powtórne przesłuchanie świadków, w szczególności wówczas, jeżeli odmowę zeznania lub odpowiedzi na poszczególne pytania, uznaną przez sędziego wyznaczonego lub wezwanego za usprawiedliwioną, uważa za niedopuszczalną, jeżeli świadków przesłuchano nie według przepisów lub niedokładnie, jeżeli zeznanie w istotnych punktach jest niejasnem, niesta-

nowczem lub dwuznacznem, albo jeżeli sami świadkowie uznają za konieczne zeznania swe uzupełnić lub sprostować.

Przy powtórnem lub dodatkowem przesłuchaniu można zarządzić, by świadek, zamiast drugi raz składać przysięgę, potwierdził prawdziwość swych zeznań z powołaniem się na poprzednio złożoną przysięgę.

§ 345. Strona może zrzec się świadka, którego sama zaofiarowała. Przeciwnik może jednak żądać, by świadka, który do przesłuchania już stanął, mimo takiego zrzeczenia się przesłuchano, lub by jego przesłuchanie, jeżeli było już rozpoczętem, prowadzono dalej.

Należytości świadków.

§ 346. Każdy świadek ma prawo żądać zwrotu koniecznych kosztów, spowodowanych podróżą do miejsca przesłuchania, pobytem tamże i powrotem.

Wynagrodzenia za stratę czasu może świadek domagać się tylko wtedy, jeśli jego nieobecność sprowadziła dotkliwy uszczerbek w jego dziennym zarobku.

Świadek winien zażądać wynagrodzenia w przeciągu dwudziestu czterech godzin po swem przesłuchaniu pod rygorem utraty tego prawa.

Na żądanie świadka może przewodniczący albo sędzia wyznaczony lub wezwany zarządzić, by świadkowi udzielono zaliczki wystarczającej na opędzenie kosztów podróży do Sądu.

§ 347. Świadkowi płaci się wynagrodzenie na podstawie taryf należytościowych. Obliczenie wynagrodzenia i wydanie potrzebnych zarządzeń w celu wypłaty tegoż, należy do wyznaczonego do tego rodzaju czyn-

ności urzędnika Sądu procesowego lub wezwanego. Stronom wolno wglądnąć w obliczenie wynagrodzenia; tak strony jakoteż świadek mogą do trzech dni po dokonanem oznaczeniu zażądać rozstrzygnienia Sądu. Wniosek ten można stawiać także ustnie.

Sąd rozstrzyga go bez poprzedniej ustnej rozprawy; może jednak przed rozstrzygnieniem przesłuchać świadka, strony, lub jedną z nich. Rozstrzygnienie to nie może być zaczepione żadnym środkiem prawnym.

Forma podań.

§ 348. Doniesienia, prośby i rekursy świadka można poza audjencją podawać za pomocą pisma lub ustnie do protokołu sądowego.

Środki prawne.

§ 349. Niema osobnego środka prawnego od rozstrzygnienia co do prawności odmowy zeznania, złożenia przysięgi lub dania odpowiedzi na poszczególne pytania, od uchwały, że przesłuchanie świadka ma być na podstawie § 337 zaniechanem, jakoteż od uchwał i zarządzeń powziętych i wydanych po myśli §§ 339 do 342.

Niema żadnego środka prawnego od rozstrzygnienia Sądu orzekającego co do dalszego prowadzenia postępowania w razie odmówienia zeznania lub przysięgi ze strony świadka, jakoteż co do dalszego prowadzenia rozprawy w przypadkach przewidzianych w §§ 332 i 335, tudzież od uchwał, zarządzających wezwanie lub sprowadzenie świadka lub też zakreślających czasokres do złożenia zaliczki na przyznać się

mające świadkowi wynagrodzenie (§ 332), dalej od uchwał polecających wypłatę zaliczki świadkowi (§ 346) jakoteż od uchwał powziętych w kwestji zaprzysiężenia świadka.

Świadkowie biegli.

§ 350. Przepisy o dowodzie ze świadków należy stosować także wówczas, gdy celem udowodnienia przeszłych faktów lub stanów, do spostrzeżenia których wymaganą jest szczególna znajomość rzeczy, mają być słuchane tego rodzaju biegłe w rzeczy osoby.

Tytuł piąty.

Dowód ze znawców.

Ustanowienie znawców.

§ 351. Jeżeli zajdzie potrzeba przeprowadzenia dowodu ze znawców, ma Sąd orzekający ustanowić jednego lub kilku znawców natychmiast po przesłuchaniu stron co do osoby tychże. O ile odrębne okoliczności nie wymagają czego innego, należy przy tem mieć wzgląd przedewszystkiem na znawców, ustanowionych publicznie celem wydawania orzeczeń danego rodzaju.

Sąd może w miejsce jednego lub kilku poprzednio ustanowionych znawców zamianować innych.

§ 352. Dowód ze znawców może być przeprowadzony za pośrednictwem sędziego wyznaczonego lub wezwanego, jeżeli przedmiot, który znawcy mają oglądnąć, nie może być sprowadzony do Sądu orzekające-

go, albo przeprowadzenie tego dowodu w tym Sądzie z innych przyczyn podlegałoby znacznym trudnościom.

Postanowienie co do ilości znawców, jakoteż ich wybór można w tym przypadku pozostawić sędziemu, któremu przeprowadzenie dowodu powierzono; dalej można wyboru znawców dokonać bez poprzedniego przesłuchania stron, jeżeli to zdaje się przyczynić do uniknienia zwłoki lub niestosunkowych kosztów. Sędzia wyznaczony lub wezwany winien równocześnie z wyznaczeniem audjencji do przeprowadzenia dowodu oznajmić stronom nazwiska ustanowionych znawców.

§ 353. Obowiązek znawcy musi przyjąć każdy, kto publicznie został ustanowiony do udzielania orzeczeń potrzebnego właśnie rodzaju, albo kto publicznie trudni się sposobem zawodowym pewnego rodzaju nauką, sztuką lub przemysłem, których znajomość jest nieodzownie potrzebną do wydania potrzebnego orzeczenia, lub kto w celu wykonywania tychże został publicznie ustanowiony lub upoważniony.

Z tych samych powodów, które uprawniają świadka do odmówienia zeznania, można też zażądać uwolnienia od obowiązku znawcy.

Urzędników publicznych należy nadto także wtedy zwolnić, gdy ich przełożony ze względów służbowych zakazał im zajmowania się czynnościami znawcy albo gdy z mocy osobnych zarządzeń są uwolnieni od obejmowania funkcji znawcy.

Skutki niestawiennictwa i odmowy.

§ 354. Jeżeli znawca, ustanowiony celem udzielenia orzeczenia, odmawia bez dostatecznej przyczyny

wydania tego orzeczenia, albo gdy mimo prawidłowego wezwania nie staje na audjencji wyznaczonej do przeprowadzenia dowodu bez dostatecznego usprawiedliwienia, należy nałożyć na niego uchwałą obowiązek zwrotu kosztów spowodowanych jego odmową albo niejawieniem się; oprócz tego należy znawców skazać na karę porządkową lub w razie swawolnego odmówienia orzeczenia na grzywnę za swawolę. Odnośnie do tych uchwał należy odpowiednio zastosować postanowienia §§ 326, 333 i 334.

W miejsce nieposłusznego znawcy można zamianować innego.

Oprócz obowiązku zwrotu kosztów, odpowiada nieposłuszny znawca stronom za wszelką dalszą szkodę, wyrządzoną z jego winy przez udaremnienie lub przewleczenie przeprowadzenia dowodu.

Wyłączenie.

§ 355. Znawców można wyłączyć z tych samych powodów, które nadają prawo wyłączenia sędziego; jednakowoż nie można wyłączenia opierać na tem, że znawca przed tem w tej samej sprawie był słuchany jako świadek.

Oświadczenie wyłączenia należy złożyć w Sądzie procesowym, albo jeżeli wybór znawcy pozostawiono sędziemu wyznaczonemu lub wezwanemu, u tego ostatniego, a to przed rozpoczęciem przeprowadzenia dowodu, względnie gdy orzeczenie ma być wydanem na piśmie, przed wniesieniem orzeczenia do Sądu. Później może mieć miejsce wyłączenie tylko pod warunkiem, jeżeli stroną uprawdopodobni, że przedtem o istnieniu

przyczyny wyłączenia nie mogła się dowiedzieć, albo że z powodu nie dającej się uchylić przeszkody nie mogła we właściwym czasie podnieść wyłączenia.

W razie, gdy takie późniejsze wyłączenie nastąpiło po ukończeniu przeprowadzenia dowodu za pośrednictwem sędziego wyznaczonego lub wezwanego, można je podnieść tylko przed Sądem procesowym.

§ 356. Równocześnie z wyłączeniem należy wymienić powody wyłączenia. Rozstrzygnienie o wyłączeniu należy do Sądu orzekającego albo do sędziego wyznaczonego lub wezwanego, stosownie do tego, czy wyłączenie zostało podniesione po myśli § 355 przed Sądem orzekającym, czy też przed sędzią wyznaczonym lub wezwanym.

Jeżeli wyłączenia nie podniesiono na audjencji, zapada rozstrzygnienie bez poprzedniej ustnej rozprawy. Na żądanie Sądu winna strona wyłączająca uprawdopodobnić przed rozstrzygnieniem naprowadzone przez siebie powody wyłączenia. Jeżeli Sąd przychyli się do wyłączenia, należy bezzwłocznie spowodować ustanowienie innego znawcy.

Przeprowadzenie dowodu.

§ 357. Sąd orzekający albo sędzia kierujący przeprowadzeniem dowodu może zarządzić także wydanie orzeczenia na piśmie. W tym przypadku obowiązani są znawcy udzielić na żądanie ustnych wyjaśnień co do pisemnego orzeczenia albo też wyjaśnić je podczas ustnej rozprawy.

§ 358. Każdy znawca winien przed rozpoczęciem przeprowadzenia dowodu złożyć przysięgę znawcy.

Zaprzysiężenia można zaniechać, jeżeli obie strony zrzekają się zaprzysiężenia.

Jeżeli znawca został już wogóle zaprzysiężony celem wydawania orzeczeń wymaganego rodzaju, wystarczy przypomnienie i powołanie się na złożoną przysięgę.

§ 359. Znawcom należy udzielić te przedmioty, akta i środki pomocnicze znajdujące się w Sądzie, których potrzeba do ułożenia odpowiedzi na postawione im pytania.

§ 360. Jeżeli gruntownego i wyczerpującego orzeczenia nie można wydać zaraz, ma sędzia kierujący przeprowadzeniem dowodu wyznaczyć do przedłożenia orzeczenia pewien czasokres lub osobną audjencję.

O nadejściu pisemnego orzeczenia należy strony zawiadomić (§ 286).

§ 361. Jeżeli do wydania orzeczenia ustanowiono więcej znawców, mogą oni wydać je wspólnie, jeśli się w swych zdaniach zgadzają. Jeżeli zapatrywania ich są odmienne, ma każdy znawca z osobna przedstawić swe zdanie i przemawiające za nim powody.

§ 362. Orzeczenie należy zawsze uzasadnić. W przypadkach, w których przed wydaniem orzeczenia miało miejsce oglądnięcie osób, rzeczy, miejscowości i tp. a znajomość właściwości tychże jest ważną dla zrozumienia i ocenienia orzeczenia, winien znawca przed przedstawieniem swego orzeczenia podać opis oglądanych przedmiotów (stan rzeczy).

Jeżeli przedłożone orzeczenie okazuje się niedostatecznem albo gdy znawcy wypowiedzieli odmienne zapatrywania, może Sąd na wniosek lub z urzędu za-

rządzić powtórne wydanie orzeczenia przez tych samych lub innych znawców, albo przynajmniej za przybraniem innych znawców. Takie zarządzenie dopuszczalnem jest w szczególności wtedy, jeżeli jeden ze znawców został po wydaniu orzeczenia ze skutkiem wyłączony. Także sędzia wyznaczony lub wezwany uprawniony jest do wydawania takich zarządzeń.

§ 363. Strona, która zaofiarowała dowód ze znawców, może się tegoż zrzec. Przeciwnik może jednak zażądać, by zarządzone przeprowadzenie dowodu mimo to się odbyło, jeżeli albo przeprowadzenie dowodu już rozpoczęto, albo przynajmniej znawcy celem przeprowadzenia dowodu w Sądzie już stanęli.

Zrzeczenie się strony nie narusza w niczem uprawnienia przewodniczącego, przysługującego mu według § 183, do zarządzenia wydania z urzędu orzeczenia przez znawców.

§ 364. W wykonywaniu sądownictwa handlowego, morskiego i górniczego może Sąd w przypadkach, w których przedmiot jego osądzenia wymaga fachowych wiadomości albo gdy chodzi o istnienie zwyczajów zawodowych, rozstrzygać bez przybrania znawców, jeżeli własna znajomość rzeczy lub własna wiedza sędziów czyni takie przybranie zbytecznem.

Należytości.

§ 365. Znawca ma prawo żądać zwrotu kosztów i wydatków, jakie musiał ponieść, odszkodowania za stratę czasu i wynagrodzenia za swój trud; może też żądać odpowiedniej zaliczki.

Przewodniczący albo sędzia wyznaczony lub we-

zwany, przed którym odbywa się przeprowadzenie dowodu, mogą zarządzić, by prowadzący dowód złożył pewną przez nich oznaczyć się mającą kwotę tytułem zaliczki na pokrycie wydatków połączonych z przeprowadzeniem dowodu ze znawców (§ 332 ustęp 2).

Przy wymiarze należytości znawców stosują się odpowiednio przepisy § 347. Od uchwały wymierzającej te należytości rekurs jest dopuszczalny.

Środki prawne.

§ 366. Niema osobnego środka prawnego od uchwały, odrzucającej wyłączenie znawcy lub zarządzającej wydanie orzeczenia na piśmie.

Niema żadnego środka prawnego od rozstrzygnienia co do ilości ustanowić się mających znawców, od uchwały przekazującej ustanowienie znawcy sędziemu wyznaczonemu (§ 352) lub zwalniającej znawcę z powodu wyłączenia, tudzież od uchwał powziętych w sprawie zaprzysiężenia znawcy, w końcu od uchwał, któremi w celu wydania orzeczenia po myśli § 360 wyznaczono audjencję lub czasokres.

§ 367. O ile w poprzednich przepisach niema odmiennych postanowień, należy przy dowodzie ze znawców, w szczególności co do ich przesłuchania i protokołowania wydanego na audjencji opisu i orzeczenia, zastosować odpowiednie przepisy o dowodzie ze świadków.

Tytuł szósty.

Dowód z naoczni.

§ 368. Dla wyjaśnienia sprawy może Sąd na wniosek lub z urzędu zarządzić przeprowadzanie na-

oczni, w razie potrzeby za przybraniem jednego lub więcej znawców.

Jeżeli oglądnąć się mającego przedmiotu nie można sprowadzić do Sądu orzekającego albo gdy odbycie naoczni przed tym Sądem podlegałoby znacznym trudnościom, można przeprowadzić naocznię za pośrednictwem sędziego wyznaczonego lub wezwanego. Sędziemu, któremu powierzono przeprowadzenie naoczni, można w tym przypadku pozostawić rozstrzygnienie o przybraniu i mianowaniu znawców. Od tych uchwał niema żadnego środka prawnego.

Jeżeli przeprowadzenie naoczni spowoduje prawdopodobnie potrzebę wyłożenia kosztów, może przewodniczący albo sędzia wyznaczony lub wezwany zarządzić, by prowadzący dowód złożył odpowiednią kwotę tytułem zaliczki na pokrycie tych kosztów (§ 332 ustęp 2).

§ 369. Jeżeli ma być oglądniętą rzecz, która według twierdzenia prowadzącego dowód znajduje się posiadaniu przeciwnika albo w przechowaniu władzy publicznej, lub u notarjusza, wówczas należy zastosować przepisy §§ 301 i 303 do 307 z tym dodatkiem, że osądzenie kwestji, jaki wpływ może mieć okoliczność, iż przeciwnik wzbrania się rzecz okazać lub wydać, iż nastąpiło rozmyślne lub przynajmniej spowodowane przez przeciwnika usunięcie lub uszkodzenie rzeczy albo że odmówiono zeznań co do tych okoliczności, pozostawia się ocenieniu sędziego opartemu na troskliwem rozważeniu wszelkich okoliczności.

§ 370. Od uchwał i zarządzeń, wydanych przy przeprowadzeniu naoczni niema osobnego środka pra-

wnego. Stosuje się to także do uchwały, którą odmówiono wnioskowi na przybranie znawców.

Wynik naoczni należy zamieścić w protokole rozprawy, względnie jeśli naocznię przeprowadzono poza audjencją przeznaczoną do rozprawy, w osobnym protokole, a to z reguły bezpośrednio po odbyciu naoczni.

W protokole należy zauważyć, czy i które strony były obecne przy naoczni, jakoteż czy i jakie zarzuty podniosły one podczas przeprowadzenia naoczni lub przeciw protokołowi.

Tytuł siódmy.

Dowód z przesłuchania stron.

§ 371. Dowód na fakty sporne, a dla rozstrzygnienia stanowcze, może być prowadzony także za pomocą przesłuchania stron.

Przeprowadzenie tego dowodu może być zarządzone na wniosek lub z urzędu, jednak tylko wówczas, jeżeli dowód nie da się ustalić ani zapomocą innych, przez strony zaofiarowanych środków dowodowych, ani zapomocą zarządzonego ewentualnie z urzędu przeprowadzenia dowodu.

§ 372. Nie wolno przesłuchiwać w celach dowodowych stron, jeżeli co do ich przesłuchania lub zaprzysiężenia zachodzi jedna z przyczyn wyłączenia z §§ 320 i 336 ustęp 1.

§ 373. Jeżeli spór prowadzi zastępca prawny osoby pieczy poruczonej, pozostawia się uznaniu Sądu, czy zarządzić przesłuchanie tegoż zastępcy, lub też, o ile to wedle § 372 jest dopuszczalnem, osoby pieczy poruczonej albo też obu.

Jeżeli masa konkursowa jest stroną procesową, może Sąd zarządzić przesłuchanie zarządcy masy lub krydatarjusza albo też obu.

W sporach jawnej spółki handlowej należy pod względem przesłuchania poczytać za strony wszystkich spólników, w sporach spółki komandytowej wszystkich osobiście odpowiedzialnych spólników, a gdy spór prowadzi jakaś inna spółka, stowarzyszenie, gmina, towarzystwo lub inny jaki podmiot prawny, nie będący osobą fizyczną, prawnych zastępców tychże.

Jeżeli z tego powodu lub też z powodu, że po jednej stronie występuje więcej uczestników, można przesłuchiwać więcej osób, wówczas ma Sąd postanowić, czy należy przesłuchać wszystkie te osoby lub niektóre z nich.

§ 374. Sąd winien po troskliwem ocenieniu wszystkich okoliczności osądzić, czy nie należy zaniechać dowodu z przesłuchania stron, jeśli nabierze przekonania, iż strona, na której ciąży obowiązek udowodnienia spornego faktu, niema o nim żadnej wiadomości, albo gdy przesłuchanie tej strony według postanowień § 372 jest niedozwolonem.

§ 375. Dowód z przesłuchania stron zarządza się uchwałą. Od tej uchwały niema osobnego środka prawnego. Dowód przeprowadza się w ten sposób, że Sąd zadaje przesłuchać się mającej stronie odpowiednie pytania na fakty, które tem przesłuchaniem mają być udowodnione. Przy tem wypytaniu stron zastosować należy odpowiednio przepisy §§ 340 do 343.

Wypytywanie to winno odbywać się przed Sądem orzekającym. Jeżeli przesłuchać się mająca strona nie

jest osobiście obecną, należy zarządzić jej zawezwanie przy równoczesnem oznajmieniu faktów, na które ma być przesłuchaną. Przeprowadzenie tego dowodu za pośrednictwem sędziego wezwanego dopuszczalnem jest tylko wtedy, jeżeli osobiste jawienie się strony jest niemożebnem dla niedających się usunąć przeszkód, lub gdyby było połączone z niestosunkowymi kosztami.

§ 376. Strony należy naprzód wypytać bez zaprzysiężenia; po wypytaniu bez przysięgi może nastąpić przesłuchanie pod przysięgą.

Jeżeli obie strony się jawiły, należy przy przesłuchaniu bez przysięgi z reguły wypytać obie strony o fakty, które mają być udowodnione. Przed przesłuchaniem bez przysięgi ma Sąd zwrócić uwagę stron na to, że wśród danych okoliczności będzie można zażądać od nich, by na zeznania swe złożyły przysięgę.

§ 377. Jeżeli wynik wypytania bez przysięgi nie wystarczy do przekonania Sądu o prawdziwości lub nieprawdziwości udowodnić się mających faktów, może Sąd zarządzić przesłuchanie pod przysięgą.

Złożenie zeznania pod przysięgą co do jednego i tego samego faktu, można zlecić tylko jednej z obu stron. Sąd może przytem z niezaprzysiężonego zeznania tej strony wydzielić poszczególne twierdzenia, które strona ma obecnie powtórzyć pod przysięgą; podobnie może Sąd przy zarządzeniu przesłuchania pod przysięgą oznaczyć brzmienie, w jakiem ma nastąpić zeznanie pod przysięgą na poszczególne okoliczności. Od tych uchwał osobny środek prawny jest niedopuszczalny.

Zeznanie strony, złożone pod przysięgą, podlega w razie, jeżeli jest fałszywem, takiemu samemu osą-

dzeniu ze stanowiska prawa karnego, jak złożona przed Sądem fałszywa przysięga. Przed przesłuchaniem pod przysięgą należy upomnieć stronę na obowiązek zeznawania prawdy, na świętość i znaczenie przysięgi, tudzież na karno prawne następstwa fałszywej przysięgi. W protokole należy stwierdzić, że upomnienie to przed przysięgą miało miejsce.

§ 378. Sąd winien po troskliwem rozważeniu wszystkich okoliczności uchwalić, która strona wypytana już bez przysięgi ma być co do spornego faktu przesłuchaną pod przysięgą.

§ 379. W celu wypytania strony pod przysięgą może Sąd rozprawę odroczyć, jeżeli uzna za stosowne dać stronie przesłuchać się mającej czas do namysłu.

§ 380. O ile w niniejszym rozdziale niema odmiennych zarządzeń, stosują się postanowienia o dowodzie ze świadków także do przesłuchania stron w celach dowodowych. Oznaczony jednak w § 321 l. 2 powód nie może służyć przesłuchać się mającej stronie za usprawiedliwienie odmówienia zeznania.

Niejawienie się jednej ze stron na audjencji wyznaczonej do przesłuchania według § 375 albo odmówienie zeznania przez stronę obecną, nie stoi na przeszkodzie przesłuchaniu obecnego przeciwnika.

Używanie środków przymusowych celem przynaglenia strony, która w celach dowodowych ma być wypytaną bez przysięgi, lub pod przysięgą, do jawienia się przed Sądem lub do zeznawania, nie jest dozwolonem.

§ 381. Jaki to ma wpływ na zestawienie dowodu, jeżeli strona bez dostatecznych powodów odmawia zeznania lub dania odpowiedzi na poszczególne pyta-

nia, tudzież jeżeli strona zawezwana celem złożenia zeznania bez przysięgi lub pod przysięgą nie staje, lub też jeżeli jej zeznanie złożone pod przysięgą odbiega co do istotnych punktów od oświadczeń złożonych poprzednio podczas przesłuchania bez przysięgi, ma ocenić Sąd po troskliwem uwzględnieniu wszystkich okoliczności.

§ 382. Strony przesłuchiwane w celach dowodowych bez przysięgi lub pod przysięgą nie mają prawa żądania wynagrodzenia po myśli § 346, co nie narusza ich prawa do żądania zwrotu kosztów procesowych.

Przepisy §§ 372 do 381 stosują się odpowiednio także przy przesłuchaniu lub zaprzysiężeniu strony, zarządzonem z powodu przedłożenia dokumentu dowodowego, rzeczy wywiadowczej lub przedmiotu naoczni.

§ 383. Jeżeli strona złożyła oświadczenie, w którem ofiarowała się potwierdzić w procesie pod przysięgą okoliczności udowodnić się mające, lecz przesłuchanie jej pod przysięgą z powodu jej wcześniejszej śmierci odbyć się nie może, ma Sąd ocenić to jej oświadczenie podług § 272.

Tytuł ósmy.

Zabezpieczenie dowodów.

§ 384. Celem zabezpieczenia przeprowadzenia dowodu można w każdym okresie sporu, a nawet przed jego rozpoczęciem, wnosić na przeprowadzenie naoczni albo przesłuchanie świadków i znawców, jeżeli zachodzi obawa, że inaczej środek dowodowy może być utraconym lub jego użycie będzie utrudnionem.

Przeprowadzenia powyższych dowodów można żądać także bez istnienia powyższych warunków, jeżeli chodzi o stwierdzenie wad rzeczy lub dzieła, z powodu których przeciwnik obowiązanym jest do rękojmi. Jeżeli nabywca rzeczy doniósł sprzedawcy o jakiej wadzie lub odmówił przyjęcia rzeczy z powodu jej wadliwości, może także sprzedawca wnosić na przeprowadzenie tego rodzaju dowodów. Takie same prawo ma też przedsiębiorca jakiegoś dzieła, jeżeli zamawiający doniesie mu o jakiej wadzie lub odmówi przyjęcia dzieła dla wadliwości tegoż.

Wniosek ten należy postawić w Sądzie procesowym, zaś w przypadkach nagłych jakoteż w razie, jeżeli spór nie jest jeszcze wszczętym, w Sądzie powiatowym, w którego okręgu znajdują się rzeczy, które mają być oglądane lub wzięte za podstawę dowodu ze znawców, albo osoby mające być przesłuchane. Wniosek można postawić do protokołu sądowego.

§ 385. Strona, która stawia wniosek, winna podać fakty, na które dowód ma być przeprowadzonym, jakoteż środki dowodowe, wymieniając zarazem przesłuchać się mających świadków, tudzież zaproponowanych znawców. Ma ona przedstawić powody usprawiedliwiające obawę, że środek dowodowy może być utraconym lub jego użycie utrudnionem.

Strona stawiająca wniosek winna dalej wymienić przeciwnika. Od wymogu tego można tylko wtedy odstąpić, gdy z przedstawionych przez stronę okoliczności wynika, że w danym stanie rzeczy nie jest w możności wskazać przeciwnika.

§ 386. Wniosek należy rozstrzygnąć uchwałą bez poprzedniej ustnej rozprawy. Przed rozstrzygnieniem należy jednak o ile zwłoka nie grozi niebezpieczeństwem, przesłuchać przeciwnika, jeżeli jest znanym, a zgody z jego strony jeszcze nie wykazano. Stronie, która stawia wniosek, można przed rozstrzygnieniem polecić, by uprawdopodobniła okoliczności, które zabezpieczenie dowodu czynią koniecznem.

Do rozstrzygnienia takich wniosków powołany jest w Trybunałach naczelnik Trybunału lub przewodniczący senatu, któremu daną sprawę przydzielono. *Wydaje on orzeczenie jako sędzia samoistny.**)

W uchwale przychylającej się do wniosku winien Sąd oznaczyć fakty, na które dowód ma być przeprowadzony, jakoteż środki dowodowe i wymienić przesłuchać się mających świadków tudzież ustanowić znawców. Równocześnie należy wydać zarządzenia potrzebne celem wykonania przeprowadzenia dowodu. Dla nieznanego przeciwnika może Sąd ustanowić kuratora celem strzeżenia jego praw przy przeprowadzeniu dowodów.

Uchwały, którą przychylono się do wniosku, nie można zaczepiać żadnym środkiem prawnym.

§ 387. Przeciwnika należy wezwać na audjencję wyznaczoną do przeprowadzenia dowodów przy równoczesnem doręczeniu mu uchwały, a w razie, gdy przedtem nie był słuchany, także jednego egzemplarza pisma wniesionego przez stronę, która postawiła wniosek, lub odpisu protokołu spisanego na jej wniosek.

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

W nagłych przypadkach można jednak przystąpić do przeprowadzenia dowodu jeszcze przed doręczeniem uchwały znanemu przeciwnikowi. Pozwolenia na to można na wniosek udzielić równocześnie z rozstrzygnieniem wniosku na przeprowadzenie dowodu. Od udzielenia lub odmówienia tego pozwolenia niema żadnego środka prawnego.

§ 388. Przeprowadzenie dowodu odbywa się według przepisów drugiego, czwartego, piątego i szóstego tytułu niniejszego rozdziału.

Protokół przeprowadzenia dowodu przechowuje się w Sądzie, który zarządził przeprowadzenie dowodu. Jeżeli spór toczy się lub zostanie wszczętym w innym Sądzie, należy protokół przesłać Sądowi procesowemu na jego wezwanie lub na wniosek jednej ze stron.

Koszta przeprowadzenia dowodu ponosi strona, która postawiła wniosek, bez naruszenia przysługującego jej prawa żądania zwrotu. Przeciwnikowi należy zwrócić koszta konieczne za jego udział w przeprowadzeniu dowodu, co niema wpływu na rozstrzygnienie w sprawie głównej.

§ 389. Każda strona może w ciągu sporu robić użytek z dowodu przeprowadzonego celem zabezpieczenia tegoż.

Jaki wpływ należy przyznać zarzutowi, że dowód nie został przeprowadzony zgodnie z przepisami, jakie obowiązują przy dowodach przeprowadzanych w toku procesu, lub że przeciwnika albo wcale nie zawiadomiono o zarządzeniu przeprowadzenia dowodu, albo nie w należytym czasie, — winien ocenić Sąd według § 272.

W ciągu sporu można zarządzić uzupełnienie lub powtórzenie dowodu.

ROZDZIAŁ DRUGI.

Wyroki i uchwały.

Tytuł pierwszy.

Wyroki.

Wyrok końcowy.

§ 390. Jeżeli spór według wyniku przeprowadzonej rozprawy i odbytego przeprowadzenia dowodu jest dojrzałym do ostatecznego rozstrzygnienia, ma Sąd wydać to rozstrzygnienie zapomocą wyroku (wyrok końcowy).

To samo ma miejsce w razie, gdy z pomiędzy kilku procesów połączonych do wspólnej rozprawy, tylko jeden jest dojrzałym do ostatecznego rozstrzygnienia.

Wyrok częściowy.

§ 391.*) *Jeżeli niektóre z więcej roszczeń podniesionych w tej samej skardze lub część jednego roszczenia przestanie być sporną wskutek wyraźnego uznania przez pozwanego lub dojrzeje do końcowego rozstrzygnienia, wolno Sądowi co do tego roszczenia lub co do tej części natychmiast rozprawę zamknąć i przystąpić do wydania wyroku (wyrok częściowy).*

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914, Dz. u. p. Nr. 118.

Wyrok częściowy może zapaść także wtedy, gdy po wniesionej skardze wzajemnej stanie się dojrzałą do ostatecznego rozstrzygnienia sama tylko skarga lub skarga wzajemna.

Jeżeli pozwany w drodze ekscepcji wystąpił z wzajemną pretensją, która z dochodzoną w skardze pretensją nie stoi w związku prawnym, można w razie, jeżeli tylko rozprawa nad żądaniem skargi dojrzeje do ostatecznego rozstrzygnienia, orzec co do tego żądania wyrokiem końcowym. Rozprawę co do pretensji wzajemnej należy bez przerwy dalej prowadzić.

§ 392. Każdy wyrok częściowy należy pod względem środków prawnych i egzekucji uważać za wyrok samoistny.

Przepisy § 52 ust. 2 stosują się również do należytości ubocznych całego roszczenia lub tej jego części, o której orzeczono wyrokiem częściowym.

Wyrok pośredni.

§ 393. Jeżeli w sporze roszczenie spornem jest tak co do zasady jakoteż co do wysokości, a rozprawa narazie dojrzała do rozstrzygnienia tylko odnośnie do zasady, może Sąd rozstrzygnąć naprzód zasadę roszczenia wyrokiem (wyrok pośredni).

Następnie można w przypadkach §§ 236 i 259 przed rozstrzygnieniem sprawy głównej wydać wyrok pośredni co do istnienia lub nieistnienia danego stosunku prawnego lub prawa, skoro rozprawa nad wnioskiem na ustalenie dojrzała do rozstrzygnienia.

Wyroki zapadłe po myśli poprzednich dwóch ustępów należy pod względem środków prawnych uważać za wyroki końcowe. Wniesienie odwołania lub rewizji

od wyroku pośredniego, wydanego w myśl ustępu 1, wstrzymuje dalszą rozprawę nad skargą aż do prawomocności zapadłego wyroku pośredniego. We wszystkich innych przypadkach rozprawa w sprawie głównej toczy się dalej mimo odwołania lub rewizji od wyroku pośredniego. Sąd może jednak w razie, gdy stosunek prawny lub prawo, mające istotne znaczenie dla rozstrzygnienia sprawy głównej uznano za nieuzasadnione, zarządzić, by dalszą rozprawę nad skargą odłożyć aż do prawomocności wydanego wyroku pośredniego. Zarządzenie to nie może być zaczepione żadnym środkiem prawnym.

Odnośnie do kosztów należy stosować odpowiednio przepis § 52 ustęp 2.

Wyrok na podstawie zrzeczenia się.

§ 394. Jeżeli powód na pierwszej audjencji lub podczas ustnej rozprawy spornej zrzeknie się dochodzonego roszczenia, należy go na wniosek pozwanego oddalić ze skargą wyrokiem na podstawie zrzeczenia się.

Jeżeli zrzeczenie się odnosi się tylko do jednego z więcej roszczeń dochodzonych w skardze, lub do części jednego roszczenia, można na wniosek wydać wyrok częściowy na podstawie zrzeczenia się.

Wyrok na podstawie uznania.

§ 395. Jeżeli pozwany na pierwszej audjencji lub podczas rozprawy spornej, uzna podniesione przeciw niemu roszczenie w całości lub w części, należy na wniosek powoda wydać wyrok stosownie do uznania.

Wyrok w przypadkach zaoczności.

§ 396. Jeżeli powód lub pozwany omieszkają

pierwszą audjencję, należy faktyczne twierdzenia, przytoczone odnośnie do przedmiotu sporu przez stronę, która się jawiła przyjąć za prawdziwe, o ile przedłożone już dowody nie zbijają ich i na tej podstawie na wniosek strony obecnej rozstrzygnąć o żądaniu skargi wyrokiem zaocznym.

§ 397. Na pisemne podania nadesłane ewentualnie przez stronę, która nie stanęła, nie należy brać względu.

Wyrok zaoczny, jakoteż wyrok wskutek zrzeczenia się lub uznania wydaje na pierwszej audjencji przewodniczący lub sędzia, któremu odbycie tej audjencji powierzono.

§ 398. *) *Jeżeli pozwany nie wniósł w należytym czasie odpowiedzi na skargę, wolno powodowi postawić wniosek na wydanie wyroku zaocznego w sprawie głównej (§ 396). Przewodniczący senatu winien orzec o tem w ciągu dni ośmiu jako sędzia samoistny, nie wyznaczając rozprawy.*

Jeżeli jednak pozwany podniósł na pierwszej audjencji zarzut niedopuszczalności drogi sądowej, niewłaściwości Sądu, sporu wiszącego lub sprawy prawomocnie osądzonej, a nad tymi zarzutami zarządzono osobną rozprawę (§ 260), wolno powodowi po odrzuceniu tych zarzutów postawić wniosek na wydanie wyroku zaocznego w sprawie głównej. Jeżeli nie zarządzono osobnej rozprawy nad tymi zarzutami, może powód najpierw postawić tylko wniosek na wyznaczenie audjencji do ustnej rozprawy kontradyktoryjnej. Rozprawa kontradyktoryjna ogranicza się w tym wypadku do wymienionych zarzutów. W razie ich odrzu-

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

cenia należy natychmiast na dalszy wniosek powoda wydać wyrok zaoczny w sprawie głównej (§ 396).

Jawienie się pozwanego na wyznaczonej audjencji nie przeszkadza wydaniu wyroku zaocznego; przy wydaniu wyroku zaocznego nie należy brać pod uwagę tego, co pozwany w sprawie głównej ustnie przytoczył.

Niestawiennictwo powoda na audjencji, wyznaczonej na jego wniosek, pociąga za sobą spoczywanie postępowania. Pozwany nie może stawiać wniosku ani na wydanie wyroku zaocznego, ani też na odroczenie audjencji w celu podjęcia rozprawy w sprawie głównej.

§ 399. Jeżeli po wniesieniu na czas odpowiedzi wyznaczono audjencję do ustnej rozprawy spornej, a jedna ze stron na tej audjencji albo na jednej z następnych wyznaczonych do rozprawy spornej stanąć omieszkała, może jawiąca się strona na tej audjencji wnosić na wydanie wyroku. Przy wydaniu wyroku należy tylko o tyle uwzględnić nowe twierdzenia faktyczne, przytoczone przez stronę, która stanęła, a które sprzeciwiają się treści wniesionych przez nią pism lub poprzednich oświadczeń i faktycznych zapodań, o ile je strona przed audjencją podała do wiadomości przeciwnikowi za pomocą pisma przygotowawczego. Natomiast należy przy wydaniu wyroku uwzględnić nietylko wyniki poprzednio przeprowadzonych dowodów, lecz także poprzednie oświadczenia i faktyczne zapodania strony, popadłej obecnie w zaoczność, o ile te ostatnie zostały poświadczone w pismach przygotowawczych, w protokole rozprawy i jego załączkach

albo też w protokole sędziego wyznaczonego lub wezwanego lub gdy stanowi on przedmiot przeprowadzenia dowodu, zarządzonego na jednej z poprzednich audjencji.

Jeżeli wniosek na wydanie wyroku w sprawie głównej z powodu zaoczności jednej strony postawiono w chwili, gdy odrębna rozprawa nad zgłoszonymi na pierwszej audjencji zarzutami niedopuszczalności drogi sądowej, niewłaściwości Sądu, sprawy wiszącej lub prawomocnie osądzonej jeszcze jest w toku, może nastąpić wydanie wyroku dopiero po odrzuceniu tych zarzutów.

§ 400. Przepisy §§ 396 do 399 należy zastosować także wtedy, gdy jedna ze stron z powodu nieodpowiedniego zachowania się zostanie wydaloną ze sali sądowej.

§ 401. Okoliczność, że strona omieszkała jaką audjencję, nie zmienia w niczem zastosowania przepisów, które stanowią o tem, co Sąd winien uwzględnić z urzędu, i nie uwalnia przeciwnika od obowiązku wykazania tego, co potrzeba wykazać odnośnie do okoliczności uwzględnić się mającej z urzędu.

Podobnie nie przeszkadza zaoczność jednej strony przeprowadzeniu dowodów przed Sądem orzekającym, jakoteż ustnemu przedstawieniu wyników przeprowadzenia dowodu, które się odbyło nie przed Sądem orzekającym.

§ 402. Wniosek na wydanie wyroku z powodu zaoczności jednej strony (§§ 395, 398, 399) należy odrzucić;

*) *1. jeżeli brak dowodu, że niejawiąca się stronę została do audjencji prawidłowo zawezwaną. Sędzia może jednak na wniosek strony jawiącej się zastrzec sobie wydanie wyroku do pewnego przez siebie oznaczonego dnia i rozprawę zamknąć. Jeżeli na podstawie dowodu doręczenia, nadeszłego w ciągu oznaczonego czasokresu, albo na podstawie dochodzeń w sprawie doręczenia okaże się, że wezwanie doręczono stronie opieszałej w należytym czasie, tak, że mogła jawić się do rozprawy, wówczas należy w ciągu dni ośmiu po nadejściu dowodu doręczenia albo po ukończeniu dochodzeń w sprawie doręczenia wydać wyrok zaoczny;*

2. jeżeli w Sądzie znanem jest notorycznie, że jawieniu się strony nieobecnej stanęły na przeszkodzie wydarzenia elementarne lub inne nieuchronne przypadki;

3. jeżeli jawiąca się strona nie jest w stanie dostarczyć na tej audjencji żądanego przez Sąd wykazania okoliczności z urzędu uwzględnić się mającej.

Wnioskowi na wydanie wyroku z powodu zaoczności przeciw uczestnikom sporu należy odmówić, jeżeli zachodzi uczestnictwo sporu mające się osądzać według § 14, jeżeliby chociaż tylko co do jednego uczestnika brakło dowodu wezwania albo zachodziła jedna z przeszkód naprowadzonych pod l. 2.

W razie odrzucenia wniosku na wydanie wyroku z powodu zaoczności strony, należy z urzędu odroczyć audjencję na czas odpowiedni i wezwać także opieszałą stronę znowu do ponownej audjencji.

§ 403. Jeżeli uchwałą odrzucono wniosek na wydanie wyroku z powodu zaoczności strony, uchwała ta

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

jednak zostanie wskutek rekursu zniesioną, można wydać wyrok bez rozpisania ponownej audjencji.

Treść wyroku.

§ 404. Wyrok wydany w sprawie głównej winien załatwiać wszystkie wnioski, odnoszące się do sprawy głównej, o ile niektórych z tych wniosków już przedtem nie załatwiono albo nie zastrzeżono osobnemu załatwieniu.

Więcej sporów prawnych między temi samemi osobami, które według § 187 połączono do wspólnej rozprawy, należy rozstrzygnąć tym samym wyrokiem, jeżeli połączenia tego jeszcze przed wydaniem wyroku nie uchylono albo nie rozstrzygnięto jednego z połączonych procesów osobnym wyrokiem po myśli § 390.

§ 405. Sąd niema prawa przysądzać stronie czegoś, na co nie było wniosku. Stosuje się to w szczególności do owoców, procentów i innych pretensji ubocznych.

§ 406. Zasądzenie na pewne świadczenie dopuszczalnem jest tylko wtedy, jeżeli w chwili wydania wyroku świadczenie to już zapadło. Przy roszczeniach alimentacyjnych można zasądzić także na świadczenia, które zapadną dopiero po wydaniu wyroku.

§ 407. Przy zasądzeniu na płacenie renty pieniężnej z powodu zabicia, uszkodzenia ciała lub odjęcia wolności może Sąd na wniosek orzec w wyroku na danie zabezpieczenia, jeżeli zachodzi oczywista i konieczna potrzeba zabezpieczenia przyszłych wypłat. Chociażby w procesie takiego wniosku nie stawiano, może uprawniony zażądać dodatkowo takiego zabezpie-

czenia w drodze skargi, jeżeli się stosunki majątkowe zobowiązanego tymczasem znacznie pogorszyły.

Pod tymi samymi warunkami może uprawniony zażądać w drodze skargi podwyższenia zabezpieczenia ustanowionego w wyroku.

§ 408. Jeżeli Sąd jest zdania, że upadła w sporze strona prowadziła proces widocznie ze swawoli, może ją na wniosek strony wygrywającej zasądzić na zapłatę odpowiedniego odszkodowania.

Rozprawa nad tym wnioskiem nie powinna wstrzymywać rozstrzygnienia w sprawie głównej.

Przy oznaczeniu wysokości odszkodowania, należy mieć wzgląd na przepis § 273.

§ 409. W wyroku, nakładającym obowiązek do do pewnego świadczenia, należy zarazem oznaczyć czasokres do wykonania tego świadczenia. O ile w niniejszej ustawie inaczej nie przepisano, wynosi ten czasokres czternaście dni.

Jeżeli jednak nakłada się na stronę obowiązek wykonania pewnej pracy lub czynności, wówczas winien Sąd wyznaczyć do wykonania tego obowiązku stosowny czasokres z uwzględnieniem osobistych stosunków zobowiązanego. Przy tem należy uważać w szczególności, by dłużnik przez czynność, którą ma wykonać, nie został przeszkodzony w wykonaniu w czasie właściwym robót około zasiewu, żniwa lub winobrania.

Czasokresy te rozpoczynają się z dniem po prawomocności wyroku.

§ 410. Jeżeli w wyroku przysądzono przedmiot nie będący kwotą pieniężną, należy zarazem orzec, że pozwany może uwolnić się od świadczenia tego przed-

miotu przez zapłatę kwoty pieniężnej, którą powód wedle oświadczenia złożonego w skardze lub podczas rozprawy gotów jest przyjąć w miejsce tego przedmiotu.

Prawomocność wyroku.

§ 411. Wyroki, których nie można już zaczepiać żadnym środkiem prawnym, uzyskują prawomocność o tyle, o ile w danym wyroku rozstrzygnięto roszczenie podniesione w skardze lub w skardze wzajemnej albo stosunek prawny lub prawo, które w ciągu procesu stały się spornemi i względem których po myśli §§ 236 lub 259 żądano ustalenia istnienia lub nieistnienia. Rozstrzygnienie o istnieniu lub nieistnieniu wzajemnej pretensji, którą pozwany podniósł w celu kompenzaty, uzyskuje prawomocność jedynie do wysokości tej kwoty, jaka ma być potrąconą.

Prawomocność wyroku należy uwzględnić z urzędu.

Wydanie, ogłoszenie i doręczenie wyroku.

§ 412. Wyrok może być wydany tylko przez tych sędziów, którzy brali udział w ustnej rozprawie, mającej służyć za podstawę wyroku.

Jeżeli przed wydaniem wyroku musi nastąpić zmiana w osobie przewodniczącego albo jednego z reszty członków senatu, należy przed zmienionym senatem przeprowadzić rozprawę na nowo przy użyciu skargi, dowodów wciągniętych do aktów i protokołu rozprawy.

§ 413. Narada i głosowanie sędziów nie odbywa się jawnie. W trudniejszych przypadkach może przewodniczący ustanowić sprawozdawcę dla tej narady.

§ 414. Wyrok należy wydać na podstawie ustnej rozprawy, a to o ile możności wydać i ogłosić zaraz po jej zamknięciu. Razem z wyrokiem należy ogłosić powody rozstrzygnienia. Ogłoszenie wyroku nie jest zawisłem od obecności obu stron. *Ogłoszenie wyroku w przypadkach zaoczności można zastąpić oznajmieniem, że wyrok wydaje się po myśli wniosku*).*

Ogłaszając wyrok chociażby już był w zupełności na piśmie ułożony, może senat ograniczyć się do oznajmienia w dosłownem brzmieniu orzeczenia wyroku i do podania najistotniejszych powodów rozstrzygnienia. Oznaczenie kwoty kosztów można przy ogłoszeniu wyroku zastrzec do pisemnego wygotowania *i poruczyć członkowi senatu*).*

Ogłoszony wyrok należy każdej stronie doręczyć w pisemnem wygotowaniu ze wszystkimi powodami rozstrzygnienia.

§ 415. Jeżeli wyroku nie można wydać zaraz po zamknięciu ustnej rozprawy, a w szczególności także wtedy, gdy rozprawę stosownie do § 193 ust. 3 zamknięto przed ukończeniem przeprowadzenia dowodu, należy wyrok wydać do dni ośmiu po zamknięciu ustnej rozprawy, w przypadku zaś § 193 ust. 3, do dni ośmiu po nadejściu aktów zalegającego jeszcze przeprowadzenia dowodu. W tym przypadku osobne ogłoszenie wyroku niema miejsca.

§ 416. Wyrok staje się skutecznym wobec stron dopiero z doręczeniem pisemnego wygotowania.

Sąd jest jednak związany swem rozstrzygnieniem, skoro zostało ogłoszone lub jeżeli w przypadku § 415

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118

zostało oddane do wygotowania, będąc już ułożonem na piśmie.

*) *Wyrok na podstawie zrzeczenia się lub uznania ogłoszony w obecności obu stron, nabiera mocy obowiązującej wobec stron z chwilą ogłoszenia i winien być doręczony stronom w pisemnem wygotowaniu tylko na ich żądanie. Wyrok zaoczny, uwzględniający żądania skargi, nabiera mocy obowiązującej wobec powoda z chwilą ogłoszenia (§ 414 ust. 1), wygotowanie tego wyroku doręcza się powodowi tylko na żądanie.*

Pisemne wygotowanie.

§ 417. Wyrok ma zawierać w pisemnem wygotowaniu:

1. oznaczenie Sądu i nazwisko sędziów, którzy brali udział w rozstrzygnieniu; jeżeli wyrok wydano w zakresie odrębnego sądownictwa przez Sąd, któremu przysługa także sądownictwo ogólne, należy obok oznaczenia Sądu dołączyć dodatek wskazujący na wykonanie sądownictwa odrębnego;

2. oznaczenie stron według imienia i nazwiska, zatrudnienia, miejsca zamieszkania i stanowiska w procesie, jakoteż wymienienie ich zastępców i pełnomocników;

3. orzeczenie wyroku;

**) *4. uzasadnienie rozstrzygnienia.*

W uzasadnieniu rozstrzygnienia, które ma być widocznie oddzielone od orzeczenia, przedstawi Sąd treściwie ale dokładnie, które okoliczności faktyczne

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

**) Ust. z dnia 9. marca 1920 Dz. u. Rz. P. poz. 144.

i z jakich przyczyn uznał za ustalone lub nieustalone i jakiemi zasadami kierował się, rozstrzygając pytania prawne i uchylając wniesione zarzuty. Streszczenie samej osnowy spornego stosunku w uzasadnieniu potrzebne jest o tyle, o ile to jest niezbędne dla zrozumienia faktycznych ustaleń.

**) Wyroki zaoczne na podstawie zrzeczenia się i uznania można wygotowywać w formie skróconej i używać do tego wygotowania skargi lub napisu. Szczegółowe przepisy wydane będą w rozporządzeniu.*

§ 418. Przeznaczony dla aktów sądowych wyrok w pisemnym układzie ma być podpisany przez przewodniczącego senatu i protokolanta. *Jeżeli wyrokiem zaocznym orzeczono zgodnie z żądaniem powoda, albo jeżeli orzeczono wyrokiem na podstawie zrzeczenia się lub uznania, można przeznaczony dla aktów sądowych układ wyroku zastąpić zapiskiem o wyroku, podpisanym przez sędziego. W rozporządzeniu wydane będą bliższe przepisy co do zapisku o wyroku.*)*

Wyciąg z wyroku musi oprócz orzeczenia zawierać także dane oznaczone w § 417 l. 1 i 2.

Przed doręczeniem stronie pisemnych wygotowań wyroku nie można udzielać ani wyciągów, ani odpisów wyroku.

Sprostowanie wyroku.

§ 419. O ile chodzi o sprostowanie omyłek pisarskich lub rachunkowych albo innych widocznych błędów w wyroku, lub jego pisemnem wygotowaniu,

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118. Patrz w dodatku.

może je Sąd, który wyrok wydał, przedsiębrać każdej chwili. Sprostowanie z urzędu winno nastąpić w szczególności także wtedy, jeżeli wygotowanie wyroku nie jest zgodnem z rozstrzygnieniem wydanem przez Sąd.

Sąd może orzekać o sprostowaniu bez poprzedniej ustnej rozprawy. Od uchwały odrzucającej wniosek na sprostowanie, niema osobnego środka prawnego.

Sprostowanie może być zarządzonem także w wyższej instancji.

§ 420. Uchylony.*)

§ 421. Uchylony.*)

§ 422. Sprostowanie, które Sąd uzna za stosowne uskutecznić po myśli § 419, należy dołączyć do pierwopisu wyroku i uwidocznić we wszystkich udzielonych już wygotowaniach wyroku, których zwrotu należy w tym celu zażądać.

W razie odrzucenia wniosku na sprostowanie wyroku, należy zasądzić wnioskodawcę na zwrot wszystkich przez to urosłych kosztów; pozatem należy koszta wzajemnie znieść.

Uzupełnienie wyroku.

§ 423. Jeżeli w wyroku pominięto jakie roszczenie, które należało rozstrzygnąć, lub jeżeli w wyroku nie orzeczono wcale albo niezupełnie co do żądanego przez stronę zwrotu kosztów procesowych, należy uzupełnić wyrok za pomocą dodatkowego rozstrzygnięcia (wyrok uzupełniający).

Wniosek na uzupełnienie należy postawić w Są-

*) Ust. z dnia 9. marca 1920 Dz. u. R. P. poz. 144.

dzie procesowym do dni ośmiu po doręczeniu wyroku; przywrócenie do poprzedniego stanu z powodu omieszkania tego czasokresu nie jest dopuszczalnem.

Sąd rozstrzyga po poprzedniej ustnej rozprawie. Rozprawa ta ogranicza się do niezałatwionej części sporu prawnego. Odrzucenie wniosku następuje we formie uchwały.

§ 424. *) *Rozprawa nad uzupełnieniem wyroku niema wpływu na bieg czasokresu do wniesienia środka prawnego od wyroku, na uzupełnienie którego wniosek postawiono.*

Tytuł drugi.

Uchwały.

§ 425. O ile według postanowień niniejszej ustawy niema zapaść wyrok, wydaje się rozstrzygnienia, zarządzenia i polecenia zapomocą uchwały.

Sąd o tyle jest związany swojemi uchwałami, o ile nie należą do uchwał wydanych tylko w zakresie kierownictwa procesowego.

Przepisy § 412 należy odpowiednio stosować do uchwał sądowych.

§ 426. Wszystkie uchwały, powzięte podczas rozprawy lub przeprowadzenia dowodu przez senat, przewodniczącego albo sędziego wyznaczonego lub wezwanego, mają być ogłoszone. Stronom obecnym przy ogłoszeniu należy doręczyć pisemne wygotowanie tych uchwał jeżeli stronie przysługuje środek prawny od uchwały

*) Ust. z dnia 9. marca 1920 Dz. u. R. P. poz. 144.

lub prawo natychmiastowego prowadzenia egzekucji na podstawie tej uchwały.

Stronom, które nie były obecne przy ogłoszeniu, należy zarządzić doręczenie pisemnego wygotowania tak w tych przypadkach jakoteż we wszystkich innych, w których kierownictwo postępowania tego wymaga.

W razie, jeżeli niema nastąpić doręczenie pisemnego wygotowania, uzasadnia ustne ogłoszenie takie same skutki jak doręczenie.

§ 427. Uchwały, powzięte poza audjencją, należy podać stronom do wiadomości przez doręczenie pisemnego wygotowania.

Uchwałę, którą Sąd odmówił wnioskowi strony bez poprzedniego przesłuchania przeciwnika, należy doręczyć przeciwnikowi tylko na żądanie strony, która wniosek postawiła.

§ 428. Uchwały, zapadłe na sprzeczne wnioski, tudzież uchwały, w których wniosek jaki odrzucono, muszą być zaopatrzone w powody.

Przytem należy rozstrzygnięte uchwałą wnioski tudzież stan sprawy, o ile jedno i drugie nie jest widocznem z udzielonego równocześnie pisma przygotowawczego lub odpisu protokołu, wciągnąć o tyle do uzasadnienia, o ile to do zrozumienia orzeczenia lub polecenia jest potrzebnem.

§ 429. Pierwopis uchwały powziętej przez senat ma podpisać przewodniczący, pozatem ten sędzia, który uchwałę wydał.

Pisemne wygotowanie uchwały winno zawierać również dane wymienione w § 417 l. 1 i 2.

§ 430. Pod względem wydawania wygotowań i wy-

ciągów, tudzież sprostowania uchwał i uzupełnienia tychże w razie, gdy pewnego wniosku strony częściowo nie załatwiono lub gdy nie wydano wcale lub niezupełne orzeczenia co do wniosku postawionego na zwrot kosztów procesu, obowiązują przepisy §§ 418, 419, 423 i 424.

CZĘŚĆ TRZECIA.

Postępowanie przed Sądami powiatowymi.

§ 431. O ile inaczej nie postanowiono, stosują się do postępowania przed Sądami powiatowymi przepisy o postępowaniu przed Trybunałami pierwszej instancji.

Prawa i obowiązki senatu lub przewodniczącego tegoż, uzasadnione w przepisach części drugiej, wykonuje w postępowaniu przed Sądami powiatowymi sędzia samoistny.

§ 432. Sędzia ma w razie potrzeby udzielić stronom nieświadomym prawa, które nie są zastąpione przez adwokata, odpowiednich wskazówek co do przedsiębrać się mających czynności procesowych i pouczyć je o skutkach prawnych ich czynności albo zaniechań.

W szczególności przy ogłoszeniu rozstrzygnień winien sędzia zwrócić uwagę takich stron na czasokres, w ciągu którego pewne rozstrzygnienie można zaczepiać środkiem prawnym, tudzież na postanowienia ustawy, przepisujące ustanowienie adwokata pełnomocnikiem w celu wniesienia środka prawnego.

§ 433. *Kto zamierza wnieść skargę, ma prawo przed jej wniesieniem prosić Sąd powiatowy miejsca*

*zamieszkania przeciwnika o wezwanie tegoż do próby ugodowej.**) W miejscowościach, w których znajduje się kilka Sądów powiatowych, można nadto wzywać w tym celu wszystkie te osoby, które mieszkają wprawdzie poza okręgiem właściwego Sądu powiatowego, lecz w tej samej miejscowości.

Od rozstrzygnienia takiego wniosku niema żadnego środka prawnego.

§ 434. Jeśli strona nie jest zastąpioną przez adwokata, może podawać skargę jakoteż wszelkie prośby, wnioski i oznajmienia wnieść się mające poza ustną rozprawą, do protokołu.

§ 435. Jeżeli sędzia jest zdania, że skarga na piśmie podana potrzebuje w pewnym punkcie jakiego uzupełnienia lub wyjaśnienia, albo jeżeli przeciwko wdrożeniu postępowania nasuwają się wątpliwości, winien sędzia w razie, jeżeli powód nie jest zastąpiony prez adwokata, udzielić mu przed załatwieniem skargi potrzebnych wskazówek w celu uzupełnienia lub sprostowania skargi.

Jeżeli skarga podana ustnie do protokołu okazuje się jako niedopuszczalna z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, niewłaściwości Sądu, braku osobistego uprawnienia do wniesienia skargi lub braku zdolności procesowej pozwanego, należy w tej mierze udzielić powodowi ustne lub na żądanie pisemne pouczenie. Również udzielić należy powodowi w sposób stosowny ustne pouczenie, jeżeli skarga jest oczywiście bezpodstawną. Nie może jednak odmówić przyjęcia skargi do protokołu, jeżeli powód mimo pouczenia przy niej obstaje.

§ 436. Audjencję do ustnej rozprawy na skargę

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914. Dz. u. p. Nr. 118.

można w nagłych przypadkach, a w szczególności przy skargach o naruszenie posiadania, wyznaczyć na ten sam dzień, w którym skarga weszła do Sądu.

§ 437. Powoda należy wezwać do ustnej rozprawy przez doręczenie jednego wygotowania uchwały, zapadłej na skargę, z tem poleceniem, by przyniósł ze sobą na audjencję przedmioty, które należałoby obejrzeć w toku rozprawy, tudzież dokumenty odnoszące się do sporu, a których w oryginale nie przedłożono jeszcze Sądowi. W zawezwaniu należy powoda zawiadomić, jakie niekorzystne skutki łączy ustawa z omieszkaniem audjencji.

§ 438. Wezwanie pozwanego odbywa się za pomocą doręczenia pisemnego wygotowania uchwały zapadłej na skargę z równoczesnem udzieleniem jednego egzemplarza skargi pisemnej lub odpisu protokołu spisanego na skargę. W razie protokolarnego uzupełnienia lub sprostowania skargi pisemnej, należy pozwanemu doręczyć także odpis tego protokołu. Równocześnie należy wezwać pozwanego, by na audjencję przyniósł ze sobą odnoszące się do sporu przedmioty naoczni i dokumenty, tudzież by jeszcze przed wyznaczoną do ustnej rozprawy audjencją postawił wniosek co do przedłożenia dokumentów dowodowych i dokumentów naoczni znajdujących się w posiadaniu przeciwnika albo w przechowaniu władzy publicznej lub notarjusza, jakoteż co do ewentualnego zawezwania przez Sąd świadków. W wezwaniu należy zawiadomić pozwanego, jakie skutki łączy ustawa z omieszkaniem audjencji.

§ 439. W pewnych dniach sądowych, które należy naprzód oznaczyć i ogłosić przez przybicie na bu-

dynku sądowym, wolno powodowi nawet bez sądowego wezwania stanąć przed Sądem ze stroną przeciwną w celu wytoczenia sporu i przeprowadzenia nad nim rozprawy.

W tym przypadku należy żądanie skargi wciągnąć do protokołu rozprawy.

§ 440. W postępowaniu przed Sądami powiatowymi należy z reguły już pierwszą audjencję przeznaczyć do rozprawy spornej. Można jednak zarządzić osobne odbycie pierwszej audjencji w celu przedsięwzięcia czynności procesowych, określonych w § 239.

Przepisy zawarte w części drugiej o obowiązku pozwanego do odpowiedzi na skargę zapomocą pisma przygotowawczego, jakoteż postanowienia o postępowaniu przygotowawczem przed sędzią wyznaczonym nie mają zastosowania w postępowaniu przed Sądami powiatowymi.

Jednakowoż w sporach rodzaju określonego w § 245 l. 1, może Sąd polecić stronom zastąpionym przez adwokatów wymianę pism przygotowawczych, albo też może się celem przygotowania ustnej rozprawy odbyć protokolarne przesłuchanie.

Ustną rozprawę należy ile możności ukończyć na pierwszej audjencji wyznaczonej na skargę.

Sędzia może wydać polecenie pisemnego ustalenia wniosków i oświadczeń (§ 265) jedynie tym stronom, których przy ustnej rozprawie zastępują adwokaci.

§ 441. Zarzut niewłaściwości Sądu winien pozwany nawet w tym przypadku podnieść na pierwszej audjencji, jeżeli ona przeznaczoną została już do ustnej rozprawy spornej i to przed wdaniem się w rozprawę

główną. Po odbytej pierwszej audjencji lub po wdaniu się pozwanego w sprawę główną, może być niewłaściwość Sądu uwzględnioną jedynie pod warunkami § 240 ustęp 2.

§ 442. Przeciwko stronie, która omieszkała pierwszą audjencję wyznaczoną na skargę, należy na wniosek wydać wyrok zaoczny po myśli § 396, mimo, że już pierwsza audjencja była przeznaczoną do odbycia rozprawy spornej.

Jeżeli jedna ze stron nie stanie na jednej z późniejszych audjencji, a przy wydaniu wyroku (§ 399) ma być uwzględnionem to, co jawiąca się strona nowego pod względem faktów przedłożyła, ale co sprzeciwia się bądź treści wniesionych przez nią ewentualnie pism przygotowawczych, bądź jej poprzednim oświadczeniom i twierdzeniom, a stronie przeciwnej przed audjencją w piśmie przygotowawczem nie zostało oznajmionem, należy na wniosek jawiącej się strony ustalić jej nowe przedstawienia w protokole i zawezwać stronę opieszałą ponownie do rozprawy spornej, udzielając jej równocześnie odpisu tego protokołu. Dalsze omieszkanie przeciwnika nie stoi na przeszkodzie, by przy wydaniu wyroku uwzględniono następnie owe protokolarne ustalenia.

§ 443. Protokołowanie faktów i dowodów przedstawionych przez stronę, winno z reguły nastąpić w sposób podany w § 211, o ile niema pism przygotowawczych (§ 210 ustęp 1).

§ 444. Jeżeli na audjencji okaże się koniecznem wydanie uchwały na dowód po myśli § 277 ustęp 3, a rozprawa na tej samej audjencji jeszcze nie została

zamkniętą, można zaniechać protokołowania twierdzeń stron, odnoszących się do stanu sprawy, a zastrzec przedstawienie tychże do pisemnego wygotowania uchwały na dowód.

*Taka uchwała dowodowa musi być na piśmie do dni trzech po zamknięciu rozprawy w kancelarji sądowej dla stron do przejrzenia złożona. Stronom wolno do trzech dni po otrzymanem zawiadomieniu o tem złożeniu przejrzeć pisemne wygotowanie. Przed upływem tego trzydniowego czasokresu nie odsyła się aktów do Sądu wezwanego.**) Przeciw zawartym tam ewentualnie mylnym danym co do twierdzonych przez strony faktów i dowodów można wnieść sprzeciw podczas najbliższej rozprawy spornej. Sprzeciw ten należy zaznaczyć w protokole rozprawy, lub za pomocą krótkich pism (§ 212 ust. 2 i 3).

§ 445. *) *Jeżeli ustna rozprawa na jednej audjencji przeprowadzona i ukończona została, albo jeżeli po myśli § 193 ust. 3. rozprawa przed przeprowadzeniem dowodów zamknięta zostanie, może Sąd zaniechać protokołowania tego, co w przemówieniach stron do stanu sprawy się odnosi i wyłożenie tego zachować do pisemnego wygotowania stanu faktycznego rozprawy, względnie uchwały dowodowej.*

Takie pisemne wygotowanie będzie do trzech dni po zamknięciu rozprawy w kancelarji sądowej dla stron do przejrzenia złożone. Stronom wolno w ciągu trzech dni po otrzymanem zawiadomieniu o tem złożeniu wnieść opozycję z powodu niedokładności tego, co pisemne wygotowanie o przytoczeniach stron pod względem fak-

*) Ust. z dnia 9. marca 1920 Dz. u. Rz. P. poz. 144.

tów i dowodów zawiera. Opozycję można do protokołu oświadczyć albo stwierdzić treściwie ułożonem pismem (§ 212 ust. 2 i 3).

Na skutek opozycji może sędzia pisemne wygotowanie stanu faktycznego rozprawy względnie uchwały dowodowej odpowiednio zmienić.

Uchwała powzięta na skutek opozycji nie ulega zaczepieniu i niema też przywrócenia do stanu poprzedniego z powodu niedotrzymania czasokresu w ustępie drugim określonego.

**) § 445 a). Protokół rozprawy w przypadkach, określonych w §§ 444 i 445, zawierać będzie tylko okoliczności i oświadczenia w §§ 207 i 208 wskazane.*

§ 446. Uchylony.*)

§ 447. W wygotowaniach wyroku należy w szczególności podnieść, że do wniesienia środka prawnego od wyroku i wogóle do postępowania odwoławczego wymaganem jest zastępstwo przez adwokata.

Osobne przepisy dla postępowania w sprawach drobiazgowych.

§ 448. Jeżeli żądana w skardze suma pieniężna lub wartość przedmiotu sporu nie przekracza kwoty *stu złotych**)*, albo jeżeli powód oświadczy, że zamiast przedmiotu żądanego w skardze gotów jest przyjąć kwotę pieniężną do *stu złotych***) (sprawy drobiazgowe), mają obowiązywać odrębne przepisy, zawarte w nastę-

*) Ustawa z dnia 9. marca 1920 Dz. u. R. P. poz. 144.

**) Rozp. Rady Min. z dnia 18. lutego 1924 Dz. u. Rz. P. poz. 156.

pujących §§ 449 do 453, *nie mają one jednak zastosowania w sporach z umowy najmu lub dzierżawy (§ 560 i nast.)* *).

**) *Jeżeli pozwany na pierwszej rozprawie zarzuci niedopuszczalność postępowania drobiazgowego z powodu, iż szacunek przedmiotu sporu w myśl § 56 ust 2 jest nadmiernie niski i jeżeli jest zarazem prawdopodobne, że przy należytem ocenieniu wartość przedmiotu sporu przekroczy granicę sporów drobiazgowych, sędzia procesowy oznaczy wartość przedmiotu sporu po przesłuchaniu stron i przeprowadzeniu dochodzeń, jakie w tym celu uzna za potrzebne. Wartość nieruchomości oznaczona będzie według § 60 ust. 2. Przeciw tej uchwale niema środka prawnego.*

Gdy na skutek dochodzeń Sąd zniewolony będzie wdrożyć rozprawę podług zwyczajnego postępowania przed Sądami powiatowymi, powód poniesie, względnie zwróci, koszta dochodzeń; w przeciwnym razie koszta poniesie względnie zwróci, pozwany.

§ 449. Żona może występować w procesie w zastępstwie męża na podstawie jego pełnomocnictwa.

§ 450. Jeżeli nad jednym z oznaczonych w § 239 ustęp 2 zarzutów przeprowadzono osobną rozprawę i odrzucono go na podstawie tej rozprawy, ma sędzia po ogłoszeniu tego rozstrzygnienia zarządzić, by rozprawa w sprawie głównej została natychmiast podjętą. W tym przypadku nie należy tego rozstrzygnienia osobno wygotowywać, lecz włączyć je do rozstrzygnienia, jakie zapadnie w sprawie głównej.

*) Ust. z dnia 5. sierpnia 1922 Dz. u. R. P. poz. 769.
**) Ustawa z dnia 9. marca 1920 Dz. u. R. P. poz. 144.

słuchaczów prawa
Uniwer Jagiell.

§ 451. W sprawach drobiazgowych ma protokół rozprawy zawierać tylko:

1. dane przepisane w § 207 i § 208 l. 1;

2. zapiski o zeznanem do protokołu pełnomocnictwie, jeżeli strona staje osobiście w towarzystwie swego pełnomocnika; o żądaniu skargi wniesionej po myśli § 439 w oznaczonym dniu sądowym; o istotnej treści przeprowadzonych dowodów a w szczególności o tem, czy od świadka lub znawcy odebrano przysięgę przed przesłuchaniem lub potem, lub też czy zaprzysiężenia zaniechano; następnie o tem, czy stronie przed jej wysłuchaniem bez przysięgi i przed jej przesłuchaniem pod przysięgą udzielono upomnień przepisanych ustawą (§§ 376 i 377);

3. wyroki podczas rozprawy zapadłe i ogłoszone, jakoteż te zarządzenia i polecenia sędziego, od których środek prawny jest dopuszczalnym;

4. uwagę, czy strony były obecne przy ogłoszeniu wyroku.

Prócz tego należy w przypadku, jeżeli rozpoczęta rozprawa w jednym dniu nie da się skończyć, na wniosek lub według uznania sędziego z urzędu, zapisać w protokole wyraźne zaprzeczenie ze strony rozwanego twierdzeń będących podstawą skargi, a to w treściwem zestawieniu ułożonem przez sędziego.

§ 452. Wyrok należy ogłosić ustnie. Wyrok ogłoszony w obecności obu stron staje się skutecznym wobec stron od chwili ogłoszenia. Jeżeli obie strony były obecne przy ogłoszeniu wyroku, doręcza się stronie pisemne wygotowanie wyroku tylko na jej żądanie.

Poza tym przypadkiem należy z urzędu doręczyć obydwu stronom pisemne wygotowanie wyroku.

Przy ogłoszeniu wyroku winien sędzia zwrócić uwagę stron na to, że od tego wyroku mogą wnieść odwołanie jedynie z przyczyn nieważności wyliczonych w § 477 l. 1 do 7. Taki sam dodatek należy zamieścić w pisemnem wygotowaniu wyroku.

§ 453. Jeżeli wskutek zmiany skargi, zaszłej w ciągu postępowania, przekroczono granicę wartości, określoną w § 448, ale właściwość Sądu powiatowego przez to nie została uchyloną, należy sprawę przeprowadzić i rozstrzygnąć według ogólnych przepisów, obowiązujących co do postępowania przed Sądami powiatowymi.

*) *Jeżeli wskutek ograniczenia żądania skargi, wniesionej do Sądu powiatowego, kwota lub wartość przedmiotu sporu zniży się do granicy, określonej w § 448 lub poniżej tej granicy, należy nadal rozprawiać w sporze i rozstrzygnąć go według przepisów o postępowaniu w sprawach drobiazgowych.*

Osobne postanowienia o postępowaniu na skargi z powodu naruszenia posiadania.

§ 454. W postępowaniu na skargi o naruszenie stanu posiadania rzeczy lub praw, w których żądanie skargi skierowane jest tylko ku ochronie i przywróceniu ostatniego stanu posiadania i które należy wnieść w przeciągu trzydziestu dni po otrzymaniu przez powoda wia-

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

domości o naruszeniu posiadania, mają obowiązywać następujące osobne przepisy (§§ 455 do 460).

Na piśmie podane skargi winny być na zewnątrz oznaczone jako skargi o naruszenie posiadania.

§ 455. Przy wyznaczeniu audjencji i czasokresów należy brać szczególny wzgląd na nagłość załatwienia.

§ 456. Na podstawie żądania, postawionego w skardze o wydanie zakazów po myśli §§ 340 do 342 u. c., ma sędzia wydać potrzebne zarządzenia zaraz przy załatwieniu skargi bez przesłuchania przeciwnika.

§ 457. Rozprawę należy ograniczyć do zbadania i dowodu faktu ostatniego stanu posiadania i jego naruszenia, a wyłączyć wszelkie rozstrząsania co do prawa posiadania, tytułu, dobrej i złej wiary posiadania lub co do ewentualnych roszczeń odszkodowawczych.

Dowód z przesłuchania stron po myśli § 371 i nast. jest wykluczonym.

§ 458. Podczas rozprawy może sędzia zarządzić zastosowanie jednego lub kilku z tymczasowych zarządzeń, dopuszczalnych wedle ustawy o postępowaniu egzekucyjnem i zabezpieczającem, o ile to wydaje się być potrzebnem celem odwrócenia nagłego niebezpieczeństwa bezprawnego uszkodzenia, zapobieżenia gwałtom lub celem odwrócenia nie dającej się powetować szkody. Wydanie tego rodzaju zarządzeń można uczynić zawisłem od dania odpowiedniego zabezpieczenia.

§ 459. Rozstrzygnienie powinno nastąpić natychmiast po zamknięciu rozprawy we formie uchwały (uchwała końcowa) i ograniczyć się do ustanowienia tymczasowej normy dla faktycznego posiadania lub prowizo-

rycznego odpowiadającego ustawie (§§ 340 do 343 u. c.) orzeczenia nakazu lub zabezpieczenia. Nie przeszkadza to późniejszemu sądowemu dochodzeniu prawa do posiadania i zależnych od tego roszczeń. W uzasadnieniu uchwały należy podać zwięzłe przedstawienie stanu sprawy. Czasokres do dopełnienia powinności nałożonej na zasądzonego ma sędzia oznaczyć stosownie do okoliczności poszczególnego przypadku.

§ 460 W postępowaniu na skargi o naruszenie posiadania, wykluczone są z wyjątkiem rekursu wszystkie inne środki prawne, a w szczególności także przywrócenie do stanu poprzedniego.

CZĘŚĆ CZWARTA.

O środkach prawnych.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

Odwołanie.

Dopuszczalność.

§ 461. Od wyroków pierwszej instancji przysługuje odwołanie.

§ 462. Sąd odwoławczy bada rozstrzygnienie Sądu pierwszej instancji w granicach wniosków odwoławczych.

Osądzeniu Sądu odwoławczego podlegają jednak równocześnie także te uchwały, które wydane zostały w postępowaniu poprzedzającem wydanie wyroku, o ile zaczepianie ich według ustawy nie jest wykluczonem, lub o ile one stały się niewzruszalne z powodu zanie-

chania we właściwym czasie wytknięcia (§ 196), rekursu lub z powodu rozstrzygnienia zapadłego na skutek wniesionego rekursu.

Ogólne postanowienia o postępowaniu odwoławczem.

§ 463. W postępowaniu odwoławczem należy stosować o tyle przepisy o postępowaniu przed Trybunałami pierwszej instancji, o ile następujące postanowienia nie wprowadzają odmian.

W postępowaniu odwoławczem muszą być strony zastąpione przez adwokatów.

Czasokres do odwołania.

§ 464. Czasokres do odwołania wynosi dni czternaście; nie może być przedłużonym.

Rozpoczyna się on dla każdej strony z chwilą dokonania doręczenia pisemnego wygotowania wyroku, w sprawach zaś drobiazgowych z chwilą ogłoszenia wyroku, jeżeli obydwie strony były obecne.

Wniesienie odwołania.

§ 465. Odwołanie wnosi się przez podanie pisma przygotowawczego (pismo odwoławcze) do Sądu procesowego pierwszej instancji.

W miejscowościach, w których niema przynajmniej dwóch adwokatów, można zastąpić pisma odwoławcze odpowiedniemi oświadczeniami do protokołu sądowego, które nie wymagają współdziałania adwokata.

Sporządzający protokół sędzia ma szczególnie wezwać stronę, by dokładnie podała powody odwołania,

postawiła pewny określony wniosek odwoławczy, tudzież podała okoliczności i dowody, z którymi na poparcie powodów odwołania po raz pierwszy wystąpić zamierza, oraz pouczyć stronę o skutkach prawnych zaniechania tych zapodań

Postanowienia ustawy o piśmie odwoławczem odnoszą się także do protokolarnych oświadczeń mających zastąpić pismo odwoławcze.

§ 466. Wniesieniem odwołania w czasie właściwym wstrzymuje się prawomocność i wykonalność zaczepionego wyroku w granicach wniosków odwołania aż do załatwienia tego środka prawnego.

§ 467. Pismo odwoławcze musi oprócz ogólnych wymogów pisma przygotowawczego zawierać:

1. oznaczenie Sądu odwoławczego;

2. oznaczenie wyroku, od którego wniesiono odwołanie;

3. wyraźne oświadczenie, o ile wyrok zostaje zaczepionym, tak samo też dokładne krótkie określenie powodów zaczepienia (powody odwołania) oraz oświadczenie, czy stawia się wniosek na zniesienie lub na zmianę wyroku, i jaką (wniosek odwoławczy);

4. przedstawienie faktów i środki dowodowe, którymi można stwierdzić prawdziwość powodów odwołania;

5. o ile wniosek odwoławczy nie został podany do protokołu (§ 465 ust. 2), podpis adwokata.

§ 468. W razie wniesienia odwołania w czasokresie, doręcza się pismo odwoławcze lub odpis zastępującego go protokołu przeciwnikowi wnoszącego odwołanie, oznajmiając mu przy tem, który Sąd jest od-

woławczym. Spóźnione odwołania ma Sąd procesowy pierwszej instancji odrzucić.

Jeżeli przeciwnik wnoszącego odwołanie zamierza w postępowaniu odwoławczem w celu odparcia powodów zaczepienia naprowadzonych w piśmie odwoławczem, posługiwać się nowemi okolicznościami i dowodami, nie przedstawionymi jeszcze w dotychczasowem postępowaniu, winien podać odnośne fakty i dowody do wiadomości Sądu procesowego za pomocą pisma przygotowawczego, a w przypadku przewidzianym w § 465 ust. 2, przez oświadczenie do protokołu sądowego, a to w czasokresie koniecznym czternastu dni od otrzymania pisma odwoławczego, gdyż inaczej będą one wykluczone.

§ 469. Po nadejściu we właściwym czasie wspomnianego w § 468 ust. 2 oznajmienia lub po bezowocnym upływie czasokresu ku temu otwartego, przedkłada Sąd procesowy pierwszej instancji Sądowi odwoławczemu pismo odwoławcze wraz z ewentualnem oznajmieniem przeciwnika, albo też odnośne protokoły z wszystkimi aktami procesowymi odnoszącymi się do danego sporu, a w szczególności też z wykazami doręczeń wyroku i pisma odwoławczego.

Jeżeli zaczepiony wyrok nie załatwił całkowicie sporu, a rozprawa nad punktami jeszcze niezałatwionymi ma być dalej prowadzoną podczas postępowania odwoławczego, należy przedłożyć Sądowi odwoławczemu urzędowe odpisy tej części aktów procesowych odnoszących się do przedmiotu postępowania odwoławczego, która równocześnie potrzebną jest dla postępowania w pierwszej instancji.

Postępowanie przed Sądem odwoławczym.

Postępowanie wstępne.

§ 470. Po nadejściu aktów odwoławczych do Sądu odwoławczego ma przełożony tegoż Sądu albo sędzia, któremu przełożony powierzył czynności przewodniczącego senatu odwoławczego, poddać te akta zbadaniu.

§ 471. Na podstawie tego badania należy odwołanie, na razie bez rozpisania audjencji do ustnej rozprawy, wnieść przed senat odwoławczy:

1. jeżeli Sąd odwoławczy okazuje się niewłaściwym do rozstrzygnienia wniesionego odwołania;

2. jeżeli apelacja przedstawia się jako prawnie niedopuszczalną albo jako niewniesioną w czasokresie ustawowym;

3. jeżeli, w piśmie odwoławczem nie oznaczono wyroku, od którego wniesiono odwołanie, jeżeli pismo nie zawiera wcale żadnego lub dokładnie nieoznaczonego wniosku odwoławczego, albo jeżeli powody odwołania nie są naprowadzone szczegółowo ani wyraźnie, ani przez wyraźne wskazówki;

4. jeżeli odwołanie od wyroku, wydanego z powodu zaoczności pewnej strony, opiera się na tem, że zaoczność niema miejsca;

5. jeżeli wyrok lub postępowanie poprzedzające wydanie wyroku zaczepiono jako nieważne;

6. jeżeli zaczepiono włączone do wyroku orzeczenie co do zarzutu niewłaściwości, stanu sprawy wiszącej lub prawomocnie osądzonej;

7. jeżeli sędzia, któremu powierzono zbadanie aktów odwoławczych, jest zdania, że wyrok lub poprzedzające go postępowanie dotknięte jest nieważnością, nie podniesioną przez wnoszącego odwołanie.

§ 472. Niedopuszczalnem jest odwołanie w szczególności także wtedy, gdy wniosła je strona, której środek prawny odwołania nie przysługuje, albo która zrzekła się ważnie odwołania.

Skuteczność zrzeczenia się prawa odwołania, oświadczonego po ogłoszeniu lub doręczeniu wyroku pierwszej instancji, nie jest zawisłą od przyjęcia zrzeczenia się przez przeciwnika.

§ 473. Senat odwoławczy rozstrzyga odwołanie w przypadkach § 471 na posiedzeniu niejawnem i bez poprzedniej ustnej rozprawy we formie uchwały.

Jeżeli senat apelacyjny uważa, że celem ustalenia powodów odwołania lub nieważności potrzebne są faktyczne wyjaśnienia stron lub Sądu pierwszej instancji lub też inne poprzednie dochodzenia, ma je zarządzić i przeprowadzić korzystając przy tem z zapodań stron zawartych w pismach odwoławczych albo sam, albo zlecić przeprowadzenie sędziemu wyznaczonemu lub Sądowi procesowemu pierwszej instancji.

§ 474. W razie stwierdzenia wadliwości wymienionej w § 471 l. 1 ma Sąd orzec swą niewłaściwość i przekazać odwołanie Sądowi właściwemu.

W przypadkach § 471 l. 2 i 3 należy odwołanie odrzucić.

Jeżeli odwołanie w przypadku § 471 l. 4 uznano za uzasadnione, należy wyrok znieść i sprawę, w miarę tego, czy rozprawa w pierwszej instancji została

ukończoną, zwrócić Sądowi procesowemu pierwszej instancji bądź jedynie do powtórnego wydania wyroku, lub do dalszej rozprawy i wydania wyroku.

§ 475. Jeżeli w przypadku § 471 l. 6 Sąd pierwszej instancji nieprawnie orzekł swą niewłaściwość lub przyjął bezpodstawnie sprawę za wiszącą albo też nieprawnie odmówił rozstrzygnienia o roszczeniu skargi z tego powodu, ponieważ została już prawomocnie rozstrzygniętą, w takim razie poleca Sąd odwoławczy Sądowi pierwszej instancji, ażeby w sprawie głównej przystąpił do wydania wyroku lub do przeprowadzenia rozprawy i wydania wyroku, stosownie do tego, czy rozstrzygnienie pierwszej instancji zapadło po przeprowadzeniu rozprawy w sprawie głównej, czy też na podstawie osobnej rozprawy nad niewłaściwością, stanem sprawy wiszącej lub prawomocnie rozstrzygniętej przed zamknięciem rozprawy w sprawie głównej.

Jeżeli jednak w pierwszej instancji przyjęto nieprawnie właściwość Sądu procesowego jako istniejącą, należy wyrok pierwszego sędziego znieść i wydać zarządzenia potrzebne celem wdrożenia postępowania przed Sądem właściwym.

Jeże i Sąd pierwszej instancji nieprawnie nie uwzględnił stanu sprawy wiszącej lub opierając się na tem, że roszczenie skargi zostało już prawomocnie rozstrzygnięte, odrzucił mylnie wniosek na odrzucenie skargi bez rozprawy w sprawie głównej, w takim raze winien Sąd odwoławczy odrzucić skargę, znosząc wyrok wydany przez pierwszego sędziego.

§ 476. Jeżeli zaczepiony wyrok został zniesiony z powodu niewłaściwości Sądu pierwszej instancji i spra-

wę przekazano właściwemu Sądowi do ponownej rozprawy, należy ponowną rozprawę przeprowadzić na podstawie protokołu rozprawy spisanego co do pierwszej rozprawy i na podstawie wszelkich innych aktów procesowych przedłożonych Sądowi odwoławczemu. Ponowną rozprawę należy wdrożyć po myśli § 138.

Wszystkie przyznania i wszelkie inne oświadczenia stron, złożone przez nie na pierwszej rozprawie, zatrzymują swą skuteczność także dla tej ponownej rozprawy. Strony mogą jednak przy tej ponownej rozprawie naprowadzić także takie faktyczne twierdzenia i dowody oraz środki zaczepne i obronne, które nie zostały przez nie podniesione przy pierwszej rozprawie; tak samo wolno stronom przy późniejszej rozprawie złożyć dodatkowo zaniechane lub odmówione przy poprzedniej rozprawie oświadczenia co do faktycznych twierdzeń i ofiarowanych dowodów.

§ 477. Z powodu nieważności (§ 171 l. 5 i 7) należy zaczepiony wyrok, a w razie jeżeli powód nieważności dotyczy także poprzedniego postępowania, także to postępowanie znieść jako nieważne:

1. jeżeli w rozstrzygnieniu rozprawy brał udział sędzia wykluczony na podstawie ustawy od wykonywania urzędu sędziego w danej sprawie, lub którego wyłączenie uznał Sąd za uzasadnione;

2. jeżeli skład Sądu orzekającego nie odpowiadał przepisom ustawy;

3. jeżeli wyrok został wydany przez Sąd, który nawet na podstawie wyraźnego układu stron nie mógł się stać dla tej sprawy właściwym;

4. jeżeli przez nieprawne postępowanie, a w szczególności przez zaniechanie doręczenia, odjęto stronie możność rozprawiania się przed Sądem;

5. jeżeli strona w postępowaniu wcale nie była zastąpioną, albo w razie zachodzącej potrzeby prawnego zastępcy nie była przez takiego zastępcę zastąpioną, o ile postępowanie procesowe nie zostało później prawidłowo zatwierdzone;

6. jeżeli orzeczono co do sprawy nie należącej do drogi sądowej;

7. jeżeli wykluczono jawność w sposób nieusprawiedliwiony;

8. jeżeli wbrew przepisowi § 210 ust. 2 strony lub ich pełnomocnicy złożyli do aktów ułożone przez siebie zarysy protokołów rozprawy;

9. jeżeli ułożenie wyroku jest tak wadliwem, że zbadanie tegoż nieda się uskutecznić z wszelką pewnością, jeżeli wyrok pozostaje sam z sobą w sprzeczności lub nie podano powodów rozstrzygnienia, a braków tych nie można usunąć za pomocą sprostowania wyroku (§ 419) zarządzonego przez Sąd odwoławczy.

Dodatkowe zatwierdzenie prowadzenia procesu (l. 5) zachodzi w szczególności wtedy, jeżeli zastępca prawny, nie podnosząc braku zastępstwa, przystąpił do postępowania odwoławczego przez wniesienia pisma odwoławczego lub pisma przygotowawczego (§ 468).

§ 478. W razie zniesienia wyroku pierwszego sędziego z powodu nieważności i jeżeli wskutek tego nie powstała potrzeba dalszej rozprawy celem załatwienia sprawy (§ 477 l. 5 i 6), należy orzec odrzucenie skargi w granicach nieważności.

Jeżeli przez całkowite lub częściowe zniesienie wyroku pierwszego Sądu z powodu nieważności stanie się potrzebną dalsza rozprawa, należy odesłać sprawę Sądowi pierwszej instancji.

Jeżeli wyrok pierwszego sędziego zniesiono z powodu jednej z przyczyn nieważności naprowadzonych w § 477 l. 1 i 2, można sprawę przekazać do ponownej rozprawy zamiast Sądowi procesowemu pierwszej instancji, innemu Sądowi tego samego rodzaju położonemu w okręgu Sądu odwoławczego.

Przekazanie sprawy, orzeczone po myśli ustępu 2 i 3, należy jednak uchylić, jeżeli obie strony w koniecznym czasokresie ośmiu dni po doręczeniu rozstrzygnienia Sądu odwoławczego postawią wniosek, by Sąd odwoławczy sam orzekł w sprawie po przeprowadzeniu potrzebnej ponownej rozprawy. Wniosek ten należy postawić w Sądzie odwoławczym.

§ 479. Sąd pierwszej instancji, któremu przekazano sprawę po myśli § 478, winien rozpisać z urzędu audjencję do ustnej rozprawy. Z wyznaczeniem audjencji należy jednak wstrzymać się aż do zaistnienia prawomocności rozstrzygnienia Sądu odwoławczego, jeżeli ten ostatni orzekł, że postępowanie pierwszej instancji ma być podjęte lub dalej prowadzone dopiero po prawomocności rozstrzygnienia odwoławczego. Orzeczenie takie może nastąpić z urzędu lub na wniosek; osobny środek prawny od tego nie jest dopuszczalny.

Podobnie winien Sąd odwoławczy w przypadku § 474 ust. 1. zarządzić po prawomocności rozstrzygnienia odwoławczego co potrzeba w celu dalszego postępowania przed właściwym Sądem odwoławczym.

Wyznaczenie rozprawy odwoławczej.

§ 480. Jeżeli niema wymogów do zasięgania rozstrzygnienia senatu odwoławczego lub jeżeli senat odwoławczy uznał pismo odwoławcze jako nadające się do wyznaczenia audjencji do ustnej rozprawy odwoławczej, wyznacza ją przewodniczący senatu odwoławczego w ten sposób, by między doręczeniem wezwania dla stron a audjencją było mniej więcej czternaście dni czasu. W nagłych przypadkach może ten czasokres także być skróconym.

Wyznaczenie audjencji do ustnej rozprawy ma nastąpić także wtedy, gdy senat odwoławczy na posiedzeniu niejawnem odrzuci odwołanie, wniesione z powodu mylnie przyjętej zaoczności za istniejącą, z powodu niewłaściwości Sądu, rozstrzygnienia co do sprawy wiszącej lub prawomocnie osądzonej, albo też z przyczyny nieważności, a w piśmie odwoławczem podniesiono jeszcze inne powody zaczepienia, zastrzeżone do ustnej rozprawy.

Jeżeli strony wymieniły już adwokatów, którzy mają ich zastępywać w postępowaniu odwoławczem, należy wezwania do ustnej rozprawy wystosować do tych ostatnich.

§ 481. Jeżeli już przy wyznaczeniu audjencji okaże się, że na rozprawie odwoławczej potrzeba będzie koniecznie ustalić prawdziwość poszczególnych faktów, naprowadzonych w piśmie odwoławczem lub w piśmie przygotowawczem, na których oparto odwołanie, powtórzyć lub uzupełnić dowody naprowadzane już w pierwszej instancji lub przeprowadzić dowody dotąd tylko

zaofiarowane, w takim razie ma przewodniczący senatu odwoławczego zawezwać wymienionych świadków lub znawców, przesłuchanych w pierwszej instancji, do rozprawy odwoławczej, wezwać strony do jawienia się w celu przesłuchania ich pod przysięgą, oraz zarządzić sprowadzenie wszelkich środków dowodowych.

Ustna rozprawa odwoławcza.

§ 482. Na rozprawie przed Sądem odwoławczym nie wolno podnosić ani nowego roszczenia, ani też nowego zarzutu, z wyjątkiem żądania zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Stronom wolno w postępowaniu odwoławczem przedstawiać fakta i dowody, które wedle treści aktów procesowych pierwszej instancji i treści stanu faktycznego wyroku nie przychodziły w pierwczej instancji, tylko celem wykazania lub odparcia podniesionych powodów odwołania; ponadto można tego rodzaju nowe przytoczenia tylko wtedy uwzględnić, jeżeli zostały poprzednio w piśmie odwoławczem lub za pomocą pisma przygotowawczego (§ 468) podane do wiadomości przeciwnika.

§ 483. Na ustnej rozprawie nie wolno bez przyzwolenia przeciwnika ani rozszerzać ani też zmieniać wniosków odwoławczych. To samo odnosi się do powodów odwołania, naprowadzonych w piśmie odwoławczem.

Przyzwolenie to uważa się za istniejące, jeżeli obecny przeciwnik, nie podnosząc zarzutu przeciw zmianie, rozprawia się nad zmienionymi wnioskami lub nad świeżo podniesionymi powodami odwołania.

Zmiana skargi, będącej podstawą zaczepionego wyroku, nie jest dopuszczalną nawet za przyzwoleniem przeciwnika.

§ 484. Odstąpienie od odwołania dopuszczalnem jest aż do końca ustnej rozprawy odwoławczej. Odnośne oświadczenie może być zeznane na ustnej rozprawie albo przez wniesienie pisma do Sądu odwoławczego. *Jeżeli pismo to wniesione zostanie jeszcze przed rozpoczęciem ustnej rozprawy odwoławczej, może przewodniczący senatu jako sędzia samoistny zarządzić, że należy zaniechać wyznaczonej audjencji**).

Odstąpienie ma obok utraty środka prawnego także ten skutek, że odstępujący obowiązanym jest ponosić koszta urosłe wskutek wniesienia środka prawnego, a w szczególności także wszelkie spowodowane przez to koszta przeciwnika.

*O obowiązku zwrotu kosztów rozstrzyga uchwałą Sąd odwoławczy, jeżeli jednak przewodniczący senatu zarządził, że należy zaniechać wyznaczonej audjencji (ustęp 1), przewodniczący jako sędzia samoistny. W pierwszym przypadku można oznaczenie kwoty kosztów poruczyć członkowi senatu**). Wniosek należy postawić na ustnej rozprawie odwoławczej, a jeżeli audjencja wyznaczona do rozprawy odwoławczej po myśli ustępu 1 nie odbyła się, w przeciągu ośmiu dni po zawiadomieniu przeciwnika o cofnięciu odwołania, a to pod rygorem, że inaczej wniosek będzie wykluczony.

§ 485. Rozprawa nad odwołaniem od wyroku,

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914. Dz. u. p. Nr. 118.

co do którego po myśli § 423 wniesiono na uzupełnienie, może być na wniosek odłożoną aż do czasu, kiedy albo wyrok uzupełniający urośnie w moc prawną bez odwołania, albo też wejdzie do Sądu odwoławczego odwołanie od wyroku uzupełniającego. W tym ostatnim przypadku należy rozprawę nad oboma odwołaniami połączyć.

Podobnie można odłożyć na wniosek rozprawę odwoławczą aż do rozstrzygnienia zażądanego sprostowania stanu faktycznego wyroku (§ 420), o ile żądane sprostowanie może mieć wpływ na osądzenie odwołania.

§ 486. Ustna rozprawa odwoławcza rozpoczyna się po wywołaniu sprawy sprawozdaniem jednego z członków senatu apelacyjnego jako referenta.

Ma on przy pomocy aktów procesowych przedstawić stan sprawy i dotychczasowy przebieg sporu, o ile to potrzebnem jest dla zrozumienia wniosków odwoławczych i zbadania słuszności zaczepionego wyroku i powodów odwołania, następnie podać istotną treść pism wniesionych przez strony w postępowaniu odwoławczem i określić wynikające stąd punkta sporne. Referentowi nie wolno objawiać swego zdania co do zapaść mającego rozstrzygnienia.

Następnie odczytać ma protokolant wnioski stron i odnośną część wyroku pierwszego sędziego, od której wniesiono odwołanie, wraz z powodami rozstrzygnienia, a o ile przewodniczący lub senat odwoławczy uważa to za potrzebne, także odnośne części protokołu rozprawy pierwszej instancji.

Następnie słucha Sąd przemówień stron. Jeżeli

przemówienie stron nie zgadza się z treścią aktów procesowych, winien przewodniczący zwrócić na to uwagę.

§ 487. Uchylony*).

§ 488. Senat odwoławczy może nietylko przeprowadzić dowody, służące do poparcia lub zwalczenia powodów odwołania, lecz może także, jeżeli to okaże się potrzebnem celem rozstrzygnienia wniosków odwoławczych, powtórzyć lub uzupełnić dowody przeprowadzone w pierwszej instancji i dodatkowo podjąć dowody, które w postępowaniu przed pierwszym sędzią były bezskutecznie przez strony zaofiarowane.

W tym ostatnim przypadku, jakoteż w razie, jeżeli ma być uzupełnioną naocznia, może senat odwoławczy przeprowadzić postępowanie dowodowe albo sam według przepisów obowiązujących co do tego w pierwszej instancji, lub też kazać je przeprowadzić przez sędziego wyznaczonego lub wezwanego.

Jeżeli w pierwszej instancji przeprowadzono dowód ze znawców, może senat odwoławczy polecić ponowne przeprowadzenie tego dowodu za przybraniem innych znawców.

§ 489. Jeżeli w pierwszej instancji przesłuchano jedną stronę pod przysięgą, nie może senat odwoławczy zarządzić przesłuchanie strony przeciwnej pod przysięgą na ten sam fakt.

Jeżeli senat odwoławczy zarządzi ponowne przesłuchanie pod przysięgą strony, która była już przesłuchaną pod przysięgą w pierwszej instancji, należy ją przesłuchać po upomnieniu na przysięgę, złożoną w pierwszej instancji.

*) Ust. z dnia 9. marca 1920 Dz. u. R. P. poz. 144.

Senat odwoławczy może zarządzić przesłuchanie pod przysięgą strony, która w pierwszej instancji odmówiła przesłuchania lub zeznania pod przysięgą, tylko wtedy, jeżeli nabierze przekonania, że strona miała dostateczne powody do odmówienia przesłuchania, i że powody te tymczasem odpadły.

§ 490. Sąd odwoławczy winien na wniosek orzec uchwałą jeszcze przed rozstrzygnieniem odwołania, o ile wyrok niższej instancji, jako niezaczepiony, nadaje się do egzekucji. Od tej uchwały niema osobnego środka prawnego.

§ 491. W razie niejawienia się jednej lub obu stron, należy mimo to przeprowadzić rozprawę nad odwołaniem i wydać rozstrzygnienie z uwzględnieniem tego, co zostało przytoczone w piśmie odwoławczem i we wniesionem ewentualnie piśmie przygotowawczem (§ 468). O tem, czy nowe naprowadzenia (§ 482 ust. 2) należy uważać jako przyznane lub zaprzeczone, ma Sąd odwoławczy rozstrzygnąć przy uwzględnieniu stanu faktycznego zaczepionego wyroku i wszelkich innych aktów procesowych pierwszej i drugiej instancji.

§ 492. Strony mogą zrzec się wyznaczenia audjencji do ustnej rozprawy nad odwołaniem. Zrzeczenie to jest skutecznem, jeżeli je strony wyraźnie oświadczyły w piśmie odwoławczem lub w piśmie wniesionem do Sądu pierwszej instancji lub do Sądu odwoławczego, *albo gdy strona, która apelację wniosła, w piśmie apelacyjnem wyraźnie wyznaczenia ustnej rozprawy nad apelacją się zrzeknie, a strona przeciwna albo w odpowiedzi apelacyjnej, albo w piśmie, do Sądu procesowego pierwszej instancji lub do Sądu*

*apelacyjnego wniesionem, wyraźnie temu się nie sprzeciwi**). W tym przypadku może pismo apelacyjne zawierać także wywody prawne i wywody co do faktów i dowodów (§ 78 ustęp ostatni).

Rozstrzygnienie odwołania następuje w takim razie na niejawnem posiedzeniu bez poprzedniej ustnej rozprawy. Sąd może jednak zarządzić ustną rozprawę, jeżeli to w danym przypadku okazuje się potrzebnem.

§ 493. Do protokołu ustnej rozprawy odwoławczej należy wciągnąć treść przedstawionych przez strony faktów i ofiarowanych dowodów tylko o tyle, o ile ona odbiega od tego, co jest zawarte w aktach procesowych pierwszego sędziego o treści rozprawy.

Rozstrzygnienie odwoławcze.

§ 494. Jeżeli Sąd przy sposobności rozprawy odwoławczej przekona się, że wyrok zaczepiony lub postępowanie pierwszej instancji dotknięte jest nieważnością, na którą dotąd nie zwrócono uwagi, w takim razie nawet gdyby żadna ze stron nieważności tej nie podnosiła, należy postąpić go myśli §§ 477 i 478, o ile nie zachodzi brak zastępstwa (§ 477 l. 5) usunięty przez wyraźne lub milczące zatwierdzenie.

§ 495. Jeżeli wady określone w § 471 l. 2 i 3 zostały spostrzeżone dopiero przy ustnej rozprawie, a obecny przeciwnik wnoszącego odwołanie odmówi swego przyzwolenia na poprawienie pisma odwoławczego (§ 471 l. 3), w takim razie należy odwołanie uchwałą odrzucić.

*) Ustawa z dnia 9. marca 1920 Dz. u. R. P. poz. 144. Tą samą ustawą uchylono ustęp 2 § 493.

§ 496. Senat odwoławczy winien zwrócić sprawę Sądowi procesowemu pierwszej instancji do przeprowadzenia rozprawy i wydania wyroku, jeżeli bez zaistnienia nieważności:

1. wnioski w danej sprawie nie zostały w całości zaczepionym wyrokiem końcowym załatwione;

2. postępowanie pierwszej instancji dotknięte jest istotnemi wadliwościami, które nie pozwoliły na wyczerpujące zbadanie i gruntowne osądzenie sprawy spornej;

3. fakty, które wydają się Sądowi odwoławczemu jako stanowcze, nie były według treści aktów procesowych w pierwszej instancji wcale badane.

Postępowanie przed Sądem procesowym winno w przypadku l. 1 ograniczyć się do roszczeń i wniosków jeszcze nie załatwionych, w przypadku zaś pod 2 do tych części postępowania i wyroku pierwszej instancji, które dotknięte są wadliwością.

Zamiast zwracać sprawę, może Sąd odwoławczy, a to w razie potrzeby po uzupełnieniu rozprawy odbytej w pierwszej instancji, sam rozstrzygnąć sprawę wyrokiem, jeżeli albo obie strony zgodnie o to wnoszą, albo jeżeli to wedle uznania Sądu przyczyni się do przyspieszenia załatwienia lub uniknięcia znacznych kosztów.

§ 497. O ile nie mają być zastosowane przepisy §§ 494, 495 i 496, wydaje Sąd odwoławczy wyrok w sprawie samej.

Jego rozstrzygnienie ma objąć wszystkie te punkty sporne, odnoszące się do roszczenia przyznanego lub

zaprzeczonego, które w myśl wniosków odwoławczych wymagają zbadania i osądzenia w drugiej instancji.

Wyrok pierwszego sędziego wolno zmienić tylko o tyle, o ile postawiono wniosek na zmianę.

§ 498. Sąd odwoławczy winien oprzeć swe rozstrzygnienie na wynikach rozprawy i przeprowadzonych dowodów, ustalonych w aktach procesowych pierwszego sędziego i w wyroku pierwszej instancji, nienaruszonych podniesionymi powodami odwołania, o ile nie doznały sprostowania przez samą rozprawę odwoławczą.

Jakie znaczenie przypisać należy sprzeciwom wniesionym we właściwym czasie przeciw poszczególnym ustaleniom protokolarnym pierwszej instancji lub przeciw przedstawieniu twierdzeń faktycznych i dowodów zawartych w pisemnem wygotowaniu uchwały dowodowej lub *w pisemnem wygotowaniu stanu faktycznego rozprawy**) (§§ 444, 445), ma osądzić Sąd odwoławczy po starannem ocenieniu wyników postępowania odwoławczego i wszelkich innych okoliczności, a to w razie potrzeby po ustnej rozprawie nad ustaleniami i twierdzeniami, dotkniętemi sprzeciwem (§ 488).

§ 499. Zwrócenie sprawy Sądowi procesowemu pierwszej instancji następuje w przypadkach §§ 494 i 496 za pomocą uchwały.

Sąd, do którego wejdzie sprawa wskutek uchwały Sądu odwoławczego celem przeprowadzenia całej lub częściowej rozprawy, albo do rozstrzygnienia lub przeprowadzenia dowodów (§ 487), związany jest przytem osądzeniem sprawy pod względem prawnym, z jakiego wychodził Sąd odwoławczy przy wydaniu swej uchwały.

*) Ustawa z dnia 9. marca 1920 Dz. u. R. P. poz. 144.

Pod względem zarządzenia nowej rozprawy obowiązuje przepis § 479.

To samo obowiązuje, jeżeli Sąd odwoławczy zmieni wyrok orzekający niedopuszczalność skargi o wznowienie, a rozprawa w pierwszej instancji była ograniczoną do rozpatrywania kwestji dopuszczalności wznowienia.

§ 500. Wyrok lub uchwałę Sądu odwoławczego, załatwiającą odwołanie, należy doręczyć stronom w pisemnem wygotowaniu.

W sporach o roszczenia majątkowe, których przedmiotem nie jest wyłącznie suma pieniężna, winien Sąd odwoławczy wymienić wartość przedmiotu sporu w wygotowaniu wyroku. Do obliczenia wartości przedmiotu sporu stosują się odpowiednio §§ 54—59 n. j., atoli Sąd odwoławczy nie może przekroczyć sumy, która jako wartość przedmiotu sporu była przyjętą w pierwszej instancji). W razie potrzeby należy na rozprawie odwoławczej przesłuchać strony co do wartości przedmiotu sporu. Oznaczenie wartości przedmiotu sporu w instancji odwoławczej nie można zaczepić środkiem prawnym**).*

§ 501. W sprawach drobiazgowych można zaczepiać wyrok pierwszego sędziego za pomocą odwołania tylko z powodu nieważności wyliczonych w § 477 l. 1 do 7.

---

*) Ust. z dnia 5. sierpnia 1922 Dz. u. R. P. poz. 769.

**) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

ROZDZIAŁ DRUGI.

Rewizja.

Dopuszczalność.

§ 502. Od wyroków Sądów odwoławczych ma miejsce rewizja.

*) *Rewizja jest niedopuszczalną:*

1. jeżeli wartość przedmiotu sporu (§ 500 ustęp 2), o którym rozstrzygał Sąd odwoławczy, nie przekracza 300 zł;

2. jeżeli wartość przedmiotu sporu przewyższa wprawdzie 300 zł., nie przekracza atoli 1000 zł., a Sąd odwoławczy zatwierdził wyrok pierwszej instancji.

W sporach, wymienionych w ustępie drugim l. 2, jest jednak rewizja dopuszczalna, jeżeli zatwierdzony przez Sąd odwoławczy wyrok pierwszej instancji został wydany na skutek niepodlegającej rekursowi uchwały Sądu odwoławczego (§ 519 l. 3), którą poprzedni wyrok w myśl § 496 l. 2 i 3 oraz 499 zniesiono i sprawę przekazano Sądowi pierwszej instancji. Nadto rewizja jest zawsze dopuszczalną w sporach ze stosunku najmu lub dzierżawy — o ile nie dotyczą wyłącznie zapłaty czynszu.

§ 503. Rewizji żądać można tylko z jednego z następujących powodów:

1. ponieważ wyrok Sądu odwoławczego jest nieważnym dla jednej z wadliwości określonych w § 477;

*) Ust. z dnia 5. sierpnia 1922 Dz. u. R. P. poz. 769 wzgl. rozp. Rady Min. z dnia 18. lutego 1924 Dz. u. R. P. poz. 156. Zdanie ostatnie niniejszego § wedle ust. z dnia 11. sierpnia 1923 Dz. u. R. P. poz. 705.

2. ponieważ postępowanie odwoławcze dotknięte jest wadą, która nie powodując nieważności, mogła przeszkodzić wyczerpującemu zbadaniu i gruntownemu osądzeniu sprawy spornej;

3. ponieważ wyrok Sądu odwoławczego zasadza się w istotnym punkcie na takiem faktycznem przypuszczeniu, które pozostaje w sprzeczności z aktami procesowymi pierwszej lub drugiej instancji;

4. ponieważ wyrok Sądu odwoławczego polega na mylnem ocenieniu sprawy pod względem prawnym.

§ 504. Sąd rewizyjny bada wyrok Sądu odwoławczego w granicach wniosków postawionych w postępowaniu rewizyjnem.

Nowe faktyczne twierdzenia lub dowody mogą być w instancji rewizyjnej naprowadzone tylko w celu poparcia lub zwalczenia twierdzenia, że wyrok Sądu odwoławczego jest nieważnym dla jednej z wadliwości określonych w § 477, albo że postępowanie odwoławcze dotknięte jest wadą, która mogła przeszkodzić wyczerpującemu zbadaniu i gruntownemu osądzeniu sprawy spornej.

Wniesienie rewizji.

§ 505. Rewizję wnosi się przez podanie do Sądu procesowego pierwszej instancji pisma (pismo rewizyjne).

Czasokres do wniesienia rewizji wynosi czternaście dni od doręczenia orzeczenia odwoławczego; nie może być przedłużonym.

Wniesienie rewizji w należytym czasie wstrzymuje prawomocność i wykonalność zaczepionego wy-

roku w granicach wniosków rewizyjnych aż do załatwienia tego środka prawnego.

§ 506. Pismo rewizyjne musi obok ogólnych wymogów pisma zawierać:

1. oznaczenie wyroku, przeciw któremu rewizja jest wymierzoną;

2. wyraźne oświadczenie, o ile wyrok zostaje zaczepiony, takie same wyraźne krótkie oznaczenie powodów zaczepienia (powody rewizji), tudzież oświadczenie, czy stawia się wniosek na zniesienie lub na zmianę wyroku i na jaką zmianę (wniosek rewizyjny);

3. faktyczne wywody i środki dowodowe, które mają wykazać prawdziwość powodów rewizji wymienionych w § 503 l. 1 i 2;

4. podpis adwokata.

O ile rewizja opiera się na powodzie rewizyjnym, wymienionym w § 503 l. 4, należy w piśmie rewizyjnem wyłożyć bez rozwlekłości, z jakich powodów prawne ocenienie sprawy przedstawia się jako mylne.

*§ 507. *) Zapóźno wniesione lub niedopuszczalne rewizje odrzuca Sąd procesowy pierwszej instancji. Jeżeli Sąd procesowy pierwszej instancji uważa rewizję za dopuszczalną i wniesioną w należytym czasie, zarządza doręczenie jednego wygotowania pisma rewizyjnego przeciwnikowi strony wnoszącej rewizję (przeciwnikowi rewizyjnemu). Zarzutów co do wniesienia rewizji w należytym czasie lub jej dopuszczalności nie można podnosić w drodze rekursu, lecz jedynie w odpowiedzi na rewizję (odpowiedzi rewizyjnej).*

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

Przeciwnikowi rewizyjnemu wolno w ciągu koniecznego czasokresu czternastodniowego po doręczeniu pisma rewizyjnego, podać do Sądu procesowego pierwszej instancji za pomocą pisma przygotowawczego odpowiedź na rewizję.

Do odpowiedzi na rewizję stosują się odpowiednio postanowienia § 506 z wyjątkiem wymogów podanych pod l. 1 i 2. Nowe fakty i dowody, których przeciwnik rewizyjny zamierza użyć w celu odparcia powodów rewizji, zawartych w piśmie rewizyjnem, będą w postępowaniu rewizyjnem tylko o tyle uwzględnione, o ile je przytoczono już w odpowiedzi na rewizję.

O wniesieniu odpowiedzi na rewizję należy zawiadomić wnoszącego rewizję przez udzielenie egzemplarza odpowiedzi rewizyjnej.

Wniesienie pisma rewizyjnego i odpowiedzi rewizyjnej nie może być zastąpionem przez oświadczenia złożone do protokołu sądowego.

§ 508. Po wniesieniu odpowiedzi rewizyjnej lub po bezowocnym upływie czasokresu ku temu otwartego, przedkłada Sąd procesowy pierwszej instancji wskazane wyżej pisma wraz z wszystkimi aktami procesowymi, odnoszącymi się do danego sporu, Sądowi odwoławczemu, który je następnie po dołączeniu odnoszących się do tego sporu aktów Sądu odwoławczego odsyła do Sądu rewizyjnego.

Postępowanie przed Sądem rewizyjnym.

§ 509. Sąd rewizyjny rozstrzyga rewizję na posiedzeniu niejawnem bez poprzedniej ustnej rozprawy. Może on jednak na wniosek lub z urzędu zarzą-

dzić także ustną rozprawę przed Sądem rewizyjnym, jeśli to w poszczególnym przypadku okazuje się mu potrzebnem do rozstrzygnienia wniesionej rewizji. Odnośnie do tej rozprawy obowiązują przepisy wydane o ustnej rozprawie przed Sądem odwoławczym.

Dochodzenia lub przeprowadzenia dowodów, które są potrzebne do ustalenia powodów rewizji w § 503 l. 1 i 2 wymienionych, następuje za pośrednictwem sędziego wezwanego, który ma przedłożyć akta odbytych dochodzeń lub przeprowadzonych dowodów bezpośrednio Sądowi rewizyjnemu. Do tych dochodzeń i przeprowadzenia dowodów należy zawsze wezwać strony.

§ 510. Sąd rewizyjny ma z reguły rozstrzygnąć w sprawie samej. Jeżeli jednak uzna za stosowne unieważnić wyrok Sądu odwoławczego po myśl § 477 l. 4 i 5 lub znieść go z powodu wymienionego w § 503 l. 2, a skutkiem tego uważa za potrzebną ponowną rozprawę w celu załatwienia sprawy, ma w tym celu zwrócić sprawę sporną Sądowi odwoławczemu. *Jeżeli wyrok Sądu odwoławczego należy znieść z przyczyny określonej w § 503 l. 2 i zachodzi widoczna potrzeba rozprawy w pierwszej instancji, aby sprawę uczynić dojrzałą do rozstrzygnienia, należy także wyrok pierwszej instancji znieść w granicach wniosków rewizyjnych i odesłać sprawę sporną z powrotem do pierwszej instancji**).

Jeżeli Sąd rewizyjny uzna, że należy znieść wyrok lub postępowanie z powodu nieważności, która zaistniała już w pierwszej instancji, a ma być uwzględ-

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

nioną z urzędu, w takim razie ma nastąpić odesłanie sprawy do pierwszej instancji (§ 478 ustęp 2 i 3).

§ 511. Sąd, do którego sprawę napowrót odesłano, związany jest pod względem dalszego traktowania i rozstrzygnienia prawnem ocenieniem sprawy, na jakiem oparł Sąd rewizyjny swój wyrok znoszący.

W celu podjęcia postępowania w Sądzie odwoławczym lub Sądzie pierwszej instancji mają te Sądy z urzędu wyznaczyć audjencję do ustnej rozprawy.

§ 512. Jeżeli Sąd rewizyjny jest zdania, ze rewizja wniesiona została ze swawoli lub tylko w celu przewleczenia sprawy, nałoży na wnoszącego rewizję lub, stosownie do okoliczności, na jego adwokata, grzywnę za swawolę.

§ 513. O ile z postanowień tego rozdziału nie wynikają zmiany, należy przepisy o odwołaniu stosować także do rewizji.

ROZDZIAŁ TRZECI.

Rekurs.

Dopuszczalność.

§ 514. Od uchwał dopuszczalnym jest rekurs, o ile niniejsza ustawa nie wyklucza ich zaczepienia.

Za pomocą rekursu można zaczepiać uchwały w szczególności także z powodów podanych w § 477.

Od uchwał, nakładających po myśli § 51 ustęp 2 zwrot kosztów na Sąd, mogą wnosić rekurs urzędnicy sędziowscy, którzy wskutek tego obowiązani są do zwrotu kosztów.

§ 515. W przypadkach, w których według postanowień niniejszej ustawy zabronionym jest osobny środek prawny przeciw uchwale, mogą strony podnieść swe zażalenia przeciw tej uchwale łącznie ze środkiem prawnym, wniesionym od najbliższego następnego rozstrzygnienia, podlegającego zaczepieniu.

§ 516. Uchwały, wydane przez przełożonego Trybunału, przez przewodniczącego senatu lub przez sędziego wyznaczonego, mogą być zaczepiane za pomocą środka prawnego rekursu, o ile nic innego nie postanowiono; zaczepianie jednak jest niedopuszczalnem, jeżeli przedtem nie stawiano w Trybunale wniosku na zmianę rzeczonej uchwały.

§ 517. W sprawach drobiazgowych można wnosić rekurs tylko przeciw następującym uchwałom pierwszej instancji:

1. jeżeli odmówiono wdrożenia lub dalszego prowadzenia przepisanego na skargę postępowania;

2. jeżeli rozstrzygnięto wniosek na ustanowienie zabezpieczenia kosztów procesowych lub na uzupełnienie tego zabezpieczenia;

3. jeżeli przychylono się do żądania odroczenia audjencji z naruszeniem postanowień § 134, a odnośna uchwała podlega równocześnie zaczepieniu po myśli § 141;

4. jeżeli odmówiono wnioskowi na dozwolenie przywrócenia do stanu poprzedniego z powodu omieszkania audjencji lub z powodu upływu czasokresu do wniesienia środka prawnego;

5. jeżeli o zwrocie kosztów rozstrzygnięto uchwałą.

Od uchwał Sądu odwoławczego w sprawach drobiazgowych rekurs jest wykluczonym.

§ 518. W postępowaniu na skargi o naruszenie posiadania (§ 454) można wnosić rekurs tylko od uchwał, któremi odmówiono wdrożenia lub dalszego prowadzenia postępowania na skargę, tudzież od uchwały końcowej.

Zażalenia na wszystkie inne, w ciągu postępowania zapadłe uchwały, a w szczególności na tymczasowe zarządzenia, wydane w ciągu postępowania, należy połączyć z rekursem od uchwały końcowej.

§ 519. Od uchwał Sądu odwoławczego, zapadających w postępowaniu odwoławczem, dopuszczalnym jest rekurs tylko:

1. jeżeli uchwałą odrzucono odwołanie;
2. jeżeli Sąd odwoławczy orzekł uchwałą nieważność wyroku pierwszego sędziego;
3. jeżeli uchwałą przekazano sprawę Sądowi pierwszej instancji lub innemu Sądowi odwoławczemu do rozstrzygnienia albo do przeprowadzenia rozprawy i rozstrzygnienia, i jeżeli zarazem w uchwale Sądu odwoławczego orzeczono, że orzeczenie w pierwszej instancji lub w Sądzie odwoławczym ma być podjętem lub dalej prowadzonem dopiero po prawomocności tej uchwały.

Wniesienie rekursu.

§ 520. Rekurs wnosi się przez podanie pisma (pismo rekursowe) do Sądu, którego uchwała zostaje zaczepioną, którego przełożony wydał zaczepioną uchwałę lub do którego należy przewodniczący senatu, sędzia

wyznaczony lub wezwany, od którego uchwały wnosi się rekurs. W Sądach powiatowych mogą strony, niezastąpione przez adwokatów, podawać rekursy także ustnie do protokołu; rekursy pisemne muszą być zaopatrzone podpisem adwokata.

Jeżeli uchwała zostaje zaczepioną rekursem z powodu mylnego ocenienia prawnego, na którem się opiera, przychodzi w odpowiednie zastosowanie przepis § 506 ustęp ostatni.

§ 521. Czasokres do wniesienia rekursu wynosi czternaście dni; nie może być przedłużonym.

Czasokres rozpoczyna się z dniem po doręczeniu pisemnego wygotowania zaczepionej uchwały lub rozstrzygnienia rekursowego, a w sprawach drobiazgowych z dniem po ogłoszeniu uchwały, jeżeli obie strony były obecne przy tem ogłoszeniu.

§ 522. Jeżeli rekurs wymierzony jest przeciw odmówieniu lub odjęciu prawa ubogich, przeciw zarządzeniom karnym nałożonym na świadka lub znawcę albo przeciw uchwale wydanej tylko w zakresie kierownictwa procesowego, w takim razie może ten sam Sąd albo sędzia, którego rozstrzygnienie lub zarządzenie zostało zaczepionem, przychylić się do żądania rekursu.

Jeżeli oni nie widzą się do tego spowodowani, albo jeżeli rekursem zaczepione zostały inne uchwały aniżeli w pierwszym ustępie określono, należy rekurs przedłożyć bezzwłocznie Sądowi rekursowemu z wyjaśniającem sprawozdaniem i z wszystkimi aktami potrzebnymi do osądzenia rekursu.

§ 523. Rekursy od uchwał, od których według przepisów niniejszej ustawy w ogólności niema rekursu

albo przynajmniej osobny środek prawny jest zabroniony, jakoteż rekursy wniesione po upływie czasokresu do rekursów, winny być odrzucone z urzędu przez Sąd, do którego je podano.

§ 524. Rekurs niema skutku zawieszającego pod względem wykonania zaczepionej uchwały i wykonalności tejże. Wyjątek zachodzi co do zarządzeń karnych, które można zaczepiać w toku instancji, o ile ustawa inaczej nie stanowi.

Jeżeli jednak z wstrzymania postępowania, wykonania zaczepionej uchwały lub z wdrożyć się mającej na podstawie tejże egzekucji nie urośnie dla strony przeciwnej niestosunkowy uszczerbek, a bez takiego wstrzymania cel rekursu byłby udaremnionym, w takim razie może Sąd, od którego uchwały wniesiono rekurs, zarządzić na wniosek tymczasowe wstrzymanie postępowania za równoczesnem zarządzeniem potrzebnych ewentualnie środków zabezpieczających. Od takiej uchwały niema osobnego środka prawnego.

Takie samo upoważnienie przysługuje naczelnikowi Sądu, przewodniczącemu senatu lub sędziemu wyznaczonemu lub wezwanemu, jeżeli rekurs wniesiono od ich uchwał.

§ 525. O ile w postępowaniu na skargę o naruszenie posiadania wydane podczas rozprawy tymczasowe zarządzenia nie zostały naruszone wykonaniem uchwały końcowej, ma sędzia pierwszej instancji postanowić według swego uznania, czy mają one trwać dalej podczas zawisłego rekursu lub czy mają być uchylone jeszcze przed załatwieniem rekursu.

Postępowanie przed Sądem rekursowym.

§ 526. Rekurs należy rozstrzygnąć uchwałą bez poprzedniej ustnej rozprawy na posiedzeniu niejawnem. Przed rozstrzygnieniem może Sąd rekursowy spowodować dochodzenia, jakie uzna za konieczne.

Niedopuszczalny lub spóźniony rekurs należy natychmiast odrzucić.

Wygotowanie i doręczenie rozstrzygnienia Sądu rekursowego winno nastąpić przy odpowiedniem zastosowaniu postanowień § 500.

§ 527. Jeżeli rekursowi dano miejsce, może Sąd rekursowy poruczyć dalsze zarządzenia, jakie ewentualnie wskutek jego orzeczenia będą potrzebne, temu Sądowi lub sędziemu, który wydał zaczepioną uchwałę.

Jeżeli zaczepiona uchwała została w drugiej instancji zniesioną, a Sądowi pierwszej instancji poruczono wydanie ponownego rozstrzygnienia po wysłuchaniu stron, można zaczepiać to rozstrzygnienie Sądu rekursowego tylko wtedy, jeżeli w niem postanowiono, że do wykonania zarządzenia wydanego w pierwszej instancji przystąpić należy dopiero po jego prawomocności.

§ 528. *) *Niedopuszczalne są rekursy od orzeczeń Sądu drugiej instancji w sporach o roszczenia majątkowe, których wartość nie przekracza kwoty 300 zł, następnie od orzeczeń Sądu drugiej instancji, zatwierdzających zaskarżoną uchwałę Sądu pierwszej instancji, od orzeczenia Sądu drugiej instancji o kosztach*

*) Ust. z dnia 5. sierpnia 1922 Dz. u. R. P. poz. 769. wzgl. rozp. Rady Min. z dnia 18. lutego 1924 Dz. u. Rz. P. poz. 156.

lub o należytościach znawców, oraz od orzeczeń Sądu drugiej instancji w sporach o naruszenie posiadania (§ 49 l. 4 n. j.). Niedopuszczalne rekursy od orzeczeń drugiej instancji winien odrzucić Sąd pierwszej instancji.

Jeżeli Sąd rekursowy jest zdania, że rekurs wniesiony od uchwały Sądu drugiej instancji jest swawolnym lub wniesiony został tylko w celu przewleczenia sprawy, należy na wnoszącego zażalenie, lub wedle okoliczności na jego adwokata, nałożyć grzywnę za pieniactwo.

CZĘŚĆ PIĄTA.

O skardze nieważności i skardze o wznowienie.

§ 529. Prawomocne rozstrzygnienie, którem sprawa pewna została załatwioną, może być zaczepione skargą nieważności:

1. jeżeli sędzia orzekający był w danym sporze z mocy ustawy wykluczony od sprawowania urzędu sędziowskiego;

2. jeżeli strona w postępowaniu wcale nie była zastąpioną, albo w razie, gdy potrzebowała prawnego zastępcy, nie była przez takiegoż zastąpioną, o ile prowadzony proces nie został dodatkowo w sposób prawidłowy zatwierdzony.

Skarga nieważności jest jednak niedopuszczalną, jeżeli w przypadku wymienionym pod l. 1, powód wyłączenia, zaś w przypadku pod l. 2, brak zdolności procesowej lub prawnego zastępstwa podnoszono jeszcze przed prawomocnem rozstrzygnieniem bezskutecznie za pomocą podania o wyłączenie lub wniosku

na uznanie postępowania za nieważne albo też w drodze środka prawnego.

Skarga nieważności jest następnie niedopuszczalną wtedy, gdy strona była w możności dochodzić powodu wyłączenia (l. 1) w czasie poprzedniego postępowania lub za pomocą środka prawnego.

§ 530. Postępowanie zamknięte wyrokiem może być na wniosek strony wznowionem:

1. jeżeli dokument, na którym wyrok oparto, został fałszywie sporządzony lub sfałszowany;

2. jeżeli świadek lub znawca stał się winnym fałszywego zeznania lub przeciwnik przy swem przesłuchaniu fałszywej przysięgi, a wyrok opiera się na tem zeznaniu;

3. jeżeli wyrok został uzyskany oszukańczem działaniem zastępcy strony, jej przeciwnika lub jego zastępcy, które to działanie może być ścigane w drodze karno-sądowego postępowania;

4. jeżeli sędzia przy wydaniu wyroku lub pewnego poprzedniego rozstrzygnienia, stanowiącego podstawę wyroku, stał się na szkodę strony odnośnie do sporu winnym naruszenia swych obowiązków urzędowych, karać się mającego po myśli ustawy karnej;

5. jeżeli orzeczenie Sądu karnego, na którem wyrok się opiera, zostało uchylone innym wyrokiem prawomocnym;

6. jeżeli strona odnalazła wyrok już prawomocny (§ 411), wydany poprzednio co do tego samego roszczenia lub tego samego stosunku prawnego, albo uzyskała możność zrobić użytek z takiego wyroku,

który normuje prawo między stronami wznowić się mającego postępowania;

7. jeżeli strona doszła do wiadomości o nowych faktach lub odszukała środki dowodowe albo też uzyskała możność zrobienia z nich użytku, a naprowadzenie i użycie ich w poprzedniem postępowaniu byłoby spowodowało korzystniejsze dla niej rozstrzygnienie w sprawie głównej.

Wznowienie z powodu okoliczności, naprowadzonych pod l. 6 i 7, dopuszczalnem jest tylko wtedy, jeżeli strona bez własnej winy nie była w stanie podnieść prawomocności wyroku lub nowych faktów i dowodów przed zamknięciem ustnej rozprawy, po której zapadł wyrok pierwszej instancji.

§ 531. Wznowienie może być dozwolonem także celem przeprowadzenia dowodów po myśli § 279 ust. 2 od rozprawy wyłączonych, jeżeli użycie tych dowodów w poprzedniem postępowaniu byłoby w sposób oczywisty spowodowało korzystniejsze dla strony rozstrzygnienie w sprawie głównej.

§ 532. Dla skargi nieważności i dla skargi o wznowienie, wniesionej według § 530 l. 4. jest wyłącznie właściwym ten Sąd, który wydał wyrok zaczepiony skargą, jeżeli zaś w skardze zaczepiono więcej wyroków wydanych w tym samym sporze przez Sądy rozmaitych instancji, najwyższy z pomiędzy tych Sądów.

We wszystkich innych przypadkach (§§ 530 l. 1 do 3, 5, 6, i 7 i 531) musi być skarga o wznowienie wniesioną do Sądu procesowego pierwszej instancji, jeżeli zaś podniesionym powodem zaczepienia dotknię-

tym jest tylko wyrok, wydany w wyższej instancji, do odnośnego Sądu wyższej instancji.

Postępowanie.

§ 533. Do wniesienia skargi nieważności i skargi o wznowienie jakoteż do dalszego postępowania, stosują się odpowiednio przepisy zawarte w pierwszej do czwartej części niniejszej ustawy, o ile z następujących postanowień nie wynikają pewne odmiany.

§ 534. Skargę należy wnieść w przeciągu koniecznego czasokresu jednego miesiąca.

Czasokres ten należy liczyć:

1. w przypadku § 529 l. 1 od dnia, w którym strona otrzymała wiadomość o powodzie wyłączenia albo też, gdy to nastąpiło przed zaistnieniem prawomocności zaczepionego rozstrzygnienia, od tego ostatniego dnia;

2. w przypadku § 529 l. 2 od dnia, w którym rozstrzygnienie doręczono stronie, a jeżeli nie posiadała zdolności procesowej, od dnia doręczenia tegoż jej prawnemu zastępcy, jednakowoż również nigdy przed zaistnieniem prawomocności zaczepionego rozstrzygnienia;

3. w przypadkach § 530 l. 1 do 5 od dnia w którym wyrok Sądu karnego albo uchwała, orzekająca zastanowienie karno-sądowego postępowania, urosła w moc prawną;

4. w przypadkach § 530 l. 6 i 7 od dnia, w którym strona była w stanie zrobić użytek z prawomocnego wyroku lub przedstawić Sądowi doszłe do jej wiadomości fakty i środki dowodowe;

5. w przypadku § 531 od doręczenia wyroku pierwszej instancji.

Z wyjątkiem przypadku, wspomnianego pod l. 2, nie można po upływie dziesięciu lat po zaistnieniu prawomocności wyroku wnosić więcej skargi.

§ 535. Jeżeli skargę wniesiono nie do Sądu, który w poprzedniem postępowaniu orzekł w pierwszej instancji, lecz do takiego wyższego Sądu, w którym sprawa główna po myśli przepisów o postępowaniu przed tym Sądem obowiązujących może dojrzeć do zawyrokowania, należy pod względem ustnej rozprawy, prowadzenia dowodu i udzielenia wyroku, zapadłego na skargę pierwszej instancji, jakoteż pod względem zaczepialności wyroku stosować te przepisy, które obowiązują Sąd wyższy jako instancję odwoławczą.

§ 536. Skarga musi szczególnie zawierać:

1. oznaczenie zaczepionego rozstrzygnienia;

2. oznaczenie prawnego powodu zaczepienia (powód skargi nieważności i skargi o wznowienienie);

3. okoliczności, z których okazuje się, że ustawowy czasokres dla skargi został dotrzymany i wymienienie istniejących na to środków dowodowych;

4. podanie okoliczności istotnych dla ocenienia właściwości;

5. oświadczenie, jak daleko idzie wniosek na uchylenie zaczepionego rozstrzygnienia i na jakie inne rozstrzygnienie w sprawie głównej.

§ 537. Sędzia, którego udział w rozstrzygnieniu spowodował skargę nieważności (§ 529 l. 1) lub którego zachowanie się dało powód do wniesienia skargi o wnowienie po myśli § 530 l. 4, wyłączonym jest od

kierownictwa rozprawy jakoteż od rozstrzygnienia na skargę nieważności lub wnowienie.

§ 538. Przed rozpisaniem audjencji do ustnej rozprawy ma Sąd, a to w Trybunałach na posiedzeniu niejawnem, zbadać, czy skarga opiera się na jednym z ustawowych powodów zaczepienia (§§ 529 do 531) i czy została wniesioną w ustawowym czasokresie. Jeżeli brak jednego z wymienionych wymogów lub jeżeli skarga niedopuszczalną jest dla jednej z przyczyn naprowadzonych w § 230 ust. 2, należy ją odrzucić uchwałą, jako nie nadającą się do wyznaczenia audjencji do ustnej rozprawy.

Na żądanie Sądu winien powód uprawdopodobnić okoliczności, z których wynika dotrzymanie czasokresu ustawowego.

§ 539. Jeżeli skarga żąda wznowienia z powodu jednego z czynów karygodnych, naprowadzonych w § 530 l. 1 do 4, a z powodu tych czynów nie nastąpiło jeszcze prawomocne zasądzenie, winien Sąd procesowy bez poprzedniej ustnej rozprawy spowodować wdrożenie karno-sądowego postępowania celem wyśledzenia i ustalenia twierdzonego czynu karygodnego. Od tej uchwały niedopuszczalnym jest środek prawny; przed powzięciem uchwały może Sąd przesłuchać strony lub jedną z nich i wdrożyć wszelkie inne dochodzenia, jakie uzna za ważne.

Audjencję do ustnej rozprawy na skargę o wznowienie należy wyznaczyć dopiero po prawomocnem zakończeniu karno-sądowego postępowania, a to tylko wtedy, jeżeli to postępowanie albo doprowadziło do prawomocnego zasądzenia za czyn karygodny, podniesiony

dla uzasadnienia skargi o wznowienie, lub jeżeli karno-sądowe postępowanie nie doprowadziło do zasądzenia z innych powodów, aniżeli dla braku istoty czynu lub dla braku dowodów. W innych przypadkach należy skargę, po oznajmieniu o wyniku karno sądowego postępowania, odrzucić jako niedopuszczalną. Odrzucenie to następuje również bez poprzedniej ustnej rozprawy, a w Trybunałach za pomocą uchwały, powziętej na niejawnem posiedzeniu. Sąd karny lub urząd Prokuratury państwa winny przy podaniu do wiadomości uchwał o niewdrożeniu lub o zastanowieniu postępowania karno-sądowego podać zawsze wyraźnie powód zaniechanego wdrożenia lub zastanowienia postępowania.

§ 540. Jeżeli w przypadkach § 530 wykazano powód wznowienia za pomocą dokumentów, dołączonych do skargi w oryginale lub w wierzytelnym odpisie, albo jeżeli żąda się wznowienia po myśli § 531, należy rozprawę i rozstrzygnienie co do powodu i dopuszczalności wznowienia połączyć z rozprawą w sprawie głównej z zastrzeżeniem uprawnienia, przysługującego Sądowi po myśli § 189.

Nad sprawą główną rozprawia się przytem na nowo tylko o tyle, o ile dotkniętą jest powodem zaczepienia.

Jeżeli jednak Sąd wyższej instancji, właściwy dla rozstrzygnienia dozwolenia wznowienia, według postanowień, obowiązujących co do postępowania przed nim, nie jest w stanie uczynić sprawy głównej dojrzałą do do wyroku, ma on ograniczyć się do rozstrzygnienia dopuszczalności wznowienia i po prawomocności wyroku, dozwalającego na wznowienie, odesłać spór dla

przeprowadzenia rozprawy w sprawie głównej do tego Sądu, który był do tego powołany w pierwszej instancji. Sąd ten ma następnie z urzędu wyznaczyć audjencję do ustnej rozprawy w sprawie głównej i przeprowadzić postępowanie według przepisów obowiązujących co do tegoż przed tym Sądem.

§ 541. We wszystkich innych przypadkach należy rozprawiać i rozstrzygnąć wyrokiem jedynie tylko co do powodu i dopuszczalności wznowienia postępowania lub co do nieważności tegoż.

W razie dozwolenia wznowienia, należy postępowanie w sprawie głównej, o ile ono dotkniętem jest powodem zaczepienia, przeprowadzić przed tym Sądem, do którego wniesiono skargę o wznowienie, lub jeśli Sąd ten według postanowień obowiązujących co do postępowania, nie jest w stanie uczynić sprawy głównej dojrzałą do wyroku, przed tym Sądem, który powołany był do rozprawy w sprawie głównej w pierwszej instancji.

Pod względem przekazania sprawy, wyznaczenia audjencji do ustnej rozprawy i przeprowadzenia rozprawy obowiązują postanowienia § 510 ustęp 3.

§ 542. Jeżeli rozprawa w sprawie głównej ma się odbyć przed Sądem właściwym dla rozstrzygnienia dopuszczalności wznowienia, może Sąd po ogłoszeniu orzeczenia, dającego miejsce żądaniu wznowienia, zarządzić uchwałą, by przed wygotowaniem tego rozstrzygnienia przeprowadzono rozprawę w sprawie głównej. Od tej uchwały niedopuszczalnym jest środek prawny.

Rozstrzygnienie o dopuszczalności wznowienia

należy w tym przypadku zamieścić w rozstrzygnieniu sprawy głównej.

§ 543. Jeżeli dopiero przy ustnej rozprawie okaże się, że skarga o wznowienie lub skarga nieważności opiera się na jakiejś ustawowo niedopuszczalnej przyczynie zaczepienia, lub że została za późno wniesioną, należy skargę odrzucić uchwałą.

§ 544. Na skargę o wznowienie, wniesioną równocześnie z odwołaniem lub rewizją od tego samego wyroku, alb też w ciągu wiszącego postępowania odwoławczego lub rewizyjnego, należy bezzwłocznie z urzędu lub na wniosek zarządzić przerwę postępowania odwoławczego lub rewizyjnego, jeżeli podniesiono jeden z powodów wznowienia, naprowadzonych w § 530 l. 1 do 5, a wydany prawomocny wyrok karny został dołączony do skargi w oryginale lub w wierzytelnym odpisie.

Sąd, do którego wniesiono skargę o wznowienie, winien w razie powzięcia takiej uchwały zawiadomić natychmiast o zarządzonej przerwie postępowania odwoławczego ten Sąd, przed którym w tym czasie odbywa się rozprawa nad wniesionym środkiem prawnym.

§ 545. Czy w innych przypadkach wdrożone lub zawisłe odnośnie do tego samego wyroku postępowanie odwoławcze lub rewizyjne ma być przerwanem z powodu wniesienia skargi o wznowienie, rozstrzygać ma z urzędu lub na wniosek Sąd, powołany do przeprowadzenia rozprawy na skargę, z uwzględnieniem szczególnych stosunków przypadku i dowodów, ofiarowanych na twierdzenie istnienia powodu wznowienia.

Tego rodzaju przerwa może być uchwaloną także jeszcze podczas ustnej rozprawy nad skargą o wzno-

wienie. Przy zarządzeniu przerwy przychodzą w zastosowanie postanowienia § 544 ustęp 2.

§ 546. Od uchwały, którą rozstrzygnięto wniosek postawiony po myśli §§ 544 i 545, niedopuszczalnym jest środek prawny.

W razie prawomocnego odmówienia skardze o wznowienie, należy przerwane postępowanie odwoławcze podjąć na nowo z urzędu lub na wniosek. Wniosek należy postawić w tym Sądzie, przed którym postępowanie odwoławcze lub rewizyjne w czasie zarządzonej przerwy było zawisłem. Sąd ten ma spowodować z urzędu, by akta potrzebne dla dalszego prowadzenia rozprawy zostały napowrót wcześnie przedłożone.

§ 547. O ile na skutek wniesionej skargi o wznowienie nie zarządzono po myśli poprzedających przepisów przerwy wiszącego postępowania odwoławczego, niema wniesienie skargi o wznowienie skutku wstrzymującego odnośnie do zaistnienia prawomocności i wykonalności zaczepionego wyroku.

Wniesienie skargi nieważności lub skargi o wznowienie niema żadnego wpływu na wykonalność zaczepionego wyroku prawomocnego.

CZĘŚĆ SZÓSTA.

O odrębnych rodzajach postępowania.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

Postępowanie nakazowe.

§ 548. W skardze, wniesionej celem dochodzenia

słuchaczów prawa

wierzytelności pieniężnej lub innych rzeczy zamiennych, może powód wnosić na wydanie nakazu zapłaty przeciw pozwanemu, jeżeli wszystkie fakty, na których opiera się roszczenie powoda w sprawie głównej jakoteż co do ubocznych pretensji, będą udowodnione za pomocą dołączonych w oryginale dokumentów o niepodejrzanej formie zewnętrznej następujących rodzajów:

1. za pomocą dokumentów publicznych, sporządzonych na obszarze obowiązywania niniejszej ustawy;

2. za pomocą dokumentów prywatnych, na których podpisy wystawców zostały uwierzytelnione przez austrjacki*) Sąd lub notarjusza;

3. za pomocą innych dokumentów, na podstawie których wpisano do jednej z tutejszokrajowych ksiąg publicznych prawo rzeczowe dla zaskarzonej pretensji, jeżeli zarazem przeciw odnośnemu sądowemu zarządzeniu, na podstawie którego wpis nastąpił, nie jest w toku żaden rekurs, ani też nie zanotowano w księdze, że odnośny wpis jest spornym.

§ 549. Jeżeli skargi nie wnosi osoba, będąca według dokumentów, stanowiących podstawę skargi, uprawnioną, albo jeżeli skarga wniesioną została przeciwko innej osobie, a nie przeciw tej, która w dokumentach wymienioną jest jako zobowiązana, w takim razie można wnioskowi na wydanie nakazu zapłaty tylko wtedy dać miejsce, jeżeli i o ile udowodnionem zostanie za pomocą dokumentów w rodzaju określonym w § 548, że roszczenie lub zobowiązanie przeszło w całości lub w części z pierwotnie uprawnionych lub zo-

*) nb. obecnie polski.

bowiązanych na tę osobę, która wniosła skargę, lub przeciw której skargę wniesiono.

Celem ściągnięcia pretensji, którym mógłby być przeciwstawiony zarzut przedawnienia, może być nakaz zapłaty tylko wtedy wydanym, jeżeli już w skardze zostanie przerwa lub wstrzymanie przedawnienia udowodnione dokumentami w rodzaju określonym w § 548.

§ 550. Na skutek wniosku, postawionego po myśli §§ 548 i 549, należy wydać nakaz zapłaty bez poprzedniej ustnej rozprawy i bez przesłuchania pozwanego. Jeżeli dla wydania nakazu zapłaty właściwym jest Sąd powiatowy, może powód, o ile wymagane po myśli §§ 548 i 549 celem uzasadnienia jego roszczeń dokumenty znajdują się w oryginale w tym samym Sądzie, zastąpić przedłożenie dokumentów powołaniem się na odnośne akta sądowe.

W nakazie zapłaty należy orzec, że pozwany winien do dni czternastu po doręczeniu nakazu zapłaty dochodzone przeciw niemu roszczenia wraz z kosztami przez Sąd oznaczyć się mającymi pod rygorem egzekucji zaspokoić lub wnieść swe zarzuty przeciw nakazowi zapłaty. Czasokres ten nie może być przedłużony.

Nakaz zapłaty należy doręczyć pozwanemu według postanowień obowiązujących co do skarg.

§ 551. Jeżeli we wniesionej na piśmie skardze postawiono wniosek na wydanie nakazu zapłaty przeciw kilku pozwanym, można dać miejsce temu wnioskowi tylko odnośnie do tych pozwanych, dla których przedłożono egzemplarze pisma skargi, zaopatrzone w odpisy wszystkich załączek. Przy tem należy przestrzegać porządku, w jakim pozwani wymienieni są w skardze.

§ 552. Przeciw wydaniu nakazu zapłaty środek prawny nie jest dopuszczalny, jednakowoż można zaczepiać rekursem rozstrzygnienie co do kosztów, zawarte w nakazie zapłaty.

Zarzuty przeciw nakazowi zapłaty należy w czasokresie oznaczonym w nakazie zapłaty wnieść do Sądu, który wydał nakaz. Spóźnione zarzuty należy odrzucić bez rozprawy.

Na zarzuty, wniesione w czasie należytym, należy bez ponownego wniosku powoda wyznaczyć w możliwie najkrótszym czasie audjencję do ustnej rozprawy spornej.

*) *Skargę można cofnąć bez zgody pozwanego tylko do wniesienia zarzutów przeciw nakazowi zapłaty, jeżeli jednak powód równocześnie zrzeka się roszczenia, jeszcze aż do końca ustnej rozprawy kontradyktoryjnej (§ 237).*

Do cofnięcia zarzutów mają odpowiednie zastosowanie przepisy o cofnięciu odwołania (§ 484).

§ 553. W wyroku załatwiającym postępowanie należy orzec, czy wydany przeciw pozwanemu nakaz zapłaty pozostaje utrzymany w mocy prawnej, lub też czy i o ile zostaje zniesionym.

§ 554. Jeżeli wnioskowi, postawionemu w skardze na wydanie nakazu zapłaty, nie można dać miejsca, a skarga nadaje się do wyznaczenia audjencji do ustnej rozprawy przed tym Sądem, należy postąpić wedle przepisów niniejszej ustawy; po za tym przypadkiem należy skargę odrzucić jako nienadającą się do wdrożenia postępowania.

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914. Dz. u. p. Nr. 118.

ROZDZIAŁ DRUGI.

Postępowanie w sporach wekslowych.

§ 555. W postępowaniu na skargi o dochodzenie roszczeń wekslowych należy:

1. oznaczyć w wyroku czasokres do dopełnienia nałożonego na pozwanego obowiązku na dni trzy;

2. czasokres do postawienia wniosku na przywrócenie do poprzedniego stanu, do wniesienia odwołania lub rewizji, jakoteż do założenia rekursu wynosi ośm dni. Czasokresy te nie mogą być przedłużone.

§ 556. W sporach wekslowych niema miejsca ani przywrócenie do poprzedniego stanu ani wznowienie postępowania na niekorzyść tej strony, która działała w procesie głównym w dobrej wierze, jeżeli strona ta tymczasem utraciła swe wekslowe roszczenia do osób trzecich w całości lub w części wskutek upływu czasu albo przynajmniej nie może ich więcej dochodzić z powodu krótkości pozostałego czasu.

§ 557. Jeżeli dochodzona w skardze pretensja opiera się na wekslu, który posiada wszelkie wymogi ważności i co do którego prawdziwości nie powstają żadne wątpliwości, i gdy zarazem w skardze oprócz weksla przedłożono w oryginale także protest i rachunek zwrotny, o ile dokumenty te w poszczególnym przypadku są wymagane do uzasadnienia roszczeń powoda, w takim razie może powód żądać, by pozwanemu nakazano, ażeby w nieodraczalnym czasokresie trzech dni zapłacił pod rygorem egzekucji dług wekslowy wraz z wykazanemi należytościami ubocznemi i żądanymi

a przez sędziego oznaczonymi kosztami lub przeciw temu wniósł swe zarzuty (nakaz zapłaty).

§ 558. W skardze, wniesionej na podstawie artykułu 25 lub 29 ordynacji wekslowej o danie zabezpieczenia, może powód, jeżeli przedłoży oryginał protestu a w przypadku artykułu 29 także resztę wymogów swego roszczenia udowodni za pomocą wiarygodnych dokumentów dołączonych w oryginale do skargi, postawić wniosek, by pozwanemu nakazano, ażeby w czasokresie koniecznym trzech dni dał pod rygorem egzekucji zabezpieczenie, odpowiadające przepisom ordynacji wekslowej, jakoteż zapłacił żądane i prez sędziego oznaczone koszta lub wniósł przeciw temu swe zarzuty (nakaz zabezpieczenia).

§ 559. Jeżeli w skardze postawiono wniosek na wydanie nakazu zapłaty lub zabezpieczenia, należy co do dalszego postępowania zastosować odpowiednio postanowienia pierwszego rozdziału (§§ 550 do 554).

ROZDZIAŁ TRZECI.

Postępowanie w sporach z kontraktów najmu lub dzierżawy.

Wypowiedzenie.

§ 560. O ile według przepisów ustawy cywilnej koniecznem jest wypowiedzenie kontraktu najmu lub dzierżawy gruntów, budynków i innych rzeczy nieruchomych lub ustawowo za nieruchomo uznanych, młynów okrętowych i innych budowli na okrętach, aby prze-

szkodzić domniemanemu odnowieniu kontraktu najmu lub dzierżawy, lub spowodować jego rozwiązanie, winno ono nastąpić:

1. w przypadku osobnego układu między stronami co do terminu wypowiedzenia i zwrotu przedmiotu najmu lub dzierżawy, z reguły tylko w tym terminie.

2. Jeżeli niema takiego układu, musi tam, gdzie na podstawie wydanych w tej mierze przepisów lub w braku takich przepisów na podstawie odrębnego zwyczaju miejscowego ustanowione są pewne dnie w roku do opróżnienia przedmiotów najmu lub dzierżawy z oznaczonymi terminami wypowiedzenia, nastąpić wypowiedzenie przed upływem ustanowionego w tym celu czasu.

3. We wszystkich innych przypadkach muszą być wypowiedziane: dzierżawy przynajmniej na sześć miesięcy, najmy roczne lub takie, których trwanie z umowy przekracza rok, przynajmniej na trzy miesiące, najmy umówione na dłużej niż miesiąc ale na mniej niż na rok, przynajmniej na czternaście dni, wszelkie zaś inne najmy przynajmniej na dni ośm przed tym czasem, w którym przedmiot najmu lub dzierżawy winien być oddany lub odebrany.

§ 561. Kontrakty najmu i dzierżawy mogą być tak przez wydzierżawiającego lub wynajmującego, jako też przez dzierżawcę lub najemcę sądownie lub pozasądownie wypowiedziane.

Wypowiedzenie, przeprowadzone skutecznie przez jedną stronę, może być przeciw tej stronie przez drugą wykonane.

§ 562. Sądowe wypowiedzenie może być wnie-

sione za pomocą pisma lub ustnie. Pismo lub protokół, spisany na wypowiedzenie, ma zawierać w szczególności oznaczenie przedmiotu najmu lub dzierżawy, podanie czasu, w którym kontrakt najmu lub dzierżawy ma się kończyć, a w końcu wniosek, by przeciwnikowi nakazać, żeby przedmiot najmu lub dzierżawy w oznaczonym czasie pod rygorem egzekucji oddał lub odebrał, albo też wniósł do Sądu zarzuty przeciw wypowiedzeniu. Jeżeli termin wypowiedzenia wynosi najmniej dni czternaście, należy wyznaczyć do wniesienia zarzutów ośmiodniowy czasokres, zresztą zaś czasokres trzydniowy.

Jeżeli wypowiadający nie mieszka ani w miejscu, ani w okręgu właściwego Sądu powiatowego, winien ustanowić mieszkającego tam pełnomocnika dla doręczeń i podać w wypowiedzeniu jego nazwisko i mieszkanie.

Wypowiedzenia, nie odpowiadające niniejszym przepisom lub wniesione do Sądu niewłaściwego, należy z urzędu zwrócić uchwałą, o ile istniejący brak nie może być usunięty po myśli § 84.

§ 563. Ażeby wypowiedzenie sądowe było skutecznem na najbliższy termin, musi być wniesione do Sądu i doręczone przed upływem czasokresów oznaczonych w § 560 l. 1 i 2. Wypowiedzenia, wniesione dopiero po upływie tych czasokresów, nie mogą być dla tego samego powodu odrzucone.

Wypowiedzenie wniesione przed umówionym lub ustawowym terminem wypowiedzenia nie mogą być dla tej jednej przyczyny odrzucone.

§ 564. Nakaz, wydany po myśli § 562 przez Sąd przeciwnikowi wypowiadającej strony, należy bezzwłocznie doręczyć przeciwnikowi przy udzieleniu jednego egzemplarza pisma lub odpisu protokołu, a to wedle przepisów o doręczeniu skarg.

Jeżeli mimo to w przypadkach § 560 l. 1 i 2 doręczenie nastąpi dopiero po upływie ustanowionych tam terminów wypowiedzenia, będzie wypowiedzenie mimo to skutecznem, jeżeli w przeciągu wyznaczonego czasokresu nie zostaną wniesione zarzuty przeciw sądowemu nakazowi.

Wypowiedzenie pozasądowe.

§ 565. Wypowiedzenie pozasądowe może nastąpić przez notarjusza lub w inny sposób.

Oznajmienie, udzielić się mające przeciwnikowi wypowiadającej strony w celu wypowiedzenia, winno zawsze zawierać dane określone w § 562 ustęp 1 i 2.

Ażeby takie wypowiedzenie pozasądowe mogło uzyskać skutek wypowiedzenia sądowego, musi być ono udowodnione dokumentami, które pod względem mocy dowodowej nie dają powodu do żadnej wątpliwości, a nadto muszą przy wypowiedzeniu zachowane być terminy podane w §§ 563 i 564.

Czas dokonanego wypowiedzenia lub doręczenia wypowiedzenia musi być również udowodnionym dokumentami w rodzaju określonym w ustępie 3.

§ 566. Osoba, przeciw której takie pozasądowe wypowiedzenie jest skierowanem, ma do dni ośmiu, względnie jeżeli termin wypowiedzenia wynosi mniej aniżeli czternaście dni, do dni trzech (§ 562 ustęp 1)

po nastąpionem lub otrzymanem wypowiedzeniu wnieść swe ewentualne zarzuty przeciw temu w tym Sądzie, w którego okręgu leży przedmiot najmu lub dzierżawy, a to pisemnie lub ustnie, gdyż inaczej wypowiedzenie stanie się prawnie skutecznem.

Okoliczność, w którym dniu wypowiedzenie zostało oznajmione stronie, wnoszącej zarzuty, ma być udowodnioną na żądanie Sądu przez stronę wypowiadającą za pomocą przedłożenia dokumentów wspomnianych w § 565 ustęp 4.

Nakaz oddania lub odebrania przedmiotu najmu lub dzierżawy.

§ 567. Przy kontraktach najmu lub dzierżawy, które gasną po upływie oznaczonego czasu bez poprzedniego wypowiedzenia, może każda strona jeszcze przed upływem czasu najmu lub dzierżawy wnosić na wydanie sądowego zarządzenia, na mocy którego przeciwnik otrzymuje nakaz, ażeby przedmiot najmu lub dzierżawy oddał lub odebrał w oznaczonym czasie pod rygorem egzekucji, lub by przeciw temu nakazowi wniósł w przeciągu dni ośmiu zarzuty do Sądu.

Jeżeli stosunek najmu lub dzierżawy zawarto na dłużej, aniżeli na sześć miesięcy, może być taki wniosek postawiony tylko w ostatnich sześciu miesiącach.

Postanowienie § 564 ustęp 1 należy stosować także przy doręczeniu tego rodzaju nakazu.

Jeżeli do zniesienia kontraktu najmu lub dzierżawy potrzebnem jest wypowiedzenie, w takim razie można żądanie oddania lub odebrania przedmiotu najmu lub dzierżawy podnieść w drodze skargi jeszcze przed upły-

wem terminu wypowiedzenia, a także wypowiedzenie połączyć ze skargą.

Stosunek do podnajemcy lub poddzierżawcy.

§ 568. Wszelkie wypowiedzenia, nakazy, rozstrzygnienia i zarządzenia uzyskane przeciw najemcy lub dzierżawcy, a tyczące się istnienia lub rozwiązania kontraktu najmu lub dzierżawy przedmiotów oznaczonych w § 560, skuteczne są i wykonalne także przeciw podnajemcy i poddzierżawcy, o ile temu nie sprzeciwia się stosunek prawny, istniejący między podnajemcą lub poddzierżawcą z jednej, a wynajmującym lub wydzierżawiającym z drugiej strony.

Milczące odnowienie kontraktu najmu lub dzierżawy.

§ 569. Kontrakty najmu lub dzierżawy, które gasną przez upływ czasu i przy których nie potrzeba wypowiedzenia celem rozwiązania umowy lub przeszkodzenia ich milczącemu odnowieniu, należy przez to, że dzierżawca lub najemca używa dalej przedmiotu najmu lub dzierżawy albo z niego dalej korzysta, a wydzierżawiający lub wynajmujący temu się nie sprzeciwia, tylko wtedy uważać za milcząco odnowione, jeżeli w przeciągu dni czternastu po upływie czasu najmu lub dzierżawy, względnie przy umowach, które pierwotnie zawarte zostały na czas krótszy aniżeli jeden miesiąc, w przeciągu połowy pierwotnie umówionego czasu, ani wydzierżawiający lub wynajmujący nie wniesie skargi na oddanie, ani najemca lub dzierżawca nie wniesie skargi o odebranie przedmiotu najmu lub dzierżawy.

Czasokresy w sprawach najmu lub dzierżawy.

§ 570. Czasokresy ustanowione w §§ 560 do 569 nie mogą być przedłużone.

Postępowanie.

§ 571. Na zarzuty, wniesione w należytym czasie, należy wyznaczyć audjencję do ustnej rozprawy. Przy wyznaczeniu pierwszej i ewentualnych następnych audjencji, jakoteż przy oznaczeniu czasokresów, należy brać szczególny wzgląd na nagłość spraw najmu lub dzierżawy.

Stronę, od której wyszło wypowiedzenie lub wezwanie do oddania lub odebrania przedmiotu najmu lub dzierżawy, należy uważać za powoda.

Wniesione za późno zarzuty przeciw wypowiedzeniu kontraktu najmu lub dzierżawy lub przeciw sądowemu nakazowi oddania lub odebrania przedmiotu najmu lub dzierżawy należy odrzucić z urzędu bez rozprawy.

Przeciw omieszkaniu czasokresu do wniesienia zarzutów niedopuszczalnem jest przywrócenie do stanu poprzedniego.

§ 572. W wyroku, załatwiającym postępowanie na zarzuty należy orzec, czy i o ile wypowiedzenie lub nakaz wydany po myśli § 567 utrzymuje się w mocy lub się uchyla, jakoteż czy i kiedy pozwany jest obowiązanym oddać lub odebrać przedmiot najmu lub dzierżawy.

§ 573. Jeżeli pozwany zostanie zasądzony na oddanie lub odebranie przedmiotu najmu lub dzierżawy,

czas jednak trwania najmu lub dzierżawy w chwili wydania wyroku już upłynął, w takim razie należy przy przy stosunkach najmu orzec w wyroku, że oddanie lub odebranie ma nastąpić zaraz; przy dzierżawach można w tym celu wyznaczyć czasokres nie przekraczający ośmiu dni.

Jeżeli czas najmu lub dzierżawy jeszcze nie upłynął, należy oznaczyć czas dla oddania lub odebrania według szczególnych przepisów istniejących co do terminów opróżnienia, a w braku tychże według zwyczajów miejscowych.

Gdyby także i takich zwyczajów nie było, należy przy najmach zarządzić, by opróżnienie rozpoczętem zostało najpóźniej trzeciego dnia przed upływem czasu najmu, by odbierającemu odstąpiono w południe tegoż dnia miejsce nadające się na przechowanie części jego ruchomości, tudzież by oddanie w zupełności opróżnionego przedmiotu najmu nastąpiło do południa ostatniego dnia czasu najmu. Przy dzierżawach dóbr, w których istnieją budynki, należy zarządzić, by opróżnienie rozpoczęto najpóźniej ósmego dna przed upływem czasu dzierżawy, by odbierającemu odstąpiono w południe tegoż dnia odpowiednią część ubikacji dla przechowania ruchomości i celem wprowadzenia trybu gospodarstwa, tudzież by oddanie w całości opróżnionego przedmiotu dzierżawy nastąpiło do południa ostatniego dnia czasu dzierżawy. Na koniec przy dzierżawach innego rodzaju należy zarządzić, by opróżnienie i oddanie przedmiotu dzierżawy dokonanem zostało z upływem czasu dzierżawy.

Trzeci lub ósmy dzień przed upływem czasu naj-

mu lub dzierżawy należy w ten sposób obliczać, by między dniem rozpoczęcia, a dniem ukończenia opróżnienia upłynęło pełnych dwa lub pełnych siedem dni kalendarzowych.

Postanowienia ustępów 2 do 4 o opróżnieniu i oddaniu przedmiotu najmu lub dzierżawy obowiązują także wtedy, jeżeli przeciw sądowemu lub pozasądowemu wypowiedzeniu albo przeciw nakazowi oddania lub odebrania przedmiotu najmu lub dzierżawy nie wniesiono na czas zarzutów.

Na podstawie urosłych w moc prawa wyroków, wypowiedzeń i sądowych nakazów oddania lub odebrania przedmiotu najmu lub dzierżawy może być dozwoloną egzekucja, skoro upłynie czasokres, w przeciągu którego według poprzednich ustępów przedmiot najmu lub dzierżawy miał być oddany po zupełnem opróżnieniu.

§ 574. Postanowienia § 573 należy stosować także wtedy, jeżeli kontrakt najmu lub dzierżawy został bez poprzedniego sądowego lub pozasądowego wypowiedzenia uznany wskutek skargi wyrokiem za zniesiony lub zgasły.

§ 575. W postępowaniu unormowanem w niniejszym rozdziale wynosi czasokres do postawienia wniosku na przywrócenie do poprzedniego stanu, następnie do wniesienia odwołania lub rewizji, jakoteż od założenia rekursu ośm dni. Czasokresy te nie mogą być przedłużone.

Od sądowych nakazów oddania lub odebrania przedmiotu najmu lub dzierżawy, wydanych na podstawie wypowiedzeń lub wskutek żądania postawionego

po myśli § 567, niedopuszczalnym jest poza wnieść się mogącymi zarzutami żaden środek prawny.

Sądowe lub pozasądowe wypowiedzenie, albo polecenie oddania lub odebrania przedmiotu najmu lub dzierżawy, przeciw którym nie wniesiono w czasie należytym zarzutów, jakoteż wyroki prawomocne, zapadłe na takie zarzuty, tracą, z wyjątkiem orzeczenia wydanego co do zwrotu kosztów, swoją moc obowiązującą, jeżeli w przeciągu czternastu dni po upływie czasu, oznaczonego w tych nakazach lub w wyroku do opróżnienia lub oddania przedmiotu najmu lub dzierżawy, nie postawiono wniosku na dozwolenie egzekucji celem tego opróżnienia lub odebrania.

Umowy o czynsz w owocach.

§ 576. Postanowienia niniejszego rozdziału stosują się także do umów określonych w § 1103 ustawy cywilnej. Tego rodzaju umowy należy ze stanowiska niniejszej ustawy uważać za kontrakty dzierżawne.

ROZDZIAŁ CZWARTY.

Postępowanie przed Sądem polubownym.

Zapis na Sąd polubowny.

§ 577. Układ, że rozstrzygnienie pewnego sporu prawnego ma nastąpić przez jednego lub więcej sędziów polubownych (zapis na Sąd polubowny) jest o tyle prawnie skutecznym, o ile strony zdolne są do zawierania ugody co do przedmiotu sporu.

W zapisie na Sąd polubowny można też ze skutkiem prawnym umówić się, że spory wyniknąć mogące w przyszłości z pewnego oznaczonego stosunku prawnego mają być rozstrzygnięte przez jednego lub więcej sędziów polubownych.

Zapis na Sąd polubowny musi być sporządzony na piśmie.

§ 578. Urzędnikom sędziowskim nie wolno przyjmować urzędu sędziego polubownego, jak długo pozostają w służbie sędziowskiej.

§ 579. Nikt nie jest obowiązanym do przyjmowania urzędu sędziego polubownego. Z ważnych powodów może sędzia polubowny także po przyjęciu urzędu odstąpić od przyjętego obowiązku.

§ 580. Jeżeli w zapisie na Sąd polubowny nie wymieniono sędziów polubownych, ani niema w nim postanowienia co do ilości i mianowania sędziów polubownych, w takim razie każda ze stron mianuje jednego sędziego polubownego. Ci mają następnie wybrać zwierzchnika.

§ 581. Kto na skutek zapisu na Sąd polubowny ma obowiązek mianowania, może być wezwany przez przeciwnika lub, jeżeli mianowanie sędziego polubownego należy do osoby trzeciej, od każdej ze stron, by w przeciągu czternastu dni zamianował tego sędziego polubownego i zawiadomił o tem stronę wzywającą. Podobne wezwanie dopuszczalnem jest także wtedy, jeżeli ustanowiony już na podstawie zapisu na Sąd polubowny sędzia polubowny odmówi przyjęcia urzędu sędziego polubownego lub pełnienia swych obowiązków, jeżeli

tenże umrze, gdy go ze skutkiem wyłączono, lub jeżeli z innego powodu odpadnie.

Jeżeli wzywająca strona ma także mianować sędziego polubownego, powinna z wezwaniem połączyć zawiadomienie, kogo sama mianowała sędzią polubownym.

Te wzajemne wezwania i zawiadomienia mogą być wykonane za pośrednictwem poczty lub notarjusza.

Strona powołana do mianowania sędziego polubownego związaną jest dokonanem przez się mianowaniem, skoro przeciwnik lub jedna ze stron otrzymała zawiadomienie o tem mianowaniu.

§ 582. Jeżeli mianowanie sędziego polubownego nie nastąpi w czasie należytym lub jeżeli obaj sędziowie nie mogą pogodzić się co do osoby zwierzchnika, w takim razie Sąd mianuje na wniosek sędziego polubownego. Wniosek należy postawić w tym Sądzie, który w braku zapisu na Sąd polubowny byłby dla danego sporu właściwym w pierwszej instancji. Do postawienia wniosku uprawnione są strony, a w przypadku § 580 także każdy z obu sędziów polubownych. Do postawienia wniosku nie jest także przed Trybunałami potrzebne zastępstwo adwokata.

Uchwała, zapadająca na ten wniosek, nie może być zaczepioną żadnym środkiem prawnym.

§ 583. W razie, jeżeli strony nie mogą zgodzić się co do sędziego polubownego, którego mają wspólnie ustanowić, ma Sąd oznaczony w § 582 orzec na wniosek, że zapis na Sąd polubowny traci moc obowiązującą.

To samo ma nastąpić także wtedy, jeżeli:

1. w zapisie na Sąd polubowny ustanowione są

pewne oznaczone osoby sędziami polubownymi a jeden z tych sędziów polubownych umrze, lub odpadnie z powodu wyłączenia, lub z jakiego innego powodu odmówi przyjęcia urzędu sędziego polubownego albo odstąpi od zawartej z nim w tej mierze umowy, lub też jeżeli

2. ustanowiony w zapisie na Sąd polubowny lub też zamianowany na podstawie zapisu na Sąd polubowny przez stronę lub po myśli § 582 przez Sąd sędzia polubowny odmówi pełnienia obowiązków przyjętych na siebie przez przyjęcie urzędu, lub gdy je bezpodstawnie przewleka.

Jeżeli zapis na Sąd polubowny zawarty został odnośnie do wszystkich z pewnego oznaczonego stosunku prawnego wyniknąć mogących sporów, a okoliczność, z powodu której Sąd ma uznać zapis na Sąd polubowny za bezskuteczny, jest tego rodzaju, że nie wyklucza polubownego załatwienia sporów, jakie w przyszłości z tego stosunku prawnego mogą jeszcze ewentualnie wyniknąć, w takim razie winien Sąd orzeczenie swe w tym kierunku ograniczyć, że zapis na Sąd polubowny jest bezskuteczny tylko odnośnie do tego jednego oznaczonego przypadku.

§ 584. Wniosek postawiony po myśli § 583 należy rozstrzygnąć uchwałą bez poprzedniej ustnej rozprawy. Rozstrzygnienie to, jakoteż rozstrzygnienie wniosku, postawionego po myśli § 582, może być w Trybunałach wydanym także przez przełożonego Trybunału lub przez sędziego wyznaczonego w tym celu przez przełożonego.

Sędzia polubowny, który obowiązku swego, przyjętego przez przyjęcie urzędu, nie wypełnia wcale, albo nie w należytym czasie, odpowiada stronom za wszelką

szkodę, spowodowaną jego zawinionem odmówieniem lub przewlekaniem, co nie uwłacza ich prawu żądania uznania zapisu na Sąd polubowny za pozbawiony mocy prawnej.

§ 585. Postanowienia § 582 i 583 nie znajdują o tyle zastosowania, o ile strony w zapisie na Sąd polubowny lub w późniejszym pisemnym układzie, zawartym po zapisie na Sąd polubowny, na określone przypadki czego innego nie postanowiły.

§ 586. Sędziego polubownego można wyłączyć z tych samych powodów, które uprawniają do wyłączenia sędziego (§§ 19 i 20 nor. jur.).

Strona, która ustanowiła sędziego polubownego sama lub wspólnie ze swym przeciwnikiem, uprawnioną jest tylko wtedy do jego wyłączenia, jeżeli powód wyłączenia powstał lub doszedł do wiadomości strony dopiero po ustanowieniu.

Postępowanie przed sędziami polubownymi.

§ 587. Sędziowie polubowni winni przed wydaniem wyroku polubownego wysłuchać strony i zbadać stan sprawy będący podstawą sporu. Sposób postępowania oznaczają sami sędziowie polubowni według swego swobodnego uznania, o ile w zapisie na Sąd polubowny lub w późniejszym pisemnym układzie stron niczego innego nie postanowiono.

Jeżeli jedna ze stron nie wdaje się w rozprawę przed sędziami polubownymi, należy rozprawiać ze samą stroną drugą.

§ 588. Sędziom polubownym wolno przesłuchiwać strony, jakoteż świadków i znawców, którzy do-

browolnie przed nimi staną, tylko bez przysięgi. Nie wolno im używać środków przymusowych lub nakładać kar ani przeciw stronom, ani przeciw innym osobom.

§ 589. Czynności sędziowskie, jakie sędziowie polubowni uznają za potrzebne, a których przedsiębrać sami nie są uprawnieni, zostają wykonywane na wezwanie sędziów polubownych przez właściwy Sąd państwowy. W wątpliwości należy wezwanie wystosować do tego Sądu powiatowego, w którego okręgu czynność ma być przedsiębraną albo dowód przeprowadzony.

Sąd wezwany winien zastosować się do wezwania, o ile tylko wezwanie to nie jest ustawowo niedopuszczalnem. Odnośnie do przeprowadzenia dowodów należą do tegoż Sądu w szczególności także te rozstrzygnienia, które w przypadku przeprowadzenia dowodu prez sędziego wezwanego zastrzeżone są na mocy postanowień niniejszej ustawy Sądowi orzekającemu lub procesowemu.

§ 590. Jeżeli do wydania rozstrzygnienia powołanych jest więcej aniżeli dwóch sędziów polubownych, należy wyrok polubowny wydać według absolutnej większości głosów, o ile w zapisie na Sąd polubowny czego innego nie postanowiono.

§ 591. Jeżeli przy wydaniu rozstrzygnienia nie można uzyskać większości głosów, wymaganej do powzięcia uchwały, lub, w przypadku ustanowienia tylko dwóch sędziów polubownych, potrzebnej jednomyślności, mają sędziowie polubowni zawiadomić o tem strony.

Jeżeli w zapisie na Sąd polubowny albo w dodatkowym pisemnym układzie stron nie przewidziano czego innego na ten przypadek, może każda ze stron

postawić w Sądzie oznaczonym w § 582 wniosek na wydanie orzeczenia, że zapis na Sąd polubowny traci moc prawną lub że jest dla poszczególnego przypadku bezskutecznym (§ 584).

§ 592. Stronom należy doręczyć wygotowania wyroku polubownego, a to, o ile one nie odbiorą ich osobiście wobec Sądu polubownego, za pośrednictwem poczty lub notarjusza.

Wygotowania te, jakoteż oryginał wyroku polubownego mają być zaopatrzone datą dnia ułożenia wyroku polubownego i pod rygorem bezskuteczności wyroku podpisane przez wszystkich sędziów polubownych.

§ 593. Oryginał wyroku polubownego wraz z potwierdzeniami doręczenia stronom pisemnych wygotowań mają być przechowywane u osoby oznaczonej w zapisie na Sąd polubowny. W braku takiego układu lub jeżeli ustanowiony przechowca już nie żyje, mają sędziowie polubowni postanowić o sposobie przechowania. W wątpliwości należy te akta pisemne złożyć u notarjusza tego okręgu, w którym Sąd polubowny miał swą siedzibę.

Oryginał wyroku polubownego, jakoteż poświadczenia doręczeń mają być poczytane jako dokumenta wspólne stronom.

§ 594. Wyrok polubowny ma odnośnie do stron skutek prawomocnego wyroku sądowego, o ile strony w zapisie na Sąd polubowny nie ułożyły się co do dopuszczalności zaczepienia wyroku przed wyższą instancją polubowną.

Sędziowie polubowni mają na żądanie jednej strony potwierdzić pisemnie prawomocność i wykonalność

wyroku polubownego na jednem z wygotowań wyroku polubownego.

Bezskuteczność wyroku polubownego.

§ 595. Wyrok Sądu polubownego jest bezskutecznym:

1. jeżeli zapis na Sąd polubowny wogóle nie istniał lub był nieważny, jeżeli przed wydaniem wyroku polubownego utracił moc lub stał się bezskutecznym dla poszczególnego przypadku;

2. jeżeli stronie, która utrzymuje bezskuteczność wyroku Sądu polubownego, nie dano w postępowaniu przed sędziami polubownymi możności prawnego wysłuchania, lub jeżeli ona, w razie potrzeby prawnego zastępcy w postępowaniu, tem nie była przez takiego zastępcę zastąpioną, o ile w ostatnim przypadku postępowanie procesowe nie zostało dodatkowo w sposób prawidłowy zatwierdzonem;

3. jeżeli odnośnie do obsadzenia Sądu polubownego lub powzięcia uchwały naruszono pewne ustawowe lub umowne postanowienie, lub jeżeli oryginał i wygotowania wyroku polubownego nie zostały podpisane przez wszystkich sędziów polubownych;

4. jeżeli Sąd polubowny w sposób nieusprawiedliwiony odrzucił wyłączenie sędziego polubownego;

5. jeżeli Sąd polubowny przekroczył granice swego zadania;

6. jeżeli wyrok polubowny narusza bezwzględnie obowiązujące przepisy prawne;

7. jeżeli wyrok polubowny zasądził stronę na pe-

wną czynność ustawowo niedopuszczalną lub niedozwoloną;

8. jeżeli zachodzą warunki, pod którymi po myśli § 530 l. 1 do 7 może być wyrok sądowy zaczepiony za pomocą skargi o wznowienia.

§ 596. Skargę o uchylenie wyroku polubownego należy wnieść do Sądu oznaczonego w § 582.

O ile skarga ta opiera się na jednym z powodów podanych w § 595 l. 1 do 7, należy ją wnieść pod rygorem wykluczenia w przeciągu czasokresu trzech miesięcy. Czasokres ten rozpoczyna się z dniem, w którym stronie doręczono wyrok polubowny, jeżeli zaś powód zaczepienia stał się znanym dopiero później, z tym dniem, w którym strona doszła do wiadomości o powodzie zaczepienia.

W przypadku § 595 l. 8 należy czasokres do wniesienia skargi osądzić według postanowień o skardze o wznowienie.

§ 597. Na skargę o uchylenie wyroku polubownego należy postępować według ogólnych przepisów niniejszej ustawy.

§ 598. Strony nie mogą zrzec się zastosowania postanowień §§ 586, 592 i 595 ani w zapisie na Sąd polubowny, ani w drodze innego układu.

§ 599. Przepisy niniejszego rozdziału stosują się odpowiednio do Sądów polubownych, które w sposób prawnie dopuszczalny zostaną zarządzone w rozporządzeniu ostatniej woli lub w innych rozporządzeniach stron, nie opierających się na układzie stron spór wiodących, lub też w statutach. Zastosowanie §§ 586, 592 i 595 nie może być także wykluczonem ze skutkiem

prawnym przez jednostronne zarządzenie lub przez postanowienia statutowe.

Sądy polubowne, ustanowione po myśli ustawy z 15. listopada 1867 l. 134 dz. u. p. celem załatwiania sporów ze stosunków stowarzyszeń, nie podlegają postanowieniom niniejszego rozdziału.

ROZDZIAŁ PIĄTY.

Postępowanie w sporach z powodu naruszeń prawa popełnionych przez urzędników sędziowskich.

§ 600. W postępowaniu w sporach na skargi, wniesione na podstawie ustawy z 12. lipca 1872 l. 112 dz. u. p. z powodu naruszenia prawa przez urzędników sędziowskich przeciw tymże urzędnikom lub przeciw państwu, są miarodajne przepisy niniejszej procedury cywilnej w ten sposób, że w postępowaniu przed *Sądem apelacyjnym*, właściwym dla rozstrzygania tego rodzaju skargi w pierwszej instancji, obowiązywać mają przepisy części drugiej, zaś w postępowaniu odwoławczem przed *Sądem Najwyższym*, postanowienia, zawarte w pierwszym rozdziale czwartej części procedury cywilnej.

§ 601. Przepisane według § 12 ustawy z 12. lipca 1872 l. 112 dz. u. p. zawiadomienie właściwej władzy dyscyplinarnej o wniesieniu skargi uskutecznić winien przewodniczący senatu, któremu dana sprawa jest przydzieloną.

Sąd procesowy może nawet jeszcze przed audjencją przeznaczoną do ustnej rozprawy zarządzić na wniosek lub z urzędu, by spór odłożony został aż do ukoń-

czenia postępowania dyscyplinarnego, jeżeli ostateczny wynik tegoż postępowania lub wykorzystanie dochodzeń przeprowadzić się mających w drodze dyscyplinarnej, będzie przypuszczalnie miało wpływ na rozstrzygnienie procesu. Po nadejściu zawiadomienia o wyniku ukończonego postępowania dyscyplinarnego ma Sąd procesowy zarządzić z urzędu audjencję do ustnej rozprawy.

§ 602. Odnośnie do postawienia żądania zwrotu za pomocą nakazów zapłaty (§ 19 ustawy z 12. lipca 1872 l. 112 dz. u. p.) i postępowania, jakie ma miejsce po wydaniu nakazu zapłaty, należy stosować przepisy o postępowaniu nakazowem z tą odmianą, że dla wydania nakazu zapłaty właściwym jest wyłącznie Sąd procesowy i że zarzuty przeciw nakazowi zapłaty wnosić należy do tegoż Sądu.

DODATEK.

I.

Postanowienia przejściowe poszczególnych nowel dotyczące p. c.

(Zmiany w tekście uwzględniono w powołanych ustawach, zmiany kwot uwzględniono w załączonej tabeli).

A. Nowela o ulżeniu Sądom.

Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

Art. III. dotyczy ust. wprow. n. j.
Art. IV. „ n. j.
Art. V. „ ust. wprow. p. c.
Art. VI. „ p. c.
Art. XII. „ ustawy syndykackiej.

(Treść tych artykułów uwzględniono w tekście ustaw).

Art. XV. Z chwilą rozpoczęcia mocy obowiązującej niniejszego rozporządzenia, znosi się wszelkie zawarte w innych przepisach ustawowych odmienne postanowienia o przedmiotach, unormowanych niniejszem rozporządzeniem.

Art. XVI. Do procesów, które zawisły przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia, należy sto-

sować §§ 83 ust. 1, 88, 93, i 104 ust. 2 n. j. w ich dotychczasowem brzmieniu*).

---

*) § 83 ust. 1: Określone w § 49 l. 5 spory ze stosunku najmu i dzierżawy należą do tego Sądu, w którego okręgu leży przedmiot najmu lub dzierżawy.

§ 88: Skargi o ustalenie istnienia lub nieistnienia umowy, o jej dopełnienie lub uchylenie, jakoteż o odszkodowanie z powodu niedopełnienia lub nienależytego dopełnienia można wnosić do Sądu miejsca, w którem umowa według pisemnego układu stron ma być przez pozwanego dopełnioną; w układzie tym musi być nadmienione, że przez ustanowienie miejsca dopełnienia powstaje także uprawnienie do wniesienia skargi w tem miejscu.

Między osobami, które wykonują zawód handlowy, uzasadnia właściwość Sądu miejsca dopełnienia także przyjęcie bez zarzutu faktury, przesłanej równocześnie z towarem lub jeszcze przed nadejściem tegoż, a zaopatrzonej uwagą, że zapłata ma być dokonaną w pewnem oznaczonem miejscu i że w tem samem miejscu można wnosić skargi z tego interesu.

§ 93: Kilka osób, które mają swój Sąd powszechny w różnych Sądach, można zapozywać jako uczestników sporu, o ile dla danego sporu nie jest uzasadnionym wspólny Sąd szczególny, do każdego tutejszokrajowego Sądu, w którym jeden z uczestników sporu lub, jeśli między nimi znajdują się dłużnicy główni i uboczni, jeden z głównych dłużników ma swój Sąd powszechny.

(Ustęp drugi niezmieniony).

§ 104 ust. 2: Układ ten (co do właściwości Sądu) ma tylko wówczas skutek prawny, jeżeli odnosi się do oznaczonego sporu lub do sporów, wynikających z oznaczonego stosunku prawnego.

Art. XVII. O ile w ustawach lub rozporządzeniach powołane są przepisy wymienione w artykułach I.—XIV. ustaw i rozporządzeń, które niniejsze rozporządzenie zmieniają, wstępują w ich miejsce odnośne przepisy tego rozporządzenia.

Art. XVIII. Postanowienia art. I. l. 10, tudzież postanowienia art. V. i XIV. z mocą obowiązującą dla Galicji (Bukowiny i Dalmacji), jakoteż postanowienia art VI. l. 3 (§ 80 ust. 2), 8 (§ 207 ust. 2), 21 (§ 416 ust. 3), 23 (§ 417 ust. 4) i 24 (§ 418 ust. 1) oraz art. XIII. l. 1 wchodzą w życie dnia 1. sierpnia 1914.

Wszystkie inne postanowienia niniejszego rozporządzenia (i postanowienia art. V. i XIV. z mocą obowiązującą dla wszystkich królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych, z wyjątkiem Galicji, Bukowiny i Dalmacji) wchodzą w życie w dniu 1. lipca 1914.

Postanowień art. VI. l. 29 (§ 500 ust. 3), 30 (§ 502), 32 (§ 507 ust. 1) i 34 (§ 528 ust. 1) i art. X. nie należy jednak stosować wówczas, jeżeli w przypadku, określonym w § 415 p. c. ustną rozprawę w pierwszej instancji zamknięto przed dniem 1. lipca 1914, albo jeżeli orzeczenie w pierwszej instancji wydano przed dniem 1. lipca 1914.

Art. XIX. Wykonanie niniejszego rozporządzenia poruczam Mojemu ministrowi sprawiedliwości i Mojemu ministrowi skarbu.

B. O właściwości Sądu miejsca pobytu do załatwiania spraw opiekuńczych i kuratelarnych.

Ces. rozp. z dnia 10 sierpnia 1914. Dz. u. p. Nr. 208.

Art. I. Po § 9 n. j. wstawia się § 9a treść w tekście n. j.

Art. II. Wykonanie niniejszego rozporządzenia cesarskiego, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, porucza się Memu Ministrowi Sprawiedliwości.

C. Ustawa zmieniająca niektóre postanowienia ustaw o postępowaniu sąd. cywilnem, obowiązujących w b dzielnicy austr.

Ust. z dnia 9. marca 1920 Dz. u. R. P. Nr. 24. poz. 144.

Art. 4. Ilekroć obowiązujące w b. dzielnicy austrjackiej ustawy o postępowaniu sądowem w sprawach cywilnych nakazują użycie pośrednictwa Urzędu Naczelnego Marszałka Dworu w stosunku do osób z prawem zakrajowości (§ 32 n. j. i § 119 p. c.), należy używać pośrednictwa Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Art. 7. Ustawa niniejsza wchodzi w życie dnia 15. kwietnia 1920 i — z wyjątkiem postanowień zawartych w art. 2 l. 7 (uchylenie drugiego ustępu § 88 n. j.*)

---

*) Uchylony tą ustawą drugi ustęp § 88 n. j. brzmiał:

„Między osobami, które wykonują zawód handlowy, uzasadnia właściwość Sądu miejsca dopełnienia także przyjęcie bez zarzutu faktury przesłanej równocześnie z towarem lub jeszcze przed nadejściem tegoż, a zaopatrzonej uwagą, że zapłata ma być dokonaną w pewnem oznaczonem miejscu i że w tem miejscu można wnosić skargi z tego interesu".

i w art. 3 l. 21 (uchylenie § 487 p. c. **) — ma za-

**) Uchylony § 487 p. c. brzmiał:

„§ 487. Wniosek na uznanie niewłaściwości Sądu odwoławczego może być postawiony w postępowaniu odwoławczem tylko w tym przypadku, jeżeli ma się spowodować lub uchylić wdanie się w sprawę Sądu odwoławczego, sprawującego sądownictwo w sprawach handlowych, morskich lub górniczych. W celu spowodowania wdania się w sprawę takiego Sądu odwoławczego, może być wniosek taki postawiony tylko w razie, jeżeli w wyroku pierwszej instancji zamieszczono dodatek oznaczony w § 446, zaś celem uchylenia wdania się w sprawę takiego Sądu odwoławczego tylko wtedy, jeżeli wyrok pierwszej instancji nie zawiera dodatku oznaczonego w § 446. Nadto w pierwszym przypadku nie może wniosku tego stawiać ta strona, która oświadczyła się była przeciw zamieszczeniu tego dodatku w wyroku pierwszego sędziego.

Wniosek na uznanie niewłaściwości Sądu odwoławczego należy pod rygorem wykluczenia postawić natychmiast po ukończeniu zagajającego rozprawę odwoławczą sprawozdania referenta; nad tym wnioskiem należy bezzwłocznie przed podjęciem rozprawy nad odwołaniem przeprowadzić rozprawę i wydać rozstrzygnienie.

W razie uwzględnienia wniosku na uznanie niewłaściwości Sądu odwoławczego, winien Sąd ten orzec uchwałą swoją niewłaściwość. Po prawomocności tej uchwały, odbywa się dalsze postępowanie odwoławcze przed właściwym Sądem odwoławczym. Sąd ten jest w tym przypadku związany rozstrzygnieniem zapa-

stosowanie również do sporów, które w tym dniu w Sądzie wiszą.

Sprawy, które w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy znajdują się w Trybunale pierwszej instancji, a według postanowień niniejszej ustawy należałyby do właściwości Sądów powiatowych, będą dalej rozpoznawane przez Trybunał pierwszej instancji, z wyjątkiem tych spraw, w których przed wejściem w życie tej ustawy postępowanie spoczęło lub uległo przerwie, a podjęte będzie dopiero po wejściu w życie tej ustawy.

Sprawy, wiszące w Trybunale pierwszej instancji, które według postanowień niniejszej ustawy należą do sędziego samoistnego, będą temu sędziemu przekazane, chybaby rozprawę zamknięto przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

Do sporów wiszących w Sądzie powiatowym, w których przed wejściem w życie niniejszej ustawy rozprawę zamknięto, będą stosowane nadal przepisy o zwyczajnem postępowaniu przed Sądami powiatowymi, chociażby według postanowień niniejszej ustawy należało do nich stosować postanowienia o postępowaniu w sprawach drobiazgowych.

Art. 3. l. 11 do 15 (zmiany w § 417, uchylenie

---

dłem co do tego, jaki rodzaj sądownictwa ma być stosowanym.

W razie odrzucenia wniosku, należy rozprawę odwoławczą natychmiast podjąć i przeprowadzić. Rozstrzygnienia tego wniosku nie należy w tym przypadku osobno wygotowywać, lecz włączyć je do rozstrzygnienia odwoławczego, jakie zapadnie w sprawie głównej.

§§ 420 i 421 oraz zmiany w §§ 422, 423 i 424), 17 (zmiana § 445), 23 (uchylenie ustępu drugiego § 493), 24 (zmiana w ustępie drugim § 498), 26 (zmiana kwoty pieniężnej w ustępie trzecim § 502) i 27 (uchylenie ustępu drugiego § 508) tudzież art. 5 (dot. zmiany kwoty w § 30 ust. o Sądach przem.) i art. 6 (dot. zmiany kwoty w § 4 ces. rozp. o odnowieniu i sprostowaniu granic) nie będą stosowane w sprawach, w których przed wejściem w życie tej ustawy Sąd wyrok wydał, albo rozprawę zamknął i wydanie wyroku zastrzegł, lub wreszcie powziął uchwałę określoną w § 4 ces. rozp. z dnia 22. lipca 1915 Dz. u. p. Nr. 208 (o odnowieniu i sprostowaniu granic).

D. Ustawa zmieniająca niektóre postanowienia ustaw o postępowaniu sąd. cywilnem, obowiązujących w b. dzielnicy austr.

Ust. z dnia 22. lutego 1921 Dz. u. R. P. Nr. 23 poz. 124.

Art. 5. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1. kwietnia 1921. Nie ma ona zastosowania do spraw cywilnych, które przed tym dniem weszły do Sądu, z wyjątkiem sporów cywilnych, w których postępowanie, spoczywające lub przerwane, będzie podjęte po dniu 1. kwietnia 1921.

E. Ustawa zmieniająca niektóre postanowienia ustaw o postępowaniu sądowo-cywilnem, obowiązujących w b. dzielnicy austr.

Ust. z 5. sierpnia 1922 Dz. u. Rz. P. Nr. 86. poz. 769.

Art. 9. Ustawa niniejsza wchodzi w życie po upływie 14 dni po dniu jej ogłoszenia.

Nie ma ona zastosowania do spraw, które przed tym dniem weszły do Sądów; jednakże i w takich sprawach będą stosowane postanowienia, ograniczające prawo rewizji i rekursu rewizyjnego, o ile wyrok lub uchwała Sądu drugiej instancji zapadły po wejściu tej ustawy w życie.

F. Ustawa zmieniająca niektóre postanowienia obowiązujących w b. dzielnicy austr. ustaw o postępowaniu sądowem w sprawach cywilnych.

Ustawa z 11. sierpnia 1923 Dz. u. R. P. Nr. 90 poz. 705.

Art. 10. Upoważnia się Radę Ministrów do wprowadzania na wniosek Ministra Sprawiedliwości odpowiednio do stosunków walutowych zmian w kwotach pieniężnych, określonych w powyższych ustawach, jednakże dopiero po upływie 3 miesięcy od wejścia w życie tej ustawy.

Art. 11. Ustawa niniejsza obowiązuje na obszarze krakowskiego i lwowskiego Sądu apelacyjnego oraz Śląska Cieszyńskiego i wchodzi w życie po upływie 14 dni po dniu ogłoszenia.

Postanowienia art. 1 (dotyczące n. j.), 2 (dotyczące p. c.), 4 (dot. post. upomin.), 5 (dot. Sądów przem.) i 6 punkt 3 nie mają zastosowania do spraw, które weszły do Sądu przed dniem wejścia w życie tej ustawy. Ten przepis będzie miał zastosowanie również przy każdej następnej zmianie kwot pieniężnych, dokonanej w myśl art. 10 niniejszej ustawy.

G. Rozporządzenie zmieniające kwoty pieniężne w niektórych postanowieniach, obowiązujących w b. dzielnicy austr. ustaw o postępowaniu sądowem w sprawach cywilnych.

Rozp. Rady Min. 17. grudnia 1923. Dz. u. R. P. Nr. 135 poz. 1122.

Na zasadzie art. 10 ustawy z dnia 11. sierpnia 1923 zmieniającej niektóre postanowienia obowiązujących w b. dzielnicy austrjackiej ustaw o postępowaniu sądowem w sprawach cywilnych (Dz. u. Rz. P. Nr. 90 poz. 705) zarządza się co następuje:

§ 10. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje na obszarze krakowskiego i lwowskiego Sądu apelacyjnego oraz Śląska Cieszyńskiego i wchodzi w życie dnia 1. stycznia 1924.

Postanowienia §§ 1 (dotyczące n. j), 2 (dotyczące p. c), 4 (dot. ust. upomin), 5 (dot. Sądów przem.) i 6 punkt 3 nie mają zastosowania do spraw, które weszły do Sądu przed powyższym dniem.

H. Rozporządzenie zmieniające kwoty pieniężne niektórych postanowień obowiązujących w b. dzielnicy austr. ustaw o postępowaniu sądowem w sprawach cywilnych.

Rozp. Rady Min. z 18. lutego 1924. Dz u. R. P. Nr. 16 poz. 156.

Na zasadzie art. 10 ustawy z dnia 11. sierpnia 1923 zmieniającej niektóre postanowienia obowiązujących w b. dzielnicy austrjackiej ustaw o postępowaniu sądowem w sprawach cywilnych (Dz. u. Rz. P. Nr. 90 poz. 705) i rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospoli-

tej z dnia 20. stycznia 1924 o określaniu wartości przedmiotów majątkowych oraz zaciąganiu i dochodzeniu zobowiązań w złotych (Dz. u Rz. P. Nr. 7 poz. 64) zarządza się co następuje:

§ 10. Wymienione w powyższych ustawach kwoty pieniężne, które nie ulegały dotychczas przerachowaniu na marki polskie, zastępuje się: o ile te kwoty są wyrażone w złotych reńskich – podwójną liczbą złotych, o ile zaś są wyrażone w koronach: taką samą liczbą złotych.

§ 11. Jeżeli wartość przedmiotu, która ma znaczenie dla stosowania postanowień niniejszego rozporządzenia, oznaczona jest w markach polskich, wartość ta będzie przerachowana na złote według kursu franka obowiązującego w danym okresie.

W okresie od dnia 1. do 15 każdego miesiąca miarodajnym jest kurs franka złotego z dnia 28. poprzedniego miesiąca, w okresie od dnia 16. do końca miesiąca — kurs z dnia 13. tegoż miesiąca, ogłaszany przez Ministra Skarbu na zasadzie art. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 1923 Dz. u. Rz. P. Nr. 127 poz. 1044.

§ 12. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje na obszarze Sądów apelacyjnych krakowskiego i lwowskiego oraz Śląska Cieszyńskiego i wchodzi w życie dnia 1. marca 1924.

Postanowienia §§ 1 (dot. n. j.), 2 (dot. p. c.), 4 (dot. post. upomin.), 5 (dot. ustawy o Sądach przem.) i 6 punkt 3 nie mają zastosowania do spraw, które weszły do Sądu przed powyższym dniem.

II.

O wykonaniu niektórych postanowień noweli o ulżeniu Sądom.

Rozp. Min. spraw. z dnia 2. czerwca 1914. Dz. u. p. Nr. 125.

Na podstawie §§ 80, 417 i 418 p. c., w brzmieniu rozp. ces. z 1. czerwca 1914, Nr. 118 Dz. u. p., i art. XIX tegoż rozp. ces. rozporządza się:

Forma napisów (rubrów).

§ 1. Przy następujących podaniach stron należy w napisie w miejsce przedmiotu sporu zamieścić żądanie równobrzmiące z pismem:

1. Skarga o zapłatę kwoty pieniężnej (skarga wekslowa) lub o wydanie ruchomości.
2. Wniosek o egzekucję na ruchomości.
3. Wniosek o dozwolenie sprzedaży.
4. Wniosek o egzekucję na wierzytelności.
5. Wniosek o przekaz wierzytelności.
6. Wniosek o egzekucję na płacę urzędnika publicznego.
7. Wniosek o przekaz płacy urzędnika publicznego.
8. Wniosek o egzekucję na pobory osoby pozostającej w służbie prywatnej.
9. Wniosek o przekaz poborów osoby pozostającej w służbie prywatnej.
10. Wniosek o egzekucję na ruchomości i na wierzytelności.
11. Wniosek o egzekucję na ruchomości i na pobory urzędnika publicznego.

12. Wniosek o egzekucję na ruchomości i na pobory osoby pozostającej w służbie prywatnej.

13. Wniosek o ustanowienie przymusowego prawa zastawu.

14. Wniosek o zastanowienie egzekucji na ruchomości.

15. Wniosek o zastanowienie egzekucji na wierzytelności.

16. Wniosek o zastanowienie egzekucji na pobory urzędnika publicznego.

17. Wniosek o zastanowienie egzekucji na pobory osoby, pozostającej w służbie prywatnej.

18. Wniosek o zastanowienie postępowania sprzedażnego.

19. Wniosek o zastanowienie egzekucji przez ustanowienie przymusowego prawa zastawu.

Napisy mają także wówczas zawierać żądanie równobrzmiące z pismem, jeżeli więcej takich wniosków połączono w jednem piśmie.

Nieprzestrzeganie powyższych przepisów stanowi wadę formalną z § 84 p. c.

Wzory podań stron dla powyżej określonych wniosków z przykładami i załatwienia sądowego ze pomocą wyciśnięcia stampilji zostaną dostarczone Sądom bezpośrednio przez Ministerstwo sprawiedliwości.

Zapisek o wyroku.

§ 2. Zapisek o wyroku (§ 418, ustęp 1 p. c.) dopuszczalnym jest tylko wtedy, jeżeli orzeka się wyrokiem zaocznym w myśl żądania skargi, lub wyrokiem z uznania lub ze zrzeczenia się. Zapisek o wyroku może

być stosowany tak w postępowaniu przed Sądami powiatowymi, jakoteż w postępowaniu przed Trybunałami.

Zapisek o wyroku zastępuje wygotowanie wyroku przeznaczone dla aktów sądowych (§ 418 ustęp 1 p. c.) a, jeżeli zapada wyrok zaoczny poświadczony zapiskiem o wyroku, także protokół rozprawy (§ 207 ustęp 2 p. c.). Jeżeli w razie zaoczności odmówiono żądaniu powoda w całości lub w części, musi być spisany protokół rozprawy; tak samo w przypadkach uznania lub zrzeczenia się.

Zapisek o wyroku co do wyroku zaocznego należy zamieścić z reguły na egzemplarzu skargi, pozostającym w aktach sądowych; jeśli wyjątkowo niema na to miejsca, na kartce, przykleić się mającej. Stemple do protokołu i wyroku należy przylepić obok zapisku o wyroku.

Zapisek o wyroku należy zaopatrzyć osobną liczbą porządkową.

Zapisek o wyroku ma być podpisany tylko przez sędziego; nie potrzeba kazać go podpisywać powodowi i protokolantowi.

Ułożenie należy do protokolanta (kancelarji sądowej, § 56, ustęp ostatni ustawy o organizacji sąd.) według wskazówek sędziego.

Skrócony wyrok zaoczny.

§ 3. Wyroki zaoczne mogą być wygotowane przy pomocy wygotowania skargi lub napisu. Nie potrzeba naprowadzać nazwisk sędziów, (stanu faktycznego wyroku) ani powodów wyroku; oznaczenie stron, ich zastępców i pełnomocników potrzebne jest tylko o tyle,

o ile musi się zmienić zapodania skargi lub napisu. W orzeczeniu wyroku można powołać się na skargę lub napis.

Wyrok należy zaopatrzyć tytułem: „wyrok zaoczny".

Formularz na wyroki zaoczne, na podstawie uznania i zrzeczenia się.

§ 4. Jeżeli dla skróconego wygotowania wyroku zaocznego nie dostarczono napisów dających się użyć, w takim razie używać należy do wygotowania formularza wyroku Nr. form. 57 p. c. (57 a, 57 b). Wyrok należy zaopatrzyć tytułem: „wyrok zaoczny". Stan faktyczny i powody odpadają. Odnośną część druku w formularzach należy przekreślić.

Tak samo należy wygotowywać wyroki na podstawie uznania i zrzeczenia się przy użyciu ogólnego formularza wyroku, jednakowoż bez (stanu faktycznego i) powodów. Wyroki te należy zaopatrzyć napisem: „wyrok z uznania" lub „wyrok na podstawie zrzeczenia się".

Jeżeli żądaniu, by orzec zgodnie z wnioskiem za pomocą wyroku zaocznego, z uznania lub na podstawie zrzeczenia się, odmówiono wyrokiem w całości lub w części, w takim razie należy wygotować wyrok ze wszystkiemi częściami składowemi, przepisanemi w § 417, ustęp 1 p. c., przy użyciu ogólnego formularza (Nr. 60 form. p. c.).

Poświadczenie co do dalszego trwania prawa ubogich.

§ 5. Do § 2, ustęp 1, rozporządzenia z 23. maja 1897, Nr. 130, Dz. u. p. o prawie ubogich i o wygo-

towywaniu i potwierdzeniu świadectw celem uzyskania prawa ubogich, należy dodać:

„Jeżeli podanie o dozwolenie egzekucji na podstawie wykonalnego wygotowania wniesiono bezpośrednio do Sądu egzekucyjnego, musi się w razie potrzeby przedłożyć poświadczenie Sądu procesowego co do dalszego trwania prawa ubogich".

§ 6. Poszczególne postanowienia niniejszego rozporządzenia wchodzą w życie równocześnie z tymi przepisami rozporządzenia cesarskiego z 1. czerwca 1914, Nr. 118, Dz. u. p., dla wykonania których zostały wydane.

III.

Ustawa o postępowaniu upominawczem.

Z dnia 27. kwietnia. 1873. Dz. u. p. Nr. 67.

(W brzmieniu ustalonem ces. rozp z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118).

§ 1. Celem ściągnięcia wierzytelności w pieniądzach lub innych rzeczach zamiennych, może wierzyciel żądać, aby w postępowaniu upominawczem wydano warunkowy nakaz zapłaty przeciw osobistemu dłużnikowi, jeżeli żądana kwota lub wartość żądanego przedmiotu bez doliczenia odsetek i należytości ubocznych nie przekracza kwoty *500 złotych**).

Wierzytelności, których wogóle lub w danym czasie nie można sądownie dochodzić, oraz wierzytelności z weksli, nie nadają się do postępowania upominawczego.

---

*) Rozp. Rady Min. z dnia 18. lutego 1924 Dz. u. Rz. P. poz. 156.

§ 2. Do wydania warunkowego nakazu zapłaty właściwymi są Sądy powiatowe łącznie z Sądami powiatowymi dla spraw handlowych i morskich.

Miejscowa właściwość do wydania nakazu zapłaty określa się według przepisów normy jurysdykcyjnej o właściwości miejscowej w sprawach spornych; Sądy w Galicji (na Bukowinie i w Dalmacji) są tylko wtedy właściwe do wydania warunkowego nakazu zapłaty, jeżeli dłużnik w ich okręgu ma swe zwyczajne miejsce zamieszkania.

§ 3. Warunkowy nakaz zapłaty nie może być wydany przeciw osobom, których pobyt jest nieznanym, lub dla których doręczenie musiałoby nastąpić poza okręgiem tego Trybunału pierwszej instancji, w którym ma swoją siedzibę Sąd powiatowy, właściwy do wydania nakazu zapłaty, (jakoteż przeciw osobom podlegającym sądownictwu Urzędu naczelnego marszałka Dworu).

§ 4. Podanie o wydanie warunkowego nakazu zapłaty może być wniesione ustnie lub pisemnie.

W podaniu tem winien wierzyciel:

1. określić swoje i dłużnika nazwisko, stan lub zawód i miejsce mieszkania;

2. podać kwotę wierzytelności i tytuł prawny tejże, jeżeli zaś wierzytelność składa się z więcej pozycji, kwotę każdej poszczególnej pozycji i jej tytuł.

Jeżeli wierzytelność ma za przedmiot nie pieniądze, lecz inne rzeczy zamienne, w takim razie musi wierzyciel oznaczyć w podaniu kwotę, jaką gotów jest przyjąć zamiast tychże.

Z powodu kilku wierzytelności tego samego wierzyciela przeciw temu samemu dłużnikowi, można na-

wet w razie, jeżeli nie pozostają ani w faktycznym ani w prawnym związku, żądać w jednem podaniu wydania nakazu zapłaty, jeżeli wierzytelności te razem nie przekraczają kwoty oznaczonej w § 1.

§ 5. Podanie należy załatwić bez przesłuchania dłużnika.

Należy je odrzucić, jeżeli nie odpowiada postanowieniom §§ 1 do 4, lub jeżeli z zapodań wnioskodawcy wynika, że wierzytelność wogóle lub w danym czasie jest nienależną albo, że jest zawisłą od świadczenia wzajemnego.

Od wydania nakazu zapłaty niema środka prawnego, od odmówienia dopuszczalnym jest rekurs w przeciągu 8 dni.

§ 6. Nakaz zapłaty musi zawierać:

1. napis: nakaz zapłaty;

2. szczegóły, określone w § 4, l. 1 i 2;

3. polecenie, skierowane do dłużnika, aby w ciągu dni 14 po doręczeniu nakazu zapłaty uiścił pod rygorem egzekucji wierzytelność wraz z żądanemi odsetkami i zapłacił koszta nakazu zapłaty, jeżeli w podaniu domagano się ich zwrotu, w kwocie oznaczonej przez sędziego, albo też wniósł przeciw nakazowi zapłaty sprzeciw, jeżeli ma zarzuty przeciw roszczeniu;

4. uwagę, że nakaz zapłaty może być uchylony tylko przez wniesienie sprzeciwu.

Jeżeli proszono o wydanie nakazu zapłaty z powodu kilku wierzytelności, wyrażonych lub ocenionych w odrębnych kwotach pieniężnych, należy w nakazie zapłaty polecić uiszczenie poszczególnych wierzytelności z osobna.

Jeżeli przedmiotem wierzytelności nie są pieniądze, lecz inne rzeczy zamienne, należy w nakazie zapłaty pozostawić dłużnikowi do wyboru, aby zamiast żądanych rzeczy zapłacił wymienioną w podaniu kwotę w pieniądzach.

§ 7. Nakaz zapłaty należy doręczyć dłużnikowi, jeżeli zaś jest skierowany przeciw kilku dłużnikom, każdemu z nich według przepisów procedury cywilnej o doręczeniu skarg, tudzież wierzycielowi.

§ 8. Do wniesienia sprzeciwu wystarczy, jeżeli dłużnik złoży w Sądzie ustnie lub pisemnie oświadczenie, że wnosi przeciw nakazowi zapłaty sprzeciw. Nie potrzeba podawać powodów.

Dłużnik może wnieść sprzeciw w ciągu terminu do sprzeciwu także protokolarnie w Sądzie powiatowym swego miejsca pobytu. Protokół należy bezzwłocznie przesłać Sądowi, który wydał nakaz zapłaty.

§ 9. Skoro dłużnik wniósł sprzeciw w czasie właściwym, traci nakaz zapłaty swoją moc. Stosuje się to także do przypadku, jeżeli sprzeciw skierowano tylko przeciw części wierzytelności, albo jeżeli przeciw nakazowi zapłaty, wydanemu przeciw kilku dłużnikom z powodu tego samego roszczenia, został wniesiony sprzeciw tylko przez jednego z dłużników.

Jeżeli jednak nakazem zapłaty polecono zapłatę kilku, w osobnych kwotach pieniężnych określonych wierzytelności, i jeżeli sprzeciw wniesiono wyraźnie tylko przeciw tej lub innej z tych wierzytelności, w takim razie nakaz zapłaty odnośnie do reszty wierzytelności i do kosztów pozostaje w mocy.

§ 10. O wniesionym na czas sprzeciwie należy zawiadomić wierzyciela i dłużnika.

Sprzeciw wniesiony zapóźno należy odrzucić, powołując się na upływ czasokresu; zawiadomienie wierzyciela w takim przypadku jest niepotrzebne.

§ 11. Koszta wydania warunkowego nakazu zapłaty ponosi wierzyciel w razie, gdy przeciw niemu wniesiono na czas zarzuty, a także należy nań nałożyć obowiązek zwrotu kosztów sprzeciwu, jeżeli tego żąda dłużnik, w kwocie mającej się oznaczyć przez sędziego.

Jeżeli wskutek sprzeciwu wniesiono skargę, należy orzec o kosztach postępowania upominawczego jako o części kosztów sporu.

§ 12. Od uchwał, któremi odrzucono sprzeciw i któremi nałożono na wierzyciela obowiązek zwrotu kosztów sprzeciwu, dopuszczalnym jest rekurs w przeciągu ośmiodniowego czasokresu.

§ 13. Prośba o wydanie nakazu zapłaty przerywa przedawnienie. Doręczenie nakazu zapłaty uzasadnia zawiśnięcie sporu, prośba o wydanie nakazu zapłaty i jego doręczenie nie mają jednak wpływu na uzasadnienie właściwości Sądu skargi wzajemnej.

Jeżeli nakaz zapłaty wskutek wniesienia sprzeciwu utraci moc obowiązującą, należy bieg przedawnienia uważać za wstrzymany aż do wniesienia sprzeciwu.

§ 14. Jeżeli czasokres do sprzeciwu omieszkano wskutek nieprzewidzianego i nieuchronnego zdarzenia, natenczas należy w ciągu dni 14, od kiedy dłużnik dowiedział się o omieszkaniu i od kiedy przeszkoda ustała, wnieść prośbę o przywrócenie do stanu poprzedniego. Do prośby tej stosować należy analogicznie postano-

wienie § 8, ustęp 2. Zezwolenie na przywrócenie do stanu poprzedniego ma taki sam skutek jak sprzeciw i nie potrzeba już wnosić go ponownie.

Jeżeli dłużnik prosił o przywrócenie do stanu poprzedniego, można aż do odrzucenia prośby dozwolić przeciw niemu tylko egzekucji na zabezpieczenie.

§ 15. Jeżeli dłużnik ani nie uiścił długu, ani nie wniósł na czas zarzutów, należy wierzycielowi dozwolić na jego żądanie egzekucji na podstawie nakazu zapłaty.

Jeżeli nakaz zapłaty wydano co do wierzytelności mających za przedmiot nie pieniądze, lecz inne rzeczy zamienne, pozostaje dłużnikowi każdego czasu nienaruszone prawo uwolnić się od egzekucji, prowadzonej celem ściągnięcia tych rzeczy, przez zapłatę kwoty pieniężnej, oznaczonej w nakazie zapłaty, wraz z należytościami ubocznemi.

§ 17. Podania pisemne o wydanie nakazu zapłaty i celem wniesienia sprzeciwu należy podawać w jednym egzemplarzu i przechowywać w Sądzie.

Nakazy zapłaty, jakoteż wygotowania sprzeciwu, potrzebne do uwiadomienia wierzyciela i dłużnika, należy sporządzać z urzędu; napisów w tym celu nie potrzeba dołączać.

Udzielanie odpisów protokołów, spisanych na żądanie o wydanie nakazu zapłaty lub na wniesienie sprzeciwu, stronie przeciwnej niema miejsca.

Osoby, wnoszące imieniem dłużnika sprzeciw, nie są obowiązane wykazywać się pełnomocnictwem do tej czynności. Doręczenie załatwienia sądowego winno je-

dnak w przypadku, jeśli nie dołączono pełnomocnictwa, nastąpić do rąk mocodawcy.

§ 18. W postępowaniu upominawczem i odnośnie do egzekucji na podstawie nakazu zapłaty przychodzą w zastosowanie postanowienia ustawy o postępowaniu sumarycznem.

Wdrożenie postępowania upominawczego nie zmienia w niczem właściwości sądowej przy późniejszem wniesieniu skargi.

§ 19. Wierzyciel może postawić żądanie o wydanie nakazu zapłaty także w skardze, wniesionej celem ściągnięcia wierzytelności, jeżeli dla skargi i dla wydania nakazu zapłaty ten sam Sąd jest właściwym.

W tym przypadku ma Sąd wydać nakaz zapłaty zapomocą uchwały na skargę z tym dodatkiem, że w razie wniesienia sprzeciwu odbędzie się dalsze postępowanie na skargę. Odpis skargi przedłożyć się mający przez powoda należy zatrzymać.

Jeżeli pozwany wniesie zarzuty przeciw nakazowi zapłaty, ma Sąd wyznaczyć audjencję do rozprawy nad skargą według postępowania, jakie ma wejść w zastosowanie według ustawy, i zawezwać obie strony.

Jeżeli Sąd uważa żądanie o wydanie nakazu zapłaty za niedopuszczalne, ma równocześnie z odmówieniem temu żądaniu wyznaczyć na skargę audjencję do postępowania stosownie do ustawy.

Uwaga: §§ 16 i 20, oraz ust. 5 § 19 zostały ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118 zniesione, zaś §§ 1, 2, 6, 7, 8, 13 i 14 zmienione.

IV.

Postępowanie w sprawach małżeńskich.

A. O postępowaniu w małżeńskich sprawach spornych.

Rozp. Min. spraw. z 9. grudnia 1897 l. 283 dz. u. p.

Ażeby oznaczyć te postanowienia dekretu nadwornego z 23. sierpnia 1819 L. 1595 z. u. s., o postępowaniu w małżeńskich sprawach spornych, które po myśli art. I. ust. 2 ustawy wprowadczej do procedury cywilnej z 1. sierpnia 1895 l. 112 dz. u. p. pozostają w mocy mimo wejścia w życie procedury cywilnej, albowiem dotyczą przedmiotów nieunormowanych w procedurze cywilnej, oraz żeby stosowanie tych postanowień doprowadzić do zgodności z przepisami procedury cywilnej, zarządza się na podstawie art. LV. ust. wprow. prc. co następuje.

I. Zastosowanie procedury cywilnej.

§ 1. Nie uwłaczając odrębnym przepisom, które wynikają z postanowień powszechnej ustawy cywilnej, ustawy wprowadczej do procedury cywilnej i z poniżej podanych zarządzeń, należy stosować przepisy ustawy o sądowem postępowaniu w cywilnych sprawach spornych (procedury cywilnej) z 1. sierpnia 1895 l. 113 dz. u. p. także w postępowaniu w spornych sprawach małżeńskich, przepisanem w §§ 94, 97 i 107 powszechnej ustawy cywilnej.

W postępowaniu tem nie są strony obowiązane w pierwszej instancji zastępywać się przez adwokatów

(§ 27 ust. 2 p. c.). W skargach ze sporów małżeńskich niema też miejsca obowiązek do składania zabezpieczenia kosztów procesowych (§ 57 l. 3 p. c.).

II. Postępowanie w sporach o rozdział od stołu i łoża.

§ 2. Podanie o rozdział, wniesione bez zezwolenia drugiego małżonka, należy traktować jako skargę.

Przed wyznaczeniem pierwszej audjencji do ustnej rozprawy (§ 239 p. c.) winien Sąd wystosować przepisane w § 104 p. u. c. przedstawienia do małżonków trzykrotnie w odstępach czasu ośmiodniowych, o ile do podania o rozdział (skargi o rozdział) nie dołączono świadectwa właściwego duszpasterza co do bezskutecznie przedsięwziętych po myśli §§ 104, 107 i 132 p. u. c. usiłowań pojednawczych (§ 2 u. z 31. grudnia 1868 l. 3 dz. u. p. z r. 1869).

Przedstawienia w Sądzie mają być uskutecznione przez przewodniczącego senatu lub przez wyznaczonego przez niego członka senatu.

§ 3. Przy ustnej rozprawie winien Sąd starać się umorzyć spory między małżonkami dobrowolną ugodą w ten sposób, by albo podanie o rozdział (skarga o rozdział) zostało dobrowolnie cofniętem, albo też, by strona przeciwna zezwoliła bez wyroku sądowego na żądany z ważnych powodów rozdział na czas oznaczony lub nieoznaczony (§ 204 p. c.).

§ 4. Jeżeli w postępowaniu biorą udział strony małoletnie lub pozostające pod kuratelą, należy oprócz nich zawezwać do ustnej rozprawy także ich rodziców, opiekunów lub kuratorów.

§ 5. W protokole rozprawy należy oprócz danych

oznaczonych w § 207 l. 2 p. c. naprowadzić także zatrudnienie, mieszkanie, wiek i religię obojga małżonków, czas zawarcia małżeństwa, ilość, wiek i płeć dzieci; w protokole należy także podać, czy zawarte były umowy małżeńskie.

§ 6. Na rozprawie ustnej nad podaniem o rozdział (skargą o rozdział) wniesionem bez zezwolenia drugiego małżonka, nie wolno wychodzić poza przyczyny rozdziału podniesione przez stronę.

W wyroku na takie podanie o rozdział (skargę o rozdział), należy w razie przychylenia się do podania (skargi), orzec zawsze także co do tego, czy jeden lub drugi małżonek albo każda ze stron ponosi winę lub też, czy żadna z obojga stron nie ponosi winy rozdziału.

§ 7. Przy dozwoleniu na rozdział na podstawie zgodnego podania o rozdział nie można dopuszczać żadnego zastrzeżenia co do dalszych sądowych rozpraw w kwestji utrzymania żony i dzieci, rozdziału majątku lub innych wzajemnych roszczeń małżonków, a zatem, o ile obie strony nie ugodziły się w zupełności i bezwarunkowo co do tych wszystkich przedmiotów, można dać miejsce żądaniu na rozdział tylko w drodze sądowego orzeczenia z powodów przytoczonych w § 109 p. u. c. (§ 8 dekretu nadwornego z 23. sierpnia 1819 l. 1595 z. u. s.).

III. Postępowanie w sprawach unieważnienia i rozwodu małżeństwa.

§ 8. W przypadkach badania nieważności lub żądanego rozwodu małżeństwa należy brać wzgląd na przepisy §§ 94 do 102 i 115 do 117 p. u. c.

§ 9. W postępowaniu nad nieważnością lub rozwodem małżeństwa niema miejsca ani pierwsza audjencja (§ 239 p. c.), ani wydanie wyroku zaocznego. Na podstawie urzędowego doniesienia lub wniesionego podania należy natychmiast zarządzić postępowanie przygotowawcze po myśli § 245 l. 2 p. c. celem urzędowego zbadania (§§ 97 i 115 p. u. c.) i ustalenia powodów przytoczonych na uzasadnienie nieważności lub rozwodu małżeństwa.

Po ukończeniu postępowania przygotowawczego należy w ustnej rozprawie spornej rozprawiać nad ważnością małżeństwa lub nad żądaniem rozwodu małżeństwa.

§ 10. Tak w postępowaniu przygotowawczem, jakoteż na ustnej rozprawie spornej, należy za pomocą przysługujących sędziemu wyznaczonemu, przewodniczącemu i senatowi uprawnień pod względem kierownictwa procesu zmierzać ku temu, by wszystkie okoliczności faktyczne ważne dla rozstrzygnienia w zupełności zostały wyjaśnione. Powody, przytoczone na uzasadnienie nieważności lub rozwodu małżeństwa, należy wprawdzie w zupełności wyświetlić, ale też zarazem ściśle zbadać i z urzędu chronić ważne małżeństwo przed wszelkiem samowolnem zaczepieniem. Tak postępowanie przygotowawcze, jakoteż ustną rozprawę należy w ten sposób prowadzić, by nieważność małżeństwa, lub prawo żądania rozwiązania tegoż zostało albo bez względu na własne przyznanie lub zgodę małżonków jasno wykazanem lub też, by niemożność takiego dowodu pozostała niewątpliwą (§ 1 dekretu nadwornego z 23. sierpnia 1819 l. 1595 z. u. s.).

Biblioteka Uniwersytetu Jagiellońskiego

Przepisane dla postępowania przygotowawczego w § 252 ust. 1. p. c. ograniczenie do roszczeń i wzajemnych roszczeń podniesionych w pismach przygotowawczych, jakoteż przepisy o szczególnych skutkach omieszkania strony w postępowaniu przygotowawczem (§ 254 p. c.) nie mają zastosowania przy badaniu nieważności lub żądanego rozwodu małżeństwa.

§ 11. W wyroku, orzekającym nieważność lub rozwiązanie małżeństwa, należy orzec zawsze także co do tego, czy jeden lub drugi małżonek albo każda ze stron ponosi winę nieważności lub rozwodu małżeństwa, albo też że żadna z nich winy nie ponosi.

§ 12. Jeżeli jeden z małżonków nie zastosuje się do sądowego wezwania, by jawić się osobiście celem przesłuchania lub rozprawy w postępowaniu przygotowawczem lub do ustnej rozprawy spornej, w takim razie, o ile jawienie się jego ważnem jest dla urzędowego zbadania i ustalenia powodów, przytoczonych na uzasadnienie nieważności lub rozwiązania małżeństwa lub dla usiłowania ponownego połączenia małżonków, może być wezwany ponownie pod zagrożeniem grzywny i przez nałożenie tej grzywny zmuszonym do jawienia (§ 87 instr. sąd).

§ 13. Jeżeliby podanie jednego z małżonków o unieważnienie lub rozwiązanie małżeństwa było oczywiście nieuzasadnionem, należy go narazie zawezwać samego i o ile możności przez odpowiednie przedstawienia spowodować do tego, by od zamiaru swego dobrowolnie odstąpił (§ 15 dekretu nadwornego z 23. sierpnia 1819 l. 1595 z. u. s.).

§ 14. Jeżeliby w przypadku małżeństwa podanego

słusznie za nieważne, odnośna przeszkoda mogła być usuniętą za pomocą dodatkowej dyspensy, zezwolenia osoby naruszonej w swych prawach lub zatwierdzenia władzy, w takim razie należy zastosować przepis § 98 p. u. c., a także w razie postawienia przez akatolików żądania rozwiązania małżeństwa starać się stosownie do okoliczności o spowodowanie dobrowolnej ugody i pojednania zwaśnionych umysłów (§ 16 dekretu nadwornego z 23. sierpnia § 1819 l. 1595 z. u. s.)

§ 15. Ustanowionemu przed Sąd obrońcy węzła małżeńskiego należy podać do wiadomości urzędowe doniesienie lub podanie, na podstawie którego wdrożono badanie; nadto należy obrońcę wezła małżeńskiego przyzwać tak do postępowania przygotowawczego, jakoteż do ustnej rozprawy spornej.

Obrońca węzła małżeńskiego winien co do wszystkich okoliczności przytoczonych na uzasadnienie rozwodu lub unieważnienia zasięgnąć dokładnych wiadomości, zbadać starannie o ile wniosek uzasadniony jest w ustawie i poparty zupełnym dowodem, lub też jakie zarzuty i wątpliwości temuż się sprzeciwiają, i oświadczyć się co do tego wobec Sądu wyczerpująco i sumiennie.

Jeżeliby on pod tym względem czegoś zaniechał, musi być z urzędu przez sędziego o to upomniany (§ 17 dekretu nadwornego z 23. sierpnia 1819 l. 1595 z. u. s.).

§ 16. Od wyroków, którymi małżeństwo uznane zostało za nieważne lub rozwiązane, musi obrońca węzła małżeńskiego zawsze wnieść odwołanie w czasie należytym i o ile orzeczono nieważność małżeństwa

między katolikami lub w razie jeżeli jedna ze stron jest katolikiem, wnieść rewizję nawet przeciw wyrokowi odwoławczemu zatwierdzającemu wyrok pierwszej instancji. Nad wykonaniem tego obowiązku winien czuwać Sąd pierwszej instancji (§ 18 dekretu nadwornego z 23. sierpnia 1819 l. 1595 z. u. s.).

§ 17. Jeżeli małżeństwo zostanie uznane jako nieważne lub rozwiedzione, należy po prawomocności tego orzeczenia wydać z urzędu polecenie, by orzeczenie to zostało po myśli § 122 p. u. c. wpisane do metryki ślubu (§ 19 dekretu nadwornego z 23. sierpnia 1819 l. 1595 z. u. s.).

§ 18. Przepisy dekretu nadwornego z 13. listopada 1816 l. 1296 z. u. s. nie zostają naruszone wejściem w życie procedury cywilnej.

§ 19. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1. stycznia 1898.

B. Małżeństwa żydowskie.

Dekret nadw. z 13. listopada 1816 z. u. s. l. 1296.

Jeżeli małżeństwo między żydami ma być rozwiedzione po myśli § 135 p. u. c. na podstawie skargi wniesionej przez męża przeciw żonie, lub jeżeli chodzi o rozwód małżeństwa na podstawie dobrowolnego porozumienia się, dopuszczalnego między żydowskimi małżonkami na podstawie udzielonej im pod tym względem w §§ 133 i 134 p. u. c. z powodu ich pojęć religijnych zupełnej swobody, jakoteż w przypadku uznania małżeństwa między żydami za nieważne z powodu przeszkody małżeńskiej, niema miejsca zastępstwo ze

strony fiskalnej, ani też nie jest potrzebnem przyzwanie reprezentanta władzy politycznej do rozprawy i rozstrzygnienia.

C. Ustawa dotycząca zwrotu kosztów w razie ustanowienia obrońcy węzła małżeńskiego i odpowiedzialności zastępców stron za należytości.

Ust. z 2. lutego 1909 Dz. u. p. Nr. 24.

§ 1. Koszty obrońcy węzła małżeńskiego w postępowaniu o unieważnienie lub rozwiązanie małżeństwa zwrócić ma małżonek, uznany za winnego. Jeżeli uznano winę obojga małżonków lub nie uznano winy żadnego z nich, albo jeżeli w postępowaniu wdrożonem z urzędu stwierdzono ważność małżeństwa, wówczas winni oboje małżonkowie zwrócić do niepodzielnej ręki koszty obrońcy węzła małżeńskiego.

Jeżeli cofnięto lub odrzucono żądanie względem unieważnienia lub rozwiązania małżeństwa, wówczas winna ta strona, która postanowiła odnośny wniosek, a jeżeli oboje małżonkowie wniosek ten postawili, wówczas winny obie strony zwrócić do niepodzielnej ręki koszty obrońcy węzła małzeńskiego. W przypadku wymienionym w § 9 ustawy z dnia 16. lutego 1883 Dz. u. p. Nr. 20, spadają koszty na pozostałego małżonka.

§ 2. Zastępca ustanowiony przez strony nie odpowiada za należytości świadków i rzeczoznawców oraz za koszty podróży i komisji, narosłe w postępowaniu sądowem lub administracyjnem, chyba gdyby wyraźnie przyjął tę odpowiedzialność.

Znosi się postanowienia dekretu nadw. z dnia 25. stycznia 1825 Nr. 2066 Zbiór u. s., oraz roz. min. z 3. lipca 1854 Dz. u. p. Nr. 169, o ile stoją w sprzeczności z niniejszem postanowieniem.

§ 3. Ustawa ta wchodzi w życie z chwilą ogłoszenia.

V.

O układaniu i podpisywaniu rozstrzygnień sądowych i protokołów w razie trwałej przeszkody sędziego lub protokolanta.

Rozp. ces. z 14. grudnia 1915. Dz. u. p Nr. 372.

I. Sprawy prywatno prawne.

1. Układanie rozstrzygnień.

§ 1. Jeżeli sędzia samoistny doznaje trwałej przeszkody w pisemnem ułożeniu ogłoszonego wyroku, to wyrok może ułożyć inny sędzia na podstawie poświadczeń, zawartych w protokołach i ich załącznikach, na podstawie zapisków sędziego, użytych przezeń niewątpliwie przy ogłoszeniu wyroku, wreszcie wpisów do rejestrów lub wywiadów osób, które były obecne przy ogłoszeniu wyroku.

Jeśli się nie da ustalić w tej drodze nawet orzeczenie wyroku, wówczas ma Sąd orzec, że ogłoszony wyrok należy uważać za niezapadły. Przeciw tej uchwale dopuszczalny jest rekurs. Dopóki strona nie postawi wniosku na dalsze postępowanie, to ostatnie spoczywa.

Jeśli w sprawach drobiazgowych wyrok został ogłoszony w obecności obydwu stron, wówczas sporzą-

dzenie go winno ograniczyć się na ustaleniu orzeczenia wyroku.

§ 2. Jeśli członek senatu, któremu poruczono ułożenie ogłoszonego wyroku jest trwale przeszkodzony, wówczas winien ułożyć wyrok inny członek senatu.

Jeśli wszyscy członkowie senatu doznają trwałej przeszkody, należy postąpić stosownie do § 1.

§ 3. Na końcu sporządzonego według §§ 1 lub 2 ust. 2 pisemnego ułożenia wygotowania należy dołączyć uwagę: „Ułożony przez ..... w zastępstwie sędziego ..... który doznaje trwałej przeszkody".

Stronom należy w każdym razie doręczyć pisemne wygotowanie wyroku ułożonego według §§ 1 lub 2 ust. 2.

§ 4. O ile wyrok w czasie doręczenia jego wygotowania, ułożonego według §§ 1 lub 2 ust. 2, nie urósł jeszcze w moc prawną, można przeciw niemu wnieść przewidziane w ustawie o postępowaniu cywilnem środki prawne.

Gdy wyrok w czasie doręczenia był już prawomocny, wówczas można zaczepić rekursem tylko zadokumentowane w pisemnem wygotowaniu ustalenie orzeczenia wyroku. Jeśli Sąd odwoławczy dojdzie do przekonania że orzeczenie wyroku już się nie da ustalić, winien orzec uchwałę, że ogłoszony wyrok należy uważać za niezapadły.

§ 5. Co do tego, o ile się ma wygotowywać ogłoszone uchwały, mają zastosowanie poprzednie przepisy.

2. Podpisywanie rozstrzygnień.

§ 6. Jeśli przewodniczący doznaje trwałej prze-

szkody w podpisaniu pisemnego wygotowania wyroku lub uchwały, wówczas podpisuje za niego inny członek senatu z uwagą: „Podpisany przez ..... w zastępstwie przewodniczącego, który doznaje trwałej przeszkody".

§ 7. Jeśli protokolant jest trwale przeszkodzony, wówczas jego podpis na pisemnem wygotowaniu wyroku odpada. Należy tylko umieścić w pisemnem wygotowaniu uwagę: „Protokolant doznaje w podpisaniu trwałej przeszkody.

II. Sprawy karne.

§§ 8—18.

III. Postanowienia końcowe.

§ 19. To rozporządzenie ces. wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i należy je także zastosować, jeśli nie uchylono jeszcze braku pisemnego wygotowania lub podpisu, który zaszedł przed wejściem w życie tego rozporządzenia.

VI.

Postępowanie syndykackie.

A. O prawie powództwa stron z tytułu naruszenia prawa przez urzędników sędziowskich przy wykonaniu czynności urzędowych.

Ustawa z 12. lipca 1872. Dz. u. p. Nr. 112.

§ 1. Jeżeli urzędnik sędziowski w wykonywaniu swych czynności urzędowych przekroczył swój obowią-

zek urzędowy, naruszył prawo strony i przez to wyrządził jej szkodę, której środki prawne w postępowaniu sądowem przepisane nie zaradzają, wówczas na zasadzie niniejszej ustawy strona poszkodowana ma prawo poszukiwać wynagrodzenia szkody w drodze skargi albo tylko przeciw urzędnikowi sądowemu, na którym wina ciąży, albo tylko przeciw państwu, lub przeciw obojgu.

Urzędnik sądowy, na którym ciąży wina, jest odpowiedzialny jako dłużnik główny, państwo zaś, na mocy niniejszej ustawy, jako ręczyciel i płatnik.

§ 2. Jeżeli skarga jest wymierzoną przeciw poszczególnym urzędnikom sądowym, na których ciąży wina, natenczas do uzasadnienia jej przeciw każdemu oskarżonemu potrzebny jest dowód, że naruszenie prawa zasadza się na przekroczeniu obowiązku urzędowego przez poszczególnych oskarżonych.

Jeżeli skarga wymierzona jest tylko przeciw państwu, wystarczy dowód, że naruszenie prawa nastąpić mogło tylko wskutek przekroczenia obowiązku urzędowego ze strony urzędników sądowych tego Sądu, od którego czynność urzędowa wyszła.

§ 3. Jeżeli kto wywodzi roszczenie do wynagrodzenia z uchwały Sądu kolegjalnego, naruszającej prawo strony, natenczas przeciwko nim i państwu można wnieść skargę tylko wtedy, gdy się powód o nich w drodze postępowania sądowo karnego dowiedział.

§ 4. Urzędnikami sędziowskimi w rozumieniu niniejszej ustawy są urzędnicy państwowi, ustanowieni przy Trybunałach i Sądach powiat. do sprawowania urzędu sędziowskiego lub do innych sądowych czynności urzędowych, jakoteż komisarze sądowi (notarju-

sze), wydelegowani do przedsiębrania sądowych czynności urzędowych.

*) *Pod względem zastosowania niniejszej ustawy stawia się na równi z nimi ustanowionych do wykonywania urzędu sędziowskiego zawodowych sędziów obywatelskich przy Sądach handlowych, morskich i górniczych, tudzież ustanowionych w Sądach do spełnienia sądowych czynności urzędowych oficjantów kancelaryjnych, pomocników kancelaryjnych i sługi, oraz zatrudnionych w rządowych urzędach podatkowych urzędników państwowych i sługi ze względu na ich czynności urzędowe około sądowych pieniędzy depozytowych i sierocych.*

Urzędnicy Prokuratury nie będą uważani za urzędników sędziowskich.

§ 5. Podług jakiej miary, a jeżeli skarżono kilka osób, w jakim stosunku można od nich żądać wynagrodzenia, o ile istnieje regres i kiedy gaśnie obowiązek wynagrodzenia i regresu, należy oceniać podług przepisów powsz. ust. cyw., jeżeli w niniejszej ustawie co innego nie jest postanowione.

§ 6. Za orzeczenie lub rozporządzenie zapadłe na posiedzeniu są odpowiedzialnymi wszyscy mający głos, którzy za niem głosowali.

Jeżeli jednak uchwała opiera się na niedokładnem lub błędnem przedstawieniu rzeczy przez sprawozdawcę, głosujący są wolni od wszelkiej odpowiedzialności, o ile na nich nie ciąży zaniedbanie przepisanej prawem staranności.

§ 7. Odpowiedzialność urzędnika sędziowskiego

*) Ces. rozp. z dnia 1. czerwca 1914 Dz. u. p. Nr. 118.

za szkodę rozciąga się na jego przełożonego tylko wtedy, jeżeli i ten jest winnym przekroczenia obowiązku urzędowego, albo jeżeli osobne przepisy prawne tę odpowiedzialność na niego wkładają.

§ 8. (Określa właściwość Sądu; patrz art. VI. l. 4 ust, wprow. do n. j. i § 80 n. j.).

§ 9. Jeżeli pozwanem jest państwo, Prokuratorja (skarbowa) *Generalna* w siedzibie Sądu, w którym się spór toczy, jest powołaną do jego zastępywania.

Jeżeli skarga jest wniesioną równocześnie przeciwko państwu i przeciwko urzędnikom sędziowskim, na których ciąży wina, lub przeciwko kilku urzędnikom sędziowskim, zastosowane będą przepisy p. c. o uczestnictwie w sporze.

§§ 10—17. (Zajmują się postępowaniem; patrz §§ 600 i nast. p. c.).

§ 18. (O dozwoleniu egzekucji).

§§ 19—26. (Zajmują się regresem państwa).

§ 27. Według przepisów niniejszej ustawy należy postąpić i wtedy, jeżeli roszczenie do wynagrodzenia opiera się na artykule 8 ust. zasadn. z dnia 21. grudnia 1867 Dz. u. p. Nr. 142, mianowicie na tem, że urzędnik sędziowski zarządził lub przedłużył bezprawnie areszt.

§ 28. Rozp. ces. z dnia 12. marca 1859 Dz. u. p. Nr. 46 (o odpowiedzialności państwa z tytułu nadużycia przy przechowywaniu depozytów) zostaje zniesione.

*) Ustawa niniejsza nie narusza przepisów patentów ces. z dnia 10. lutego 1853 Dz. u. p. Nr. 26 i z dnia

*) Bezprzedmiotowy.

22. września 1857 Dz. u. p. Nr. 179, tyczących się roszczeń o wynagrodzenie z tytułu sądownictwa dominiów, jakoteż przepisów § 10 ust. z dnia 17. grudnia 1862 Dz. u. p. Nr. 7 z r. 1863 o postępowaniu karnem w sprawach drukowych.

§ 29. Roszczenie o wynagrodzenie, podniesione na podstawie naruszenia prawa, które zaszło przed wejściem w moc obowiązującą niniejszej ustawy, oceniać należy podług tych przepisów prawnych, które obowiązywały w czasie owego naruszenia prawa.

W przypadkach takich należy stosować się w postępowaniu do przepisów niniejszej ustawy; jednakże procesy, toczące się już przy wejściu jej w moc obowiązującą, będą dokończone według przepisów rozp. ces. z dnia 12. marca 1859 Dz. u. p. Nr. 46.

B. O administracyjnem załatwianiu roszczeń syndykackich przeciw państwu.

Rozp. z 6. czerwca 1918. Dz. u. p. Nr. 206.

§ 1. W sprawach syndykackich prezydjum wymienionego w § 8. ust. z 12. lipca 1872, Dz. u. p. Nr. 112, *Sądu apelacyjnego* jest właściwą władzą administracyjną w rozumieniu § 15. A, ustęp 2. do 4, instrukcji służbowej dla *Prokuratorji generalnej*. (Rozp. całego Min. z 9. marca 1898 Dz. u. p. Nr. 41.).

§ 2. Gdy na zasadzie ustawy z 12. lipca 1872 Dz. u. p. Nr. 112, zostanie zgłoszone w prezydjum Sądu *apelacyjnego* roszczenie o zwrot szkody, winno prezydjum to zasięgnąć po zbadaniu stanu sprawy opinji *Prokuratorji Gen.* Jeżeli podnoszący roszczenie o zwrot

szkody zwraca się do *Prokuratorji Gen.* lub jeżeli wniósł on skargę bez poprzedniego zgłoszenia, winna *Prokuratorja Gen.* w razie potrzeby po zażądaniu odnośnych aktów, przesłać swą opinję prezydjum *Sądu apelacyjnego.*

§ 3. Prezydjum *Sądu apelacyjnego* orzeka o roszczeniu, ewentualnie po wysłuchaniu senatu administracyjnego (prezydjalnego) *Sądu apelacyjnego.*

Jeżeli szkodę spowodował wskutek własnego zawinienia funkcjonarjusz zarządu skarbowego, należy przed powzięciem uchwały porozumieć się z krajową władzą skarbową.

§ 4. Jeżeli prezydjum *Sądu apelacyjnego* uważa roszczenie za ustawowo nieuzasadnione, ma odrzucić roszczenie o zwrot szkody. Przez to uważa się zarazem *Prokuratorję Generalną* za upoważnioną do wdania się w spór.

Jeżeli jednak prezydjum *Sądu apelacyjnego* uważa roszczenie za ustawowo uzasadnione, a *Prokuratorja Generalna* jest tego samego zdania, kwota zaś odszkodowania, jaka ma być zapłacona, nie przekracza *6.000 zł.*, winno ono zarządzić zwrot i prosić krajową władzę skarbową o wyasygnowanie przyznanej kwoty, w przeciwnym zaś razie winno przedłożyć akta wraz z własnym wnioskiem Ministerstwu sprawiedliwości, które rozstrzyga w porozumieniu z Ministerstwem skarbu.

Jeżeli w jakiejś sprawie więcej osób zgłosiło roszczenia lub jeżeli należy spodziewać się dalszych zgłoszeń, wtedy miarodajną jest łączna kwota szkody.

§ 5. Przyznając zwrot szkody, należy zarządzić także co potrzebne celem ściągnięcia kwoty regresowej

od urzędnika, ponoszącego winę. Prezydjum *Sądu apelacyjnego* upoważnione jest do darowania kwot regresowych do wysokości *1.000 zł.* za zgodą krajowej władzy skarbowej, jeżeli zachodzą okoliczności, zasługujące na szczególne uwzględnienie.

§ 6. Rozp. Min. skarbu z 16. grudnia 1869 L. 23103, Nr. 44 Dz. rozp. Min. skarbu traci moc obowiązującą odnośnie do roszczeń podnoszonych na zasadzie ustawy z 12. lipca 1872 Dz. u. p. 112.

Co do zarachowywania tych zwrotów ma zastosowanie rozp. Min. Skarbu z 19. marca 1911, L. 18154, Nr. 82 Dz. rozp. Min. skarbu.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze ma zastosowanie do zawisłych już spraw tylko o tyle, o ile ich nie przedłożono jeszcze Ministerstwu spraw. lub Ministerstwu skarbu.

VII.

O ustroju Sądu Najwyższego.

Dekret z 8. lutego 1919. Dz. Praw P. P. Nr. 15 poz. 199.

Art. 1. Sąd Najwyższy stanowią prezesi i sędziowie w odpowiedniej liczbie. Jeden z prezesów będzie mianowany na stanowisko pierwszego prezesa Sądu Najwyższego.

Sąd najwyższy dzieli się na Izby. Na czele każdej Izby stoi prezes. Ogólne zgromadzenie prezesów i sędziów Sądu Najwyższego oznacza zakres działania i skład osobowy poszczególnych Izb.

Ar. 2. Sąd Najwyższy orzeka w składzie trzech sędziów, a w sprawach dyscyplinarnych w składzie pię-

ciu sędziów, przyczem przez sędziów rozumieć należy także prezesów. Wyjątek stanowią sprawy zastrzeżone kompletowi całej Izby lub też ogólnemu zgromadzeniu Sądu Najwyższego. Komplet zwyczajny ma prawo uchwalić przekazanie poszczególnej sprawy kompletowi całej Izby, ten zaś może przekazać sprawę ogólnemu zgromadzeniu Sądu Najwyższego.

Do ważności uchwał pełnej Izby wymagana jest obecność dwóch trzecich części członków tejże Izby, conajmniej zaś obecność pięciu sędziów, wliczając w to prezesa. Do ważności uchwał ogólnego zgromadzenia wymagana jest obecność połowy członków Sądu Najwyższego, licząc tak prezesów, jak i sędziów.

Do uzupełnienia kompletu może być powołany tak sędzia, należący do składu innej Izby, jakoteż sędzia apelacyjny, nie może atoli przewodniczyć na posiedzeniu.

Art. 3. Sąd Najwyższy oprócz sprawowania przekazanego mu ustawami sądownictwa jest władny:

a) na ogólnem zgromadzeniu wyjaśniać na wniosek Ministra Sprawiedliwości przepisy prawa obowiązującego, wywołujące w praktyce wątpliwości lub stosowane rozbieżnie;

b) wypominać i usuwać w miarę możności usterki, dostrzeżone w czynnościach urzędowych Sądów niższych, oraz według uznania zawiadamiać o nich Ministra Sprawiedliwości.

Art. 4. Obowiązki Prokuratora naczelnego pełni Minister Sprawiedliwości. Przy Sądzie Najwyższym urzęduje odpowiednia liczba prokuratorów i podprokurato-

rów. Jeden z prokuratorów będzie mianowany na stanowisko Pierwszego Prokuratora.

Art. 5. Przy Sądzie Najwyższym istnieje sekretarjat prawniczy, złożony z osób kwalifikowanych na urząd sędziowski. Pełnią one czynności pomocnicze, określone instrukcją wewnętrzną.

Art. 6. Niniejszy dekret zyskuje moc obowiązującą z dniem ogłoszenia. Równocześnie przestają obowiązywać: art. 8 i dwa pierwsze zdania art. 9 tymczasowych przepisów o urządzeniu sądownictwa w Królestwie Polskiem z dnia 18. lipca 1917, oraz zawarte w art. 28 tychże przepisów postanowienia o składzie Sądu Najwyższego jako dyscyplinarnego.

VIII.

O zmianach w urządzeniach wymiaru sprawiedliwości w b. zaborze austr.

Dekret z 8. lutego 1919 Dz. Praw. P. P. Nr. 15 poz. 200.

Art. 1. Dotychczasowy ustrój sądownictwa, prokuratury, adwokatury i notarjatu ulega zmianom, określonym w następujących przepisach.

Ar. 2. Postanowienia artykułów 6—10 włącznie, 13, 14 i 15 ustawy o władzy sędziowskiej z 21. grudnia 1867 Dz. p. p. Nr. 144 zachowują moc obowiązującą.

Wyroki będą wydawane w imieniu Republiki (Rzeczypospolitej) Polskiej.

Prawo łaski i abolicji, określone w art. 13 powołanej ustawy, wykonuje Przedstawiciel Najwyższej Władzy Państwowej.

Ar. 5. Sąd Najwyższy w Warszawie przyjmuje zakres działania Najwyższego Trybunału sądowego i kasacyjnego oraz Trybunału Administracyjnego*).

Statut Najwyższego Trybunału sądowego i kasacyjnego z d. 7. sierpnia 1850 r. Dz. P. P. Nr. 327, traci moc obowiązującą. W jego miejsce wstępuje statut Sądu Najwyższego w Warszawie.

Art 6. W Sądach apelacyjnych komplety z pięciu będą zastąpione przez komplety z trzech sędziów, wliczając w to przewodniczącego. Jedynie w sprawach dyscyplinarnych zasiadają nadal komplety z pięciu.

Ar. 7. Sądy Krajowe i Obwodowe używają jednolicie nazwy „Sąd Okręgowy“, Wyższe Sądy Krajowe zaś—nazwy „Sąd Apelacyjny“.

Prokuratura bierze nazwę od Sądu, przy którym jest ustanowiona, zatem: „Prokurator (podprokurutor) przy Sądzie Okręgowym, Apelacyjnym, Najwyższym“.

Tytuł urzędowy sędziego winien określać jego każdoczesne stanowisko służbowe i opiewa bez względu na rangę (klasę płacy): „Sędzia powiatowy, sędzia śledczy, sędzia zapasowy, sędzia Sądu Okręgowego, Apelacyjnego lub Sądu Najwyższego“. Kierownicy Sądów używają tytułów następujących: „Naczelnik Sądu powiatowego, Prezes (Wiceprezes) Sądu Okręgowego lub Apelacyjnego“.

Kandydaci przygotowujący się do urzędu sędziowskiego noszą tytuł „aplikantów“, kandydaci adwokatury zaś, odbywający praktykę sądową, zachowują tytuł „praktykantów“. Do jednych i drugich mają zastoso-

*) Ustrój Najwyższgo Trybunału Administracyjnego unormowany ustawą z dnia 3. sierpnia 1922 Dz. u. Rz P. poz. 600.

wanie postanowienia § 17. ust. 3 ustawy organizacyjnej z dnia 27. listopada 1896, Dz. P. P. Nr. 217.

Art. 9. Sądy i inne władze wymiaru sprawiedliwości używają języka polskiego jako urzędowego.

O irębne przep sy określają, gdzie i w jakiej mierze dopuszczone jest używanie języka ruskiego i niemieckiego.

Art. 10. Postanowienia art. 7 zyskują moc obowiązującą z dniem 1. kwietnia 1919, inne postanowienia tego Dekretu zaś z dniem ogłoszenia.

IX. Arbitralne

Sądy przemysłowe.

Ustawa z dnia 27. listopada 1896 dz. u. p. 218.

§ 1. Dla załatwiania przemysłowych sporów między przedsiębiorcami przem. a robotnikami, dalej między robotnikami tego samego przedsiębiorstwa nawzajem, należy ustanawiać Sądy przem. Rzeczowa właściwość Sądów przem. może się rozciągać na wszystkie przedsiębiorstwa, do których ma zastosowanie ustawa przem. oraz na te, które są wyliczone w art. V. lit. 1. i w art. VIII. patentu obwieszczającego z 20. grudnia 1859, Dz. u. p. 217. Właściwość Sądu przem. nie rozciąga się na spory między skarbem państwa a robotnikami zatrudnionymi w zakładach wojskowych lub wogóle w zarządzie wojskowym.

§ 2. Sąd przemysłowy ustanawia Ministerstwo sprawiedliwości drogą rozporządzenia wydanego w porozumieniu z innemi Ministerstwami, a ogłoszonego w dzienniku ustaw państwa.

§ 3. Rozporządzenie ustanawiające Sąd przem. oznacza okręg Sądu przem. i rozmiar jego właściwości. Okręg może zawierać przestrzeń jednej lub kilku gmin albo część przestrzeni jednej gminy; właściwość może obejmować wszystkie przedsiębiorstwa przem. w okręgu Sądu przem. lub tylko poszczególne rodzaje wielkich lub małych przedsiębiorstw.

Właściwość Sądu przem. wyklucza właściwość władz politycznych, Sądów zwyczajnych i istniejących Sądów przem.; strony wiodące spór nie mogą zrzec się właściwości Sądu przem. Pozostaje nietknięte swobodne prawo poddania się orzecznictwu wydziałów polubownych w stowarzyszeniach (§ 122. ustawy przem.).

§ 4. Sąd przemysłowy jest właściwy bez względu na wartość przedmiotu sporu:

a) w sporach o płacę;

b) w sporach o rozpoczęcie, trwanie i rozwiązanie stosunku pracy lub nauki;

c) w sporach o świadczenia i roszczenia odszkodowawcze ze stosunku nauki i pracy, w szczególności także o potrącenia z płacy i o umówioną karę konwencjonalną;

d) w sporach o wydanie lub treść książki robotniczej lub świadectwa, w szczególności też o roszczenia odszkodowawcze robotników pomocniczych z powodu nie wydania książki robotniczej w czasie właściwym, z powodu odmówienia przepisanych wpisów do niej i z powodu niedopuszczalnych wpisów i uwag (§ 80. lit. g. ustawy przemysłowej);

e) w sporach z tytułu należenia do kas pensyjnych i innych kas zapomogowych, o ile nie mają dzia-

łać Sądy polubowne zakładów ubezpieczeń od wypadków (§ 38. ustawy z 28. grudnia 1887 dz. u. p. 7. z r. 1888) lub Sądy polubowne kas dla chorych (§ 14. ust. 7. ustawy z 30. marca 1888 dz. u. p. 33) lub inne statutami ustanowione Sądy polubowne;

f) w sporach o wypowiedzenie, wyrugowanie i o czynsz najmu za mieszkania w domach robotniczych, które daje pracodawca robotnikowi w używanie za zapłatą lub bez niej;

g) w sporach o roszczenia, które nawzajem podnoszą robotnicy tego samego przedsiębiorstwa z powodu objęcia wspólnej roboty.

§ 5. Za robotników w rozumieniu tej ustawy uchodzą:

a) werkmistrze, kierownicy i przodownicy;

b) wszyscy robotnicy pomocniczy, zatrudnieni w przedsiębiorstwie łącznie z zarobnikami dziennymi (art. V. lit. d patentu obwieszczającego ustawę przem. z 20. grudnia 1859);

c) osoby, które poza zakładem przedsiębiorstwa trudnią się obróbką lub przeróbką materjału surowego lub półfabrykatów za zapłatą;

d) wszystkie osoby używane w przemyśle handlowym do usług kupieckich.

§ 6. Odpowiednio urządzonych lokali urzędowych, tudzież opału, oświetlenia i wszelkich innych potrzebnych rzeczy dla Sądu przemysłowego winna dostarczyć gmina siedziby tego Sądu. Do gminy należy także uskutecznianie doręczeń. Jeżeli okręg Sądu przem. obejmuje więcej obszarów gminnych, wszystkie te gmi-

ny przyczyniać się mają w stosunku sumy podatku zarobkowego i dochodowego, opłacanego z ich obszarów. Inne koszty ponosi państwo.

§ 7. Sąd przem. składa się z przewodniczącego i, w razie potrzeby, zastępcy tegoż, tudzież najmniej z dziesięciu asesorów i z potrzebnej ilości zastępców z każdego z dwu ciał wyborczych. Przewodniczący i jego zastępca winni być urzędnikami sądowymi, ukwalifikowanymi do urzędu sędziowskiego; mianuje ich Minister sprawiedliwości.

Płace przewodniczącego i jego zastępcy ustanawiać będzie w każdym poszczególnym przypadku Min. spraw. w porozumieniu z interesowanemi Ministerstwami.

Połowę asesorów Sądu przem. i ich zastępców wybierają z pomiędzy siebie przedsiębiorcy, drugą zaś połowę robotnicy, w oddzielnych ciałach wyborczych.

Każdemu Sądowi przem. należy przydać odpowiednią ilość osób do załatwiania czynności biurowych.

§ 8. Ciało wyborcze przedsiębiorców składa się z przedsiębiorców tych przedsiębiorstw, których zakład przemysłowy znajduje się w okręgu Sądu przem. i do których rozciąga się właściwość Sądu przem. Jeżeli przedsiębiorstwo prowadzi zastępca (zawiadowca) lub jeżeli ono jest wypuszczone w dzierżawę (§§ 2, 55, i 56 u. przem.), w takim razie zamiast przedsiębiorcy przem. jest uprawniony do wyboru zastępca, zawiadowca lub dzierżawca.

Kobiety mogą także wybierać przez pełnomocników.

Jawne spółki handlowe, spółki komandytowe, spółki akcyjne, stow. zarobkowe i gospodarcze, korporacje, zakłady i stowarzyszenia wykonują swoje prawo wyboru

przez jedną z tych osób, które w poszczególnym przypadku są uprawnione do reprezentowania ich na zewnątrz. Przedsiębiorstwa państwowe wykonują swoje prawo wyboru przez rządownie ustanowionego kierownika ruchu.

Ciało wyborcze robotników składa się ze wszystkich robotników i robotnic zatrudnionych w przedsiębiorstwach, do których rozciąga się właściwość Sądu przemysłowego, w wieku od dwudziestego skończonego roku życia i najmniej od roku pracujących w krajach tutejszych. Uczniowie nie mają prawo wyboru.

Od prawa wybierania wyłączony jest ten, kto zostaje pod kuratelą, albo do czyjego majątku otwarty został konkurs, dopóki trwa postępowanie upadkowe, tudzież ten, kto znajduje się w śledztwie sądowo-karnem, pod oskarżeniem lub karą, albo kto wskutek skazania wyłączony jest na mocy ustawy od obieralności do reprezentacji gminnej, dopóki trwa to wyłączenie.

§ 9. Prawo obieralności posiada każdy mężczyzna posiadający prawo obierania, będący obywatelem państwa austrjackiego*), trzydzieści lat liczący i własnowolny. W przedsiębiorstwach państwowych, jakoteż w przedsiębiorstwach przewozowych i fabrycznych, prawo obieralności posiadają urzędnicy zajmujący posady w dotyczącem przedsiębiorstwie.

Od prawa obieralności wyłączone są te osoby, które według istniejących ustaw nie mogą być dopuszczone do posady w Sądzie z powodu skazania przez Sąd karny.

Asesor lub zastępca może z jednego z następu-

*) nb. obecnie polskiego.

jących powodów nie przyjąć wyboru, który padł na niego, lub objęty urząd złożyć:

1. jeżeli liczy ponad lat sześćdziesiąt;

2. jeżeli podlega ułomności, utrudniającej sprawowanie urzędu;

3. jeżeli w perjodzie wyborczym, który właśnie upłynął, sprawował obowiązki asesora Sądu przem.;

4. jeżeli nie mieszka w okręgu Sądu przem.

O dopuszczalności odmówienia przyjęcia orzeka stanowczo Trybunał, w którego okręgu znajduje się siedziba Sądu przem.

§ 10. Sporządzenie list wyborczych dla obu ciał wyborczych należy do gminy, w której Sąd przem. ma siedzibę; jeżeli okręg jego obejmuje kilka gmin, każda z tych gmin ma zakomunikować listy wyborcze tej gminie, w której Sąd przem. ma siedzibę. Reklamacje, tyczące się uprawnienia do wyboru lub obieralności, załatwia władza przem.; o zażaleniach przeciw decyzjom władzy przem. rozstrzyga władza krajowa.

Aktem wyboru kieruje urzędnik władzy przem. Wybory odbywają się przez osobiste oddanie kartki wyborczej. Wybranym jest ten, który otrzymał bezwzględną większość oddanych głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los.

Jeżeli bezwzględną większość głosów otrzyma więcej osób niż należało wybrać, uważa się za wybrane te osoby, które otrzymały największą ilość głosów. Jeżeli przy pierwszem głosowaniu nikt nie otrzymał bezwzględnej większości, należy zarządzić ściślejszy wybór między temi osobami, które otrzymały najwięcej głosów.

Do ściślejszego wyboru bierze się podwójną ilość członków, którzy mają jeszcze być wybrani.

Szczegółowe postanowienia co do odbywania się wyborów, przestrzegać się mających terminów, sprostowania list wyborczych, badania wyników wyborów, będą wydane drogą rozporządzenia. Jeżeli właściwość Sądu przem. rozciąga się na podstawie § 3 do rozmaitych kategorji większych i mniejszych przedsiębiorstw, można zarządzić, ażeby wybory odbywały się podług pewnych grup przedsiębiorstw, iżby wybrani zostali asesorowie z rozmaitych rodzajów przedsiębiorstw, znajdujących się w okręgu Sądu przem.

§ 11. Przewodniczący Sądu przem. i jego zastępca sprawują swój urząd pod przysięgą sędziowską.

Do przewodniczącego należy kierowanie sprawami Sądu przem. i ich podział.

Prawo nadzoru nad przewodniczącym Sądu przem. i jego zastępcą wykonuje prezes tego Trybunału pierwszej inst., w którego okręgu Sąd przem. ma siedzibę.

Asesorowie i ich zastępcy mają przed rozpoczęciem urzędowania ślubować pod przysięgą sumienne i bezstronne sprawowanie swego urzędu. Ślubowanie to odbiera przewodniczący Sądu przem.

§ 12. Nazwisko i miejsce zamieszkania wszystkich członków Sądu przem. ogłasza się publicznie.

§ 13. Asesorowie i ich zastępcy mają prawo żądania zwrotu odpowiednich wydatków w gotówce. Asesorowie i zastępcy, wybrani z ciała wyborczego robotników, pobierać będą nadto za swoją każdorazową czynność wynagrodzenie straty zarobku, którego wysokość oznaczy się drogą rozporządzenia.

§ 14. Asesorów i zastępców wybiera się na cztery lata. Co dwa lata wystąpić ma połowa asesorów i zastępców, a to w równej ilości z obu ciał wyborczych. Miejsca tym sposobem opróżnione obsadza się drogą wyborów uzupełniających. Wybory takie mają nadto odbyć się na pozostałą część bieżącego okresu wyborczego, jeżeli wogóle wskutek wystąpienia większej ilości asesorów i zastępców wybory uzupełniające są zdaniem Trybunału pierwszej inst. potrzebne dla zapewnienia prawidłowego toku czynności Sądu przem.

Po pierwszych dwóch latach urzędowania Sądu przem. występują ci z wybranych, którzy zostaną wylosowani.

§ 15. Jeżeli w jednem z ciał wyborczych wybór asesorów nie przyjdzie do skutku po dwurazowem rozpisaniu i rozpoczęciu się wyborów, władza polityczna przesłać ma Trybunałowi pierwszej inst. spisy wyborców dotyczącego ciała wyborczego i zarazem oznaczyć w nich osoby, które uważa za najzdolniejsze i najgodniejsze do sprawowania urzędu asesorów.

Trybunał pierwszej inst. zestawia według własnego uznania z tych list wyborczych wykaz osób, uzdolnionych do urzędu asesorów, zawierający trzy razy tyle nazwisk, ilu asesorów ma być ustanowionych, i z niego wyznacza się losem potrzebną ilość asesorów na bieżący okres wyborczy.

§ 16. Asesorów, którzy bez dostatecznego usprawiedliwienia się nie przychodzą wcale lub przychodzą za późno na posiedzenia, albo w inny sposób uchylają się od swoich powinności urzędowych, skazywać ma

przewodniczący na karę porządkową w kwocie aż do *400 zł.**) za każdy raz, jakoteż na zwrot spowodowanych kosztów. Jeżeli dotyczący usprawiedliwi się później dostatecznie, może przewodniczący cofnąć nałożoną karę w całości lub w części.

Przeciw wymierzeniu kary porządkowej można wnieść odwołanie w przeciągu dni czternastu do Trybunału pierwszej inst., który rozstrzyga ostatecznie.

Pod względem ściągania i użycia grzywien, jakoteż pod względem ich zamiany, stosują się przepisy rozp. min. spraw. z dnia 5. listopada 1852 Dz. u. p. Nr. 227. O zamianie kary orzeka Trybunał pierwszej inst.

§ 17. Trybunał pierwszej inst. ma usunąć z urzędu asesora lub zastępcę:

a) jeżeli co do niego zajdą lub wyjdą na jaw okoliczności wyłączające go od obieralności (§ 9 ust. 2);

b) jeżeli stał się winnym grubego naruszenia swoich obowiązków urzędowych, a w szczególności, jeżeli mimo kilkakrotnego skazania na karę porządkową, nie bierze udziału w posiedzeniach Sądu przem.

W orzeczeniu swojem powinien Trybunał oznaczyć także czas, w ciągu którego usunięty od swego urzędu nie może być ponownie wybrany. Od orzeczenia Trybunału można odwołać się w terminie czternastodniowym do *Sądu apelacyjnego.*

§ 18. Usunięcie od urzędu asesora lub zastępcy ma nastąpić za uchwałą Trybunału pierwszej inst. także wtedy, gdy asesor ze stanu przedsiębiorców zaniecha swego dotychczasowego przedsiębiorstwa, na podstawie

*) Rozp. Rady Min. z dnia 18. lutego 1924 Dz. u. Rz. P. poz. 156. § 10.

którego uzyskał prawo obieralności do dotyczącego Sądu przem., lub gdy asesor ze stanu robotników, wskutek przejścia do innego zawodu, utraci trwale charakter robotnika, tudzież gdy asesor ze stanu robotników pracował od trzech miesięcy w przedsiębiorstwach, dla których Sąd przem. nie jest właściwym.

Od orzeczenia Trybunału można odwołać się w terminie czternastodniowym do *Sądu apelacyjnego*.

W przypadkach, oznaczonych w ustępie pierwszym, asesorowie lub ich zastępcy mają prawo złożyć swój urząd dobrowolnie.

§ 19. Członkowie Sądu przem. są obowiązani wstrzymać się od współdziałania w sporach, tyczących się ich samych, ich małżonek lub takich osób, z któremi są w linji prostej spokrewnieni lub spowinowaceni albo przez przysposobienie połączeni, albo z któremi są w linji bocznej aż do czwartego stopnia spokrewnieni lub aż do drugiego stopnia spowinowaceni. Strony mogą wyłączyć ich dopóki nie wdadzą się w rozprawę nad sporem, nadto także wtedy, gdy wogóle zachodzą powody, mogące wzniecić wątpliwość co do ich nieuprzedzenia lub bezstronności. Jeżeli członek wyłączony nie uznaje powodu wyłączenia za słuszny, rozstrzyga przewodniczący natychmiast stanowczo.

§ 20. Sąd przem. rozprawia i orzeka w senatach, składających się z przewodniczącego lub jego zastępcy i dwóch asesorów, z których jednym powinien być przedsiębiorca (urzędnik przedsiębiorstwa państwowego, przewozowego lub fabrycznego), drugim robotnik.

Drogą rozporządzenia będzie postanowione, we-

dług jakich zasad ma przewodniczący powoływać na posiedzenia poszczególnych asesorów i ich zastępców.

Stosownie do różnorodnych gałęzi przemysłu lub do kategorji zbliżonych gałęzi przemysłu, może być Sąd przem. podzielony na kilka stałych oddziałów.

§ 21. Jeżeli rzeczowa właściwość Sądu przem. rozciąga się także na spory przemysłowe pomiędzy trudniącymi się handlem a ich służbą, należy utworzyć dla tych sporów osobny oddział Sądu przem. Wybory asesorów dla tego oddziału mają odbywać się w osobnych ciałach wyborczych, oddzielnie od innych wyborów.

II. Postępowanie.

§ 22. Do postępowania Sądów przem. stosują się przepisy ustawy o postępowaniu cywilno-sądowem, tyczące się postępowania Sądów pow. w sprawach drobiazgowych, o ile poniżej nie są wydane szczególne postanowienia.

§ 23. Do rozstrząsania i rozstrzygania sporów, oznaczonych w § 4 właściwym jest z wyłączeniem wszelkich innych Sądów ten Sąd przem., w którego okręgu znajduje się zakład przemysłowy, albo, gdy chodzi o osoby, wymienione w § 5 lit. c, ów Sąd przem., w którego okręgu praca ma być wykonywana lub zarobek wypłacany.

Sąd przem. ma z urzędu przestrzegać swojej właściwości.

§ 24. Jeżeli jeden z Sądów zwyczajnych przyznał prawomocnie Sądowi przem. rzeczową właściwość, decyzja ta obowiązuje Sąd przem. dla odnośnej miejsco-

wości właściwy, w którym następnie będzie się sprawa toczyć. Jeżeli zaś Sąd przem. orzekł prawomocnie, że Sądy zwyczajne są właściwe, to orzeczenie Sądu przem. jest dla tych Sądów obowiązującem.

§ 25. Strony mogą być zastępowane przez swoich krewnych, zawiadowców lub oficjalistów jako pełnomocników. Używanie uczestników zawodu na zastępców jest dozwolone, jeżeli się wiarygodnie wykaże, że strona nie może stanąć, lub że nie potrafi sama bronić swych praw.

§ 26. Pierwszą audjencję należy wyznaczyć zwyczajnie na jeden z najbliższych trzech dni po podaniu skargi.

§ 27. Sąd przem. winien stosownie do potrzeby ustanowić i ogłosić pewne dni i godziny w których powód może nawet bez wezwania stanąć ze stroną przeciwną dla wytoczenia sporu i rozprawiania nad nim.

§ 28. Pierwsza audjencja może odbyć się przed przewodniczącym Sądu przem. bez powoływania asesorów, celem osiągnięcia ugody lub wydania decyzji co do zarzutu niedopuszczalności drogi sądowej, niewłaściwości Sądu, sporu wiszącego i sprawy osądzonej, lub celem wydania wyroku z uznania, zrzeczenia się lub wyroku zaocznego.

Jeżeli strony porozumiawszy się, zrzekają się powołania asesorów, winien przewodniczący przystąpić bezzwłocznie do rozprawy i wydania decyzji w sprawie głównej.

We wszystkich innych przypadkach odsyła się niezałatwione na pierwszej audjencji sprawy sporne przed Sąd przem.

§ 29. Jeżeli pierwsza audjencja odbyła się bez współudziału asesorów, zdaje przewodniczący na początku rozprawy przed Sądem przem. sprawozdanie z wyników pierwszej audjencji.

Na rozprawie przed Sądem przem. mają asesorowie prawo zadawać pytania stronom, świadkom i znawcom.

§ 30. W sporach o kwoty aż do *stu zł**) rozstrzyga Sąd przem. stanowczo i od jego wyroku można odwołać się tylko z przyczyn nieważności (§ 477 p. c.). Co do nich rozstrzyga Trybunał pierwszej inst., w którego okręgu ma Sąd przem. siedzibę. Rozprawa i decyzja następuje według przepisów procedury cywilnej o postępowaniu odwoławczem Trybunałów pierwszej inst. Zastępstwo przez adwokatów nie jest konieczne.

§ 31. W sporach o większe kwoty można decyzję Trybunału zaczepiać rekursem. Rekurs należy wnieść pisemnie lub protokolarnie do Sądu przem. w terminie nieprzekraczalnym dni czternastu, licząc od doręczenia pisemnego wygotowania wyroku, jeżeli zaś obie strony były obecne, w przeciągu dni czternastu od ogłoszenia wyroku. Rekurs rozstrzyga stanowczo Trybunał oznaczony w § 30.

Przed Sądem rekursowym rozstrząsa się spór na nowo w granicach oznaczonych wnioskami. Do postępowania przed Sądem rekursowym stosują się postanowienia procedury cywilnej o postępowaniu przed Trybunałem pierwszej inst. jako Sądem procesowym, z tą różnicą, że niema wymiany pism przygotowawczych i że zastępstwo adwokackie nie jest konieczne.

*) Rozp. Rady Min. z 18. lutego 1924 Dz. u. R. P. poz. 156.

O takiem odwołaniu orzeka Trybunał przy współudziale dwóch asesorów przemysłowych. Według jakich zasad ma się ich powoływać do udziału w posiedzeniach, postanowi się w drodze rozporządzenia.

§ 32. Środek prawny skargi nieważności i skargi o wznowienie niema miejsca w postępowaniu przed Sądami przem.

O ile w postępowaniu przed Sądami przem. rekurs jest dopuszczalny, idzie on do Trybunału oznaczonego w § 30. Postępowanie odbywa się według odnośnych przepisów p. c.

§ 33. Na podstawie prawomocnych wyroków Sądu przem., jakoteż ugód przed nim zawartych, następuje egzekucja i w tym celu ma Sąd przem. potwierdzić stronom na żądanie prawomocność wyroku.

O egzekucję należy prosić Sąd powiatowy, w którego okręgu znajduje się Sąd powszechny dłużnika, a w braku takiego Sądu ten Sąd powiatowy, w którego okręgu Sąd przemysłowy ma swoją siedzibę; egzekucję należy przeprowadzić według postanowień o. e.

§ 34. Podania do Sądu przem., jego wygotowania i protokoły są wolne od stempli i opłat.

Jeżeli spór kończy się ugodą, nie pobiera się żadnej opłaty.

Wyroki Sądu polubownego podlegają opłatom, przepisanym dla Sądów polubownych ustawą z dnia 29. lutego. 1864 Dz. u. p. Nr. 20.

III. Sądy przem. jako instancje sądowe dla Sądów polubownych przemysłowych.

§ 35. Decyzje wydziałów Sądów polubownych sto-

warzyszeń (§§ 122, 123 u. przem.) w sporach, należących do rzeczowej właściwości Sądów przem., można będzie, gdy ustawa niniejsza nabędzie mocy obowiązującej, zbijać już tylko przed Sądem przem., jeżeli stowarzyszenie znajduje się w okręgu Sądu przem.

IV. Opinja i wnioski Sądu przemysłowego.

§ 36. Sąd przem, obowiązany jest wydawać na prośbę władz krajowych opinje co do kwestji przem. Do przygotowania lub wydania takich opinji mogą być tworzone osobne wydziały z grona Sądu przem.

Gdy chodzi o kwestje dotykające interesów przedsiębiorców i robotników, wydziały takie powinny składać się w równych częściach z asesorów obu kategorji. Obradują one pod kierownictwem przewodniczącego Sądu przem.

Sąd przem. ma prawo stawiania wniosków do władzy krajowej. w kwestjach przemysłowych, tyczących się przedsiębiorstw, podlegających jego orzecznictwu.

V. Właściwość Sądów zwyczajnych w sporach ze stosunku pracy, nauczania i zarobku w przemyśle.

§ 37. Spory pomiędzy przedsiębiorcami przemysłowymi a ich pomocnikami, tudzież między pomocnikami a pomocnikami, wynikające ze stosunku pracy, nauczania i najemnego, do których załatwiania stosowane były dotychczas postanowienia § 87 *c*) ust. z dnia 8. marca 1885 Dz. u. p. Nr. 22, należą od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy do właściwości rzeczowej Sądów powiatowych, o ile Sąd przem. nie jest dla

słuchaczów prawa

nich właściwym, bez względu na to, czy wytoczone zostały podczas trwania stosunku pracy, nauczania lub najemnego, czy po skończeniu się tego stosunku, i bez względu na wartość przedmiotu sporu.

Wiszący w tym dniu u władz politycznych sprawy sporne tego rodzaju mają załatwić też władze polityczne według dotychczas obowiązujących przepisów.

VI. Przepisy przejściowe i wykonawcze.

§ 38. Ustawa niniejsza nabiera mocy obowiązującej z dniem 1. lipca 1898. Wszelkie sprawy sporne, wiszące w tymże dniu u władz politycznych lub u Sądów przem., istniejących na podstawie ustawy z dnia 14. maja 1869 Dz. u. p, Nr. 63, będą załatwione według dotychczas obowiązujących przepisów. Istniejące Sądy przem. mają zaprzestać swoich czynności po załatwieniu wiszących u nich spraw spornych.

§ 39. Od dnia, w którym ustawa niniejsza nabędzie mocy obowiązującej, utracą moc swoją wszystkie inne przepisy ustawowe, tyczące się przedmiotów, uregulowanych niniejszą ustawą. W szczególności tracą moc swoją także postanowienia ustawy przem. o właściwości władz politycznych w sporach o najemne (§ 87 *c*) u. przem.) i o kolegjach Sądów polubownych (§ 87 i nast. u. przem.) z tem zastrzeżeniem, że sprawy sporne, wiszące u tych kolegjów w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej, mają być załatwione przez te kolegja według dotychczas obowiązujących przepisów.

§ 40. Wykonanie ustawy niniejszej poleca się Ministrowi spraw. w porozumieniu z Ministerstwami skarbu, spraw wewn. i handlu.

X.

Prawo ubogich.

A. Prawo ubogich tudzież wygotowywanie i potwierdzanie świadectw do uzyskania prawa ubogich.

Rozp. Min. z dnia 23. maja 1897. Dz. u. p. Nr. 32.

I.

Rozciągłość prawa ubogich w postępowaniu procesowem i egzekucyjnem.

§ 1. Dobrodziejstwa, połączone z przyznaniem prawa ubogich (§ 64 p. c.), służą tylko tej osobie, której prawo ubogich zostało przyznane. Nie przechodzą one na następcę prawnego i nie korzystają z nich uczestnicy sporu. Jeżeli z kilku uczestników sporu tylko jeden lub niektórzy używają prawa ubogich, w takim razie stemple i inne należytości państwowe, mające się opłacać z powodu sporu, mają uiszczać tylko inni uczestnicy sporu w kwocie całkowitej.

§ 2. Przyznanie prawa ubogich rozciąga się na postępowanie odwoławcze i na postępowanie egzekucyjne, toczące się w danej sprawie, pod warunkiem, że w tym ostatnim przypadku pomiędzy prawomocnem ukończeniem procesu a wytoczeniem postępowania egzekucyjnego upłynęło niewięcej czasu, jak rok. W przeciwnym razie należy postarać się zapomocą osobnej prośby, wniesionej do tego Sądu, który jest właściwym do dozwolenia egzekucji, o przyznanie prawa ubogich do

postępowania egzekucyjnego. *Jeżeli podanie o dozwolenie egzekucji na podstawie wykonalnego rozstrzygnienia wniesiono bezpośrednio do Sądu egzekucyjnego, należy w razie potrzeby przedłożyć poświadczenie Sądu procesowego co do dalszego trwania prawa ubogich*).*

Tymczasowe uwolnienie od uiszczenia kosztów, powstających z powodu wykonania aresztu (§ 366 o. e.) niema związku z przyznaniem prawa ubogich.

II.

Oznaczanie podań i protokołów.

§ 3. Wszelkie podania (duplikaty i t. d.) strony, która używa prawa ubogich, należy oznaczyć na pierwszym arkuszu w miejscu, gdzie zwykle przylepia się stempel, wyrazem „prawa ubogich". W podobny sposób uwidoczniać należy przyznanie prawa ubogich na protokołach sądowych, jeżeli druga strona nie jest obowiązana do opłaty stempla od protokołu.

III.

Postanowienia ogólne co do wygotowywania i potwierdzania świadectw do uzyskania prawa ubogich.

§ 4. Strona podająca do Sądu prośbę o przyznanie prawa ubogich, ma przedłożyć zarazem świadectwo co do swoich stosunków majątkowych.

W świadectwie podany ma być dochód, który strona pobiera ze swego zarobku lub z innych źródeł, z wymienieniem osób, o których utrzymanie strona ma

*) Rozp. Min. z dnia 2. czerwca 1914. Dz. u. p. Nr. 125.

się starać, następnie powinno być wyraźnie potwierdzone, że strona nie jest w możności ponosić kosztów, połączonych z prowadzeniem procesu, bez nadwyrężenia tego, co potrzebuje na ubogie utrzymanie dla siebie i swojej rodziny.

Świadectwo bierzę się do aktów i nie zwraca się go stronie.

§ 5. Świadectwa wygotowuje się i potwierdza bez kosztów i opłat.

§ 6. Na podstawie świadectw, wygotowanych i potwierdzonych dawniej niż na pół roku przed podaniem prośby o przyznanie prawa ubogich, można to prawo znów przyznać, jeżeli władze, powołane w danym wypadku do wygotowania lub potwierdzenia świadectwa, potwierdziły w ciągu ostatnich sześciu miesięcy na temże świadectwie ciągle trwającą prawdziwość jego. Przy wydawaniu tego poświadczenia należy postępować w taki sam sposób, jak przy pierwotnym wygotowywaniu i potwierdzaniu.

§ 7. Świadectwo ma wygotować naczelnik lub powołany do zastępywania go członek zwierzchności tej gminy, która w danym czasie jest miejscem zamieszkania lub pobytu strony; jeżeli zaś nie jest to gmina, posiadająca własny statut, świadectwo powinno być potwierdzone przez władzę polityczną powiatową (§ 65 ust. 3 p. c.). Naczelnik gminy tego miejsca, w którym strona, mająca stałą siedzibę w krajach tutejszych, przebywa tylko chwilowo, nie może wygotowywać świadectwa do uzyskania prawa ubogich.

Dla zostających pod opieką może wystawić takie świadectwo władza opiekuńcza (§ 65 ust. 4 p. c.).

§ 8. Przy obliczaniu i ocenianiu stosunków zarobkowych, dochodowych i majątkowych stron, starających się o świadectwo do uzyskania prawa ubogich, winni wszyscy funkcjonarjusze postępować z jak największą ostrożnością, starannością i sumiennością.

Kto w świadectwie takiem zamieszcza świadomie nieprawdziwe szczegóły lub świadomie potwierdza nieprawdę, jak gdyby były prawdą, ten w razie przyznania prawa ubogich odpowiada za kwoty, od opłaty których stronę na razie uwolniono, niemniej za koszty zastępstwa adwokackiego, jeżeli miało miejsce, i za wszelką inną stąd powstałą szkodę (§ 69 p. c.).

§ 9. O ile stosunki majątkowe i familijne starającego się o świadectwo nie są dokładnie znane władzom i organom, powołanym do wygotowania lub potwierdzenia świadectw, winny one przed rozstrzygnieniem poczynić niezwłocznie, w sposób prosty ale pewny, potrzebne dochodzenia i stwierdzenia, a mianowicie w tych wypadkach, w których opóźnienie wezwania opieki Sądu mogłoby stronie przynieść szkodę, umożebnić w jak najszybszym przeprowadzeniem dochodzeń wytoczenie w porę postępowania sądowego.

Jeżeli dochodenia te okażą, że starający się o świadectwo podał nieprawdziwe szczegóły, lub wzniecą uzasadnioną wątpliwość co do ich prawdziwości, należy odmówić wygotowania lub potwierdzenia świadectwa.

§ 10. Jeżeli szczegóły podane przez starającego się o świadectwo, lub wyjaśnienia, których inne osoby (właściciel domu, duszpasterz i td.) mają w danym przypadku udzielić przed wygotowaniem świadectwa, nie są zupełne, lub jeżeli te osoby odmówią takiego

wyjaśnienia, nie można z tego powodu odmówić wygotowania świadectwa. Szczegóły, które starający się o świadectwo podał niedokładnie, winna władza gminna uzupełnić przez przesłuchanie świadków; jeżeli zaś osoby, mające oświadczyć, czy szczegóły, naprowadzone przez starającego się o świadectwo, są prawdziwe, nie napiszą na formularzu świadectwa swego oświadczenia w tym względzie, winny władze i organy, powołane do wygotowania świadectwa, przekonać się bezpośrednio zapomocą stosownych wywiadów, czy okoliczności, podane przez starającego się o świadectwo, są zgodne z prawdą.

IV.

Postępowanie przy wygotowywaniu świadectw w gminach, nie posiadających własnego statutu.

§ 11. Z żądaniem wystawienia świadectwa do uzyskania prawa ubogich zgłosić się ma strona ustnie lub pisemnie do naczelnika gminy lub do kancelarji gminnej swojej siedziby lub stałego pobytu.

Świadectwo należy wygotować podług form. 1. Zeznając swoje żądanie ustnie, może strona złożyć odpowiednio przygotowany formularz świadectwa; w szczególności może ona przed zeznaniem swego żądania postarać się sama także o oświadczenie właściciela domu i duszpasterza (przełożonego gminy izr.). Podając żądanie na piśmie winna strona w każdym razie dołączyć do podania wypełniony i podpisany kwetjonarjusz.

Jeżeli stosownie do szczególnych okoliczności okazuje się to potrzebnem lub odpowiedniem, a miano-

wicie w przypadkach wątpliwych może naczelnik gminy przed rozstrzygnieniem, czy świadectwo ma być wydane czy odmówione, zasięgnąć opinji wydziału gminnego lub organów, którym w gminie poruczone jest sprawowanie publicznej pieczy ubogich.

§ 12. Formularz świadectwa, w razie potrzeby po uzupełnieniu szczegółów, podanych przez starającego się o świadectwo i wyjaśnień właściciela domu, winien naczelnik gminy przesłać duszpasterzowi starającego się o świadectwo (przełożonemu gm. wyzn. izr.) w najkrótszej drodze do oświadczenia, czy okoliczności, naprowadzone przez starającego się o świadectwo, są prawdziwe.

Nie należy posyłać, jeżeli:

1. duszpasterz (przełożony gm. izr.) wogóle odmawia współdziałania przy udzielaniu takich świadectw, lub

2. jeżeli jego siedziba urzędowa nie znajduje się ani w gminie, ani w pobliżu gminy.

Duszpasterz (przełożony gm. izr.) może potwierdzić prawdziwość szczegółów, podanych przez starającego się o świadectwo, w całości lub tylko w części lub też oświadczyć, że szczegóły te są całkiem mylne, lub wreszcie oświadczyć, że jest zmuszony wstrzymać się od wydania opinji co tych szczegółów, ponieważ stosunki starającego się o świadectwo nie są mu dostatecznie znane.

Jeżeli duszpasterz (przełożony gm. wyzn. izr.) odmówi opinji, ma naczelnik gminy stwierdzić to dopiskiem: „Było posłane duszpasterzowi (przełożonemu gm. wyzn. izr.) do przejrzenia, lecz wróciło bez żadnej uwagi".

§ 13. Wygotowane przez naczelnika gminy świadectwo należy posłać w kopercie, bez żadnej odezwy do władzy polityczej powiatowej. Na prośbę starającego się o świadectwo można mu to świadectwo wydać, ażeby sam postarał się o potwierdzenie władzy politycznej powiatowej.

Zaopatrzone potwierdzeniem świadectwo wręcza władza polit. pow. stronie, jeżeli ona po nie się zgłosi; w przeciwnym razie przesyła je stronie za pośrednictwem naczelnika gminy.

V.

Postępowanie przy wygotowywaniu świadectw w gminach, posiadających własny statut.

§ 14. W gminach, posiadających własny statut, należy wygotowywanie świadectw do burmistrza, lub też wygotowują je na polecenie burmistrza i w jego imieniu władze miejskie, którym powierzone są czynności poruczonego zakresu działania (magistrat, rada miejska, urząd powiatowy magistracki i tp.), albo wreszcie urzędnik, któremu powyższe władze to poruczą.

Gdzie sprawowanie publicznej pieczy o ubogich jest poruczone osobnym organom miejskim, tam przed wygotowaniem świadectw należy poczynić za ich pośrednictwem potrzebne dochodzenia.

Wygotowanie świadectw należy do burmistrza albo do władz wiejskich lub urzędników, wymienionych w ust. pierwszym także wtedy, gdy stosownie do urządzeń poszczególnych gmin żądanie co do wystawienia takich świadectw należy podawać do innych wydziałów admi-

nistracji gminnej jak np. do dyrekcji okręgowej ubogich do naczelnika instytutu ubogich, do komisji ubogich, do komisji okręgowej ubogich, do naczelnika okręgu administracyjnego i tp.

§ 15. Reprezentacje gmin, mających własny statut, mają postanowić, które jeszcze organy i osoby mają współdziałać przy badaniu i stwierdzaniu stosunków zarobkowych, dochodowych i majątkowych starającego się o świadectwo i przy udzielaniu świadectw. Zarazem mają urządzić postępowanie przy wystawianiu takich świadectw, mianowicie zaś w taki sposób, ażeby po pierwsze była zagwarantowana wiarygodność zbadania, a po wtóre, ażeby strony mogły w prosty sposób, bez udawania się do zbyt wielu organów i w krótkim czasie uzyskać świadectwo, potrzebne do wytoczenia postępowania sądowego. Uzyskanie świadectwa bez pomocy i wdawania się pośredników powinno być dostępne także dla stron, mniej obeznanych z formalistyką biurową w szczególności zaś przez wręczanie drukowanych objaśnień podających zarazem dni i godziny, w których można udawać się do poszczególnych osób i organów, powołanych do współdziałania; należy więc starać się, ażeby każda strona, która zgłosi się do władzy gminnej po świadectwo do uzyskania prawa ubogich, była poinformowana o wszelkich potrzebnych krokach.

Współdziałania duszpasterzy (przełożonych gmin wyzn. izr.) należy żądać tylko w tym razie, jeżeli, z góry oświadczą, że są gotowi wydawać na żądanie opinję co do prawdziwości szczegółów, podawanych przez starających się o świadectwo.

§ 16. W poszczególnych gminach należy ogłosić

publicznie i podać niezwłocznie do wiadomości Ministerstwu Sprawiedliwości dla ogłoszenia w Dzienniku rozporządzeń Min. Spraw., które organy gminne mają wygotowywać lub potwierdzać świadectwa do uzyskania prawa ubogich, jakie zarządzenia wydano stosownie do § 15 pod względem postępowania przy wyjednywaniu i udzielaniu takich świadectw, tudzież wszelkie zmiany, jakie zajdą pod jednym lub drugim względem.

§ 17. Świadectwa należy wygotowywać podług form. 2 (§ 11 ust. 2). W blankiecie do tego służącym można zapisywać uzupełnienia, odpowiadające zarządzeniom, wydanym po myśli § 15.

VI.

Środki prawne przeciw odmówieniu świadectwa.

§ 18. O odmówieniu świadectwa lub potwierdzeniu tegoż należy uwiadomić stronę rezolucją, napisaną w danym razie na odwrotnej stronie wniesionego formularza świadectwa, z krótkiem podaniem powodów. Rezolucja powinna zawierać objaśnienie o prawie podania zażalenia i o terminie wniesienia rekursu.

Formularz świadectwa z rezolucją należy zwrócić stronie jak najrychlej.

§ 19. Przeciwko odmówieniu świadectwa przez naczelnika gminy można odwołać się do władzy politycznej powiatowej. Odmówienie świadectwa w gminach posiadających własny statut, odmówienie potwierdzenia świadectwa przez władzę polit. pow. w pierwszej inst., jakoteż uchwalone przez tą władzę odrzucenie rekursu

przeciw odmówieniu świadectwa można wzruszać za pomocą rekursu do władzy politycznej krajowej*).

Władza polityczna krajowa rozstrzyga we wszystkich wypadkach nieodwołalnie.

Rekurs należy podać ustnie lub pisemnie w terminach, wyznaczonych w ustawie z dnia 12. maja 1896 Dz. u. p. Nr. 101**) do tej gminy, od której żądano świadectwa. W razie przychylenia się do rekursu należy świadectwo wygotować lub potwierdzać bezzwłocznie i doręczyć starającemu się o świadectwo razem z decyzją, tyczącą się rekursu.

Gminom i ich urzędom nie przysługuje prawo zażalenia przeciw decyzji co do rekursu.

§ 20. Odmówienie świadectwa przez władzę opiekuńczą (§ 7 ust. 2) podlega środkom prawnym, dozwolonym w postępowaniu tyczącem się spraw sądownictwa niespornego (Patent ces. z dnia 9. sierpnia 1854 Dz. u. p. Nr. 208).

VII.

Wejście w wykonanie.

§ 21. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie dnia 1. stycznia 1898.

*) Obecnie Województwa.

**) Wedle § 1 powołanej ustawy należy wnosić rekursy w terminie 14-dniowym, przyczem dzień oddania na pocztę uważany będzie za dzień wzniesienia rekursu. Jeżeli ostatni dzień rekursu przypada na niedzielę lub święto, termin kończy się w następnym dniu powszednim. O tem, czy rekurs nie jest dopuszczalny lub czy wniesiony został zapóźno, orzeka instancja rekursowa. Czy decyzje podlegają rekursowi i w jakim terminie, należy zaznaczyć w decyzji (§ 3). W razie zaniedbania tego przepisu można wnieść co do tej usterki osobny rekurs.

Od tego dnia tracą moc swoją postanowienia dekretu prezyd. kamery nadw. z dnia 26. lipca 1840 Zb. u. s. Nr. 457 i dekr. nadw. z dnia 4. stycznia 1842 Zb. u. s. Nr. 548 z dnia 21. lutego 1842 Zb. u. s. Nr. 589, i z dnia 27. marca 1846 Zb. u. s. Nr. 949, tudzież postanowienia ust. 1 rozp. Min. Skarbu z dnia 8. lutego 1853 Dz. u. p. Nr. 110, jakoteż przepisy rozp. Min. Spraw. z dnia 7. stycznia 1857 l. 28570 i z dnia 16. lutego 1856 l. 3440.

B. O przyznaniu prawa ubogich i ustanowieniu zastępcy strony ubogiej.

Rozp. Min. Spraw. z dnia 15. stycznia 1917 Dz. u. p. Nr. 32.

Przyznanie prawa ubogich.

Badanie świadectwa ubóstwa.

§ 1. Czy ustawowe warunki dla przyznania prawa ubogich istnieją, rozstrzygają Sądy samoistnie, to znaczy, że przedłożone świadectwo ubóstwa ich nie wiąże (§ 63 ust. 1 i § 65 ust. 1 p. c.). Sąd ma odrzucić wniosek na przyznanie prawa ubogich, jeżeli wedle jego zapatrywania zawarte w kwestjonarzu i jako prawdziwe potwierdzone zapodania o osobistych i majątkowych stosunkach wnioskodawcy nie usprawiedliwiają udzielenia prawa ubogich, albo też jeżeli Sądowi jest znanem z innych okoliczności, że zapodania te są nieprawdziwe albo niezupełne. Dochodzenia, które można przeprowadzić bezzwłocznie, są dopuszczalne (por. § 15 rozp. Min. Spraw. z 21. grudnia 1915 Dz. u. p. Nr. 380).

Odrzucenie wniosku z powodu przeszkód procesowych.

§ 2. Przed przyznaniem prawa ubogich ma Sąd zbadać swoją właściwość co do żądania skargi i czy można ją uzyskać w drodze środków prawnych. O ile zapodania stron nie wystarczają, ażeby tą sprawę rozstrzygnąć, należy uzupełnić je w odpowiedniej drodze, przedewszystkiem za pomocą przesłuchania wnioskodawcy. Jeżeli Sąd jest zdania, że jest niewłaściwym, albo że uznanie właściwości jest w drodze środków prawnych wykluczonem, w takim razie należy odrzucić wniosek na przyznanie prawa ubogich; tak samo należy postąpić, jeżeli Sąd widzi, że dochodzeniu pretensji stoi na przeszkodzie zarzut sprawy osądzonej lub sprawy wiszącej.

Postępowanie na wniosek o zwolnienie.

§ 3. Postępowanie na wnioski o zwolnienie od zastępstwa strony ubogiej po myśli art. XXXIII u. w. p. c. należy przeprowadzić z możliwym pośpiechem. Postępowania w sprawie głównej nie należy przerywać; jeżeli jednak można przewidzieć, że wniosek będzie uwzględniony, należy przy wyznaczeniu audjencji unikać zbytecznych, z wielką stratą czasu dla zastępcy strony ubogiej połączonych kroków procesowych.

Wyznaczanie terminów.

§ 4. Wniesienie podania o przyznanie prawa ubogich nie ma z reguły wstrzymującego wpływu na postępowanie; jednakże przy wyznaczaniu terminów na-

leży brać na wzgląd, ażeby zastępcy strony ubogiej pozostało dość czasu na przygotowanie, na zebranie materjału procesowego i dowodów oraz na postawienie wniosków dowodowych.

Pouczenie strony ubogiej.

§ 5. Ażeby zastępcy strony ubogiej pozostawić o ile możności nieuszczuplony czasokres do wywodu środków prawnych i do przygotowania się do rozprawy odwoławczej należy pouczyć stronę ubogą już przy ogłoszeniu wyroku o przymusie adwokackim w postępowaniu odwoławczem oraz poradzić jej, ażeby zażądała doręczenia wyroku bezpośrednio zastępcy strony ubogiej. Taki sam wniosek może postawić urzędowy zastępca strony. Następnie należy stronie ubogiej poddać, ażeby ustanowić się mającemu zastępcy strony ubogiej udzieliła natychmiast pełnomocnictwa, porozumiała się z nim bezzwłocznie, skoro tylko o nim się dowie i dała mu do rozporządzenia wszystkie pisma, odnoszące się do sprawy.

Jeżeli strona zamierza wnieść odwołanie, nie uzyskawszy jeszcze prawa ubogich, należy ją pouczyć, że ma bezzwłocznie poczynić starania celem uzyskania świadectwa ubóstwa. Jeżeli wyrok doręczono już stronie i zachodzi obawa, że zastępca strony ubogiej nawet przy bezzwłocznem staraniu o wydanie świadectwa ubóstwa i udzieleniu prawa ubogich nie mógłby już wnieść w czas odwołania, należy polecić stronie, ażeby odwołanie zgłosiła do protokołu albo, jeżeliby to było wedle § 465 ust. 2 p. c. niemożliwem, postarała się

po myśli § 90 u. o org. sąd. o wyznaczenie urzędowego zastępcy do ułożenia i wniesienia pisma odwoławczego.

W ten sam sposób należy postępować w procesach trybunalskich bez przymusu adwokackiego (postępowanie małżeńskie).

W c. p. formularzu Nr. 3 jest udzielenie pełnomocnictwa wyznaczyć się mającemu zastępcy strony ubogiej już wydrukowane. Jeżeli do spisania wniosku na udzielenie prawa ubogich nie użyto tego formularza, lecz wniosek ten postawiono w połączeniu ze spisaną protokolarnie skargą albo z takiemże pismem odwoławczem, należy udzielenie pełnomocnictwa uwidocznić w dotyczącym protokolarnym wniosku.

Wybór urzędowego zastępcy.

§ 6. Przy wyborze urzędnika, któremu ma być powierzonem ułożenie pisma odwoławczego (§ 90 u. o org. sąd.), należy postępować z osobliwszą starannością i stosować dokładnie przepisy § 133 instr. sąd. Jeżeli można, nie należy używać do tego sędziego, który wydał wyrok.

Przesłanie aktów procesowych.

§ 7. Jeżeli do ułożenia pisma odwoławczego ustanowiono adwokata, który mieszka poza miejscem siedziby Sądu procesowego, winien Sąd ten, nie wyczekując wniosku w tej mierze, przesłać akta procesowe Sądowi powiatowemu, w którego okręgu ustanowiony zastępca strony ubogiej mieszka, o ile przeciw temu

nie przemawiają szczególne okoliczności. Zastępcę strony ubogiej winien zawiadomić Sąd proc. bezpośrednio albo za pośrednictwem tego drugiego Sądu, że on może wglądnąć w akta procesowe.

Ustanowienie zastępcy strony ubogiej.

Liczba wygotowań uchwały.

§ 8. Uchwały postanawiające, że stronie ubogiej trzeba przydać adwokata, należy przesyłać z reguły w trzech wygotowaniach tej Izbie adwokackiej, która ma adwokata wyznaczyć (§ 66 p. c.). Wydział Izby adwokackiej ma uzupełnić wygotowania uchwały przez wstawienie nazwiska wybranego adwokata i wysłać jedno wygotowanie do strony ubogiej, drugie do ustanowionego adwokata, a trzecie do Sądu procesowego.

Jeżeli w czasie, gdy wniosek strony ubogiej wpłynął, akta procesowe przedłożono już Sądowi odwoławczemu, winien Sąd procesowy dołączyć jeszcze czwarte wygotowanie uchwały, które wydział Izby adwokackiej ma po wstawieniu nazwiska wyznaczonego adwokata przesłać Sądowi odwoławczemu.

Wszystkie czynności urzędowe należy możliwie przyspieszyć.

Dodawanie kopert.

§ 9. Sądy procesowe mają dołączyć dla zawiadomień ze strony wydziału Izby adwokackiej tyle urzędowych kopert, ile wygotowań uchwał wysyłają. Koperty przeznaczone dla zawiadomienia strony ubogiej, Sądu

procesowego i Sądu odwoławczego należy zaopatrzyć w adresy, (wszystkie zaś koperty w napis „Sprawa prawa ubogich, wolna od opłaty pocztowej").

Zawiadomienie zastępcy strony ubogiej.

§ 10. Zastępcę strony ubogiej należy przy sposobności ustanowienia uwiadomić wedle stanu rzeczy, że strona uboga udzieliła mu pełnomocnictwa i postawiła wniosek, ażeby wyrok wręczono jemu i ażeby on ułożył odwołanie, albo że do ułożenia odwołania ustanowiono urzędowego zastępcę strony ubogiej, albo wreszcie, że odwołanie wpisano do sądowego protokołu.

Jeżeli pismo odwoławcze ułożył adwokat, wybrany przez stronę, należy to uwidocznić w uchwale, którą prosi się o wyznaczenie zastępcy strony ubogiej.

Podanie nazwiska zastępcy strony przeciwnej i poprzedniego zastępcy.

§ 11. W uchwałach, postanawiających przydanie adwokata jako zastępcy strony ubogiej, należy uwidocznić nazwisko adwokata, zastępującego stronę przeciwną, i nazwisko adwokata, który stronę ubogą dotychczas w tej sprawie zastępywał. Dla tych zapodań pozostawiono miejsce we form. p. c. Nr. 3 i 4.

Zwrot załączników.

§ 12. Załączniki wniosku strony ubogiej należy zwrócić jej za pośrednictwem wydziału Izby adwokackiej wraz z przeznaczonem dla niej wygotowaniem

uchwały. Świadectwo obóstwa należy dołączyć do aktów i nie zwracać stronie (§ 4 Rozp. Min. z dnia 23. maja 1897 Dz. u. p. Nr. 130).

Przedłożenie Sądowi odwoławczemu.

§ 13. Jeżeli w czasie, gdy wniosek strony ubogiej na przydanie zastępcy strony ubogiej wpłynął, nie przedłożono jeszcze aktów Sądowi odwoławczemu, to z przedłożeniem należy tak długo się wstrzymać, dopóki do Sądu procesowego nie nadejdzie zawiadomienie Izby adwokackiej o wyznaczeniu adwokata. Nazwisko ustanowionego adwokata należy wymienić w piśmie, którem się akta przedkłada. Wejście uwiadomienia należy przypilnować przez zanotowanie w raptularzu (przy pomocy kalendarza).

Ustanowienie zastępcy strony ubogiej po myśli § 67 p. c.

§ 14. Jeżeli chodzi o zastępstwo strony ubogiej w postępowaniu odwoławczem, należy odróżnić, czy w postępowaniu pierwszej instancji istniał przymus adwokacki i czy zatem ustanowiono zastępcę strony ubogiej, czy nie. W tym ostatnim przypadku należy postąpić po myśli § 66 p. c. bez względu na to, czy rozprawa odwoławcza ma się odbyć w miejscu siedziby Sądu, czy poza niem. Rozstrzygnienie, czy stronie należy przydać adwokata, należy do sądu proc., który też ma się zwrócić do Izby adwokackiej z prośbą o wyznaczenie adwokata.

Jeżeli natomiast w postępowaniu pierwszej instan-

cji brał już udział zastępca strony ubogiej, a chodzi tylko o jakąś czynność procesową poza okręgiem Trybunału, przedewszystkiem o rozprawę odwoławczą, wówczas po myśli § 67 p. c. jest rzeczą mianowanego już adwokata strony ubogiej lub też samej ubogiej strony, prosić właściwą Izbę adwokacką bezpośrednio o mianowanie drugiego adwokata. Współdziałania Sądu procesowego w tym wypadku nie trzeba, bo rozstrzygnienie co do przydania stronie ubogiej adwokata już zapadło. Do ustanowionego dla ustnej rozprawy odwoławczej zastępcy adwokata strony ubogiej należy tylko zastępstwo przed Sądem odwoławczym, zresztą pozostają obowiązki pierwotnie mianowanego adwokata strony ubogiej w pełni (np. ułożenie pisma rewizyjnego).

Wobec tego nie potrzeba także, ażeby mianowany do rozprawy odwoławczej adwokat został przez stronę bezpośrednio upełnomocniony. Jeżeli on zostanie substytuowany przez zastępcę strony ubogiej, który działał w pierwszej instancji, to jest to dopuszczalne i odpowiada lepiej prawnym pojęciom, gdyż ten pierwszy zastępca pozostaje zasadniczo w prawie, dać się zastępywać w ciągu całego procesu.

Jeżeli w wypadku, który należy traktować wedle § 67 p. c., wniosek na przydanie zastępcy strony ubogiej dla rozprawy odwoławczej postawiono w Sądzie procesowym, np. w piśmie odwoławczem, wniesionem przez zastępcę strony ubogiej w pierwszej instancji, winien Sąd bez powzięcia jakiejkolwiek uchwały przesłać odwrotnie ten wniosek wydziałowi właściwej Izby adwokackiej. Do tego wydziału należą wówczas dalsze zawiadomienia mianowanego adwokata, strony ubogiej

i Sądu procesowego albo wedle okoliczności, w wypadku naglącego wezwania, bezpośrednio Sądu odwoławczego. Sądowe wygotowania uchwał i koperty nie stoją wówczas wydziałowi Izby adwokackiej do rozporządzenia.

Postanowienia przejściowe i końcowe.

§ 15. Uchyla się § 132 instr. sąd. (rozp. Min. Spraw. z dnia 5. maja 1897 Dz. u. p. Nr. 112), dalej rozp. Min. Spraw. z dnia 9. marca 1899 Dz. u. p. Nr. 51, z dnia 18. lutego 1900 Dz. u. p. Nr. 33 i z dnia 26. lutego 1910 Dz. rozp. Nr. 5.

§ 16. Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie dnia 1. czerwca 1917.

C. O zapewnieniu obywatelom austr. korzystania z prawa ubogich w Polsce.

Okólnik Min. Spraw. z dnia 14. listopada 1921 Nr. 451 (I. P. K.) 21 Dz. u. Min. Spr. Nr. 23.

Notą słowną z dnia 8. czerwca 1921 Nr. 1494 Delegacja Austr. w Warszawie złożyła w imieniu Rządu Austr. oświadczenie, iż obywatelom polskim zapewnioną będzie w Austrji możność korzystania z prawa ubogich na równi z obywatelami austrjackimi.

Wobec tego winny także Sądy polskie dopuszczać obywateli austrjackich do korzystania z prawa ubogich na równi z obywatelami polskimi.

XI.

Kaucja aktoryczna.

O wzajemnem zwalnianiu obywateli Rz. Polskiej i Rep. Czesko-Słowackiej od składania kaucji aktorycznej.

Rozp. Min. Spraw. z. 12. czerwca 1920 Dz. u. Rz. P. poz. 330.

Reskryptem z dnia 22. stycznia 1920 r. Nr. 32407 wydało Min. Spraw. w Pradze zarządzenie, aby składanie kaucji aktorycznej w Sądach czesko-słowackich nie było wymagane od obywateli Państwa Polskiego.

Wobec tego winny także Sądy polskie na zasadzie wzajemności zwalniać obywateli czesko-słowackich od obowiązku składania zabezpieczenia na pokrycie kosztów sprawy i strat (§ 57 p. c.).

XII.

Prokuratorja Generalna.

O utworzeniu Prokuratorji Generalnej Rzpltej Polskiej.

Ustawa z 31. lipca 1919 Dz. p. p. Nr. 65. poz. 390.

Art. 1. W celu obrony prawnej i zastępstwa prawnego prywatno-prawnych i publicznych interesów Państwa i podmiotów prawnych pod względem opieki prawnej na równi ze Skarbem Państwa stojących, oraz udzielania opinji i porady prawnej na żądanie władz państwowych, zostaje utworzona dla całego obszaru

Państwa Prokuratorja Generalna Rzpltej Polskiej z siedzibą w stołecznem mieście Warszawie.

Art. 2. Do zakresu działania Prokuratorji Generalnej należy:

1. Zastępstwo sądowe wogóle w sprawach, dotyczących interesów majątkowych Państwa i podmiotów prawnych na równi ze Skarbem Państwa stojących.

2. Zastępstwo sądowe interesów publicznych Państwa w tych wypadkach, w których Prokuratorja Generalna przez właściwą władzę państwową do zastępstwa będzie wezwana.

3. Zastępstwo interesów majątkowych Skarbu Państwa i podmiotów prawnych na równi z nim stojących, tudzież interesów administracji państwowej wogóle w postępowaniu przed Sądami prawa publicznego i władzami administracyjnemi w miarę postanowień poniżej w art. 4., 5. i 6. zawartych i w miarę postanowień wydać się mającej przez Radę Ministrów instrukcji służbowej.

4. Wydawanie opinji prawnych we wszystkich sprawach tyczących się interesów majątkowych Państwa i podmiotów prawnych na równi ze Skarbem Państwa stojących, albo też ważnych interesów administracji państwowej wogóle.

5. Współdziałanie przy zawieraniu umów prawnych i przy sporządzaniu dokumentów prawnych w sprawach majątkowych Państwa i podmiotów prawnych na równi ze Skarbem Państwa stojących.

6. Opinjowanie na życzenie Rady Ministrów lub poszczególnych ministerstw, projektów, ustaw i ogólnych rozporządzeń centralnych władz państwowych

ze stanowiska ogólno prawnego, organizacyjnego i techniki ustawodawczej, a w szczególności także ze stanowiska prywatno-prawnych, publiczno-prawnych i administracyjno-prawnych interesów Państwa.

Art. 3. Do majątku Państwa i do podmiotów prawnych, które pod względem zastępstwa i porady prawnej stoją na równi ze Skarbem Państwa, należą:

1. Majątek Państwa wogóle, a więc wszystkie państwowe podatki, opłaty, czynsze, daniny, monopole, dobra i lasy państwowe, królewszczyzny, wszelki ruchomy i nieruchomy majątek wogóle i wszelkie roszczenia państwowe, fundusze państwowych kolei żelaznych, państwowe przedsiębiorstwa i zakłady wszelkiego rodzaju i wszelkie wogóle do prowadzenia gospodarstwa państwowego przeznaczone przedsiębiorstwa i instytucje.

2. Spadki bezdziedziczne.

3. Prawa terytorjalne, granice państwowe oraz prywatno-prawne i publiczno-prawne roszczenia Państwa do Państw obcych, wynikające z traktatów i umów międzynarodowych.

4. Nałożone przez państwowe władze administracyjne kary pieniężne, o ile chodzi o ich ściągnięcie w drodze sądowej, oraz publiczne opłaty i daniny wogóle, o ile ich ściąganie ma się odbywać zapomocą tych samych organów i tymi samymi środkami, jak opłat państwowych.

5. Wszelki majątek ruchomy i nieruchomy, prawa i wszelkie fundusze, pozostające pod zarządem władz państwowych podczas trwania tego zarządu, oraz te fundusze, instytucje, przedsiębiorstwa i zakłady, za

których rentowność Skarb Państwa przyjął gwarancję, lub które w całości lub części ze skarbu Państwa są dotowane lub finansowane, a za ich niedobory Skarb Państwa jest odpowiedzialny.

6. Prawo patronatu przysługujące Państwu i podmiotom prawnym w niniejszym artykule pod 1 i 5 określonym.

7. Fundacje będące pod bezpośrednim zarządem państwowym,

8. Majątek kościelny i majątek beneficjów duchownych, o ile chodzi o pierwotne fundowanie kościoła albo duchownego beneficjum lub o nienaruszalność majątku zakładowego, lub o ile tym majątkiem administrują władze państwowe, a nie o ile chodzi o zastępstwo lub ściąganie bieżących pożytków z majątku, istniejących już kościołów lub duchownych beneficjów; następnie majątek zakładowy istniejących duchownych zakładów, klasztorów i spólności duchowych wogóle.

9. Majątek tych indywidualnie oznaczonych podmiotów prawnych, które nie są objęte postanowieniami tego artykułu w punktach od 1—8 zawartemi, a których zastępstwo poruczone zostanie Prokuratorji Generalnej uchwałą Rady Ministrów.

§ 10. Oprócz przypadków w tym artykule wyszczególnionych, zastępstwo i ingerencja Prokuratorji Generalnej ma mieć miejsce także tam, gdzie to specjalne przepisy ustawowe przewidują.

11. Na obszarach b. zaboru austrjackiego zastępować będzie Prokuratorja Generalna nadto te podmioty prawne, których zastępstwo zostało poruczone Prokuratorjom Skarbu najwyższem postanowieniem

z dnia 21/XII. 1850 i rozporządzeniem całego Ministerstwa z dnia 9/III. 1898 (Dz. u. p. Nr. 41) i spełniać będzie zadania, które tymi przepisami Prokuratorjom Skarbu poruczone zostały.

Art. 4. Przewidziane w art. 2 zastępstwo sądowe obejmuje wszelkie czynności w postępowaniu cywilnem — przed wszystkimi Sądami na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej istniejącymi, a to tak w sprawach spornych, jako też w postępowaniu niespornem wszelkiego rodzaju.

Podmioty prawne w art. 3 określone zastępować może w sądowem postępowaniu cywilnem wszelkiego rodzaju wyłącznie i jedynie Prokuratorja Generalna, która też jest upoważniona do prawnie skutecznego podejmowania wszelkich czynności procesowych i do spełniania wszelkich sądowych aktów prawnych bez obowiązku wykazywania się osobnem pełnomocnictwem.

W postępowaniu sądowo-karnem Prokuratorja Generalna bierze udział wtedy, jeżeli okaże się potrzeba zastępowania prywatno-prawnych interesów podmiotów prawnych w art. 3 określonych.

W postępowaniu przed Sądami prawa publicznego i władzami administracyjnemi Prokuratorja Generalna bierze udział w tych wypadkach, w których zastępstwo poruczone jej będzie przez władzę administracyjną, powołaną do zarządu lub nadzoru nad odnośnym podmiotem prawnym i nad odnośną gałęzią administracji państwowej.

Art. 5. Prokuratorja Generalna podlega w sprawach osobowych i administracyjno-gospodarczych bezpośrednio Prezydentowi Ministrów, któremu też służy

prawo naczelnego nadzoru nad sprawowaniem przekazanych jej czynności urzędowych.

W spełnianiu swoich czynności urzędowych działa Prokuratorja Generalna samodzielnie na żądanie władz centralnych oraz władz, urzędów i instytucji uprawnionych do samodzielnego zarządzania majątkiem Państwa lub podmiotów prawnych w art. 3 określonych.

W razie sporu między Prokuratorją, a uprawnionemi do korzystania z jej pomocy władzami, względnie instytucjami, rozstrzyga Rada Ministrów, jednakże zarządzenia nie cierpiące zwłoki winna Prokuratorja Generalna natychmiast poczynić.

Jeżeli w poszczególnych wypadkach wyłoni się wątpliwość, czy w myśl postanowień art. 2 i 3 ma mieć miejsce czynność urzędowa Prokuratorji Generalnej, winna ona zasięgnąć decyzji Rady Ministrów.

Art. 6. W wypadkach kolizji między interesami Skarbu Państwa, a interesami podmiotów prawnych, stojących w myśl art. 3 niniejszej ustawy na równi ze Skarbem Państwa, Prokuratorja ma zastępować Skarb Państwa, inne zaś podmioty prawne mają mieć dla siebie w tym wypadku ustanowionych w drodze właściwej osobnych doradców lub zastępców.

W wypadkach kolizji interesów pomiędzy podmiotami prawnymi, stojącymi w myśl art. 3 niniejszej ustawy na równi ze Skarbem Państwa, Prokuratorja nie może zastępować żadnej ze stron, lecz winni być w drodze właściwej powołani dla każdej strony osobni doradcy lub zastępcy.

Art. 16. W sprawach, w których stroną jest Państwo, Prokuratorja wolną jest od wszelkiego rodzaju

opłat na rzecz Skarbu w postępowaniu przed Sądami wszelkiego rodzaju i władzami administracyjnemi.

Art. 17. Termin rozpoczęcia czynności Prokuratorji na terytorjum b. zaboru austrjackiego i rosyjskiego, a następnie na terytorjum b. zaboru pruskiego określi Rada Ministrów na wniosek Prezesa Prokuratorji Generalnej uchwałą ogłoszoną w Dzienniku Praw.

Art. 18. Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy traci moc prawną dekret Naczelnika Państwa z dnia 7. lutego 1919 r. (Dz. pr. p. p. Nr. 14. poz. 181).

B. O ustroju i czynności Oddziałów Prokuratorji Generalnej Rzplitej Polskiej.

Z uchwały Rady Min. z 17. czerwca 1920 r. Dz. p. p. Nr. 73. poz. 502.

II. Właściwość miejscowa Oddziałów Prokuratorji Generalnej.

Art. 20. Oddziały Prokuratorji Generalnej spełniają swe zadania i czynności w przydzielonych im okręgach terytorjalnych.

Oznaczenie i zmiana okręgu terytorjalnego, jakoteż siedziby oddziału Prokuratorji dokonywać się będzie na mocy uchwały Rady Ministrów, wydanej na wniosek prezesa Prokuratorji Generalnej, ogłoszonej w Dzienniku Ustaw.

Art. 21. Do zastępstwa w procesach, w których stroną pozwaną jest Skarb Państwa lub podmioty prawne ze Skarbem na równi stojące (art. 3 ust. o utworzeniu Prokuratorji) i w których właściwość Sądu oznacza się wedle siedziby organu powołanego do ich za-

stępstwa, właściwym jest oddział Prokuratorji Generalnej, w którego okręgu znajduje się rzecz sporna, w braku tego kryterjum oddział, gdzie zaszło zdarzenie, na którem się roszczenie powoda opiera, a w braku wreszcie tej zasady oddział tego okręgu, gdzie znajduje się siedziba urzędowa zainteresowanej władzy administracyjnej lub nadzorczej, która podlega bezpośrednio władzy centralnej.

Art. 22. W wszelkiem innem postępowaniu sądowem oraz postępowaniu prawno-publicznem, powołany jest do zastępstwa ten oddział Prokuratorji Generalnej, w którego okręgu znajduje się siedziba właściwego Sądu, względnie właściwej władzy administracyjnej I. instancji.

Art. 23. Do spełniania zadań określonych w art. 2. ust. 4. i 5. ustawy o Prokuratorji, powołanym jest oddział Prokuratorji tego okręgu, w którym znajduje się siedziba władzy lub urzędu, do żądania współdziałania Prokuratorji w danej sprawie uprawnionego.

Art. 24. Jeżeli w toku prowadzonej przez dany oddział sprawy zajdzie potrzeba dokonania czynności na terytorjum innego oddziału względnie Prokuratorji Generalnej, w takim razie oddział, do którego sprawa należy, albo poleca dokonanie czynności podległemu sobie urzędnikowi, albo też przekazuje dokonanie tej czynności oddziałowi, na którego terytorjum czynność ta ma być spełniona, względnie Prokuratorji Generalnej w Warszawie.

Art. 25. Różnice zdań powstałe między oddziałami w kwestji właściwości rozstrzyga prezes Prokuratorji Generalnej.

Aż do decyzji prezesa, sprawy nie cierpiące zwłoki winny być traktowane przez oddział, do którego pierwsze pismo w odnośnej sprawie wpłynęło, względnie oddział, który pierwszy o niej powziął wiadomość.

Art. 26. Prezes Prokuratorji Generalnej może załatwienie pewnych czynności spraw lub kategorji spraw, należących w myśl powyższych przepisów do danego oddziału — poruczyć innemu oddziałowi, względnie Prokuratorji Generalnej w Warszawie.

Zarządzenia takie nie mogą ubliżać przepisom art. 21. instrukcji niniejszej.

C. O rozgraniczeniu okręgów terytorjalnych oddziałów Prokuratorji Generalnej Rzplitej Polskiej we Lwowie i Krakowie.

Rozp. Prez. Ministrów z 8. lipca 1920. Dz. p. p. Nr. 73. poz. 504.

Art. 1. Z dniem 1. października 1920 r. okręg terytorjalny oddziału Prokuratorji Generalnej we Lwowie zwężony zostaje do granic okręgu Sądu apelacyjnego we Lwowie, a okręg terytorjalny oddziału Prokuratorji Generalnej w Krakowie rozszerzony zostaje na cały okręg Sądu apelacyjnego w Krakowie.

Art. 2. Jednakowoż wszelkie sprawy, które przed terminem, w artykule poprzedzającym wymienionym, były lub będą już w biegu w oddziale lwowskim, pozostają nadal we właściwości oddziału lwowskiego, chociażby w myśl postanowień art 1. miały należeć do kompetencji oddziału krakowskiego.

W szczególności wszelkie sprawy sądowe tego rodzaju, w których powództwo lub pierwsze podanie

złożone zostały lub zostaną w Sądzie przed dniem 1. października 1920 r., a w których stroną jest Państwo lub inne podmioty prawne, w art. 3. ustawy o Prokuratorji wymienione, prowadzić będzie aż do zupełnego ukończenia we wszystkich instancjach oddział Prokuratorji Generalnej w Lwowie, jako nadal miejscowo właściwy.

XIII.

O języku urzędowania Sądów, urzędów prokuratorskich i notarjatu.

Ustawa z dnia 31. lipca 1924 Dz. u. Rz. P. Nr. 78 poz. 757.

Art. 1. Językiem urzędowania wewnętrznego i zewnętrznego Sądów, urzędów prokuratorskich i notarjatu jest język polski jako język państwowy.

Art. 2. Obywatelom polskim narodowości ruskiej (rusińskiej), białoruskiej i litewskiej służy prawo używania w Sądach i urzędach prokuratorskich, wymienionych w art. 3., również ich języka macierzystego w wypadkach następujących:

1. Strony i świadkowie mają prawo używania w Sądach i urzędach prokuratorskich w słowie języka macierzystego. O ile strona druga lub jej zastępca albo sędzia przysięgły nie rozumie tego języka, przedstawia mu Sąd treść zeznań, oświadczeń i wywodów. W razie potrzeby może Sąd przybrać tłumacza. Wogóle winien Sąd baczyć, aby strona, która nie rozumie języka, używanego w Sądzie, nie ponosiła uszczerbku w możności strzeżenia swych praw.

2. Sądy i urzędy prokuratorskie przyjmują również ułożone w języku macierzystym skargi, pisemne wnioski, środki prawne, podania i inne pisma oraz załączniki i odpisy, o ile ich załatwienie należy wyłącznie do właściwości Sądów (urzędów prokur.), wymienionych w art. 3. Przepis niniejszy ma zastosowanie także do pism, wnoszonych z podpisem adwokata lub innego zastępcy.

3. Strona, która wniosła pismo w języku macierzystym, obowiązana jest wnieść dodatkowo jego tłumaczenie na język państwowy, jeśli strona druga przedstawi Sądowi takie żądanie w ciągu dni 14 od dnia doręczenia jej pisma. W tym wypadku poprzednie doręczenie, jak również akty, dokonane przez Sąd na jego podstawie (wyroki, orzeczenia, decyzje, uchwały), są pozbawione skutków prawnych, o czem Sąd ten orzeka z urzędu; za dzień doręczenia uważa się ten, w którym doręczono tłumaczenie; nie wyklucza to jednak wykonania wstępnych czynności egzekucyjnych, zabezpieczających cel egzekucji. Na równi z żądaniem dołączenia tłumaczenia będzie uważana odmowa przyjęcia pisma, oświadczona organowi doręczającemu z powodu braku tłumaczenia.

Jeżeli doręczenie ma nastąpić poza obszarem, na którym dany język macierzysty jest używany w Sądach pierwszej instancji (art. 3), należy tłumaczenie na język państwowy dołączyć już do pisma.

4. Jeśli z ważnych względów Sąd to uzna za potrzebne, postanowi, że oświadczenie lub zeznanie, złożone w języku macierzystym, ma być w całości lub w części umieszczone w protokole lub załączniku do protokołu także w języku macierzystym obok języka państw.

5. W dochodzeniach i śledztwach karnych zeznania i oświadczenia oskarżonych (obwinionych) i świadków, złożone w języku macierzystym, należy protokołować obok języka państwowego na żądanie także w języku, w którym były złożone.

6. Oskarżonemu (obwinionemu) służy prawo żądania, aby do aktu oskarżenia, sporządzonego w języku państwowym, było dołączone tłumaczenie urzędowe na język macierzysty; żądanie to należy przedstawić przed ukończeniem dochodzeń lub śledztwa.

7. Strony, występujące w charakterze oskarżonych (obwinionych), procesujących się, albo stron w postępowaniu niespornem, mają prawo żądać, by do wyroków, orzeczeń (decyzji, uchwał) i innych załatwień, sporządzonych w języku państwowym, było dołączone tłumaczenie urzędowe na język macierzysty; żądanie powyższe należy przedstawić przed ogłoszeniem załatwienia, a jeśli ogłoszenie nie jest przewidziane — przed jego sporządzeniem.

8. Wpisy do ksiąg wieczystych (hipotecznych, gruntowych) uskutecznia się w języku państwowym, jednak dokument, stanowiący podstawę wpisu, można złożyć do księgi dokumentów w języku macierzystym bez dołączenia tłumaczenia.

Wpisy do rejestru handlowego uskutecznia się w języku państwowym, jednak właścicielowi firmy wolno żądać, aby do odpisu z rejestru dołączono bezpłatnie urzędowe tłumaczenie jego na język macierzysty.

9. Strona ma prawo żądać uwierzytelnienia odpisów dokumentów, sporządzonych w języku macierzystym, i podpisów na takich dokumentach, tudzież

sporządzania sądowych ugód w języku macierzystym obok języka państwowego.

Art. 3. Uprawnienia, przyznane w art. 2, służą:

a) w Sądach i urzędach prokuratorskich, mających siedzibę w okręgu Sądu apelacyjnego lwowskiego, oraz w województwach wołyńskiem i poleskiem, obywatelom polskim narodowości ruskiej (rusińskiej); te same uprawnienia służą im w Sądach apelacyjnych w Lublinie i Wilnie w sprawach, w których te Sądy są instancjami od wyroków, decyzji i innych załatwień Sądów, mających siedzibę na obszarze województw wołyńskiego i poleskiego;

b) odnosi się do obyw. narodowości białoruskiej;

c) „ „ „ „ „ litewskiej.

Art. 4. W Sądach, wymienionych w art. 3. lit.a). b). adwokaci i inni zastępcy stron narodowości ruskiej (rusińskiej) lub białoruskiej w sprawach, w których zastępują strony swej narodowości, mają prawo używawania języka macierzystego, z wyjątkiem przemówień (wywodów) przed sądem orzekającym, które wolno wygłaszać w języku macierzystym tylko przed Sądami, mającymi siedzibę w okręgu Sądu apelacyjnego lwowskiego.

W tym ostatnim okręgu w wypadkach, w których według art. 2. dołącza się tłumaczenia urzędowe na język macierzysty, należy na żądanie strony sporządzać akta oskarzenia, wyroki, orzeczenia (uchwały) i inne załatwienia w dwu językach: państwowym i ruskim (rusińskim).

Art. 5. Obywatele polscy narodowości ruskiej (rusińskiej) mogą żądać, aby wyroki, orzeczenia (uchwa-

ły) i inne załatwienia Sądu Najwyższego były sporządzone w dwu językach, t. j. państwowym i ruskim (rusińskim) w sprawach, w których ten Sąd jest instancją od wyroków, uchwał i innych załatwień Sądów, mających siedzibę w okręgu Sądu apelacyjnego lwowskiego; żądania powyższe należy przedstawić przed powzięciem przez Sąd Najwyższy decyzji.

Art. 6. W wypadkach użycia języka państwowego i macierzystego obowiązuje w razie różnicy tekst języka państwowego, z wyjątkiem wypadku, przewidzianego w art. 2. punkt. 5.

Art. 7, Przepis art. 1 ma odpowiednie zastosowanie w urzędowaniu notarjuszy.

Notarjuszowi wolno jednak na żądanie sporządzać akta prawne między żyjącymi i na wypadek śmierci w języku macierzystym strony, o ile ona jest uprawniona do używania tego języka według art. 3. w Sądach pierwszej instancji, położonych na obszarze, gdzie notarjusz ma swą siedzibę i akt sporządza.

Art. 8. Przepisy o języku urzędowania Sądów, urzędów prokuratorskich i notarjatu, obowiązujące dotąd, uchyla się, z wyjątkiem przepisów, obowiązujących w województwach poznańskiem, pomorskiem i śląskiem.

Art. 10. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1. października 1924 r.

XIV.

Międzypaństwowe stosunki procesowe.

Z okólników Ministerstwa Sprawiedliwości.

W sprawie międzypaństwowych stosunków procesowych nie przystąpiła Polska dotychczas do proceso-

wej konwencji Haskiej z dnia 17. lipca 1905, w praktyce jednak postępuje się z reguły wedle postanowień tej konwencji. Poza tem istnieją między Polską a Republiką Czecho-Słowacką i Austrjacką osobne układy w sprawach cywilnych procesowych, a w szczególności co do wzajemnego udzielania obywatelom wymienionych Państw prawa ubogich i zwalniania ich od składania kaucji aktorycznej (§ 57 p. c.).

Na podstawie porozumienia się z temi Państwami mogą następnie Sądy polskie przesyłać pisma rekwizycyjne nie w drodze dyplomatycznej, lecz kierować je wprost do Ministra Sprawiedliwości w Pradze, względnie do Urzędu Stanu dla Sprawiedliwości*) we Wiedniu, celem dalszego przesłania, tak jak Sądy czecho-słowackie i austrjackie przesyłać mają swoje rekwizycje przez Min. Spraw. w Warszawie. Zresztą wszelka korespondencja Sądów polskich z Sądami i władzami zagranicznemi winna odbywać się tylko za pośrednictwem Min. Spraw.

Wszystkie pisma rekwizycyjne i odnośne odezwy do Czech i Austrji należy wystosowywać w języku polskim.

Także pisma rekwizycyjne i odezwy, wystosowywane do Sądów, urzędów i władz innych Państw, które ma się przesyłać w drodze dyplomatycznej, winny być pisane wyłącznie w języku polskim. Odezwy te i pisma muszą być i tak przesyłane za pośrednictwem Min. Spraw. (z pominięciem drogi służbowej), które w razie potrzeby sporządzi i dołączy potrzebne tłumaczenia. Zawierzytelnianie podpisów na odezwach rekwizycyjnych nie jest potrzebne.

*) Bundeskanzleramt (Justiz).

Zestawienie granic wartości przedmiotu sporu.

	Przedtem	Moc obowiązująca od:					
		15.IV/920	1. IV/921	26.X/922	29.IX/923	1.I/924	1. III. 1924
	korony	Marki polskie					złote
§ 7a n. j. (Cg a)	2.500	25.000	100.000	500.000	ust. 1. 25milj. ust. 2. i 4. 100.000	750	2500
§ 49 n.j. (C) § 51 n.j.	1.000	2.500	10.000	100.000	5	150	500
§ 448 p. c. (Cb)	100	500	1.000	10.000	1/2	15	100
§ 502 p. c. Rewizja niedopuszczalna	—	—	—	100.000*	3	100	300
§ 502 p. c. Rewizja c.binas conf.niedop.	1.000	2.500	10.000	300.000*	10	300	1000
§ 528 p. c.	—	—	—	100.000*	3	100	300
§ 1. ust. upominawczej	koron 1000			100 000	5	150	500
Ustawa z:		9/3 1920	22/2 921	5/8 922	11/8 923	17/12 923	18/2.24
Pozycja :		144	124	769	705	1122	156

Milionów

*Odnosi się także do dawnych spraw.

SPIS RZECZY.

Str.

I. Ustawa wprowadzająca Normę jurysdykcyjną z 1. sierpnia 1895 l. 110 Dz. u. p. 3
II. Norma jurysdykcyjna, ustawa z 1. sierpnia 1895 l. 111 Dz. u. p. 15

Część pierwsza.

O sądownictwie w ogólności. §§ 1—48.

Rozdział pierwszy.

O Sądach i organach sądowych. §§ 1—18 15

Rozdział drugi.

O wyłączeniu sędziów i innych organów sądowych. §§ 19—27. 25

Rozdział trzeci.

O właściwości. §§ 28—48. 28

Część druga.

O sądownictwie w sprawach spornych. §§ 49—104.

Rozdział pierwszy.

O właściwości przedmiotowej. §§ 49—64. 39

Rozdział drugi.

O właściwości miejscowej. §§ 65—104 50

Część trzecia.

O sądownictwie w sprawach niespornych §§ 105—122 . . 66
III. Ustawa wprowadzająca procedurę cywilną z 1. sierpnia 1895 l. 112 Dz. u. p. 76
IV. Procedura cywilna, ustawa z 1. sierpnia 1895 l. 113 Dz. u. p. 104

Część pierwsza.

Postanowienia ogólne.

Rozdział pierwszy.

O stronach. §§ 1—73.

Tytuł pierwszy. Zdolność procesowa. §§ 1—10 104

Tow. Biblioteki słuchaczów prawa Uniwer. Jagiell.

Str.

Tytuł drugi. Uczestnictwo sporu i interwencja główna. §§ 11—16 107
Tytuł trzeci. Udział osób trzecich w sporze. §§ 17—25 . 109
Tytuł czwarty. Pełnomocnicy. §§ 26—39 112
Tytuł piąty. Koszta procesowe. §§ 40—55 119
Tytuł szósty. Zabezpieczenie. §§ 56—62 126
Tytuł siódmy. Prawo ubogich. §§ 63—73 130

Rozdział drugi.

O postępowaniu. §§ 74—170.

Tytuł pierwszy. Pisma. §§ 74—86 136
Tytuł drugi. Doręczenia. §§ 87—122 141
Tytuł trzeci. Czasokresy i audjencje. §§ 123—143. 157
Tytuł czwarty. Skutki omieszkania (zaoczności), przywrócenie do stanu poprzedniego §§ 144—154 165
Tytuł piąty. Przerwa i spoczywanie postępowania §§ 155—170 169

Rozdział trzeci.

O ustnej rozprawie. §§ 171—225.

Tytuł pierwszy. Jawność. §§ 171—175 176
Tytuł drugi. Przedstawienia stron i kierownictwo procesu. §§ 176—196 178
Tytuł trzeci. Policja sesyjna. §§ 197—203. 188
Tytuł czwarty. Ugoda. §§ 204— 206. 190
Tytuł piąty. Protokoły. §§ 207—217. 191
Tytuł szósty. Akta. §§ 218—219. 196
Tytuł siódmy. Kary. § 220. 197
Tytuł ósmy. Spoczynek niedzielny i ferje sądowe.§§221—225 198

Część druga.

O postępowaniu przed Trybunałami pierwszej instancji.

Rozdział pierwszy.

O postępowaniu do wyroku. §§ 226—389.

Tytuł pierwszy. Skarga, odpowiedź na skargę, postępowanie przygotowawcze i rozprawa sporna. §§ 226—265. . 201
Tytuł drugi. Ogólne postanowienia o dowodzie i przeprowadzeniu dowodu. §§ 266—291 224
Tytuł trzeci. Dowód z dokumentów. §§ 292—319 235
Tytuł czwarty. Dowód ze świadków. §§ 320—350 246
Tytuł piąty. Dowód ze znawców. §§ 351—367 261

Str.

Tytuł szósty. Dowód z naoczni. §§ 368—370 267
Tytuł siódmy. Dowód z przesłuchania stron. §§ 371—383 269
Tytuł ósmy. Zabezpieczenie dowodów §§ 384—389 . . . 273

Rozdział drugi.

O wyrokach i uchwałach. §§ 390—430.

Tytuł pierwszy. Wyroki. §§ 390—424 277
Tytuł drugi. Uchwały. §§ 425—430 291

Część trzecia.

O postępowaniu przed Sądami powiatowymi. §§ 431—460. 293

Część czwarta.

O środkach prawnych. §§ 461—528.

Rozdział pierwszy.

Odwołanie. §§ 461—501. 304

Rozdział drugi.

Rewizja. §§ 502—513. 324

Rozdział trzeci.

Rekurs. §§ 514—528. 329

Część piąta.

O skardze nieważności i skardze o wznowienie. §§ 529—547. 335

Część szósta.

O odrębnych rodzajach postępowania §§ 548—602.

Rozdział pierwszy.

Postępowanie nakazowe. §§ 548—554 344

Rozdział drugi.

Postępowanie w sporach wekslowych §§ 555—559 348

Rozdział trzeci.

Postępowanie w sporach z kontraktu najmu i dzierżawy. §§ 560—576 349

Rozdział czwarty.

Postępowanie w sądach polubownych. §§ 577—599 . . . 358

Rozdział piąty.

Postępowanie w sporach z powodu naruszeń prawa popełnionych przez urzędników sędziowskich. §§ 600—602 **367**

Str.

DODATEK.

I. Postanowienia przejściowe nowel do p. c.:
A. Now. o ulż. Sąd. z 1. VI. 1914 369
B. Ces. rozp. z 10./VIII. 1914 Dz. u. p. Nr. 208 371
C. Ustawa z 9./III. 1920 Dz. u. R. P. Nr. 24 372
D. „ z 22./II. 1921 Dz. u. R. P. Nr. 23 375
E. „ z 5./VIII. 1922 Dz. u. R. P. Nr. 86 375
F. „ z 11./VIII. 1923 Dz. u. R. P. Nr. 90 376
G. „ Rozp. R. M. z 17./XII. 1923 Dz. u. R. P. Nr. 135 377
H. „ „ „ „ z 17./II. 1924 Dz. u. R. P. Nr. 16 377
II. Rozp. wykonawcze do noweli o ulżeniu Sądom 379
III. Postępowanie upominawcze 383
IV. Postępowanie w sprawach małżeńskich:
A. Post. w małż. sprawach spornych 390
B. Małżeństwa żydowskie 396
C. Koszta postęp. w sprawach małż. 397
V. Układanie i podpisywanie wyroków 398
VI. Postępowanie syndykackie:
A. Skarga syndykacka 400
B. Adm. załatw. roszczeń syndykackich 404
VII. Ustrój Sądu Najwyższego 406
VIII. Zmiany w urządz. wymiaru sprawiedliwości 408
IX. Sądy przemysłowe 410
X. Prawo ubogich:
A. Świadectwa do uzyskania prawa ubogich 426
B. Przyznanie prawa ubogich 436
C. Układ austro-polski 444
XI. Kaucja aktoryczna 445
XII. Prokuratorja Generalna:
A. Utworzenie Prokuratorji Gener. 445
B. Oddziały „ „ 451
C. Rozgraniczenie okr. teryt. P. G. we Lwowie i Krakowie 454
XIII. O języku urzędowania Sądów, urz. prokur. i notar. . 455
XIV. Międzypaństwowe stosunki procesowe. 458
XV. Zestawienie granic wartości przedmiotu sporu. 460

1000 : 890 : 1128 = 1100 + 2100 + 30 + 320 + 53 + 297 i 298 kh.

1127,89
3372
30348
76976
300104

1127,89
6

XX-107

